MIHAIL JOLDEA

TRADĂTORUL MĂRIEI SALE

MIHAIL JOLDEA

TRĂDĂTORUL MĂRIEI-SALE

Roman istoric

Versiune electronică realizată
dupa volumul apărut la
EDITURA MILITARĂ – 1975

I. AŞA GLĂSUIT-AU BOIERII!...

Era înspre sfîrşitul anului 1571. Ţara Moldovei încerca să se liniştească asemenea apei răscolite de valuri, după ani grei de furtună cu năvăliri şi jaf, cu moarte şi prădăciune, cu domni fugari şi nevolnici, căci de la moartea lui Petru vodă Rareş, Scaunul ţării încăpuse pe mîini nevrednice şi slabe.Cînd văzu că boierii se unesc cu biserica spre a-l izgoni, Ilie vodă, temîndu-şi viaţa, fugi la turci unde, lepădîndu-şi credinţa, îmbrăţişă religia mahomedană scuipînd de trei ori crucea şi călcînd-o în picioare. Şi astfel feciorul lui Petru vodă Rareş, în ale cărui vine curgea sînge muşatin, deveni unealta asupritorilor ţării sale. Frate-său, Ştefan vodă, nu a putut ţine nici el multă vreme piept boierilor şi căzu ucis de aceştia la podul de la Ţuţora. Apoi, pe tronul Moldovei se urcă un alt Petru vodă, căruia i se zicea Alexandru Lăpuşneanu. Îi urmă Despot vodă, acestuia Tomşa, şi iar Lăpuşneanu care s-a prăpădit, zic unii, în urma unui complot pus la cale de boieri şi de care n-ar fi fost străină nici Ruxandra, doamna sa. Acest Lăpuşneanu lăsă urmaş pe Bogdan, care copil fiind încă, grija domniei o purta mumă-sa, Ruxandra, dimpreună cu boierii cei mari ai

Țării. Săvîrşindu-se Ruxandra din viață, Bogdan, feciorul Lăpuşneanului, tînăr şi nepriceput în ale domniei, se îndepărtă de boierii bătrîni şi de politica dusă pînă atunci de aceştia şi, înconjurîndu-se de cei de o vîrstă cu el, se lipi de leşi fără a mai ține seama de sfaturile celor oare juruiseră la patul de moarte al Ruxandrei că vor fi pentru coconul ei domnesc părinți şi sfetnici. În dimineața aceea de toamnă, cînd încă mai foşneau frunzele şi vremea încă mai păstra peste pămînt culoarea mierii, logofătul Gavril şi marele portar al Sucevei, Dumitru, luară îngîndurați calea ce ducea la curtea domnească. Tăcură tot drumul, pregătind fiecare în minte tot ce avea de spus tînărului şi zvăpăiatului voievod. Treceau pe uliță încet, în legănatul liniştit al cailor, urmați doar de cîțiva slujitori. Purtau vestmînt din postav, cu flori de aur, încinşi cu brîie late din mătase, ținînd fiecare mîna stîngă pe prăselele hangerului bătut cu pietre scumpe. Pe umeri, mantaua țesută cu fir şi tivită cu mărgăritare flutura uşor. Peste nădragii strîmți erau trase cizme scurte din piele galbenă fără toc. La oblînc, în dreapta, se legănau săbiile turceşti. Capul le era acoperit cu cîte o pălărie cu calota rotundă, avînd borurile îmblănite cu zibelină.La timpul acela ulițele erau pustii, oamenii fiind duşi care încotro. Micul alai împrăştie copiii care se hîrjoneau prin mijlocul drumului, făcîndu-i să se oprească ceva mai departe şi să privească pe călăreți pînă cînd aceştia cotiră la dreapta, luînd-o pe ulița mare.

— Belea pe capul nostru, mîrîi în barbă marele portar al Sucevei.

— Ce zici domnia-ta? întrebă logofătul Gavril care nu auzise bine.

— Zic, logofete Gavril, că decît plod necopt la minte mai bine stăpîn străin! Nu zic bine? Întoarse capul privind întrebător pe logofăt.

— Hmm! Cine ştie? Fi-va bine? Au fi-va rău?... răspunse Gavril încercînd să-şi stăpînească roibul care o luase la trap întins. Şi iar tăcură o vreme. Slujitorii veneau în urma lor în ţăcănitul liniştit al cailor. Purtau cuşme ţuguiate şi pieptare tari din piele de bivol, umplute cu cîlţi, pentru a feri pieptul de săgeată vicleană sau de limba şerpească a jungherului. Şeile erau din lemn peste care erau aşezate pături uşoare îndoite în patru şi strînse bine pe sub burţile cailor cu chingi de pînză şi frînghie.

— Oare măria-sa va ţine seamă de vorbele noastre? Ce gîndeşti domnia-ta, logofete? întrebă Dumitru, din ce în ce mai neliniştit, cu cît se apropia de curtea lui vodă.

— Nu ni-e dat a şti ce gîndeşte mintea semenului nostru, jupîn portar, răspunse Gavril.

Ajunşi în faţa porţii domneşti se opriră aşteptînd. Poarta se deschise îndată şi cei doi intrară urmaţi de slujitori care săriră repede de pe cai şi, punîndu-se piuă, ajutară boierilor să descalece. Mai marele strajei domneşti li se închină după cuviinţă, dîndu-i în grija cămăraşului care se grăbi să-i anunţe lui vodă. Tînărul domn avu un gest de lehamite. Se depărtă de tinerii curteni şi aşezîndu-se în jilţ făcu semn cămăraşului. Uşile mari se deschiseră şi cei doi boieri păşiră în sala mare a tronului. Făcură amîndoi cîte o plecăciune adîncă şi, în vreme ce erau încă plecaţi, Bogdan schimbă o privire veselă cu cei doi curteni ai săi, Horbotă şi Bielski, care pufniră în rîs. Celălalt curtean, Cristea, sta ceva mai deoparte. Bătrînii boieri se înălţară anevoie. Rîsul celor tineri îi făcu să roşească de mînie şi ruşine.

— Ce veşti rele nu v-au dat pace de v-au mînat încoace cu noaptea în cap, boieri dumneavoastră? îi întrebă vodă batjocoritor jucîndu-se cu jungherul pe care tot îl trăgea afară pe jumătate, ca apoi să-i izbească mînerul cu podul palmei, făcînd să se audă ţăcănitul metalic al lamei închisă în întunericul rece al tecii de argint, bătută în pietre scumpe.

Era un tinerel firav, cu fața palidă, cu ochi negri, lîncezi, aproape muiereşti. Gura frumos arcuită, cu buza de jos ceva mai groasă, purta o uşoară umbră de mustață, în vreme ce buclele arămii scăpate de sub cuşma cu surguci din pene de cocor se revărsau peste gulerul dulamei îmblănite cu samur. Un lanț de aur cu mărgăritare se petrecea de două ori în jurul gîtului, atîrnînd spre poale.

— Se pare că aveți a-mi spune lucruri osebite! continuă Bogdan privind țintă la cei doi boieri cu ochii aceia lîncezi de muiere. Îi cîntărea în gînd. „Logofătul Gavril este un fricos bătrîn gata a se ascunde şi în bortă de şoarece, gîndi Bogdan. Celuilalt boier, Dumitru, i-a crescut o piele pe ochi şi pe minte, nevăzînd nimic în afară de capugiul sultanului ce vine cu firmanul de mazilire!" Vodă se foi pe scaun pe cînd cei trei curteni ai săi se făceau că au treabă, trăgînd cu coada ochiului la cei doi bătrîni.

— Măria-ta, îndrăzni logofătul Gavril, avem a-ți spune vorbe de taină. Ochii cu vinişoare roşii ai bătrînului se opriră asupra celor trei boieri tineri. Bogdan făcu semn acestora, care se retraseră mînioşi şi nemulțumiți.

— Grăieşte, jupîn logofete! îl îmbie Bogdan pe Gavril.

— Măria-ta, bîigui, îi e greu țării. Se opri cu ochii la vodă.

— Îi e greu țării? De cînd, logofete? întrebă Bogdan prefăcîndu-se mirat.

— De cînd petrecerile nu mai iau sfîrşit, continuă Gavril. Se miră şi el de curajul care l-a apucat. Marele portar Dumitru se trase ceva mai la o parte pentru a-i arăta domnului că el nu e la o simțire cu logofătul.

— Foarte bine, răspunse Bogdan. Să petreacă oamenii! De aceea sînt lăsați pe pămînt de bunul Dumnezeu. Se făcu a nu înțelege unde bate logofătul. Şi pentru ce te îngrijeşti domnia-ta de greul țării? întrebă vodă zeflemitor, jucîndu-se cu lănțugul de aur de la gît. Nu cumva ai ajuns în nevoie? Ori moşiile pe care le ai au ajuns sterpe? Că

doar nu de greul țării îți este domniei tale şi nici de birul pe care îl plăteşte norodul!

— Măria-ta, țara e secătuită, îşi luă curaj logofătul. Şi avem ştiință că vrei să te îndepărtezi de măritul sultan care la toți ne poartă de grijă.

— Aaa, aici voit-ai să ajungi, logofete? Întinzîn-du-şi mai bine picioarele se lăți în scaun. Păi de ce te învîrteşti în jurul vorbelor neavînd curajul a-mi spune? Dădu capul pe spate începînd a rîde.

Logofătul Gavril se întoarse înspre boierul Dumitru cerîndu-i ajutorul. Acesta se făcu a privi în podea. După o clipă însă ridică privirea şi, înaintînd cîțiva paşi, spuse:

— Doamne, rogu-te, ascultă vorbele noastre ca mai bătrîni boieri de țară ce sîntem, noi care am rămas cu credință şi dragoste părintească lîngă măria-ta... Se opri oleacă pentru a-şi trage sufletul, moment prielnic pentru Bogdan de a răspunde.

— Care-i rostul acestor vorbe, boieri dumneavoastră? Purtatu-m-am cum nu se cuvine cu bărbile albe? Păgubitu-v-am cu ceva? Smintitu-v-am rosturile şi ocinele? îi întrebă Bogdan simțind cum îl apucă mînia aceea copilărească.

— Nu, măria-ta, răspunseră într-un glas cei doi boieri.

— Atunci, pentru ce v-ați sculat amîndoi şi, venind în fața mea, mă mustrați cu învinuiri şi văicăreli?

— Măria-ta, glăsui logofătul Gavril, nu ne judeca în felul acesta că noi, sărmanii, binele măriei-tale îl dorim şi Ruxandra Doamna, odihnească-se în vecii vecilor, cu glas de moarte ne-a lăsat rugămintea de a sta întotdeauna în preajma măriei-tale pentru a te apăra de cele duşmăneşti şi de neprieteni.

Bogdan surise privind pieziş înspre cei doi boieri. Nu-i iubea, dar de hatîrul mîne-si i-a ținut lîngă el. Simțea în spinare tutela celor doi, aşa, ca o mare greutate ce nu-i îngăduia nici să respire. Şi-apoi, bătrînii văd în toate

numai nenorociri, fiindcă le e capul împuiat de moarte şi de întunerec.

— Măria-ta, nu te îndepărta de ţară şi de vechii prieteni, că atîta vreme cît nu poţi ţine bine paloş în mîini şi nici buzdugan cu care să-l mustri pe vrăjmaş bătîndu-l peste fălci, tot degeaba e şi în nefolosul măriei-tale ieste, spuse şi Dumitru gîfîind de efort.

Bogdan simţi cum i se urcă sîngele în cap. Bătrînii ăştia nesuferiţi îl mustrau ca pe un prunc de ţîţă. Dreptate avea Bielski, tînărul leah, care cînta atît de frumos la lăută şi ştia a se întrece cu suliţa: „Să nu uiţi, măria-ta, că, de vreme ce le asculţi vorbele, trebuie să te şi pleci lor!” „N-am să mă plec lor, ci oi face după voia şi mintea mea”, gîndi vodă.

— Uitat-ai domnia-ta, se adresă el lui Gavril logofătul, şi e drept şi în firea lucrurilor să uiţi la anii pe care îi porţi şi care sînt destul de înaintaţi, chiar prea înaintaţi, accentuă Bogdan, uitat-ai cum spun, că leahul de care te temi este mai aproape de Moldova decît turcul de care tot îmi îndrugă domnia-ta?

— Doamne, nu merit pedeapsa vorbelor tale pline de înţelepciune tinerească, răspunse Gavril tremurînd de ruşine pentru vorbele de ocară pe care i le adresase tînărul voievod. Se retrase smerit cîţiva paşi.

— Apăi,... logofete, oi mai chibzui la cele spuse de domnia-ta, îi spuse Bogdan înăbuşindu-şi un căscat. Rogu-te însă acuma să te întorci la casele domniei-tale, unde, după ce te vei aşeza pe cuptor, vei avea vreme să cugeti şi la cele spuse de mine!

— Facă-se voia ta, doamne, murmură bătrînul şi după ce se apropie, sărută mîna plină de inele, făcu o plecăciune greoaie şi se mistui ca o umbră printre coloanele sălii, urmărit de privirile batjocoritoare ale tînărului domn. Văzînd pe Dumitru care nu se clintise din loc, se întoarse către el.

— Dacă şi domnia-ta ai a-mi spune acelaşi lucru, ai face bine a lua calea tot după el. Întinzînd mîna, îi arătă uşa şi marelui portar al Sucevei. Dumitru nu se mai putu stăpîni, îndreptîndu-şi corpul îl privi pe uşuratecul domn drept în ochi.

— Măria-ta, nu şade bine a face de ocară bătrînele obraze! Să nu uite măria-ta că am stătut la scăldătoarea măriei-tale de pe cînd erai prunc şi cu grijă te-am ferit de multe rele şi cu dragoste ți-am păzit coroana şi scaunul domniei...

— Te razimi pe anii pe care îi porți în spinare, izbucni Bogdan ridicîndu-se din jilț şi fulgerîndu-l cu privirea pe bătrîn. Gîndesc că de aceea nu mai porți respectul cuvenit domniei-mele, că altfel...

— Măria-ta, bătrînețea roade tinerețea, aşa cum apa roade stînca pînă o macină, o sfărîmă de tot şi o înghite. Iar pentru vorbele grele pe care mi le-ai spus, iertată să-ți fie mînia! Îngăduie dar, mărite doamne, să mă trag la moşia mea ca un bătrîn nevolnic ce mă aflu şi aşază în locul meu pe un altul mai vrednic, care să-ți arate dragoste şi credință măcar pe jumătate cît ți-am arătat eu şi logofătul Gavril!

— Înțeleaptă vorbă ai grăit şi iată că mă grăbesc a-ți da ascultare punînd pe un altul în locul domniei-tale, rugîndu-te să-ți vezi de sănătate şi de odihna bătrînețelor, cum ai spus, aşteptînd pînă ce Dumnezeu, în marea sa bunătate, se va învrednici să te cheme la pacea şi mila lui cerească!

Bătrînul mai vru să spună ceva, dar văzînd mîna voievodului întinsă pentru sărutat, tăcu. Se apropie de Bogdan şi, sărutînd-o în tăcere, ieşi şi el pe urmele logofătului Gavril. Bogdan îl urmări cu privirea pînă cînd uşile cele mari se închiseră în urma lui. Rămase o clipă pe gînduri. O tristețe uşor melancolică puse stăpînire pe dînsul. S-a purtat urît cu bătrînii batjocorindu-i şi strigînd

la ei. Revăzu în minte chipul mînesi. Trist. Îngrozitor de trist şi de palid. „La dracu cu gîndurile astea”, îşi spuse el. Bătu de cîteva ori din palme. Un copil de casă dădu buzna, gata la porunca domnească.

— Cheamă de îndată la mine pe boierii mei, Bielski, Horbotă şi Cristea.

Copilul ieşi în fugă după ce încercă o plecăciune caraghioasă care îl făcu pe Bogdan să zîmbească. Rămase cu privirea ţintită pe fereastră. În faţa lui se părea că creşte un pod lung, nesfîrşit de lung, iar dedesuptul lui nu era nici o apă, ci numai case mici, amărîte, de oameni nevoiaşi. Şi podul ţinea calea dreaptă dînd putinţă voievodului de a vedea pînă la nesfîrşit. La capătul lui, doi ochi mici, negri şi vicleni se uitau la el, neslăbindu-l o clipă. Pe deasupra se zvîrcolea o basma neagră de mătase luată de vînt. „Basmaua mazilirii”, gîndi Bogdan. Se luă cu privirea după ea, iar basmaua zbura tot mai sus, şi mai sus, pînă poposi ca o cucuvaie la cele „şapte turnuri”, celebra închisoare Edicule. I se păru că aude paşi ca de vată. Îşi duse mîna la gît rupîndu-şi aproape agrafa de aur. Se întoarse brusc de la fereastră acoperindu-şi faţa cu mîinile. Era gata să ţipe, cînd intrară cei trei tineri curteni cu care se înconjurase şi care îi slujeau şi de sfetnici, şi de codoşi, şi de tovarăşi credincioşi la beţie. Bielski, văzînd chipul înspăimîntat şi întunecat al lui Bogdan, aduse de la spate lăuta, de care nu se despărţea niciodată, pregătindu-se de cîntat, însă vodă îl opri cu un semn. N-avea chef nici de muzică, nici de zbănţuială. Simţea în spate duhul capugiului cu plisc ascuţit şi ochi vicleni. Prin faţa ferestrei zbură o pasăre mare şi neagră ca basmaua de mătase pe care o văzuse în coşmarul său de cîteva clipe. Se trase în jilţul domnesc scuturat de fiori reci şi clănţănind din dinţi. Se uită la cei trei cu ochi îngheţaţi şi trişti.

— Măria-ta, iertată să-mi fie îndrăzneala, începu Bielski, dar tare se întristează sufletul meu şi al acestor doi boieri văzînd chipul tău atît de luminos în alte dăți, acuma plin de întunecime. Primit-a măria-ta veşti proaste din țară? Sculatu-s-au necredincioşii împotriva scaunului măriei-tale? Spune-ne, doamne, ca să ştim cum să te povățuim şi cum să murim pentru măria-ta!

Vodă îl privi. Făcu o sforțare să nu surîdă la ultimele cuvinte ale leahului. Nu-l prea vedea pe Bielski murind pentru el şi pentru țara Moldovei. La drept vorbind, nu se vedea nici pe el murind pentru ea.

— Întristatu-te-au boierii cei bătrîni, doamne? spuse Bielski trăgînd cu mîna peste coardele lăutei. Vodă nu răspunse. Se juca nervos cu jungherul de argint. Bielski începu să cînte încet.

— Mi-au amintit credința lor față de mine, spuse Bogdan într-un tîrziu. Bielski continua să cînte un cîntec vechi polonez.

— Măria-ta, cînd cineva îți aminteşte de dragostea lui sau de credința lui, de-abia atunci şi-a pierdut-o! spuse Horbotă.

Cîntecul lui Bielski răsuna cînd mai tare, cînd mai încet, cînd ca un fîlfîit de aripi îndepărtat, cînd ca un torent ce se izbeşte de stînci. Şi cîntecul povestea de o iubire, de o noapte cu fulgere cumplită, cu un pod lung, lung, fără de sfîrşit…

— Taci! strigă Bogdan la el. Bielski se opri şi ridicînd privirea de pe strune se uită mirat la domnul său.

— Horbotă, fă ceva! Pregăteşte ceva! Orice, care să țină mult! Care să treacă de miezul nopții! Nu vreau să mă prindă întunericul! strigă Bogdan.

— Doreşte măria-ta jocuri cu muzică şi cu măscărici? întrebă Horbotă.

— Să le ia dracu! pufni vodă.

— Sau poate că luptele între cîțiva tătari voinici şi…

— Nu, reteză scurt Bogdan. Altceva, Horbotă, altceva. Să ies de-aici, de lîngă fereastra asta!

— Voieşte domnul meu să iasă la vînătoare de mistreți?

— Da, asta da! Pregăteşte totul, Horbotă!

— Ascult, măria-ta, şi mă supun. Mă voi duce să dau porunci de îndată, doar l-oi vedea pe stăpînul meu surîzînd mulțumit…

— Şi nu uita vinul, Horbotă! îi strigă Bielski.

— Nici muierile, spuse şi întunecatul Cristea fără să zîmbească.

Vodă rîse înveselit. Horbotă ieşi. Bielski îşi reluă cîntarea fiind sigur că acuma Bogdan nu-l va mai opri.

Horbotă era un tînăr înalt şi uscățiv, cu ochi mari, verzi, cu plete negre ce-i atîrnau pe umeri, învolburîndu-se în cîrlionți ca marea bătută de furtună. Era fiul postelnicului Horbotă, cel ucis într-o noapte de urgie de oamenii Tomşei pentru credința sa nedezmințită în armatele craiului polon. Şi cum turcii cereau de zor capul postelnicului ca pe al unui vrăjmaş periculos, Tomşa se grăbi să-l ucidă pentru a nu-i supăra pe mai marii lui. Rămas orfan şi crescut de postelniceasa Voichița, tînărul Horbotă se obişnui să fie ascuns şi viclean, linguşitor şi priceput în tainele otrăvurilor pe care învățase a le pregăti ca nimeni altul. Săvîrşindu-se mumă-sa din viață, tînărul fu crescut mai departe de către moşu-său, clucerul Barbu, care după o vreme muri în împrejurări necunoscute, lăsînd toată averea nepotului, neavînd alți moştenitori. Oamenii şopteau că tînărul Horbotă n-ar fi fost străin de crimă.

Bielski era înfumurat, lăudăros şi laş.

Cristea, cel cu fața palidă ca de mort, ale cărui vestminte negre duhneau a cimitir, era un asasin şi un afemeiat.

Toți erau buni de chefuri, de vînători şi de muieri, dar incapabili a-l ajuta pe Bogdan în treburile domniei. Îi iubea pentru că îi făceau viața plăcută dincolo de

obligațiile plicticoase ale tronului. Pentru asta lăsa impresia că nu aude plîngerile împotriva abuzurilor făcute de cei trei față de cei lipsiți de apărare. De aceea nu se putuse opri să zîmbească auzind pe Bielski juruindu-i viața lui şi a celor doi.

— De ce nu vrea măria-ta să isprăvească odată cu boierii aşa cum a ştiut a isprăvi măritul vostru părinte? spuse Cristea într-un tîrziu.

— Pentru că nu cu moartea se pedepseşte cel ce-ți arată greşelile tale din dragoste pentru tine, răspunse Bogdan, deşi nu credea nimic din tot ce spusese. I-ar fi tăiat pe toți dacă nu s-ar fi temut.

— Şi dacă logofătul Gavril cu marele portar Dumitru văzînd că măria-ta nu le dă ascultare vor trimete veşti la Stambul?

— Dacă îmi vei aduce dovada pîrei lor înaintea sultanului, lesne îmi va fi să-i dau în mîna gîdelui, se pomeni vorbind Bogdan înfricoşîndu-se brusc pentru ceea ce putuse gîndi.

— Aşa glăsuit-au boierii, măria-ta, cum că-i mai dulce robia la turci decît credința în craiul nostru, murmură Bielski făcînd să zdrăngăne lăuta şi uitîndu-se în altă parte, ca şi cum lucrul acesta nu merita o prea mare importanță.

— Ați stat cu urechile lipite de uşă, spuse Bogdan uşor nemulțumit.

— Fără de voia noastră, măria-ta, răspunse Cristea cu tonul cel mai serios din lume. Cei trei izbucniră în rîs.

Noaptea, tîrziu, la lumina focului de vreascuri din mijlocul codrului urmă o beție crîncenă. Cîteva femei tinere fură aduse cu de-a sila pentru veselia şi desfătarea lui vodă şi a boierilor săi. Se mînca şi se bea vîrtos. Vînătoarea dăduse roade bune. Cîțiva grăsuni zăceau la picioarele vînătorilor, başca cel înfipt în țepuşă şi perpelit

pe jăratec. Miezul nopții se apropie pe nesimțite, luna se acoperi cu un nor gros. Vodă, boierii şi slujitorii benchetuiau. Cristea se ridică împleticin-du-se. Cu ochii pe jumătate închişi de beție, o prinse pe Arghira în brațe şi cu toate țipetele şi împotrivirea fetei se îndreptă cu ea înspre un tufiş ceva mai îndepărtat. Se nărui peste fată încleştîndu-şi mîna în părul ei şi căutînd să-i muşte buzele.

Jarul cu sclipiri de aramă lumina roşiatic fețele petrecăreților. Bogdan îşi şterse buzele lucioase de grăsimea cărnii înfipte în țepuşă, bău vinul roşu ca sîngele din oala de lut, după care se lăsă pe spate cu mîinile sub cap. Stelele sclipeau rece pe un cer de toamnă întunecat. Cei din jur beau şi chefuiau, dar el nu-i mai auzea. Rămase aşa, cu ochii înfipți în cerul ce nu voia să ştie nici de domnii, nici de capugiu, nici de nimeni. „Oh, dacă toate stelele ar fi galbeni! se gîndi Bogdan copilăreşte. Aş cumpăra atîtea suflete, încît l-aş întrece şi pe dracu!” Închise ochii şi deodată revăzu fereastra curții domneşti de care se răzimase. Podul se întindea grăbit înspre Stambul. La capătul lui, o pasăre mare, neagră, fîlfîia uşor din aripi ca o năframă de mătase. Nu încercă să deschidă ochii. Ştia că totul nu-i decît un joc al imaginației lui bolnăvicioase şi se bucura.

— Dormi, măria-ta? auzi el vocea lui Bielski.

— Nu, nu dorm, răspunse Bogdan ținînd mai departe ochii închişi. Ochiul deschis înlăuntrul lui privea, privea basmaua neagră de mătase şi deodată o simți cum îi cade pe față. Se ridică dînd un țipăt înăbuşit de spaimă, într-adevăr, năframa lui Bielski căzuse peste fața voievodului cînd acesta se aplecase deasupra lui Bogdan pentru a-l întreba dacă doarme. Un frig de iarnă îl pătrunse făcîndu-l să clănțăne din dinți.

— Suferit-ai ceva, măria-ta? întrebă mirat Bielski.

— Năframa... năframa ta mi-a căzut pe față, spuse Bogdan.

— Doar e uşoară ca fulgul, rîse Bielski.

— Ce greu m-a lovit peste față! Se întoarse către fata de lîngă el poruncindu-i scurt: Ce stai? Încălzeşte-mă!

Se lăsă din nou pe spate. Fata, subțire ca o trestie, întinse mîinile apucînd mîna voievodului. Erau reci şi jilave mîinile fetei, ca o piele de broască. Aşa, tăcută şi înfiorată cum sta, cu ochii albaştri mari, adînciți în fundul capului, părea o moartă de curînd ce căuta a-i da lui Bogdan fiorul de gheață al trupului ei fără sînge. Vodă se cutremură. Îşi smulse mîna din mîinile ei gîndindu-se dacă fata nu e cumva vrăjitoare. Deodată, pămîntul se făcu una cu cerul şi împreunîndu-se începură a se hîrjoni, rostogolindu-se şi dîndu-se peste cap. Stelele pieriră cu totul. Bogdan gemu uşor. Parcă cineva îl apucase în brațe purtîndu-l pînă departe. „Unde mă duce?" se întrebă el. Recunoscu podul şi se înfioră. La capătul lui aştepta gealatul lîngă butuc... Liniştea pădurii fu străbătută de un urlet cumplit de moarte. Bogdan sări în picioare buimac. Soții de petrecere făcură la fel. Se repeziră spre tufişul din care se auzise urletul. Oştenii înlăturară frunzele şi, la lumina torțelor, Bogdan îl zări pe Cristea zăcînd pe burtă cu țeasta crăpată de baltag. Bielski se întoarse brusc şi hohotind îşi culcă năuc capul pe pieptul lui Horbotă. Moartea atît de îngrozitoare a lui Cristea îl descumpăni. Vodă fu apucat de o furie vecină cu nebunia. Scrîşni din dinți ca un apucat. Puse pe slujitori să ridice trupul lui Cristea, iar oştenilor le porunci să răscolească toată pădurea pentru a da de urma ucigaşului. Rău dispus, cu presentimente negre, Bogdan încălecă. Urmat de oşteni şi slujitori, porni în galop către curte.

*

În vremea asta, pe cînd corpul lui Cristea era purtat pe pat de cetină şi lemne uşoare, în casa logofătului Gavril,

strînşi în jurul mesei, stăteau postelnicul Danciu, stolnicul Bilăe, spătarul Cozma, hatmanul Slăvilă, vornicul Zbierea şi mult prea neînsemnatul pe atunci boierinaş Dumbravă, un fel de nepot de departe al logofătului. Dumbravă era încă tînăr. Înalt, cu ochii negri, sfredelitori, cu bărbia aruncată înainte şi despicată de o gropiță care dădea o uşoară dulceață asprimii din priviri, tînărul boier sta ceva mai deoparte, nebăgîndu-se în vorba celor mai bătrîni şi mai pricepuți în treburile politiceşti. Din cînd în cînd i se ivea în colțul gurii un surîs uşor ce nu putea fi observat decît dacă cineva s-ar fi uitat cu multă atenție, învîrtea în joacă inelul cu piatră mare de smaragd, aducîndu-l cînd deasupra degetului inelar, cînd răsucindu-l în aşa fel, încît piatra să poată întîlni podul palmei. Boierii terminaseră masa de mult. Slujitorii, la un semn al logofătului, se retraseră ducîndu-se fiecare la treburile lui. După zarva de la masă cu rîsete şi închinări de pahare, se lăsă o linişte de moarte. Boierii erau sătui şi obosiți sau păreau a fi. Vornicul Zbierea răsucea mătăniile care făceau un zgomot uşor de oase lovite, privind cu ochii tulburi, de un albastru decolorat, către uşa prin care se mistuiseră slugile. Lumînările de ceară albă ardeau sfîrîind în sfeşnicele de argint masiv, înghețîndu-şi lacrimile fierbinți pe marginea lor rece.

Într-un tîrziu, vornicul Zbierea îşi scărmănă alene bărbuța rară, roşcovană, apoi uitîndu-se cam dintr-o parte la boieri, întrebă cu vocea lui subțire:

— Auzit-am că vodă vrea să se lipească de leşi. Auzit-am bine? Sau nu sînt decît vorbe de clacă! Ce zici domnia-ta, logofete?

— Auzit-ai bine, vornice. Spre păcatele noastre şi a lor ispăşire trăim să vedem şi fapta asta necugetată.

Tăcu oprindu-şi privirea pe focul ce ardea molcom în vatră. Zbierea continuă a învîrti mătăniile. Greoi, îndesat şi burduhos, rumân la față, cu vinişoare sparte în

apropierea pometilor, fapt ce arăta multele pahare deşertate în viaţa lui, hatmanul Slăvilă se ridică încet.

— Leahul nu ţine seama că e moşie boierească sau petecă de pămînt răzăşească, spuse Slăvilă. În calea lui pustieşte, nimicind totul. Turcul însă fereşte de prăpăd moşiile boiereşti. Pleanul şi robii şi-i ia de la prostime. Noi către turc trebuie să ne îndreptăm faţa şi nu către leah. Dar dacă măria-sa vodă socoteşte că-i mai bine aşa... Se opri ridicînd braţele scurte a neputinţă.

Zbierea privea la boieri cu ochii pe jumătate închişi. Văzu pe Dumbravă zîmbind uşor. Nu-i plăceau ochii acestui tînăr şi nici înfăţişarea lui. Mai ales că nici boier mare nu era.

— Poate să ne spună boierul Dumbravă ce-a găsit de rîs în vorbele hatmanului Slăvilă? Sau domnia-sa crede că hatmanul şuguieşte?

— N-am atîta îndrăzneală şi nechibzuinţă, jupîn vornice, de a lua în rîs vorbele înţelepte spuse de domnia-sa, răspunse prudent Dumbravă. Dar mi s-a părut nu ştiu cum cuvîntul despre bunătatea turcului faţă de urgisita noastră ţară. De cînd îi e milă de noi? El care ne pîndeşte aşa cum pîndeşte lupul mioara rămasă fără cioban şi fără dulău! Şi vai de turma ce paşte liniştită în timp ce păstorul cîntă din fluier la umbră de tufan sau moţăie neputincios cu capul culcat în poala dezmăţului!

Vornicul Zbierea îl privea cu ochii înjumătăţiţi mestecînd alene mătăniile. Îşi dădu seama îndată că acest Dumbravă este şi bun de gură şi suficient de făţarnic şi primejdios. Îi zîmbi îngăduitor ca unui tînăr fără minte, în timp ce se gîndea că singura cale de a-l înlătura nu poate fi alta decît moartea.

— Ce vrea să spună boierul Dumbravă prin cuvintele acestea? întrebă Slăvilă întorcîndu-şi trupul greu înspre tînărul boier. Oare nu e limpede că trebuie să te faci frate cu dracul pînă treci podul?

— Uitat-aţi, boieri dumneavoastră, le aminti Dumbravă, că turcul duce în robie mii de suflete moldoveneşti?

— Iepurii se înmulţesc pentru vînătoarea şi desfătarea noastră, boier Dumbravă! spuse Zbierea uitîndu-se distrat la lumînările care sfîrîiau gătindu-se a se stinge.

— Apăi, dacă ne-am strîns aici pentru a ne sfădi între noi, e ca şi cum am căra apa cu ciurul, se amestecă în vorbă şi spătarul Cozma.

— Eu socot că ar fi mai de folos dacă am trimete carte la Stambul decît să luăm aminte la ce spune copilandrul aista de nepotu-meu, spuse logofătul Gavril.

— Bună socoteală ţi-ai făcut, jupîn logofete, dar nu uita că vodă îşi are iscoadele lui, cuvîntă Danciu. Leahul acela de Bielski pe cît e de ticălos, pe atît e de viclean. El şi cu Horbotă se îngrijesc să nu iasă nimic din ţară fără de ştirea lor. Ne face trebuinţă un om destoinic şi curajos care să nu se teamă de oamenii lui Bielski şi nici de ucigaşii lui Horbotă, completă Danciu. Privirile boierilor se opriră asupra lui Dumbravă de parcă erau vorbiţi cu toţii de mai înainte.

— Domnia-ta, boier Dumbravă, n-ai nimic de spus? îl întrebă Slăvilă.

— Măriţi şi cinstiţi boieri, răspunse Dumbravă, eu sînt prea tînăr după cum bine spunea moşu-meu, logofătul Gavril, pentru a mă amesteca în treburile celor ce au mai mulţi ani şi mai multă înţelepciune!

La vorbele lui Dumbravă, vornicul Zbierea zîmbi uşor, „Ehei, băiete, băiete, gîndi Zbierea, ştiu că vrei să ajungi la înaltele cinuri boiereşti vînzînd şi pe tată-tău, numai că pentru asta va trebui să treci peste mine, iar eu îţi voi pune capul jos de pe umere măcar că eşti nepotul babalîcului ista de Gavril”. Sugîndu-şi buzele tivite şi continuînd să se joace cu mătăniile, Zbierea se adresă batjocoritor celorlalţi boieri:

— Pesemne că vorbele noastre necugetate l-au mîniat pe boierul Dumbravă, dar eu socotesc că domnia-sa ar fi volnic pentru această treabă mai mult decît oricare altul dintre noi date fiind tinerețea, şi voinicia, şi dragostea ce o poartă țării Moldovei. Pentru toate acestea eu îl rog să nu țină seama de glumele noastre bătrîneşti, ci să se supună rugăminții înaltelor fețe boiereşti ce se află acum în casa logofătului Gavril. Se opri. Ceilalți boieri tăcură şi ei. Dumbravă le cerceta chipurile, uitîndu-se la ei pe sub sprîncenele negre şi stufoase. Îi ştia iuți, mîndri, mincinoşi, fățarnici, jurători pentru fiece lucru, amăgitori, gata să-şi vîndă țara şi domnul. Se făcu că se gîndeşte o clipă uitîndu-se la Zbierea pe a cărui față mai stăruia încă surîsul viclean şi prefăcut.

— Boieri dumneavoastră, se adresă Dumbravă tuturor, eu vă mulțumesc din toată inima pentru cinstea ce voiți a mi-o face. Dar teamă mi-e că nu voi putea duce la îndeplinire această nobilă şi îndreptățită solie. De aceea, vă rog de iertare, iar domniile voastre să hotărască pe altcineva mai vrednic pentru a duce la bun sfîrşit sarcina încredințată.

Zbierea tăcea şi jucîndu-se cu mătăniile continua să surîdă. Cozma îşi curăța unghiile cu vîrful jungherului, Danciu îşi scosese inelul gros din deget şi, ținîndu-l în picioare cu mîna stîngă, îl tot bobîrnăcea cu dreapta. Slăvilă bătea nervos cu degetele în masă privind țintă la icoana Maicii Domnului ce era agățată în perete, logofătul Gavril părea a pica de somn, iar Bilăe, care pînă atunci nu scosese o vorbă, se făcea a dondăni ceva din gură. De-afară se auzi deodată larmă şi strigăte. Boierii tresăriră, în afara lui Zbierea care îşi căta mai departe de joaca sa cu mătăniile. Uşa se dete de perete şi pala de vînt stîrnită stinse două lumînări ce se aflau în două sfeşnice ceva mai lîngă uşă. Andrei, o namilă de om, slujitor de credință al logofătului, împinse înăuntru cu mînerul

paloşului pe un tînăr cetluit bine cu mîinile la spate. Sîngele i se scurgea înspre rădăcina nasului, oprindu-se şi închegîndu-se în mustăți.

— Măria-ta, am dat peste el în timp ce se strecura pe sub fereastră, spuse Andrei. Cînd a văzut că-i încolțit a scos jungherul şi a dat să se apere.

— Cine eşti tu? întrebă logofătul Gavril pe tînăr cu vocea lui bătrînească şi blajină. Prinsul tăcu.

— Poate că e un nenorocit de lotru, spuse Slăvilă cu dispreț, uitîndu-se dintr-o parte ia tînăr.

— Sau vreo iscoadă, adăugă Cozma oprindu-se din curățatul unghiilor. Zbierea se ridică alene de pe sofaua pe care stătea, apropiindu-se de cel prins. Se opri în fața lui şi, deoarece acesta ținea capul în podea, i-i ridică încet cu mînerul jungherului privindu-l în lumina ochilor.

— Cine te-a trimes şi cine eşti? îl întrebă vornicul. Prinsul privea drept înainte fără să-şi descleşteze fălcile.

— O fi mut, spuse Bilăe începînd să rîdă. Sau e îndrăcit din cale-afară, adăugă el.

— Mut o fi, nu zic ba, dar pus la cazne tot va striga „valeu", răspunse Zbierea. Porunceşte deci logofete slugilor domniei-tale să-şi facă datoria după credință şi, căznindu-l pe copilandrul ista, să aflăm şi noi cam ce hram poartă!

Logofătul Gavril căruia nu-i plăceau violențele se foia în jilț. Se ferea să-i poruncească lui Andrei, dar nici nu-l putea lăsa pe tînăr nescormonit. Se pomeni mormăind în barbă: „Doamne, doamne!" Se întoarse către Andrei:

— Du-l jos, Andrei, şi caută să scoți de la el cît mai multe fără să-l...

Nu termină vorba. Avea impresia că nespunîndu-i lui Andrei cuvîntul „căzneşti" acesta va fi mai îndurător. Andrei apucă mîinile legate ale celui prins răsucindu-le, încît omul gemu de durere. Ieşiră. Logofătul Gavril clătină din cap cu părere de rău. Cozma se trezi vorbind:

— Dacă e iscoadă nu e bine să mai iasă viu d-aici, jupîn logofete! Că de îndată ce va scăpa, degrabă va da fuga la vodă şi atunci tare mă tem pentru capetele noastre dacă procletul va fi auzit şi vorba noastră!

— Drept glăsuieşte jupîn spătarul, spuse Slăvilă. Pune de-l omoară ca nu cumva scăpînd să ne dea în mîna lui Bogdan. Şi chiar dacă e lotru, nu-i nici o pagubă dacă îi iei zilele!

Din beci se auziră răcnete de durere aprigă. Logofătul îşi prinse capul în mîini. Ceilalți rămaseră tăcuți şi îngîndurați de parcă umbra morții ar fi plutit în jurul lor. De jos nu mai răzbiră decît nişte gemete care se stinseră cu încetul. Pe sofa, vornicul Zbierea lovea mătăniile una de alta făcînd un zgomot de oase izbite. După vreo oră Andrei intră în camera boierilor.

— A vorbit? întrebă repede logofătul.

— Da, stăpîne.

— Cine era? Ce voia? îl năpădi Gavril cu întrebările.

— Iscoadă a boierului Horbotă, răspuse scurt Andrei. Ce porunciți?

Logofătul Gavril se uită la boieri cerîndu-le parcă ajutor. Îi venea nespus de greu să-i spună lui Andrei ce avea de făcut.

— Ucide-l, zise Zbierea liniştit. Gavril se scutură cuprins parcă de un fior rece. Andrei îşi privea stăpînul stînd drept lîngă uşă.

— Să nu mai zăbovim, jupîn logofete, interveni şi Danciu întărind spusele vornicului.

— Atunci...? începutul întrebării slujitorului rămase agățat în aer.

— Du-te, Andrei, şi cată să faci aşa cum au spus boierii, şopti logofătul fiind convins că păcatul va cădea asupra lor, el dîndu-se la o parte.

Nu trecu mult şi un țipăt lung dădu de ştire că Andrei dusese porunca la îndeplinire. Logofătul se îngălbeni

făcîndu-şi o cruce mică. „Dumnezeu să-l odihnească!” şopti el.

— Întocmit-ai scrisoarea pentru măritul sultan? întrebă Zbierea pentru a schimba puțin atmosfera ivită cu ocazia uciderii celui prins.

— E gata de mai multe zile, jupîn vornice, îi răspunse logofătul. Nu mai trebuie decît semnăturile domniilor voastre. Apropiindu-se de un fel de scrin ce se deschidea cu un anumit meşteşug, scoase scrisoarea cu pîrile contra lui Bogdan vodă. Boierii, după ce cetiră fiecare, iscăliră pe rînd. Mai întîi hatmanul Slăvilă, apoi vornicul Zbierea, Bilăe, Danciu, Cozma. La urmă iscăli şi Gavril. Lui Dumbravă nu-i ceru nimeni să iscălească, considerîndu-l prea neînsemnat. După ce terminară, făcîndu-şi fiecare cîte o cruce, se ridică şi Dumbravă de pe jilțul său.

— Boierilor, iertată să-mi fie vorba mea cea proastă, dar eu aş încredința această scrisoare lui Costan, omul de credință al moşului meu, logofătul Gavril, şi una la fel cu aceasta, lui Andrei, celălalt slujitor.

Văzînd privirea nedumerită a boierilor, Dumbravă continuă:

— E nevoie ca aceştia doi să o ia pe căi diferite în aşa fel, încît dacă unul cade în mîinile oamenilor lui vodă, celălalt să poată ajunge la vreme cu scrisoarea.

— Bine ai chibzuit, boier Dumbravă, vorbi Zbierea. Eşti prevăzător şi isteț! A gîndi una şi a face alta, iată izvorul înțelepciunii. Ai să urci repede treptele boieriei... Gura i se lăți într-un zîmbet veninos. Această prevedere a lui Dumbravă îi întări şi mai mult convingerea că va trebui să scape de tînărul boier neîntîrziat. Lui Dumbravă nu-i plăcu tonul zeflemitor al lui Zbierea, dar se făcu a nu băga de seamă.

După ce au semnat şi pe a doua scrisoare la îndemnul lui Dumbravă, boierii s-au ridicat îndreptîndu-se fiecare înspre casele lor. Slujitorii care-i însoțeau, alergau înainte

cu masalalele aprinse, luminînd calea înaltelor obraze. Din cînd în cînd se auzeau străjile de la curtea domnească şi ţipătul urît al cucuvaielor ce cătau adăpostul clopotniţelor sau cimitirului. După plecarea boierilor, Dumbravă mai rămase. Logofătul Gavril se apropie de el.

— Vrei să rămîi aici, fătul meu? îl întrebă acesta pe Dumbravă.

— Ba, moşule! Mă voi duce la casele mele.

— Nu e bine să te pui în contra lor, spuse după cîteva clipe Gavril. Sînt mulţi şi puternici, nepoate. Eu îs bătrîn şi azi, mîine mă voi duce după Tudosca, jupîneasa mea. Iar tu eşti tînăr şi singur, căci şi ai tăi, bietul frate-meu şi cumnată-mea, s-au dus de mult pe drumul cel fără de întoarcere! Ştiu că toată tagma noastră este făţarnică, dar să ştii că vremurile ne-au făcut aşa şi teama de a nu se pierde averile moştenite din moşi-strămoşi. Se opri văzîndu-l pe Dumbravă zîmbind. Degeaba îţi vine a rîde, fătul meu, continuă logofătul cu amărăciune. Căzut-au domni sub jungherele şi sub otrava lor, darămite un copilandru ca tine care crede că tot ce zboară se mănîncă! Fii înţelegător, fătul meu, că eu numai binele tău îl doresc. Se apropie de Dumbravă învăluindu-l cu o privire plină de dragoste părintească. Acum du-te, şi cată a înţelege cele ce ţi-am spus, zise logofătul punîndu-şi mîna slabă şi osoasă pe umărul lui Dumbravă.

— Moşule, crezi că toţi aceşti boieri sînt de credinţă? Gavril îl privi lung.

— Ce voieşti a spune cu asta? întrebă el.

— Adică crezi că nici unul dintre ei nu te va vinde lui Bogdan?

Logofătul începu să rîdă, apucîndu-i obrazul între două degete aşa cum se face la copiii bucălaţi.

— Doamne! se minună el, tare mai eşti neştiutor, fătul meu! Cum să mă vîndă cînd e vorba şi de interesele lor?

— Şi dacă răsplata lui vodă este mai mare decît interesele vreunuia din ei?

Logofătul îl privi deodată țintă.

— Moşule, aşa copilandru cum mă crezi, eu te sfătuiesc să trimeți pe Costan într-o direcție şi pe Andrei într-alta...

— Aşa ne-am şi înțeles, îl întrerupse logofătul.

— Aşa e. Dar nu-i da nici unuia carte către sultan. Gavril se uită la Dumbravă fără a înțelege ceva. Acesta din urmă zîmbi văzînd mirarea logofătului. Ba mai mult, continuă Dumbravă, vom ticlui acuma alte cărți!

— Şi pe cea adevărată cine o va duce la padişah? întrebă Gavril începînd să înțeleagă.

— Eu, răspunse simplu Dumbravă. Cei doi oameni ai domniei-tale vor fi urmăriți de slujitorii lui Bogdan, dacă aici printre noi s-a strecurat vreun trădător, iar eu voi putea trece Dunărea nestingherit. Acum înțelegi, moşule?

— Măi, măi, se minună logofătul. Te ştiam viteaz ca leul, dar nu şi viclean ca vulpea, rîse Gavril.

— Iar asupra celor doi slujitori ai domniei-tale, Bogdan nu va găsi nimic care să pună în primejdie capetele noastre. Dacă vodă muşcă din nadă, e al nostru. Acum dă-mi scrisoarea, şi pe cealaltă rupe-o. Eu mă voi preface că mă duc la una din moşiile mele unde nu mă va şti nimeni.

Era foarte tîrziu cînd Dumbravă părăsi curtea bătrînului logofăt. Calul porni în galop simțind că stăpînu-său îl duce înspre casă. De undeva se auzea cîntatul cocoşului. Dumbravă nu-şi luase slujitorii cu el după cum se obişnuia. Alerga aplecat pe gîtul calului, dornic de a ajunge degrabă acasă. O luă pe o uliță la stînga. Luna era gata să apună. Răcoarea nopții îl făcu pe călăreț să se cutremure. Gîndurile i se învălmăşeau în minte şi un surîs de tainică mulțumire îi apăru pe față. Pipăi scrisoarea din sîn. „Dacă ar pune mîna pe mine oamenii lui vodă, ştiu că

nu mi-ar fi bine", gîndi Dumbravă. Trecu pe lîngă un zid năruit. Era atît de absorbit de tot ce avea să îndeplinească încît nici nu auzi tropote de cai în urma lui. Noaptea avea sclipiri de catran. Gîndurile îi fără întrerupte de un şuierat scurt. Întoarse capul. După el veneau în galop două umbre. Prudent, Dumbravă trase paloşul băgînd pintenii adînc în burta calului. Acesta fornăi dureros şi ridicîndu-se în două picioare se năpusti înainte într-un galop turbat. Urmăritorii zoriră şi ei. Dumbravă, ca vechi ostaş, întrebuință vicleşugul nu de toți cunoscut. Se opri brusc întorcînd calul. Cel ce venea în urma lui nu se mai putu opri, aşa că se repezi cu pieptul în sabia întinsă. Cu un geamăt de durere urmăritorul se rostogoli de pe cal care o luă la goană speriat. Celălalt urmăritor se opri o clipă nehotărît, apoi se aruncă asupra lui. Săbiile se loviră scăpărînd. Luptau amîndoi tăcuți, învrăjbiți de moarte, nevăzîndu-şi chipurile. Deodată, Dumbravă simți o arsură la mînă şi ceva cald care se prelingea. Cuprins de o furie cumplită se năpusti asupra necunoscutului din umbră. Sabia lui Dumbravă făcu să sară sabia celuilalt care, văzîndu-se dezarmat, o rupse la fugă căutînd să-şi salveze viața. Dumbravă îl urmărea îndeaproape. Ştia că nu e bine să-l scape tocmai acum. Se repezi în vreme ce fugarul bătea disperat cu dîrlogii şi cu pumnii în gîtul calului. Ajungîndu-l, ridică paloşul. O vîjîitură scurtă, un icnet de durere şi călărețul se prăbuşi, rămînînd cu un picior prins în scară. Calul alerga speriat tîrîndu-şi stăpînul. Luna era ca o tipsie de sînge şi la lumina ei rece se vedeau copacii zgîlțîiți de vînt...

La curțile sale, vornicul Zbierea sta gînditor în fața focului de butuci ce ardeau trosnind în vatră. Învîrtea mătăniile aşteptînd doi slujitori care întîrziau să vină şi care aveau să nu se mai întoarcă niciodată.

II. UNDE DOMNIA SE ÎNTÎLNEŞTE CU VICLENIA

Spînzurătoarea a fost înălțată în apropierea curții boiereşti a lui Dumbravă, cu casă durată din bolovani de rîu, cu ziduri groase de aproape un metru, cu bolți, cu beciuri şi coridoare, cu odăi dosnice din care cel ce intra nu mai ştia pe unde să iasă. Porțile mari din stejar masiv stăteau ferecate, iar cel ce bătea în ele cu buzdugan, lat de paloş sau mîner de hanger trebuia să aştepte pînă cînd se deschidea o ferestruică meşteşugită ingenios în masivitatea porții şi prin care cei din lăuntru recunoşteau sau nu pe cel ce voia să intre.

În dimineața aceea în curtea lui Dumbravă era linişte. Oamenii îşi vedeau de treburi, în vreme ce dulăii curții, mari cît vițelul, se tologeau la soare sau se încăierau din te miri ce. Un zumzăit de voci ce nu prea venea de departe îi făcu pe slujitorii boierului Dumbravă să alerge la porți şi să le deschidă. O mulțime de norod înconjura spînzurătoarea de care am pomenit mai în sus şi care era înălțată pe o podină de brad negeluită. Nu se ştia nici pentru ce, nici pentru cine fusese înălțată. Slujitorii comentau în fel şi chip. Cel ce urma a fi spînzurat nu putea fi boier, deoarece acestora li se tăia capul. Desigur, vreun nenorocit care furase sau fugise din robie. Mai umbla vorba că ucigaşul boierului Cristea fusese prins şi, după ce suferise cazne cumplite, va fi spînzurat din poruncă domnească. Femeile curții, mai gălăgioase decît bărbații lor, trăncăneau vrute şi nevrute. Cîte unele mai tinere, cu ochii umeziți de lacrima milei, se întorceau

neputîndu-se uita la spînzurătoarea înconjurată de oşteni înzăuaţi, în vreme ce în spatele lor, prostimea aştepta fremătînd. Milogi, oameni fără căpătîi, cerşitori plini de bube, îmbrăcaţi în zdrenţe, se amestecau cu mulţimea care se adunase pentru a vedea spectacolul. Unii cerşeau cu voce jalnică pentru a stîrni mila, alţii pîndeau momentul cînd cel de lîngă el nu era atent pentru a-i smulge punga cu ajutorul unui cuţit scurt ce tăia ca briciul. O fetiţă de cîteva luni ţipa de mama focului în braţele maică-si, o femeie trupeşă, care stătea de vorbă cu alte femei şi care fără să se uite la copil îşi scoase ţîţa dolofană băgînd sfîrcul în gura fetiţei. Aceasta încetă să mai ţipe sugînd cu lăcomie. Un călugăr cu plete unsuroase şi barbă murdară, îmbrăcat cu o rasă toată numai petice, cerşea fonf şi umil. Ceva mai la o parte nişte parşivi de negustori încinseseră un joc de zaruri şi acuma stăteau gata să se încaiere.

— Auzi, că ăl de-l spînzură şi-a făcut singur dreptate, spuse un bărbat tînăr altuia de lîngă el.

— Cînd nu ţi-o mai face nimeni, trebuie să ţi-o faci singur, răspunse celălalt mai mult şoptit. Ştia că printre ei mişună oamenii lui Horbotă care primeau plată bună pentru orice om care nu ştia să-şi pună lacăt la gură. Alţii stăteau îngînduraţi, în vreme ce nişte copilandri se jucau printre ei de-a prinselea. Un negustor ambulant îşi adusese grătarul pe care, după ce l-a uns cu seu, l-a încins bine punînd pe el bucăţi de berbec gras, cu coada lată de o palmă. Cine avea bani cumpăra carnea în ţepuşă, aşezînd-o pe halca de pîine, şi se depărta fără a se atinge de ea pînă nu începea spectacolul. Negustorul lovea cu cleştele în grătar, striga, se jura că asemenea berbec nu se mai găseşte în toată ţara Moldovei, pe cînd cei din jur rîdeau sau îşi băteau joc. Deodată, strigătele şi rîsetele conteniră. Pe podină îşi făcu apariţia călăul. Purta o tunică de piele scurtă pînă la pulpe, tunică ce era despicată în

părți pentru a nu-i stînjeni mişcările. Brațele muşchiuloase erau goale. Nădragii erau vîrîți în călțuni. Pe cap purta o şapcă frîncească fără cozoroc. Se prinse cu amîndouă mîinile de funie încercînd tăria acesteia. Funia rezistă şi călăul îi dădu drumul mulțumit, lăsînd-o să se zbuciume ca un şarpe gros şi încolăcit. Oamenii făceau glume, unii lăudîndu-i măiestria de parcă ar fi căutat să se pună bine cu el, alții bătîndu-şi joc de meseria atît de îngrozitoare. Oştenii stăteau răzimați în suliți, nepăsători. De la o biserică din apropiere se auzi dangătul trist şi prelung al clopotului ce suna pentru moartea ce va să vină în curînd. Scîrțiitul unei căruțe făcu să înceteze freamătul mulțimii. Aceasta ieşise din ulița mare şi cotind înspre dreapta se apropia încet de spînzurătoare. Condamnatul sta în picioare cetluit bine. Grumazul îi era prins într-un juvăț de care trăgea din cînd în cînd un oştean făcîndu-l pe cel legat să scoată gemete de durere. Lumea începu din nou să se frămînte, să fluiere şi să urle. Osînditul, un flăcău cît un munte, cu căutătură blînda şi sfioasă, era îmbrăcat într-o pînză de sac ce de-abea îi acoperea goliciunea, lăsînd să se vadă muşchii puternici ai pulpelor şi brațele noduroase. Privea drept înainte cu ochii aceia albaştri şi mari, de parcă ar fi căutat pe cineva din mulțime. Caznele se pare că îi sleiseră puterile şi bucățile de sînge închegat prinse în pletele lungi pînă la umeri lăsau să se vadă suferințele prin care trecuse. Ajuns lîngă spînzurătoare, prinsul fu îmbrîncit cu sălbăticie, lucru care nemulțumi norodul deja întărîtat. Oştenii îl siliră pe condamnat să urce treptele biciuindu-i spinarea aproape goală. Ajuns sus, uriaşul îşi aruncă ochii la spînzurătoarea care încă se mai bălăbănea. Se cutremură. Căpitanul Tudor, mai marele oştenilor, dădu cetire cu glas tare actului prin care i se făcea cunoscută vinovăția. Lumea se îmbulzea să audă mai bine, în vreme ce o voce din mulțime tună:

— Să ştim şi noi pentru ce l-a omorît pe boierul Cristea!

Căpitanul Tudor ridică privirea încercînd să-l afle pe cel ce pusese o astfel de întrebare. Nereuşind, răspunse mulțimii:

— Nu-i treaba voastră! Apoi continuă amenințător: Luați aminte şi înfricoşaţi-vă!

Oamenii începură să murmure şi să strige. Ochii de animal hăituit ai condamnatului se opriră asupra mulțimii care striga şi urla privindu-l cu milă.

— Spune, pentru ce l-ai omorît, dacă oamenii domniei se tem să ne spună? se auzi deodată o voce.

— Fraţii mei, mor nevinovat! Femeia mea…

Nu termină. Călăul se repezi şi, izbindu-l cu pumnul peste față, îl făcu să se prăvălească pe podea. Gestul întărîtă mulțimea şi mai mult. Începuse să se îmbulzească, împingînd oştenii pînă la picioarele spînzurătorii.

— Ce mai aştepți? răcni la călău căpitanul Tudor. Împlineşte porunca lui vodă!

Călăul se apropie de condamnat ridicîndu-l de păr.

— Dezleagă-mă să-mi fac sfînta cruce, se rugă acesta. Călăul se uită o clipă la căpitanul Tudor cerîndu-i încuviințarea.

— Nu, răspunse Tudor. A avut vreme să se închine în temniță.

Urletele mulțimii nu mai conteneau. Se auziră lamele cuțitelor scoase din teci.

— Dezlegați-l să-şi facă sfînta cruce, păgînilor! Ruşine! Huooo! Jos cu cel ce spînzură poporul!

Oştenii căutau a li se împotrivi, dar erau prea puțini. Căpitanul Tudor făcu semn călăului să-l dezlege. Începuse să se teamă. Peste capetele oştenilor zburau pietre şi bulgări de pămînt.

— Dezleagă-l! urlă Tudor.

Călăul desfăcu nodul care lega strîns mîinile condamnatului. Simțindu-le libere, uriaşul şi le frecă puțin

la încheieturi spre a şi le dezmorți apoi, iute ca fulgerul, făcîndu-le toporişca, îl trăsni pe călău în moalele capului. Acesta se prăbuşi fără un geamăt. În clipa aceea de uluială care îi cuprinse pe toți, prinsul făcu un salt teribil. Un salt, pe care numai tigrul în turbarea lui îl poate face, sărind drept în mijlocul mulțimii care s-a desfăcut în două. Ridicîndu-se, se repezi năuc înainte pe uliță. Mulțimea se strînse la loc urlînd de bucurie şi cîntînd, astfel că oştenii, pînă să o împrăştie şi să se ia după fugar, pierdură un timp prețios. În timpul vînzolelii dintre oşteni şi norod, prinsul fugi cît îl țineau picioarele, năpustindu-se pe poarta deschisă a curții boierului Dumbravă. Acesta tocmai se pregătea să încalece cînd se trezi cu uriaşul prăbuşit la picioarele sale. Dumbravă făcu semn slujitorilor să închidă porțile.

— Nu mă da morții, stăpîne, gîfîi fugarul îmbrățişînd picioarele lui Dumbravă.

— Ridică-te! îi porunci acesta. Ce-ai făptuit şi cine eşti?

— L-am ucis pe boierul Cristea care a încercat să-mi necinstească muierea. Trifan mă numesc, măria-ta! Nu mă lăsa, doamne, să pier că te-oi sluji cu credință de cîine tot restul zilelor mele.

Dumbravă îl măsură pe uriaş cu privirea şi porunci:

— Vino după mine! Voi, țineți-vă gura şi nu deschideți poarta la nimeni, oricine ar fi! Dispăru cu Trifan în casa cu odăi multe şi ieşiri necunoscute.

Oştenii căpitanului Tudor au răscolit casele din jur din pod pînă în beci, dar zadarnic. Trifan dispăruse de parcă îl înghițise pămîntul. Nu îndrăzniră să intre în casa lui Dumbravă, ci se mulțumiră doar să întrebe slugile. Aceştia ridicară din umeri.

Căpitanul Tudor, palid la față ca moartea, se prăvăli în fața jilțului domnesc. Rămase aşa fără a îndrăzni să ridice capul.

— Împlinit-ai porunca mea, căpitane Tudor?

— Măria-ta...

— Ridică-te şi spune, îl îndemnă vodă cu vocea blîndă, prevestitoare de rău.

— Măria-ta, mulțimea s-a răsculat...

— Împotriva cui s-a răsculat mulțimea, căpitane Tudor? întrebă vodă. Şi de ce?

— Împotriva măriei-tale, răspunse Tudor mai mult mort decît viu.

— Împotriva domniei-mele ai zis? Apoi se întoarse înspre Horbotă şi Bielski ce stăteau ceva mai la o parte. Auzit-ați ce spune căpitanul meu credincios? Pe buze îi flutură un zîmbet rău. Ştiut-ați domniile voastre că mulțimea mi-e împotrivă? Se făcea a se juca mai departe cu bumbii de aur de la haină pentru a-şi ascunde mînia ce îl cuprinsese.

— Măria-ta, se repezi Bielski cu vorba, căpitanul Tudor a şovăit şi n-a luat mulțimea în suliți după cum se cuvenea. Leahul dădea vina pe Tudor pentru a nu fi tras el sau Horbotă la răspundere. Căci, măria-ta, continuă el, care fiară care te vede că te temi nu se repede la gîtul celui ce nu ştie a o stăpîni? Iar poporul e o fiară crudă pe care dacă nu ştii a o stăpîni, te stăpîneşte el!

Vodă tăcea scrîşnind din măsele. Ştia că nenorocitul de Tudor nu e vinovat şi că vina o poartă cei doi boieri care nici nu se sinchisesc de treburile domniei, dar nu-i putea pedepsi pentru că ținea la ei şi apoi se şi temea.

— Şi cu ucigaşul boierului Cristea ce s-a făcut? întrebă el pe căpitan.

— A... scăpat... măria-ta! se bîlbîi acesta.

— A scăpat? repetă vodă cu tristețe.

I se păru că scăparea acestui țăran nu-i altceva decît scăparea întregului popor din mîinile lui. Fața i se făcu palidă ca ceara. În colțul gurii se iviră bulbuci de salivă. Ştia că boierii stau pitiți pe la casele lor rîzîndu-şi în pumni de el.

— Avutu-l-aţi în mînă! Din vina cui a scăpat? Căpitanul Tudor încercă să vorbească, dar dinţii îi clănţăneau atît de tare încît nu putu scoate o vorbă. Ochii lui Bogdan se holbară plini cu firişoare de sînge. Întinse mîna, ţintuindu-l pe căpitanul Tudor cu privirea aceea de nebun. Armaşul îi dădu buzduganul. Încet, frămîntînd buzduganul în mînă, vodă se ridică din jilţ apropiindu-se de căpitan. Acesta se lăsă în genunchi ca vita care aşteaptă toporul. Bogdan izbi cu sete. Osul pîrîi şi căpitanul Tudor, credinciosul măriei-sale, zvîcni de două ori, apoi se întinse rămînînd nemişcat.

— Buzduganul ista vi s-ar fi cuvenit vouă, spuse vodă uitîndu-se la Horbotă şi la Bielski, care tăceau privind în podea. Întinse mîna stropită de sînge către un slujitor care se grăbi să o şteargă.

Luaţi-l de-aici! porunci Bogdan lepădînd buzduganul.

Doi oşteni se repeziră şi, apucînd trupul al cărui cap se bălăbănea cînd într-o parte cînd în alta, îl scoaseră. De-afară soarele prinse a se juca vesel cu buclele măriei-sale.

— Tu, arătă vodă înspre un oştean falnic şi tînăr, vei fi căpitanul meu în locul acelui nevolnic.

— Ascult şi mă supun, măria-ta, răspunse oşteanul îngenunchind.

— Ridică-te şi spune-mi, cum te numeşti? îl întrebă vodă.

— Durac mă cheamă, doamne, cu voia măriei-tale!

— Cată dară, căpitane Durac, a-mi face pe voie pentru a nu mă vedea nevoit să-ţi rostogolesc şi ţie capul în ţărînă! Apoi întorcîndu-se către ceilalţi le strigă mînios: Plecaţi!

Rămas singur ridică privirea. Lîngă perete sta Bielski şi ceva mai la o parte sta Horbotă. Se auzea nechezatul cailor ce erau scoşi din grajduri pentru a se dezmorţi. Vodă se aşează în jilţ sprijinindu-şi fruntea în palmă.

— De cînd murmură prostimea împotriva hotărîri-lor mele? Rămase mai departe cu fruntea în palmă aşteptînd răspuns.

— Atîta vreme cît murmură, nu-i primejdie, măria-ta, răspunse Bielski potrivindu-şi discret cingătoarea aurită.

— Spaima e cel mai credincios servitor al celui puternic, spuse Horbotă.

— Maria-sa nu are a se teme de nişte calici pe care îi poate alunga cu călărimea, interveni Bielski linguşitor.

— Nu m-ai înțeles, frate Bielski, îi răspunse Horbotă. Spaima trebuie semănată în oameni ca sămînța de grîu în pămînt. Roada pe care o dă spaima e tăcerea!

În vreme ce tinerii boieri se sfădeau uşor, Bogdan gîndea în fel şi chip. De cînd se înconjurase de aceşti tineri, aplecîndu-se înspre leşi, boierii țării îşi căutau de treabă fie pe la vînători, fie pe la moşiile lor lăsîndu-l pe Bogdan să simtă o singurătate ostilă şi periculoasă. Cei doi tăcură. Vodă îi privi pe rînd.

— Nimic nu-i mai de nefolos decît sfatul prost şi muierea urîtă, spuse el după ce auzise ce-au vorbit cei doi. Bielski şi Horbotă continuau să tacă. Ştiau că nu e bine să deschidă gura cînd domnul e mînios. Bogdan simțea că cineva îi smulge țara din mînă. Cineva nevăzut, neauzit care umbla cu paşi de ceață, ca strigoii, în preajma lui. Se pomeni rostind tare: „Boierii!”

— Ai spus ceva, măria-ta? se repezi Bielski.

— Nimic. Începu deodată să rîdă. Rîdea cu poftă dînd capul pe spate spre uimirea celor doi care, pentru a-i face plăcere, începură să rîdă şi ei.

— Voi de ce rîdeți? îi întrebă Bogdan.

— Veselia măriei-tale e şi veselia noastră, răspunse Bielski.

— Eu rîd, explică Bogdan, pentru că mi-e de ajuns a face un semn şi căpățînele voastre ar sta aici, la picioarele mele, odihnindu-mi tălpile pe creştetele voastre! Cei doi

încetară să mai rîdă. De ce v-ați oprit? Nu mai rîdeți? Nu vă mai veseliți de veselia mea?

Un slujitor intră şi rămase tăcut lîngă uşă. Vodă îl fulgeră cu privirea.

— Tu ce vrei?

— Măria-ta, aşteaptă afară marele vornic Zbierea.

— Daaa? Ieşit-a vulpea din vizuină făcîndu-i-se dor de găini? Ieşi şi adu-l dinaintea mea! Slujitorul se închină şi ieşi. Ieşiți şi voi, porunci Bogdan celor doi boieri. Aceştia se traseră înapoi cu spatele. Bogdan se aşeză în jilțul domnesc pentru a fi mai măreț. Gest copilăresc de intimidare pentru un vulpoi ca Zbierea. Slujitorul deschise uşile, apoi trăgîndu-se la o parte făcu loc boierului, după care ieşi închizînd uşa în urma lui. Zbierea se opri o clipă închinîndu-se pînă la pămînt. Ridicînd ochii tulburi şi apoşi ca de şarpe, întîlni ochii lîncezi ca de muiere ai lui vodă. Zîmbi uşor. Asemenea şi vodă. Se cercetau tăcuți aşa cum se cercetează înainte de a se arunca unul asupra altuia, lupul şi dulăul.

— Dorul şi dragostea mînatu-ți-au paşii către curtea mea? întrebă Bogdan batjocoritor.

— Dorul şi dragostea te mînă înspre aleasa inimii, măria-ta! Credința juruită te mînă către stăpînul uns de Dumnezeul cel milostiv, răspunse Zbierea.

— Cît despre credința juruită a boierilor, o cunosc bine, vornice Zbierea, spuse Bogdan pe acelaşi ton zeflemitor. Cîini turbați şi păgubitori țării, ăştia sînt boierii, continuă cu fața aprinsă de mînie. Răscolesc norodul împotriva mea aşa cum răscoleşte vătraiul jarul din vatră spre a arde mai bine! Îndeamnă prostimea să nu mai plătească birul cuvenit domniei, pe ucigaşii pedepsiți de mine îi face scăpați şi încă multe alte blăstămății mai fac! Dar să ştiți că şi răbdarea mea se apropie de sfîrşit. Ferească Dumnezeu sfîntul ca Domnia să se Întîlnească cu Viclenia!

Se opri pentru a cerceta pe fața lui Zbierea ce efect avuseseră vorbele sale.

Zbierea însă îl privea liniştit, gîndindu-se la ce ar putea cîştiga de pe urma trădării. „Tinerelul ista este un nevolnic, dar are puterea în mînă, îşi spuse vornicul în vreme ce aproba, dînd din cap, toate vorbele lui Bogdan. Logofătul Gavril este un babalîc de care n-avea a se teme. Postelnicul Danciu? Un prostănac îngîmfat. Spătarul Cozma? Un fricos ce se teme şi de umbra lui. Bilăe? Boier drept, dar lacom de bani. Slăvilă? Un beţivan şi un muieratic. Dumbravă? Iaca de ăsta mă tem, gîndi Zbierea. Şi încai ticălosul mi-a omorît pe cei mai buni slujitori ai mei! De vor cădea capetele lor, mi l-oi izbăvi pe al meu şi cinste mare voi avea la curte pe lîngă copilandrul ista care nu ştie mai nimica. Cît despre Horbotă şi Bielski, i-oi face eu să joace după fluierul meu!" Aşa gîndea Zbierea în vreme ce vodă îi vorbea cu ciudă şi mîhnire.

— Şi domnia-ta pentru ce ai venit? se oţărî vodă. Trimisu-te-au boierii ca să-mi spui că e mai bine sub paloşul turcului decît sub coroana leşească? Ştiu că asta gîndiţi cu toţii, dar nici unul din voi nu întregeşte birul pe care eu îl dau Porţii! Mă lăsaţi cu prostimea şi cu calicii de la care oamenii mei nu mai au ce scoate, măcar că îi pun la cazne şi la tot felul de suferinţe. Auzit-am că se trag la codru de unde se întorc lotri şi ucigaşi. În vremea asta ce fac boierii mei? Unii se înfundă la moşiile lor, alţii îşi văd de băutură şi muieri, iar alţii uneltesc împotriva domniei-mele. Aşa că vornice, de ai venit la mine trimes de ei, amarnică şi greşită socoteală ţi-ai făcut gîndind că voi da ascultare şi mă voi închina turcului…

Zbierea îşi supse buzele tivite după care începu să vorbească cu glasul lui subţiratec şi molîu.

— Doamne! Nu boierii m-au mînat în faţa măriei-tale, ci credinţa mea faţă de tron şi de domnul meu. Desigur că lucrurile stau aşa cum ai spus măria-ta, dar eu, sărmanul

de mine, aflat-am lucruri şi mai grozave decît acestea şi poate că măria-ta, în marea-ţi bunătate, vei răsplăti după cum se cuvine pe sluga ta credincioasă...

Aici Zbierea se opri. Aruncase undiţa şi acum aştepta liniştit prinderea peştelui şi zbaterea lui pe faţa apei.

Bogdan îl privi cu neîncredere. „Vulpoiul ăsta bătrîn ştie ceva, dar pentru acest ceva vrea să-mi stoarcă mult aur", gîndi el. Căci Bogdan era viclean ca şi tată-său, răposatul voievod Alexandru, însă fiind încă tînăr şi nelovit nu se prea pricepea în meşteşugul ticăloşiei. O clipă îi trecu prin minte să bată din palme ca, venind slujitorii, să-l ridice pe vornic şi, supunîndu-l la cazne, să afle totul fără să fie nevoit să scoată galbenii din vistieria domnească. „Şi dacă Zbierea văzîndu-se înhăţat va spune nişte minciuni care să-l dea pe mîna celora care abia aşteptau să-şi spele jungherele în sîngele lui? Tot mai bun e tîrgul! La urma urmei pe boierii pe care îi va afla vicleni domniei îi va descăpăţîna, iar din averile lor îi va face parte şi ticălosului de Zbierea şi vistieriei domneşti atît de secătuite". Se hotărî.

— Grăieşte, vornice, căci mare şi îndestulată va fi mila mea!

Zbierea surîse uşor. Cîrligul a fost înghiţit, iar peştele se zbătea acum în faţa lui. Ţinea capul plecat într-o parte prefăcîndu-se foarte mîhnit. O vreme tăcu uitîn-du-se cu coada ochiului la Bogdan care se frămînta neliniştit. „Nu ştie să-şi stăpînească neliniştea, gîndi Zbierea, şi nici să se tîrguiască. E la vîrsta cînd caisa e încă zarzăr".

— Măria-ta, unii boieri pregătesc carte către padişah. Se opri privind la Bogdan. Copilandrul sări din jilţ ca ars. Se aprinse la faţă.

— Ce faceee? Pregătesc carte? Ah, nemernicii! Spune-mi îndată numele lor şi jur pe viul Dumnezeu că pînă diseară căpăţînele lor vor sta înfipte în poarta domnească făcîndu-i şi pe alţii să le treacă cheful de a mai pregăti carte. Atît de

mult se înfurie, încît repezind cuvintele începuse să se bîlbîie.

— Uşor, măria-ta, zîmbi Zbierea. Lucrurile făcute în grabă n-au sorți de izbîndă. Căci mai repede prinzi ursul cu fagure de miere otrăvit decît încercînd să-l tragi de picior afară din bîrlog. Spunîndu-le numele şi măria-ta tăindu-i încă n-am făcut mare treabă, ba, mai vîrtos, îi întărîtăm şi pe alții care nu ştim în ce fel de ape se scaldă. Ci mai degrabă să prindem pe cei ce vor duce cartea padişahului. Atunci vom avea dovada vinovăției lor şi îi vom putea da morții fără a ne teme că am făcut un lucru necugetat şi nedrept în fața lui Dumnezeu. Şi-apoi, cine ştie dacă, apucînd firul, nu vom da şi peste vreun ghem ascuns pe undeva în jurul scaunului măriei-tale!

Bogdan îşi dădea seama că Zbierea are dreptate. În jocul de-a viața şi de-a moartea cine se grăbeşte pierde. Şi cine ştie de unde pîndeşte vreun nou pretendent ale cărui unelte, boierii, pregătesc totul pentru vînzarea domnului? Oare acest fățarnic de Zbierea... Se stăpîni aşteptînd. Zbierea îl lăsă cîteva momente să se liniştească. Îi plăcea zbaterea acestui puiandru încrezut şi necercat la minte. Începu să frece mătăniile uitîndu-se la boabele negre înşirate pe firul de aur.

— Logofătul Gavril... continuă Zbierea cu voce leneşă.

— Aaaa, duşmanul meu pe față! spuse domnul cu amărăciune.

— Cel ştiut, măria-ta! Că sînt şi din aceia neştiuți. Bilăe...

— Bilăe? Pe cîinele ăsta eu l-am înavuțit!

— Măria-ta, facerile de bine se uită, răul niciodată.

— Şi cine mai muşcă trupul meu? întrebă Bogdan.

— Ar mai fi hatmanul Slăvilă, spătarul Cozma, Danciu...

— Toți mi-au lins mîna la urcarea mea pe tron.

— Aşa e obiceiul, doamne, spuse Zbierea. Căci cel ce linge mîna n-o face din sufletul lui, ci din nevoie o face, neputînd muşca!

— Scîrbavnică treabă şi fățarnic este cel ce sărută mîna omului pe care îl urăşte! A te încrede în el e semn de uşurătate şi prostie.

— Măria-ta, boierii sărută mîna domnului, iar domnul sărută papucul sultanului. Unde zace fățărnicia? Nicăirea. Omul trebuie să se supună celui mai tare, de vrea să se arate şi el tare, spuse Zbierea jucîndu-se cu mătăniile. Văzîndu-l pe vodă că se întunecă la față, adăugă schimbînd vorba, ar mai fi şi Dumbravă...

— Dumbravă? Bogdan încreți fruntea. Cine-i ăsta? Nu-l ştiu. E vreunul care mănîncă pita mea?

— Toți mîncăm pita măriei-tale, îl linguşi Zbierea. Dumbravă este un boierinaş...

— Nu-mi pasă, îl întrerupse Bogdan.

— Ba să-ți pese, măria-ta, că-i cel mai afurisit şi cel mai isteț dintre toți!

— Semnat-au pîra împotriva mea toți aceşti boieri de care mi-ai vorbit? întrebă Bogdan.

— Toți, măria-ta, răspunse Zbierea şovăind dacă să-i spună sau nu că şi el a semnat. Vodă îi veni în ajutor făcîndu-l să mărturisească adevărul.

— Şi domnia-ta ai semnat, vornice Zbierea?

— Altfel cum aş fi venit în fața măriei-tale pentru a ți-i da în mînă? răspunse Zbierea. Logofătul Gavril va trimete pe cei mai ageri slujitori ai lui cu cărțile la padişah – Costan şi Andrei. Porunceşte degrabă să-i prindă pe aceşti doi ca, luîndu-le cărțile, să aibă măria-ta dovada. După care pot cădea şi capetele şi... averile, milostive!

— Aşa să se facă, răspunse Bogdan, în vreme ce Zbierea îşi înăbuşi un oftat de mulțumire.

*

Logofătul Gavril chemă la el în fapt de seară pe cei doi slujitori ai săi, Andrei şi Costan.

— Iată de ce v-am chemat, feţii mei! Se opri măsurîndu-i bătrînesc şi blajin. Îl neliniştea gîndul că amîndoi ar fi putut cădea în mîinile oamenilor lui Bogdan şi ar fi putut fi ucişi. Şterse cu mîna tabla mesei, uitîndu-se apoi la palmă dacă nu e cumva praf pe ea. Gest inutil de a umple un gol.

Cei doi stăteau în faţa logofătului ca două statui, nemişcaţi. Erau moldoveni de ţară cu chipuri luminoase şi frumoase. Andrei era înalt şi lat în spete de d-abea îl cuprindea pieptarul de piele umplut cu bumbac şi cu za de fier, făcut anume pentru a opri jungher sau paloş străin să-i răscolească măruntaele şi pieptul. Mijlocul îi era strîns într-un fel de chimir de piele, bătut cu bumbi de alamă. La brîu purta un jungher lat de vînătoare. Pletele negre, bogate îi cădeau pe umeri, iar în ochii căprui se cetea o mare şi nedesmînţită credinţă faţă de stăpînul său. Celălalt slujitor, Costan, era ceva mai mic de statură decît Andrei şi mai subţirel, dar cu muşchi tari cum e criţa. Avea căutătura lipsită de viclenie şi iute ca aceea a veveriţei. Bătea des din genele lungi de parcă s-ar fi ruşinat de ceva. Peste pieptarul de piele ce acoperea zaua purta cucura cu săgeţi, iar la brîu îi spînzura paloşul înconvoiat şi lat cu mîner de os şi teacă de argint, paloş pe care Costan îl luase de la un tătar ucis în luptă.

— Tu, Andrei, te vei duce la Mehmed-beg paşă de Vidin căruia, după ce îi vei ura sănătate din parte-mi, îi vei înmîna această carte. Cată să te fereşti de om necunoscut şi de drum umblat. Nu lega prietenie cu nimeni şi pune frîu gurii tale de cîte ori va fi nevoie. Sileşte-te a te întoarce cît mai degrabă şi cu sănătate!

— Ascult şi mă supun, stăpîne, răspunse Andrei luînd scrisoarea şi ascunzînd-o în adîncul chimirului.

— Iar tu, Costane, se adresă logofătul celuilalt slujitor, te vei duce la Rusciuc. Odată ajuns acolo, te vei închina lui Ibrahim paşa căruia îi vei da această carte din parte-mi. După aceea te vei întoarce pe calea ştiută de tine cît mai grabnic. Îți spun şi ție acelaşi lucru pe care i l-am spus şi lui Andrei. Cată de te fereşte de cei cu vorbă dulce în față şi cu mîna pe jungher în spate.

Nu te lăsa iscodit şi nu primi cinstea nimănui fie în merinde, fie în vin. Căci nimeni nu cunoaşte ascunzişul minții celuilalt şi nici ce îl mînă să întinză pita şi vinul său.

— Aşa voi face, stăpîne, răspunse Costan luînd scrisoarea din mîna logofătului.

— Luați-vă merinde şi băutură după trebuință că aveți de unde, har domnului! Cătați a umbla mai mult noaptea pentru că ziua umblă fel de fel de oameni. Nu părăsiți codrul pentru drumul drept, căci mai amăgitor e drumul pe care poți zări şi tîrîişul şarpelui, dar şi tu poți fi zărit din toate colțurile, decît codrul ce te ascunde vederii neprietenilor! Înțelesu-m-ați, feții mei?

— Înțeles, stăpîne, răspunseră cei doi într-un glas.

— Atunci mergeți cu bine şi bunul Dumnezeu să vă apere de cel viclean!

Andrei şi Costan îngenuncheară. Logofătul Gavril le întinse mîna uscată şi galbenă, acoperită de pistrui mari, semn de bătrînețe, pe care cei doi o sărutară cu evlavie. Toată treaba asta a fost un mare efort pentru logofăt care rămase mirat văzînd că slujitorii rămîn pe loc.

— Ce mai voiți? Au cele ce v-am spus nu sînt clare în mintea voastră? întrebă logofătul uşor mînios.

— Stăpîne, îndrăzni Andrei, femeia mea…

— Femeile şi plozii voştri vor găsi la curtea mea tot ce le va face de trebuință pînă la întoarcerea voastră! Mai aveți ceva a-mi cere?

— Nimic, stăpîne, decît să-l rugăm pe Dumnezeu să-ți dea sănătate!

Rămas singur, logofătul Gavril făcu o cruce mare înspre uşa pe care ieşiseră cei doi. „Dumnezeu să vă ierte!" După care adăugă: „Şi să mă ierte!" Căci ştia bine logofătul că de-acolo unde-şi mînase slujitorii de credință cu greu se vor mai întoarce, dacă se vor mai întoarce!

Peste dealuri vălmăşite, pe care se zăreau turme ce păşteau risipite iarba ce mai rămase după culegerea bucatelor, se întindea codrul la vremea aceea de sfîrşit de toamnă cu frunza ruginită, încît de departe ți se părea a fi un pojar uriaş cu vîlvătăi înalte ce-l mistuiau pe îndelete. În dreapta lui se zăreau, înălbind cîmpia, case ale căror zidiri răsăreau răzlețe, iar ceva mai în sus străjuia albă o bisericuță ca un turn de pază. Casele erau din chirpici, acoperite cu stuf neîngrijit şi albite de var. Ochiurile de fereastră erau vopsite în albastru sau roşu. Oamenii, săraci şi trențăroşi. Aveau biruri şi necazuri şi nici popă n-aveau, că cel pe care îl avuseseră le murise de bătrînețe în iarna trecută. Morții erau duşi la bisericuța din deal cu două cruci de lemn pe acoperiş, înlăuntru nu erau nici icoane şi nici cărți de cetit sfînta taină a îngropăciunii. Nu se aflau decît două năsălii pe care erau aşezați toți aceia care părăsiseră lumea aceasta, fie de bună voie, fie siliți de caznele oamenilor domneşti, fie de boală şi sărăcie, în căutarea altei lumi mai drepte. Cînd şi cînd, cîte un cîine, ale cărui coaste acoperite de pielea răpcigoasă se mai săltau arătînd că mai suflă, lătra gros fără să se ridice de la pămînt, după care se făcea covrig rămînînd nemişcat.

Andrei şi Costan mergeau în pasul liniştit al cailor, ținînd seama de sfaturile logofătului Gavril. O vreme vor face drumul împreună, apoi se vor despărți. Nu au zărit pe nimeni care să le ia urma făcîndu-i a se teme. Copitele cailor tropăiau monoton pe drumul ce ducea înspre codrul

dinaintea lor şi pe care aveau să-l străbată în curînd. Vorbeau de-ale lor, bucurîndu-se de ziua aceea plină de un soare călduț din care părea a curge miere peste pămîntul oropsit şi istovit. Tocmai se pregăteau să dea pinteni cailor pentru a se pierde cît mai repede în codru, cînd Costan puse deodată mîna pe brațul lui Andrei.

— Ce-i Costane? Ce ți s-a năzărit aşa dintr-o dată? îl întrebă Andrei.

— Auzi? şopti Costan.

Cei doi se opriră trăgînd cu urechea. De undeva se auzea un fel de şuierat care se tot repeta.

— Cată-ți treaba, Costane, îl linişti Andrei, că ista îi şuierat de guguştiuc.

Mai ascultară o vreme, pînă cînd şuieratul dispăru. La marginea codrului în care cei doi se pregăteau să intre le ieşi în cale un călugăr.

— Semn rău, spuse Costan uitîndu-se lung la popa care se apropia încet.

— Încotro, fiilor? îi iscodi popa uitîndu-se la ei cu mîna făcută streaşină la ochi din cauza soarelui.

— Iaca la vînătoare de grăsuni, prea sfinte, îi răspunse Andrei. Dar sfinția-ta, încotro? îl întrebă Costan.

— Ia înspre satul ce se vede, zise călugărul care, deşi căuta să se facă bătrîn, părea totuşi om în toată puterea.

— Apăi cale bună, părinte, îi ură Andrei.

— Mergeți cu Dumnezeu şi vînătoare îmbelşugată, le răspunse popa făcînd semnul crucii asupra lor.

Andrei şi Costan îşi repeziră caii intrînd în codru. Costan se mai întoarse o dată înspre călugărul care dispăruse de parcă îl înghițise pămîntul. Se întornă către Andrei.

— Măi frate, mie nu mi-a plăcut popa ista deloc, spuse Costan.

— Nu-i nevoie să-ți placă ție, ci poporenilor unde se ducea, prinse a rîde Andrei.

Ajunseră la un fel de luminiş. O răcoare plăcută îi învălui. Un abur uşor se înălța ca o lumină de vis. Frumusețea pură şi rece a codrului îi făcu să ridice amîndoi ochii înspre albastrul ceresc. Îşi scuturară pletele. Pe buze simțeau nevăzute picături reci, ca de rouă. Vîntul aducea de departe miros de zăpadă şi de răşină. Pe lîngă ei trecu în salturi nebuneşti un iepure dispărînd printre copaci.

— Ajuns-am la locuința Tinereței fără Bătrînețe şi a Vieței fără de Moarte, spuse Costan în felul lui visător şi dulce moldovenesc.

— Ba ajuns-am la un loc bun pentru odihnă şi pentru îmbucat, răspunse rîzînd Andrei care nu se prea da în vînt după spusele lui Costan. Acesta surîse îngăduitor. Descălecară amîndoi şi după ce uşurară chingile cailor, se aşezară pe cîte o buturugă. Andrei se întinse lățindu-şi şi mai mult pieptul, destul de lat şi aşa.

— La bătrînețe mi-aş face aici o căsuță, spuse Costan. Mi-aş aduce muierea şi copiii, i-aş învăța să vîneze şi cînd ar fi să-mi dau duhul i-aş ruga să mă scoată afară ca, privind cerul, să mă simt mai aproape de el. Andrei nu răspunse. Era ocupat cu scosul pînii din desagă. O trase afară şi, făcînd cu jungherul o cruce mare asupra ei, o tăie drept în două. Costan scoase şi el o ciosvîrtă de berbec şi clondirul, cu vin aproape negru. Începură să înfulece cu poftă. De undeva se auzi boncăluit de cerb.

— Parcă ar fi buhai, aşa de tare mugeşte, spuse Andrei. Tare i-ar sta lui bine înfipt într-o țepuşă, rumenindu-se pe jăratec.

Costan surîse fără să răspundă. Un zgomot de crengi uscate şi strivite îl făcu să se oprească din mîncat şi să asculte cu atenție. Andrei ridică ochii şi, văzîndu-l cu bucata dusă la gură, începu să rîdă.

— Ajuns-am iepuri de ne temem aşa, frate Costane? Luă clondirul din care bău cu sete lăsîndu-l aproape gol. Bea,

Costane, şi nu te mai speria de toate umbrele! Dacă nu ne-au lovit ei pînă acuma, înseamnă că de-acu încolo nici pe atît nu ne…

Strigătul de durere al lui Costan îl întrerupse. Săgeata pătrunsă în gîtul acestuia zbîrnîise furioasă. Andrei sări în picioare. Costan încercă să-şi smulgă fierul şi să se ridice, dar nu mai avu putere. Căzu pe spate cu braţele întinse în cruce, cu ochii mari deschişi înspre cerul albastru unde îl mînau visele lui. Andrei sări în şa fără a mai pierde vremea. Se lipi de gîtul calului încercînd să scape. O săgeată trecu pe lîngă el înfigîndu-se într-un tufan. „Ah! Nemernicii, scrîşni Andrei. Nu au curajul să iasă din bîrlog şi să se bată! Trag din ascunzători ca pagînii!" Întîlni o potecuţă ceva mai văduvită de copaci, care îi dădu posibilitatea să gonească în galop.

În vremea asta, de Costan se apropie cel ce îi sfîşiase grumazul cu săgeata – popa. Rasa îi era desfăcută lăsînd să se vadă cămaşa de zale şi mînerul jungherului. Călca încet ca un om care nu se prea grăbeşte. În urma lui mai veneau cîţiva oşteni ţinîndu-şi caii de dîrlogi. Durac, căpitanul lui vodă, căci el era popa, îl privi o clipă pe mort apoi, după ce îi scoase scrisoarea din sîn, îl scuipă în obraz. Scuipatul se prelinse pe lîngă şanţul nasului celui mort rămînînd agăţat în barbă. O muscă cu aripi verzi se aşează pe albul ochiului, înaintînd prin apa vîscoasă ce se numise cîndva lacrimă.

Andrei alerga înainte. I se uscase gura în vreme ce sudoarea i se oprea în sprîncenele stufoase. Cuşma îi căzu din cap, dar omul nu-i dădu nici o atenţie. Se făcuse una cu calul pentru a scăpa de săgeată. Deodată îi tăiară calea trei oameni cu săbiile întinse. „Tîlhari", gîndi Andrei şi apucînd ghioaga îngrozitoare o învîrti deasupra capului nimerind pe cel mai apropiat. Cu trosnet sec de oase sfărîmate, necunoscutul se prăbuşi, încercă să se descotorosească şi de-al doilea, dar al treilea descălecînd îi

sări în coastă. Andrei îl izbi cu călcîiul. Pintenul cu tijă lungă în chip de stea îi sfîşie beregata. Omul se prăbuşi la pămînt cu un urlet de durere, timp suficient ca celălalt să poată repezi sabia peste brațul înarmat cu ghioaga. Lovit, Andrei simți arsura tăieturii. Încercă să ridice brațul care nu-l mai ascultă. Ghioaga căzu la pămînt. Călărețul se năpusti asupra lui Andrei, dar acesta îl înşfăcă puternic cu stînga. Se rostogoliră amîndoi de pe cai. Omul horcăi zbătîndu-se, pînă ce Andrei îl simți moale în mîna lui. Îi dădu drumul repezindu-se la calul care îl aştepta cuminte ceva mai încolo. Se înălță în şa galopînd nebuneşte. Văzu printre copaci sfîrşitul codrului şi respiră uşurat. Va goni înspre sat unde va găsi mîntuirea. Brațul îl durea îngrozitor, dar nu mai ținea seama de el. Din stînga lui, dintre copaci, Durac întinse arcul. Țintea al naibii de bine, căpitanul! Aşa cum venea Andrei, în goană, oferea pieptul săgeții în întregimea lui. Durac zîmbi. O clipă, şi săgeata se înfipse în pieptarul cu cîlți şi za. Andrei o smulse aruncînd-o departe. Zaua l-a ferit, dar sulița scurtă, aruncată între umeri, îl făcu să se dea de-a rostogolul. Calul fugi mai departe ieşind din pădure. Andrei simți în gură gust de sînge. „S-a terminat”, îşi spuse el. O negură adîncă i se lăsă peste ochi. Nu mai avea nici o durere. Mai simți cizma unuia din ei călcîndu-l peste grumaz şi o mînă cutezătoare care îl scotocea. După care totul deveni abur şi linişte.

*

În vreme ce în Moldova se petreceau astfel de lucruri şi încă mult mai multe decît acestea, pe insula Rodos un boier tînăr povestea unui bărbat înalt, cu nas lung, încovoiat ca pliscul vulturului şi ochi negri, scăpărători, tot necazul şi amarul țării. Bărbatul îşi frecă barba gînditor.

— A venit vremea vremii mele, spuse el. Plodul Lăpuşneanului ducă-se în țara leşească dacă îi e voia, iar

de nu, atunci l-oi alunga eu de nu va avea timp nici să mai întoarcă capul înapoi, adăugă prințul Ion. Acum dă-mi scrisoarea către padişah şi cată a fi tot pe lîngă mine!

Un zîmbet cald, de tainică prietenie, înflori pe chipul aspru al prințului. Dumbravă întinse scrisoarea şoptind:

— Facă-se voia măriei-tale!

III. VIN BOIERII LEGĂNÎNDU-SE CĂLARE!

Vodă era singur. Pe Bielski l-a trimes în Polonia cu nişte treburi tainice, iar Horbotă făcea pregătirile pentru primirea boierilor, oaspeții domnului din seara aceea. Bogdan privea pe fereastra ce da înspre ulița pe unde aveau să sosească. Soarele încremenise peste dealuri. De la Stambul soseau numai veşti rele. Se ivise un nou pretendent la Scaunul Moldovei – prințul Ion, cel căruia i se mai spunea şi „Armeanul”. Pretindea că e os din osul Marelui Ştefan. Între sprîncenele lui Bogdan apăru o cută rea de îngrijorare. Va trebui să se gătească de luptă. Dar în cine se putea încrede? În boierii care erau gata să-l vîndă? În prostimea care nu-l avea la inimă? „În cine?” Se pomeni vorbind singur cu glas tare. Selim sultan nu-l mai vrea. Aflat-a el, acolo, că domnul Moldovei s-a hainit. Cît despre haraciu, mare lucru de-l va putea plăti atît cît e, necum să-l plătească îndoit! Şi mai aflase Bogdan prin oamenii săi că acest prinț Ion ar fi făgăduit marelui vizir două sute de mii de ducați şi încă vreo douăzeci de mii primului său dregător. Soarele nu se mai vedea. Bogdan rămase nemişcat uitîndu-se la cerul care se colora mai întîi într-un roşu aprins, ajungînd din ce în ce la un roşu-vînăt. Deschise fereastra. De afară năvăli un aer rece cu miros de zăpadă.

„Îi voi tăia pe toți, şopti Bogdan gîndindu-se la boieri. Voi face aşa cum a făcut şi tată-meu! Nu poți scăpa de şarpe tăindu-i doar coada!" Un fior rece îl scutură silindu-l să închidă fereastra. Afară, slugile începură să aprindă luminile. Horbotă intră, călcînd încet, pentru a nu-l trezi pe vodă din gînduri. Ar fi vrut să vorbească ceva, indiferent ce, numai să rupă această tăcere de gheață. Bogdan îl simți.

— Tu eşti Horbotă? întrebă fără a se întoarce.

— Eu, măria-ta!

— Ai gătit tot?

— Tot, doamne. Numai să vină boierii.

— Numai să vină! şopti vodă ca un ecou. Căpitanul Durac n-a venit?

— Trebuie să pice dintr-o clipă în alta, măria-ta.

— Aşa socoteşti tu? Întrebă Bogdan neîncrezător.

— Aşa socotesc, doamne!

Şi cum stăteau amîndoi în întunericul ce-i învăluia încet, umbra lui Horbotă deveni uriaşă, în vreme ce aceea a lui Bogdan se zgîrci de tot.

— Măria-ta, dă la o parte tristețea, îndrăzni Horbotă.

— Hmm! făcu vodă fără a se întoarce. Uşor îți vine ție, Horbotă, spuse el, căci ce ai tu de pierdut?

— Viața mea e a măriei-tale, răspunse Horbotă fără să creadă nici o iotă din cele spuse de el. Se temea de moarte şi căuta să scape de ea prin orice mijloc. Ştia bine că la venirea unui domn nou, va fi primul care va alerga la sărutatul mîinii. Auzi vocea lui Bogdan din întuneric şi se cutremură.

— La venirea unui domn nou vei căuta să fugi de la mine, Horbotă. Şi măcar că te-am înavuțit şi dregătorie mare ți-am dat, mă vei vinde ca pe un sac de pită uscată!

Îi ghicise gîndurile. Se apropie de vodă ce continua să stea nemişcat la fereastră. Îl sărută pe obrazul stîng.

Vodă primi sărutul şi se înfioră. Era rece ca de mort. Lui Horbotă îi dădură lacrimile, fiindcă ştia că Bogdan avea dreptate. Deodată domnul tresări.

— Vin boierii legănîndu-se călare!

— Vin, măria-ta!

— Du-te de grabă şi porunceşte să se aprindă luminile peste tot. Să piară întunericul ista care mă înăbuşă!

Îşi deschise agrafa de aur de la gît. Horbotă ieşi. Ochii lui Bogdan străluciră în aşteptarea prăzii. „Iată-l pe logofătul Gavril, cel ce căuta să mă lumineze cu sfatul, aşteptînd clipa cînd îmi va putea da brînci de pe tron. Iată-l şi pe Cozma, cel ce mă înfruntă cu tăcerea lui de atîta vreme! Cela e Danciu! Şi Bilăe, cel ce a slujit şi lui Tomşa! Celălalt e beţivanul de hatman... Dar nu-l văd pe Zbierea! Ba da! Vine în urmă de tot." Se întoarse pe un călcîi, rămînînd cu mîinile răzimat de marginea ferestrei. Îl cuprinse deodată o veselie nebună. Se simţea mai sigur avîndu-i pe toţi în mînă. Îi întîmpină cu un zîmbet prefăcut, lucru care nu-i scăpă lui Zbierea şi nici lui Slăvilă.

— Bine aţi venit, boieri dumneavoastră! le ură vodă.

— Să trăieşti întru mulţi ani, măria-ta! răspunseră boierii.

Se aşezară după rangul fiecăruia. Vodă îi privea mulţumit. Boierii erau veseli ca niciodată. Domnul şi mai şi. „Îndată vă va trece rîsul", îşi spuse Bogdan uitîndu-se la fiecare.

— Hatmane Slăvilă, de ce te-ai tras la urmă? Vină lîngă mine! Poate că mi-i voia să te fac domn în locul meu, spre minunarea înaltelor feţe boiereşti aici de faţă, rîse vodă şi dimpreună cu el boierii. Slăvilă se ridică venind mai în faţă. Rînji la gluma făcută de Bogdan.

— Măria-ta, răspunse Slăvilă cu vocea aceea spartă de beţiv, domnia, cum bine ştii, nu o poate da decît acela

care, deşi e atît de departe de noi, ştie tot ce se petrece şi în casa bogatului şi în cocioaba săracului!

— Crezut-am că-L pomeneşti pe Dumnezeu, hatmane, spuse vodă întunecîndu-se la faţă la auzul ameninţării făţişe a hatmanului Slăvilă.

— Pe Dumnezeu nu-L pomeneşti cînd ţi-e bine, măria-ta, se amestecă în vorbă Zbierea jucîndu-se cu mătăniile.

Vodă începu să rîdă. Rîdea veninos în vreme ce privirile îi umblau hojma de la un boier la altul.

— Pesemne că hatmanului Slăvilă îi e bine dacă în loc de Dumnezeu pomeneşte pe cel fără de Dumnezeu, spuse vodă uitîndu-se la Zbierea.

— Măria-ta, iertată să-mi fie vorba, dar eu cred că nu ne-am înţeles la cuvinte, răspunse Slăvilă iritat. Ochii i se injectară, iar ceafa lată şi grasă se aprinse. Părea un grăsun sălbatec ce sta gata să lovească.

— Uitat-ai de glumă, hatmane, de vreme ce te mînii atît de uşor, rîse vodă. Drept este că la anii domniei tale rîsul fuge şi lasă în locu-i lacrima şi somnul!

În vreme ce vodă se împungea cu boierii în vorbe, aşa cum se împung berbecii în joacă, în curte se auzi larmă şi tropote de cai. Boierii deveniră deodată atenţi. Numai vodă sta nepăsător de parcă n-ar fi auzit nimic. După cîteva clipe uşile se deschiseră şi căpitanul Durac năvăli în sala domnească. Vodă schimbă o privire fugară cu Zbierea, apoi, prefăcîndu-se mînios, strigă la Durac:

— Cum de îndrăzneşti să dai năvală ca tătarii peste mine?

— Iartă-mă, măria-ta, dar prinzînd nişte porumbei prin părţile Brăilei m-am grăbit a-ţi aduce penele, răspunse Durac. Boierii se uitară unul la altul. I-am năbuşit aproape de hotar, măria-ta, şi dacă mai întîrziam îşi luau zborul, continuă Durac. Vornicul Zbierea se făcea a nu auzi bine ducîndu-şi mîna la ureche.

— Despre ce porumbei e vorba, căpitane Durac, şi ce fel de pene adus-ai măriei-sale? întrebă el.

— Boieri dumneavoastră! se adresă vodă celor de față. Auzit-am cum că unii boieri, pe care nu i-am aflat încă, au trimes pîri mincinoase sultanului cerşind de la măritul padişah înlăturarea mea din scaun, ceea ce e totuna cu pierderea vieții, a capului meu…

Se opri o clipă cercetînd chipurile boierilor. Aceştia, în afara logofătului Gavril care zîmbea liniştit, nu-şi mai găseau locul.

— Boieri dumneavoastră, continuă prefăcutul voievod, v-am chemat înaintea mea pentru ca împreună să chibzuim asupra acelor boieri ce s-au dovedit vicleni domniei-mele.

— Care sînt aceia, măria-ta? întrebă Zbierea uitîndu-se la boieri aşa cum se uită dihorul la puii de găină.

— Greu lucru îmi ceri, vornice, oftă Bogdan îngîndurat şi trist. După cîte ştiu, niciodată n-am năpăstuit vreun boier şi nimeni n-a plecat cu mîna goală de la uşa mea!

În vreme ce Bogdan le vorbea boierilor cu prefăcută mîhnire, pe uşă s-au strecurat slugile domneşti înarmate, aşezîndu-se şi rămînînd nemişcate la spatele acestora care simțindu-le începură a se nelinişti.

— Făcut-am vreo stricăciune moşiilor sau vreo strîmbătate?

Boierii tăceau, palizi la față, trăgînd cu coada ochiului la slugile nemişcate.

— Stolnice Bilăe, ai a te plînge de ceva împotrivă-mi?

— Ba. măria-ta! răspunse acesta scuturînd din cap. Intrase în complot mai mult din ambiție decît din ură, pentru că Bogdan nu-l chema niciodată la sfat.

— Dar domnia-ta, spătare Cozma? Făcutu-ți-am vreo nedreptate?

— Măria-ta, pentru ce mă bănuieşti? răspunse Cozma tremurînd. Lui Bogdan nu-i scăpă tremuratul boierului. Surîse.

— Nu e vorba de nici o bănuială, credinciosul meu spătar, răspunse vodă cu o nuanță de batjocură în glas, ci mai degrabă de vegherea mea față de cei care îmi mănîncă pita! Apoi întorcîndu-se către Slăvilă: Greşit-am cu ceva față de domnia-ta, hatmane Slăvilă? Hatmanul se uită mai întîi în podea după care şopti:

— Şi chiar dacă ai fi greşit, măria-ta, noi boierii încă n-avem voie a ne supăra pe domnul nostru cu care una sîntem! Bogdan rînji. Îi plăcea să se joace cu spaimele şi tremurul boierilor, aşa cum se joacă copilul cu păpuşa de cîrpă scoțîndu-i cîlții din burtă. Chemase slugile pentru a mări spaima acestor fricoşi. Căpitanul Durac sta nemişcat, privind drept înaintea sa.

— Durac! strigă vodă.

— Poruncă, măria-ta!

— Adus-ai cele de trebuință?

— Adus, doamne!

Vodă întinse mîna continuînd să privească pe boieri. Durac scoase din tolbă cele două scrisori şi după ce le puse în mîna lui Bogdan, se trase cîțiva paşi înapoi.

— Am aici dovezile împotriva celor ce m-au vîndut şi pe care oamenii mei cu greu le-au apucat de la acei nemernici. Zicînd acestea flutura scrisorile deasupra capului.

— Măria-ta!

— Ce voieşti, vornice Zbierea? întrebă domnul liniştit.

— Măria-ta, rogu-te, pune să se cetească tare, ca noi boierii să luăm aminte.

— Facă-se precum zici, răspunse Bogdan zîmbind. Spătarul Cozma se plecă înspre Danciu.

— E nebun! şopti el aceluia. Au nu a semnat şi Zbierea cartea?

— Vrut-ai să spui ceva, spătare Cozma? întrebă Bogdan văzîndu-l plecîndu-se înspre Danciu.

— Nimic, măria-ta, nimic! răspunse Cozma. Oare n-ar fi mai bine dacă ne-am ridica noi doi şi am spune totul? şopti mai departe Cozma în urechea lui Danciu. Acesta îngălbeni.

— Dacă bunul Dumnezeu ți-a luat mințile, n-ai decît să o faci! Eu unul... Se opri. Văzuse privirea lui vodă ațintită asupra sa.

— Să se citească de către secretarul cancelariei domneşti, porunci vodă întinzînd scrisorile unui tînăr boier ce sta ceva mai la o parte.

Uitîndu-se la chipurile galbene ca ceara, Zbierea îşi înăbuşi rîsul. Rîdea în el mai mult de voie bună decît de spaima lor. Ştia că răsplata domnului va fi însemnată şi mai ştia că Bilăe are o moşie frumoasă şi închegată, pe care îşi pusese de mult ochii. La un semn a lui vodă, secretarul cancelariei domneşti rupse peceţile. Boierii îşi opriră suflarea. Bogdan îşi răzimă mîna stîngă pe braţul jilțului.

„*Logofătul Gavril către Mehmed-beg, sănătate!*" începu să citească secretarul. Bogdan aproba dînd din cap. „*Îți scriu ție ca unui bun şi ales prieten al sufletului meu...*"

— Măria-ta! se repezi Cozma îngrozit.

— Ai răbdare, spătare, îl opri vodă. După ce se va da cetire celor două scrisori, te voi asculta, şi nu numai pe domnia-ta! Apoi întorcîndu-se către secretar îi porunci să citească mai departe. Se aşeză bine în jilț pregătindu-se să asculte. Din cînd în cînd se uita la logofătul Gavril care surîdea liniştit. „*Auzit-am că boieri străini de țară, zăcaşi în sufletele lor, ar fi adus pîri mincinoase împotriva domnului nostru Bogdan vodă pe care Dumnezeu, în marea lui bunătate, l-a aşezat în scaunul tătîni-său, răposatul Alexandru vodă. Mă rog ție, Mehmed-beg, ca de îndată ce vei prinde pe unul din acei clevetitori să nu stai pe gînduri,*

ci să-l pedepseşti după cum se cuvine, pentru ca altădată să prindă la minte şi să nu mai umble cu vorbe viclene împotriva domnului nostru, de a cărui credinţă şi supunere faţă de înaltul padişah nimeni nu se va încumeta a crede altfel. Aşa să faci, altminteri nu!"

În sală s-a lăsat deodată o mare tăcere. Boierii surîdeau fericiţi de vicleana scrisoare a logofătului Gavril care şedea liniştit, cu mîinile împreunate, rugîndu-se în gînd pentru sănătatea nepotului său, Dumbravă. Bogdan îşi muşcă buzele. Nu credea o iotă din toată scrisoarea logofătului.

— Pare-se că ai vrut a-mi spune ceva, spătare Cozma! zise vodă, căutînd să-şi stăpînească mînia.

Cozma se ridică. Nu mai tremura.

— Măria-ta, eram cuprins de nerăbdare în a afla cît mai degrabă numele boierilor vicleni!

— Aha! făcu vodă privindu-l cu dispreţ. Aruncă o uitătură grăbită şi lui Zbierea care sta descumpănit. Pentru prima oară se temea de sabia lui Bogdan oare nu se lăsa prostit şi minţit. „Asta numai cîinele de Dumbravă a putut să mi-o facă, scrîşni Zbierea, că din căpăţîna seacă a logofătului nu ar fi ieşit un asemenea plan." Se uită pe sub sprîncene la vodă care după ce poruncise să se citească şi a doua scrisoare, îşi privea unghiile cu un aer foarte liniştit. Secretarul, despecetluind scrisoarea, se uită pe ea şi spuse:

— Măria-ta, e la fel, numai că e îndreptată către Ibrahim paşa!

— Am să-l rog pe logofătul Gavril să-mi spună pentru ce a trimes aceeaşi scrisoare de două ori? întrebă vodă privindu-şi mai departe unghiile. Logofătul se ridică privindu-l pe Bogdan cu căutătură blajină, în care nu ştiai ce se ascunde.

— Măria-ta, m-am temut ca nu cumva vreun boier zavistnic, prinzînd de veste, să-mi taie slujitorul şi apucînd scrisoarea să o rupă. Bunul Dumnezeu a vrut ca oamenii

măriei-tale să-i ucidă pe slujitorii mei şi astfel, cele două scrisori căzînd în mîini domneşti, să spună singure adevărul despre credința slugilor tale. Se opri aşezîndu-se. Pe chip îi flutura un zîmbet uşor de bunătate sau de batjocură. Ştia aşa de bine a se preface, încît nimeni nu putea ghici ce zace în sufletul lui.

Zbierea simțea că turbează. A pierdut şi încrederea lui vodă şi moşia lui Bilăe şi fericirea de a vedea capetele celorlalți boieri rostogolindu-se în țărînă. Privi cu oarecare admirație amestecată cu ură la bătrînul logofăt ce privea țintă în ochii domnului. „Ce Iudă!" gîndi Zbierea trăgînd de mătănii gata să le rupă. Îşi supse buzele frecîndu-şi nervos bărbița rară de capră.

— De vreme ce logofătul Gavril, credinciosul domniei-mele, a scris o astfel de scrisoare, însemnează că ştie despre ce boieri zavistnici şi clevetitori e vorba! Întrebarea lui vodă căzu pieziş ca sabia pe gîtul luptătorului. Poate să ne spună iubitul nostru logofăt care sînt acei boieri?

— Măria-ta, răspunse logofătul, nimeni nu poate şti şoapta vîntului şi a zvonului de unde vine. Iar eu ca un prevăzător ce sînt am vrut să tai aceste şoapte, pînă nu vor deveni glasuri şi strigăte.

„Ce pezevenghi viclean este acest bătrîn, îşi spuse vodă. Iar Zbierea e un dobitoc şi un înfumurat."

— Foarte îți mulțumesc, logofete, pentru grija şi iubirea ce mi-o porți, spuse vodă zîmbind.

— Doamne, a-ți iubi voievodul este o datorie către cel de sus care l-a trimes spre binele țării, răspunse Gavril. Vodă făcu un semn slujitorilor care ieşiră pe nesimțite, tot aşa cum intrară. Un suspin de uşurare ieşi din piepturile boierilor.

În drum spre casă, logofătul se plecă în şa spre hatmanul Slăvilă:

— Dumbravă, ție-l Dumnezeu, ne-a scăpat capetele la toți!

— Aferim! Să-ți trăiască, logofete, dar oare nu-i prea viclean pentru vîrsta lui? interveni Slăvilă. Gavril zîmbi şi dînd pinteni calului o porni în galop urmat de slujitori.

Bogdan a rămas singur. Fierbea de mînie dîndu-şi seama că pe această caracatiță uriaşă care sînt boierii nu o poate prinde de nicăieri. Îi scapă din mînă trăgîndu-şi tentaculele moi şi vîscoase. Rupse cele două scrisori în bucățele mici. „Şi-au bătut joc de mine", scrîşni el. I se părea că toată Moldova hohoteşte de rîs. „Vor povesti acasă, la jupînese, cum l-au îmbrobodit pe neajutoratul la minte de Bogdan, cum l-au făcut să turbeze, ca pînă la urmă să-i rînjească în obraz!" Auzi un zgomot de oase lovite. Ridică privirea. Lîngă zid văzu umbra lui Zbierea.

— Aici erai? întrebă Bogdan plictisit.

— Măria-ta, nu logofătul Gavril a făcut această treabă, încercă Zbierea să se dezvinovățească.

— M-ai făcut de rîs în fața duşmanilor mei, spuse vodă fără a se uita la el. De mînie i se bătea ochiul stîng, iar fața i se făcuse albă ca peretele. Ştii ce ți-ar trebui, vornice Zbierea? O bătaie cu buzduganul, pentru ca altădată să te înveți minte că la război nu se pleacă cu acul ca să împungi şi să dai bortă duşmanilor, ci cu sabia care taie, aşa cum aş putea face eu, acum, cu capul domniei-tale! Încai ăştia îmi sînt duşmani pe față!

— Nu te încrede în aceşti fățarnici, măria-ta, spuse Zbierea.

— Poate că domnia-ta ăi fi de alt soi! răspunse Bogdan.

— Nu ştiu cum şi ce s-a întîmplat, măria-ta, dar eu jur pe icoana Sfintei Fecioare, făcătoare de minuni, că am spus adevărul adevărat!

— În cele politicești nu jurămîntul tău nătîng este crezut şi nici adevărul adevărat de care n-am nevoie, răspunse vodă mai liniştit.

Îşi dădea seama că boierii l-au tras pe sfoară şi pe Zbierea şi că nu e bine să şi-l îndepărteze şi pe acesta pe care de bine, de rău, boierii nu-l ştiau că ar fi vînzătorul lor.

— Ştiu că m-au vîndut, continuă vodă, dar cu ce pot dovedi fapta lor? Cu vorbele tale? Ha?

Zbierea tăcea. Îşi dădea seama că Bogdan avea dreptate, că e mînios din cale-afară şi că orice vorbă în plus îl poate trimete în fața gîdelui. „Ah, şi cum îl mai batjocoreşte copilandrul ista! Cum îl mai amenință, mai rău decît pe o slugă! Pe el, marele vornic Zbierea! Cel ce era ținut la mare cinste de cei mai mari boieri ai țării! Iată-mă acuma dezbrăcat de toate onorurile în fața unui neisprăvit care mă poate fărîma într-o clipă", se gîndi el în vreme ce domnul îl învăța treaba perfidiei.

— Du-te, bagă-te printre ei, află, caută, şi numai după ce ai ceva sigur şi de netăgăduit, numai atunci se pot schimba vorbele primindu-ți răsplata! Pînă atunci teme-te de mînia mea! Şi mai află, vornice, că n-am de gînd să mă las dus de nas de unul ca domnia-ta!

Cu aceste cuvinte vodă îi întoarse spatele. Zbierea se închină ducîndu-şi mîna la piept şi se trase ieşind cu spatele.

Bogdan încercă să-şi ia toate măsurile de apărare. Ştia că boierii nu-l iartă şi că îl pîndesc aşa cum pîndeşte lupul stîna. O împăcare între el şi ei era imposibilă, afară numai dacă se va supune lor. Îi veniră în minte sfaturile lui Horbotă şi ale lui Bielski. Să-i ucidă într-o noapte pe toți! Dar cum să facă pentru a nu fi amestecat în toată povestea asta? Şi ce-ar fi dacă ar da vina pe popor? Poporul care nemaiputînd suporta lăcomia boierilor

încearcă o revoltă, tăindu-i pe toți, după care el, vodă, va pedepsi cu asprime prostimea. Bătu din palme.

— Să vină căpitanul Durac dinaintea mea, porunci el slujitorului care intrase. După cîteva minute, căpitanul Durac intră la vodă. Durac, începu Bogdan, pînă acuma mi-ai dat dovadă de credință şi iubire. Voieşti a te păstra tot aşa față de mine?

— Pînă la ultima suflare, măria-ta! răspunse acesta.

— Durac, duşmanii mei sînt boierii pe care i-ai văzut aici.

— Duşmanii măriei-tale sînt duşmanii mei, răspunse căpitanul.

Lui vodă îi plăcu răspunsul. Zîmbi mulțumit.

— Va trebui să scăpăm de ei, Durac! Dar în aşa fel, încît nici o suflare omenească să nu poată bănui cine a făcut fapta asta. Înțelesu-m-ai?

— Înțeles, măria-ta!

— Îți vei îmbrăca oştenii în straie ponosite şi chiar tu te vei îmbrăca la fel ca ei. Se opri o clipă privindu-l îngîndurat. Ai oameni care ştiu să tacă?

— Măria-ta, mă bizui pe mulți oşteni, iar pe cei pe care nu mă bizui, ştiu eu cum să-i fac să tacă.

— Îmi vei împlini porunca după ce vei lăsa să treacă cîteva zile pentru a nu mira pe nimeni. Apucînd brațul puternic al lui Durac, adăugă: Dacă nu-i lovesc eu, mă vor lovi ei pe mine! Se uită la căpitan cu ochi plîngători de femeie, de parcă i-ar fi cerşit înțelegerea. Pe chipul aspru şi smolit al lui Durac nu tresări nici un muşchi.

— Voi face aşa cum mi-ai poruncit, măria-ta!

— Aşa să faci, Durac! Şopti privindu-l pe căpitan cu ochi de nebun. Toți mă pîndesc. Din toate părțile. Stau ascunşi şi privesc cum mă zbat, iar ei se fac a mă căina însă în sinea lor rîd de se prăpădesc. Dar îi voi face eu să le piară rîsul! Îi voi strivi ca pe năpîrci! Să nu-ți scape nici unul, Durac!

— Şi… pe… logofătul Gavril, măria-ta?

Vodă se întoarse cu spatele. Logofătul Gavril îl ținuse în brațe legănîndu-l pe cînd trăia Doamna Ruxandra. Şi jucării îi făcuse, şi la halcă cu sulița îl învățase. „Şi ce dacă le-a făcut pe toate astea? Mă las înduplecat de amintiri ca o muiere”, îşi zise Bogdan. Se întoarse privind la Durac cu ochi răi:

— Şi pe el! De bună seamă! Mai ales pe el, strigă îndîrjit.

După plecarea lui Durac rămase singur. Se aşeză în jilț ceva mai liniştit. „Ei au voit-o, gîndi Bogdan, pentru a-şi uşura sufletul. Dacă şi-ar fi plecat grumazul înaintea mea, ar fi putut muri toți de bătrînețe!” Gîndurile îi fură întrerupte de năvala lui Horbotă. Era palid la față şi abia îşi trăgea sufletul.

— Măria-ta…

Bogdan întoarse capul cuprins parcă de o mare oboseală.

— Ce voieşti a-mi spune, Horbotă?

— Măria-ta, o oaste mare se îndreaptă înspre Moldova…!

— Ce-ai zisss? N-auzit-am eu bine? Oaste? Ce fel de oaste?

— Oaste turcească, măria-ta! În fruntea ei este noul voievod, prințul Ion!

— Prințul Ion! repetă vodă cu amărăciune.

— Vine şi cu capugiul împărătesc, adăugă Horbotă.

— Acela firman de mazilire aduce! răspunse vodă.

Simțea că nu mai are vlagă în el. Se apropie de fereastră. Podul văzut în visele lui, treaz fiind, apăru cu acel drum nesfîrşit. Se întoarse brusc clănțănind din dinți.

— Ce porunceşti, măria-ta? întrebă Horbotă.

Bogdan ridică din umeri. Nu mai ştia ce să poruncească. Vestea îl trăsnise ca un baltag în mijlocul frunții.

— Să adunăm averile şi sculele de preț şi să fugim, adăugă Horbotă. Vodă înclină din cap fără a spune vreun

cuvînt. Vom fugi înspre Hotin şi de-acolo la leşi unde vom găsi prieteni şi oşteni, mai spuse el.

— Bielski nu s-a întors? întrebă Bogdan.

Nici n-avea de ce să-l intereseze Bielski, dar pusese întrebarea aşa, ca să spună ceva.

— Încă nu, măria-ta, răspunse Horbotă. Cerul era mohorît şi întunecat.

Fugiră la miez de noapte înspre Hotin. Carele cu averile şi sculele de preț se numărau cam la vreo patruzeci. Durac era în fruntea oştenilor călări şi aceia cam la vreo sută douăzeci de oameni. Începuse o burniță rece şi deasă. Vodă bătea calul eu latul paloşului, uitîndu-se din cînd în cînd înapoi. I se tot părea că aude tropote de cai în urma lui. Horbotă şi Durac îşi zoreau oştenii şi pe cei ce mînau carele, înfrigurați şi nervoşi. Aproape de Hotin le ieşiră în cale mai multe mogîldețe care se apropiau tăindu-le drumul. Carele se opriră. La fel şi călăreții.

— Ce staţi? zbieră Durac către mînătorii de care. Daţi-i drumul!

— Seara bună, măria-ta! spuse una din mogîldețe apropiindu-se şi lăsînd să se vadă coasa lată şi lucioasă. Da încotro, dacă nu ți-e cu supărare?

— În lături cîine! urlă Durac izbindu-l cu ghioaga. Omul se prăbuşi, dar cei din urma lui făcură un zid de piepturi în mijlocul drumului.

— Ce vreți, oameni buni? întrebă Horbotă încercînd să-i liniştească pe cei ce le ieşiseră în cale.

— De vrea măria-sa să fugă, apăi să lase averile aici, în țară, că ale țării sînt, iar el poate să se ducă şi în pielea goală, aşa cum l-a născut mîne-sa! urlă o voce groasă de bărbat. Un hohot de rîs îi urmă.

— Aaa, voi ocăriți pe domnul vostru? zbieră Durac. Pe ei, copii! Oştenii se avîntară, dar nici prostimea nu se lăsa mai prejos. Căzută mulți şi dintr-o parte şi dintr-alta, dar

pînă la urmă oamenii domneşti îi nimiciră, spîrcuindu-i cu sabia pe unii, alungîndu-i pe alţii, astfel că vodă şi restul oamenilor săi dimpreună cu carele domneşti putură să meargă mai departe. Din fuga calului, Bogdan se întoarse în şa şi, ridicînd pumnul înspre Moldova, strigă din toată fiinţa lui ticăloşită şi nefericită:

— Aşteaptă, tu, ţară blestemată, că de mă voi întoarce, nu voi lăsa nici piatră pe piatră, ci numai pîraie de sînge şi de lacrimi! Înturnîndu-se în şa, goni mai departe însoţit de slujitori, pînă ce se mistui în noapte.

Ţara îl izgonise mînioasă şi tăcută.

*

Noul voievod se apropie prudent, urmat de o armată de vreo patru pînă la şase mii de oameni, la care s-au mai adăugat vreo trei sute de spahii şi vreo patru sute de achingii, un pîlc de călăreţi tătari şi cîteva tunuri. Ajuns la Dunăre, Ion vodă fu întîmpinat de boierii care au slujit lui Bogdan şi care nemulţumiţi de fostul domn veneau să se închine noului voievod. Ion îi primi după cuviinţă, cercetîndu-i cu privirea aspră, după care zîmbi.

— Fugit-a plodul de mă întîmpină dădacele?

Boierii foarte se veseliră şi rîseră cu poftă ca de o glumă bună, dar vorbele noului domn nu le prea căzură bine. Vornicul Zbierea trăgea cu coada ochiului la Ion încercînd să-l cîntărească de se va putea. Învestmîntat în dulamă scumpă de atlaz şi tafta peste care îmbrăcase caftanul de serasir, purtînd gugiumanul de sobol cu surguci din pene de cocor bătut în olmaze, zamfire şi smaragde. Vodă arăta în bărbăţia lui aspră un chip şi o ţinută de o rară frumuseţe. La coapsă îi atîrna paloşul cu mînerul bătut în pietre scumpe. Şi aşa cum înainta legănîndu-se călare, cu picioarele uriaşe încălţate în cizme lungi pînă peste genunchi, înfipte în scări, vodă Ion părea însăşi istoria Moldovei înălţată pe calul alb, ce înainta peste vremi, uriaşă ca umbra furtunii pe care nimeni şi nimic nu o

poate abate din drumul ei. Boierii, biete făpturi aburcate în şăile cailor, se zbănțuiau privind cu teamă la acest voievod pe care îl chemase Țara şi căruia padişahul îi încredințase domnia. Văzîndu-l pe Dumbravă călărind la stînga voievodului, Zbierea îşi supse buzele tivite, după care se făcu că se apropie de domn ca din întîmplare.

— Iată şi pe credinciosul boier Dumbravă! se prefăcu Zbierea mirat.

— Credincios cui? întrebă vodă.

— Apăi după cîte ştiu, numai măriei-tale, răspunse Zbierea cu înțeles.

— Sînt prea tînăr, vornice Zbierea, pentru a fi avut timpul să fiu credincios şi altora, zise Dumbravă fără a se întoarce. Zbierea zîmbi.

— Bine ai făcut, măria-ta, că l-ai luat în milă pe boierul Dumbravă, continuă Zbierea. Tinerii au puterea credinței, adăugă el.

Vodă îl privi lung, oprindu-şi ochii negri, arzători, în ochii albaştri, apoşi ai vornicului.

— Pare-mi-se că eşti bun la sfat, vornice, glăsui domnul.

— Aşa se cuvine, doamne, ca cei mai bătrîni să dea sfaturi celor mai tineri spre a-i păzi de necazuri prin care unii ca noi au trecut de multe ori, răspunse vornicul.

— Drept grăieşti, vornice, se amestecă şi Dumbravă. Sfatul celui bătrîn este mai prețios decît aurul, atunci cînd e spus din inimă şi din credință, altfel e calp şi viclean.

— Ce voieşte a spune prin cuvintele astea boierul Dumbravă? întrebă Zbierea simțind cam unde bate Dumbravă.

— Mă gîndesc la acei mişei care se prefac a da sfaturi care în loc să te ducă la lumină, te încurcă prin mărăciniş. Şi dacă văd că răzbeşti şi pe-acolo, apăi degrabă îți trimet slujitori pentru a te ajuta să te încurci mai bine sau să pieri!

Zbierea se prefăcu a nu băga de seamă vorbele lui Dumbravă. După cîteva clipe răspunse fornăit şi subțiratec:

— Tinerii se pripesc a lua sfaturile celor bătrîni în chip de slujitor viclean şi duşmănos! Nu sfatul bătrînesc îl doboară pe cel tînăr, ci nepriceperea şi graba aceluia ce e gata a vedea în măgar armăsar domnesc şi în cioară şoim!

Dumbravă nu răspunse. Se plecă în şa prinzîndu-şi pintenul ce sta să cadă. Vodă gîndea undeva departe fără a mai auzi ciondăneala celor doi. În urma lor călăreau ceilalți boieri după care veneau călărimea şi pedestraşii.

A patra zi au intrat în Iaşi fără să întîmpine vreo împotrivire. Era luna martie leat 1572. La intrarea în oraş, ieşiră înainte mitropolitul şi înaltele fețe boiereşti, care datorită fie vîrstei înaintate, fie prudenței nu luaseră calea lui Zbierea şi a celorlalți boieri. Poporul se strînse cu mic, cu mare fremătînd şi țipînd. Se spuneau atîtea despre noul voievod, încît oamenii îl credeau o ființă cu puteri supranaturale. Unii auziseră că îl scăldase mumă-sa de mic copil în sînge de scorpie, aşa că nu poate fi atins de săgeată sau altă armă, alții cum că ar avea paloşul solomonit, alții se jurau pe lumina ochilor că Ion vodă s-ar fi dat în dragoste cu zîna ielelor care i-ar fi dat puterea şi l-ar fi orbit pe sultan, şi cîte şi mai cîte alte năzdrăvănii. Numai boierii tăceau şi aşteptau.

Deodată se auziră trîmbițele sunînd şi meterhaneaua turcească ținîndu-le isonul. Ion vodă porni în galop detaşîndu-se de cei ce îl urmau. În fața oraşului şi a mulțimii se opri. Poporul îngenunche, boierii cei mari se plecară, numai mitropolitul sta drept, întinzînd crucea de aur asupra domnului. Nu se mai auzea decît şuieratul uşor al vîntului de primăvară. Clopotele începură să bată. Ion vodă se uită peste marea aceea de capete şi ochii i se umeziră. Poporul era rupt, trențăros şi murdar. Oamenii ridicară privirile spre domn ca la mîntuitorul lor. Şi aşa

jegosi şi desculți cum erau, în ochii fiecăruia strălucea cîte o rază de soare. Zbierea se uită la Ion. Acesta stătea nemişcat cu buzele încleştate. Doar nările fremătau. Se înălță în şa. În clipa aceea cerul de primăvară s-a întunecat. De departe s-a auzit bubuitul furtunii. Printre nori se iveau şerpii roşii ai fulgerelor. Armăsarul alb al lui vodă se ridică speriat în două picioare. Oamenii căzură cu fața la pământ. Ion părea un gigant cioplit în stîncă.

— Oameni buni, rosti vodă cu glasul lui metalic şi puternic, venit-am să vă izbăvesc de rele cu ajutorul vostru şi al lui Dumnezeu!

Un urlet neîntrerupt străbătu mulțimea. Boierii priveau îngrijorați spre cerul mînios.

— Vreau, continuă vodă, ca toți, la un loc, să fim un singur trup şi un singur gînd!

— Trăiască măria-sa vodă Ion! urlă mulțimea acoperindu-i glasul.

— Vreau ca boierii să-şi iubească țara şi pe domnul ei, încrezîndu-se în puterea dreptății şi a adevărului. Se făcu o linişte de mormînt. Ion aştepta un cuvînt din partea boierilor, dar acest cuvînt nu se auzi.

Răzimîndu-se în cîrja păstorească, înalt prea sfințitul mitropolit făcu cîțiva paşi înainte.

— Măria-ta, spuse acesta, ai venit trimes de Dumnezeu pentru a scăpa Moldova de urgia abătută asupra ei. Fie ca mînat de gînduri bune pentru țară şi boierii ei să împlineşti vrerea celui de sus... Vorbele înaltului prelat se pierdură în urletele mulțimii care căuta să se apropie de domn. Oştenii prinseră sulițele încercînd să facă zid între popor şi voievod.

— Lăsați-i să se apropie! porunci vodă.

Oştenii se dădură la o parte. Norodul năvăli ca un şuvoi de apă zdrumicat printre stînci. Într-o clipă oamenii îl înconjurară. Muierile ridicau pruncii deasupra capetelor, bărbații întindeau mîinile bătucite de muncă înspre Ion

care îi privea cu dragoste părintească, mîngîind cîte un plod pe buclele blonde sau negre, cîte o față țepoasă şi aspră de țăran sau cîte un chip de băbuță. Boierii pufneau trăgîndu-se într-o parte. Nu le plăcea să se amestece cu prostimea.

— După felul său, tare mă tem că măria-sa ne va da mult de furcă, spuse printre dinți stolnicul Luca lui Bantăş.

— Nu căta la asta, răspunse Bantăş. Sînt prea mulți dulăi pentru un singur lup. Deocamdată să-l lăsăm şi să vedem ce voieşte a face şi către care parte se va duce. În orice caz, te sfătuiesc să stai ceva mai la o parte pînă îi vom cunoaşte gîndurile, iar dacă nu va fi pe vrerea...

Se opri simțind ațintită asupra lui privirea lui Dumbravă. Nu-l văzuse cînd i se alăturase.

*

În vremea asta, fostul voievod Bogdan care fugise la leşi după cum am văzut, nu stătea cu brațele încrucişate, ci încerca în fel şi chip să recîştige tronul pierdut, căutînd să obțină de la craiul polon, Sigismund August, sprijin. Treabă destul de grea, deoarece Sigismund se legase cu imperiul otoman printr-un tratat de bună vecinătate. Totuşi regele n-a rămas indiferent la rugămințile lui Bogdan şi a căutat să obțină pe cale diplomatică de la sultan reînscăunarea fostului voievod moldav. Numai că Selim sultanul avea o poliță de plătit lui Bogdan, aşa că nici n-a vrut să audă rugămințile lui Sigismund, ba, mai mult, i-a cerut acestuia ca Bogdan să-i fie predat viu sau mort.

La această pretenție a lui Selim, Sigismund s-a făcut că nu aude. Închise ochii şi atunci cînd fostul voievod s-a adresat prin Bielski lui Mielecki, voievod al Podoliei, cerîndu-i oşteni şi bani. Acestuia îi surîse propunerea mai ales că avea o fată, iar Bogdan era tînăr şi necăsătorit şi, mai mult decît asta, s-ar fi putut întoarce pe tron datorită

lui. Aşa că Mielecki adună în grabă o oaste de strînsură, cam la vreo două mii de oameni, pregătindu-se să năvălească în Moldova spre a o trece prin foc şi sabie. Pe de altă parte Bogdan află prin oamenii lui că Ion vodă îşi încropise o oaste de ţărani pe oare se bizuia şi mai află că domnul Moldovei nu izbutise încă să cîştige încrederea boierilor. Asta ar fi însemnat ca Bogdan să găsească în rîndul boierilor un vînzător. Se gîndi imediat la Zbierea. Era viclean şi ticălos. Cît priveşte iubirea de ţară, Zbierea nu ar fi pregetat să şi-o vîndă pe cîteva pungi cu galbeni. Bogdan îşi frecă mîinile. Se şi vedea întors în ţară izgonindu-l pe Ion. Mai rămînea răfuiala cu boierii ce-l duşmăneau şi cu norodul care nu-l dorea. În aşteptarea acestui moment, Bogdan se ţinea de vînători şi de petreceri urmat fiind în toate de Bielski, Horbotă şi Durac, acesta din urmă ridicat în rang de Bogdan pentru credinţă.

Dar să-i lăsăm să-şi făurească visele lor şi să ne întoarcem în Moldova lui Ion vodă.

*

Lîngă curţile lui Dumbravă, ridicat de domn în boierie la treapta de mare vornic, îşi dură o căsuţă sluga credincioasă a boierului, Trifan, cel căruia Dumbravă îi scăpase zilele din laţul spînzurătorii. Şi fiindcă toată ziua, bună ziua feciorul marelui vornic, Mihăiţă, un copilandru de vreo treisprezece ani, se învîrtea pe lîngă Trifan, uriaşul prinse drag de feciorul stăpînului începînd să-l înveţe ba cum să înstrune arcul, ba cum să arunce cu sulița, ba cum să se învîrtească pe sub burta calului, încît băiatul pînă la urmă ceru lui taică-său să i-l dea pe Trifan slugă. La auzul acestei cereri, marele vornic zîmbi. Dar cum nu avea alt fecior, jupîneasa murindu-i la facere, îi făcu pe voie lui Mihăiţă dîndu-i-l pe Trifan. Cînd Mihăiţă îi aduse acestuia vestea cea mare, Trifan începu să rîdă, spre nedumerirea lui Mihăiţă.

— Apăi e bine şi aşa, spuse uriaşul, numai că va trebui să facem o înțelegere!

— Ce înțelegere, bre Trifan? întrebă Mihăiță.

— Dacă vrei să-ți fiu slugă credincioasă trebuie să înveți să te aperi cu ghioaga, cu sabia şi cu jungherul.

— Şi de ce e nevoie să le ştiu eu pe toate aistea? mai întrebă Mihăiță.

— Pentru că dacă vine vreun războel cu turcul sau cu tătarul, măria-ta va trebui să-mi poruncească ce am de făcut, iar dacă măria-ta nu vei şti să mînuieşti armele, ce ne facem?

— Aşa-i, bre Trifan, răspunse fecioraşul întristîndu-se. Ştii ce, Trifane?

— Oi şti, stăpîne, dacă mi-oi spune, răspunse Trifan serios.

— Mai rămîi slugă la părintele meu încă un an de zile şi după aceea te-oi lua la mine!

— Bine şi aşa, stăpîne, zise Trifan stăpînindu-şi rîsul. Şi mult haz a mai făcut marele vornic auzind despre învoiala celor doi.

Zilele treceau liniştite. Oamenii îşi vedeau de munca lor, iar vodă căuta fel de fel de reforme pentru binele țării şi îmbelşugarea oamenilor. Vrăjmaşul sta pitit, neîndrăznind să scoată capul, ştiind că Ion vodă veghea. La orizont nu se zăreau nici pălălăi de foc, nu se auzeau nici strigăte de moarte, nici urletele cîinilor înnebuniți de spaimă. Oamenii se prindeau la joc, mai ales flăcăii, după cum le e orînda, în vreme ce bătrînii tăifăsuiau cu cîte un pahar de vin în față despre una şi despre alta. Nu arareori, fetele şi flăcăii care jucau se pomeneau în mijlocul lor cu Ion vodă urmat doar de cîțiva slujitori.

— Bucuroşi de oaspeți, copiii mei? întreba vodă.

— Bucuroşi, măria-ta, strigau fetele şi băieții începînd să chiuie.

Domnul se apropia de cîte o codană şi, ridicîndu-i capul cu faţa îmbujorată ca focul, o întreba în hazul celorlalţi:

— Ia spune, fiica mea, care flăcău de-aici ţi-e ţie drag? De obicei biata fată tăcea, roşie de ruşine, dar se mai găsea cîte una care întindea degetul către cel drag arătîndu-l, după care o lua la fugă, în hohotele de rîs ale jucătorilor şi ale lui vodă.

Gospodarii înşuraţi stăteau pe la vetrele lor mai bătînd o ulucă sau rostuind cîte ceva, mai certîndu-şi plozii sau ajutînd muierii să pregătească cina. Hoţiile se mai stîrpiseră, căci vodă era necruţător cu cei prinşi cu astfel de fapte, iar oamenii începuseră să mai încropească unele, altele.

Era înspre seară. Ziua se petrecuse şi luîndu-şi rămas bun de la ţărînă făcu loc nopţii. Cerul se colorase în roşu-vineţiu. Uliţele deveniseră pustii. Cînd şi cînd se auzeau mugetele vitelor şi hămăitul clinilor. Arghira, muierea lui Trifan, ridică opintindu-se ceaunul cu mămăligă de mei de pe pirostrii, sub care se zbăteau flăcările înainte de a muri, lăsînd jarul să clipească roşiatic ca ochiul satanei. Răsturnă ceaunul pe masa de lemn, puse strachina cu brînză prinsă în coajă de brad, apoi dădu fuga să potolească cel jar pe care se perpeleau rumenindu-se nişte frigărui de berbec, cu bucăţi de pulpă şi de piept, osîndite să fie despărţite între ele de bucăţi de costiţă afumată, muiate şi răcorite cu mujdei de usturoi, canonindu-se în ţepuşă de alun necurăţat. Scoase din beci o ulcică pîntecoasă cu vin roşu din acela ce stă pe unghie şi dădu fuga să-şi cheme bărbatul. Dolfa, căţeaua flocoasă şi mare cît un viţel, se apropie de ea gudurîndu-se. Arghira o mîngîie din mers. Trecu printre cele cîteva oi care la vederea ei se ridicară speriate. Din grajd, Arghira auzi vocea lui Trifan vorbind vitei pe care o mulgea. Femeia zîmbi. Trifan vorbea cu animalele de parcă le-ar fi înţeles graiul. Vorbea cu copacii pe care îi mîngîia uşurel, cu

păsările, cu boarea de vînt, numai în fața oamenilor sta mut, ascultîndu-i şi privind curios la ei cu ochii aceia mari şi luminoşi de copil. Trifan ieşi din grajd cu şiştarul plin cu lapte şi prinzîndu-şi femeia pe după mijloc se îndreptară spre casă. Apucaseră să îmbuce cîte ceva cînd auziră cîinii repezindu-se la poartă şi lătrînd cu înverşunare.

— Cine-i? strigă Trifan ieşind din casă.

— Om bun, răspunse o voce groasă de bărbat.

— Apăi, intră! zise Trifan cătînd să desluşească pe cel ce venise la casa lui.

— Mă tem de cîini! strigă acela.

— Nu-ți fie teamă! Apucînd un bulgăre de pămînt îl aruncă la nimereală, Cîinii o luară la fugă chelălăind.

— Seara bună! spuse necunoscutul apropiindu-se.

— Seara bună! răspunse Trifan poftind pe străin în casă.

Acolo, la lumina slabă a opaițului, Trifan şi Arghira zăriră un călugăr cu ochi negri şi barba creață. Purta o rasă de monah încinsă peste mijloc cu un curmei de tei. Era încălțat cu nişte ciubote butucănoase, pline de noroi. Monahul îşi lăsă gluga pe spate scuturîndu-şi pletele negre. Arghira îi puse un blid dinainte şi o ulcică mică de vin, iar Trifan îl îmbie să se aşeze.

— Înainte de a îmbuca, se cuvine să ne rugăm domnului şi să mulțumim pentru sănătatea pe care ne-o dă şi pentru bucatele pe care ni le pune dinainte, spuse călugărul.

Mormăi o rugăciune scurtă din care nici Trifan, nici Arghira n-au înțeles mare lucru. „Binecuvîntează, Dumnezeul nostru, masa şi casa acestor gospodari care, la vreme de noapte, m-au primit şi omenit pe mine, sluga ta cea netrebnică şi de nimica. Amin!” sfîrşi monahul însemnînd aerul cu semnul crucii. Se aşezară. Călugărul nu se prea lăsa poftit de multe ori. Mînca şi bea voinicește. Trifan îşi opri ochii pe mîinile monahului necunoscut, mîini albe, puternice, dar nemuncite. Observînd privirea

lui Trifan, călugărul îşi băgă mîinile în mînecile rasei aşa ca din întîmplare. Şi acest gest nu-i scăpă lui Trifan. Arghira îl mai îmbie cu mîncare şi băutură, dar călugărul mulțumi şi nu se mai atinse de nimic.

— Dincotro, sfinția ta? îl întrebă Trifan.

— De departe, fiule, răspunse scurt străinul. Nu-i plăcea să fie întrebat. Însă spre a nu trezi vreo bănuială, continuă. Am trecut munții şi am ajuns în țara Moldovei. Mi-e voia să ajung la mînăstirea învierii unde, după ce mă voi închina domnului, îi voi rămîne slugă credincioasă pînă la săvîrşirea mea din viață.

— Şi care ți-e numele, sfinția ta? întrebă Arghira aruncînd cîteva găteje peste jarul ce amenința să se stingă.

— Agafton mi-e numele, spuse călugărul în silă. Am mînat la casa voastră cu gîndul de a mă odihni, ca mîine în zori să pornesc mai departe la drum dacă străjile lui Bogdan vodă mă vor lăsa! Trifan şi Arghira zîmbiră. Călugărul observă zîmbetul celor doi. Greşit-am cu ceva de vă vine să zîmbiți?

— Oare sfinția ta nu ştii că Bogdan vodă a fugit de mult? spuse Trifan.

Călugărul începu să rîdă. Începură să rîdă şi Trifan şi Arghira.

— Iaca, aiasta n-am ştiut, oameni buni! Şi de unde să ştiu cînd eu, nemernicul de mine, stau în sfînta mînăstire aşa cum stă sobolul în pămînt? Atunci cine domneşte peste țara Moldovei? mai întrebă călugărul.

— Ion vodă! răspunse Trifan.

— Ion vodă? se făcu că se miră călugărul. De e iubitor de țară, domnul să-l apere de rele, binecuvîntă el.

— E iubitor de țară şi de norod, întări Trifan.

— Asta-i treabă frumoasă şi plăcută domnului! spuse călugărul. După cîte mai ştiu eu, domnii dinainte mai mult cu boierii se dădeau, fără să se gîndească mai departe că nu bogățiile şi umplerea burților aduc fericirea şi pacea

între oameni, ci mila şi înțelegerea pentru cei mulți şi sărmani!

— Aşa e, părinte, întări Trifan spusele călugărului.

— Şi boierii lui Bogdan vodă ce s-au făcut? întrebă călugărul.

— Apăi unii au fugit cu el de teamă, alții au rămas cerşind mila noului domn, alții au închis ochii pe vecie aşa cum le e rînduit muritorilor, spuse Trifan.

Pe cînd cei doi vorbeau între ei, Arghira se ridică pentru a pregăti odaia monahului.

— Grele timpuri, fiule, spuse călugărul într-o doară.

— Au fost, părinte. De-amu s-au cam limpezit!

— Deie domnul! Dar nimeni nu ştie clipa şi ceasul cînd veşniciile nu mai sînt veşnicii, cînd cel hulit e chemat să hulească şi cel ce a hulit e hulit!

— Ce fel de cuvinte sînt astea, părinte? întrebă Trifan privind mirat la călugăr.

— Cuvintele domnului, fiule, răspunse cu blîndețe călugărul.

— Oare nu Dumnezeu l-a trimes pe vodă al nostru ca să ne mîntuie de urgia celui care a fugit? mai întrebă Trifan.

— Dumnezeu nu trimete pe nimeni, fiule! El ajută pe cel lovit să se ridice şi pe cel nevolnic să se apere.

— La cine ți-e gîndul, părinte, cînd rosteşti aceste vorbe? întrebă Trifan.

— Mi-e gîndul numai la Dumnezeu, iar vorbele sînt rostite de El prin graiul slujitorului său! răspunse călugărul.

O vreme tăcură amîndoi. Lemnele trosneau pe vatră împrăştiind mii de scîntei. Afară, vîntul şuiera mînios, zgîlțîind uşile şi ferestrele. Opaițul mai pîlpîi de cîteva ori şi se stinse. Chipurile celor doi erau luminate de focul din vatră, care le furase umbrele, proiectîndu-le pe pereți.

— Oare Bogdan vodă nu va cerca să spargă țara năvălind cu oaste multă şi aducînd cu el năpastă şi

blestem pe năpăstuitul popor? întrebă călugărul într-un tîrziu.

— Greu, părinte! răspunse Trifan.

— Pentru cine e greu, fiule?

— Pentru Bogdan. Căci oştenii lui Ion vodă nu sînt plătiți să năvălească, ci sînt oşteni de țară făcuți să se apere. Şi cel ce intră în casa ta cu gînd necurat e lotru şi într-o doară loveşte, pe cînd stăpînul casei cu dragoste şi mînie îşi apără avutul.

— Omul potriveşte şi cel de sus izbuteşte, fiule! spuse călugărul. Arghira reveni în odaie.

— Am pregătit patul pentru odihna sfinției tale, spuse femeia.

Trifan căscă cu zgomot mare. Călugărul se ridică şi după ce îi binecuvîntă pe cei doi mulțumindu-le pentru găzduire şi ospătare, dispăru în odaia sa.

Trecură vreo trei ore după miezul nopții cînd Trifan se trezi. I se păru că aude paşi în camera călugărului. Se ridică încet de lîngă Arghira care dormea liniştită şi apropiindu-se de uşă îşi lipi urechea de ea. Zgomotul încetase. „Mi s-a părut", îşi spuse Trifan pregătindu-se să se culce iar. Se întinse lîngă Arghira ascultînd răsuflarea uşoară şi regulată a femeii sale. Pe vatră mai sclipeau cîțiva cărbuni. Ceilalți se prefăcuseră în cenuşă. „De unde vine acest călugăr?" se întrebă Trifan. Prin fața ochilor i-au trecut mîinile necunoscutului. Mîini albe, nedate la muncă. Şi pentru ce şi le-a ascuns în mînecile rasei cînd a observat că Trifan i le priveşte? Şi-apoi chiar să nu fi ştiut el că Bogdan a fugit ca un mişel? Şi care era tîlcul acelor vorbe? „Dumnezeu ajută celui lovit să se ridice şi celui nevolnic să se apere!" „Aici nu-i treabă curată", îşi spune Trifan ridicîndu-se. Păşi uşor ca o mîță, cu toată greutatea pe care o avea, şi deschizînd uşa binişor intră în camera călugărului. Se opri o clipă pe loc oprindu-şi respirația. Apoi se apropie de pat. Călugărul dormea cu fața la perete.

O curea lată de piele de care era prinsă o desagă se zărea la gîtul lui. Trifan se opri gîndindu-se că săvîrşeşte un mare păcat. Totuşi ispita nu-i dădea pace. Desfăcu traista începînd să scotocească prin ea. Nu îi era gîndul la jaf, ci la cu totul altceva. Făcu puţin zgomot şi se opri speriat cu ochii la călugăr. Continua să doarmă sau numai se prefăcea. Şi în vreme ce Trifan era aplecat peste dăsagă, călugărul îl zări cu coada ochiului. Duse binişor mîna dreaptă la sîn ca un om ce se mişcă în somn şi trase cuţitul. Se întoarse repede gata să lovească, dar, mai repede decît el, Trifan îi prinse încheietura făcîndu-l să dea drumul cuţitului cu un ţipăt de durere.

— Cine eşti? întrebă Trifan în şoaptă. Călugărul tăcu. Dacă nu spui cine eşti şi cu ce rosturi eşti venit, te ucid şi aici îţi fac mormîntul, zise Trifan apucîndu-l de gît.

Călugărul holbă ochii clănţănind din dinţi ca apucat de friguri. Citi în privirea uriaşului că acesta nu e dispus să glumească.

— Dă-mi drumul, horcăi călugărul.

— Nu căta să mă minţi că te fac să te întîlneşti cu frate-tău, diavolul, doamne iartă-mă!

— Sînt monahul Agafton şi simţind pe cineva asupră-mi am vrut să mă apăr!

Trifan strînse mai tare. Călugărul simţea că se înăbuşă, încercă să descleşteze mîinile lui Trifan din jurul gîtului, dar, deşi era un bărbat destul de voinic, nu reuşi. O sudoare rece îi broboni chipul.

— Lasă-mă că spun tot! mai apucă să zică. Trifan slăbi strînsoarea.

— Bagă de seamă! Dacă şi de data asta mai încerci să mă minţi, s-a isprăvit cu tine! Să nu-ţi pară vorbă de şagă!

„De nu-i voi spune, nebunul ăsta mă va ucide, se gîndi călugărul. Iar de va afla cine sînt, poate că nici nu ştie sau pînă să dea de veste voi scăpa într-un fel şi voi fugi!”

— Sînt căpitanul Durac!

— Păi spune aşa, frăţioare, se veseli Trifan. Şi cu ce rosturi pe-aici, pe la noi, prea sfinte căpitane?

Durac se mînie. Căzuse în labele ursului ăsta ca un prost.

— N-am să-ţi dau ţie socoteala, ţăran mojic şi necioplit ce eşti!

— Apăi da! Las' c-o vei da tu cui trebuie. Şi poate că te vei legăna în leagănul cela pe care stau ciorile, măria-ta! spuse în bătaie de joc Trifan. Strigă cu vocea aceea de tunet: Arghirăăă! Scoală şi adu brîul şi frînghia mea că am prins o vulpe tîrcolind pe lîngă coteţ!

Femeia se repezi în odaia călugărului încă buimacă de somn. Văzîndu-l pe Trifan cum îl ţine pe monah de gît, rămase în prag cu palma la gură.

— Doamneeee, Trifane! Atîta mai putu să spună.

— Adus-ai frînghia? întrebă Trifan fără a se uita la ea. Îi întinse frînghia.

— Da ce faci, omule? mai întrebă ea uimită.

— Ce să fac? Iaca îl leg pe prea sfîntul ista că mi-e c-a fugi şi îmi rămîne casa nesfinţită! răspunse Trifan în vreme ce îl lega pe Durac. Se aşeză apoi pe scaun şi scoase din desagă scrisoarea lui Bogdan către Zbierea şi alte scrisori către unii din boieri. Dintre aceştia, logofătul Gavril şi marele portar al Sucevei, Dumitru, se săvîrşiseră din viaţă nu de boală sau de secure, ci de bătrîneţe. Zbierea însă trăia şi pe vodă Ion nu-l prea avea la stomac. Prea îşi făcea rîs de el socotindu-l neghiob şi clănţău. Dar aidoma şarpelui, Zbierea nu ieşise încă în potecă. Nu îi era să moară. Aştepta jucîndu-se cu mătăniile, privind înspre curtea domnească cu ochi apoşi şi tulburi, în vreme ce rostea cu vocea subţiratecă şi fornăită: „Aşteaptă, măria-ta, c-o veni şi vremea mea!"

*

Palatul lui Mielecki, voievod de Podolia, era înălţat pe un dîmb în mijlocul unui parc natural ce aducea mai degrabă

cu un codru bătrîn. Tufanii înalți şi groşi d-abea dădeau voie soarelui să-şi trimeată sulițele lui de aur fierbinte printre ei. Căprioare cuminți cu ochi de catifea şi boturi umede săreau ca nişte zvîrlugi peste pietre uriaşe smulse de vremi din stîncă sau peste izvoare mici ce susurau ca şoaptele.

Într-una din aripile palatului era găzduit Bogdan vodă care îşi avea cancelaria şi slujitorii lui. În dimineața aceea Bogdan se trezi foarte bine dispus. Visase un şoim uriaş care i se aşezase pe umărul drept, în vreme ce el, împreună cu o mulțime de oşteni, se îndrepta spre Moldova. Se mai făcea că el şi cu şoimul trecuseră printr-o mare de sînge care îndată ce fu trecută de Bogdan se schimbă într-o mare de foc. Ajuns pe pămîntul care îl izgonise, Bogdan fu întîmpinat de cîmpii pline cu secară, iar secara se închina în fața lui spunîndu-i: „Bine ai venit, măria-ta!" Uitîndu-se mai bine văzu că secara care i se închina era poporul şi boierii. „Frumos vis!" îşi spuse Bogdan cînd se deşteptă din somn. Cu cîteva zile înainte primise veşti bune din Moldova. Aflase că Ion vodă n-ar mai fi în dragostea boierilor şi că tot sprijinul lui ar fi în armata de țărani şi boierinaşi care la prima ciocnire degrabă ar da dosul. Se îmbrăcă într-un costum de vînătoare, strîns pe trup, ce-i venea bine, şi aşa cum sta în bătaia razelor de soare ce se strecurau prin vitralii, părea un voievod frumos şi tînăr din poveşti. Coborî treptele cu gîndul la visul avut. De undeva auzi vocea dulce a fermecătoarei Hedwiga, copila voievodului Mielecki. Bogdan se opri să asculte. O iubea pe această fată cu păr roşcat şi ochi verzi, strălucitori şi vicleni, cu chip îmbujorat şi trup mlădios de dansatoare. Se părea că nici ei nu îi era indiferent moldoveanul cu plete negre şi ochi lîncezi de cadînă. Într-un mic vas de flori din camera de dormit a lui Bogdan se ofilea încet un trandafir roz pe care Hedwiga i-l dăduse într-o noapte cu multe stele şi cîntece

de greieri. „Ooo! De-ar putea să-i aşeze binişor pe căpşorul acela minunat coroana Moldovei!” Suspină cu amărăciune gîndindu-se la Ion vodă, fiul armencei Serpega, care l-a izgonit ca pe un plod neascultător. Iar el, fiul Lăpuşneanului, stă în acest palat ca un neputincios în aşteptarea unor vremuri mai bune. Şi-a pus mare nădejde în căpitanul Durac, omul pe care îl aştepta încă de săptămîna trecută să se întoarcă în Polonia cu răspunsul boierilor, şi mai degrabă cu al lui Zbierea, pentru ca de îndată ce totul va fi pregătit, Mielecki să poată năvăli în Moldova alungînd pe uzurpatorul de Ion vodă. Dar de ce întîrzia Durac? Un copil de casă i se închină plin de smerenie. Semăna puțin cu prințesa Hedwiga. Bogdan îl mîngîie pe buclele blond-roşcate, sărutîndu-l pe obrazul de fată ce încă nu cunoscuse asprimea bărbii. Copilul chicoti uşor, privindu-l pe Bogdan cu ochi şăgalnici şi vicleni.

— Măria-ta, aşteaptă afară un oştean venit din țara Moldovei, spuse copilul şi se făcu nevăzut pe unul din coridoare.

— Durac! strigă Bogdan plin de bucurie repezindu-se afară.

În capul scării aştepta un bărbat înalt şi masiv cît o cetate. Avea privirea luminoasă şi sinceră, ca de copil. La vederea lui Bogdan îşi scoase cuşma țuguiată închinîndu-se pînă la pămînt.

— Cine eşti tu? întrebă Bogdan mirat că vede pe un necunoscut în locul căpitanului Durac.

— Sînt Ciortoloman, măria-ta, sluga boierului Zbierea.

— Pentru ce n-a venit Durac? mai întrebă Bogdan bănuitor.

— Pe căpitanul Durac l-au prins frigurile, măria-ta, şi a rămas ascuns în casa stăpînului meu pînă se va înzdrăveni. Pentru a nu-ți fi aşteptarea prea lungă, m-a trimes pe mine stăpînul cu scrisoarea.

— Dă-mi scrisoarea!

Ciortoloman scoase din sîn scrisoarea pecetluită. Bogdan rupse sigiliul parcurgînd-o cu nerăbdare. Pe chipul copilăresc i se întipări un zîmbet de mulțumire. Îi venea să chiuie. Zbierea va comanda oastea de calici a lui Ion vodă. De îndată ce va întîlni oastea leşească, va rupe lupta predîndu-se cu oameni cu tot. Pentru fapta asta, Zbierea va primi douăzeci de pungi cu galbeni buni. Cît timp ceti Bogdan scrisoarea, Ciortoloman stătu ceva mai deoparte trăgînd cu coada ochiului la fostul voievod. „Sărace, sărace! Bucură-te şi te veseleşte că în amarnică gheară vei cădea", îşi spuse uriaşul care nu era altul decît Trifan, sluga credincioasă pînă la moarte a lui Dumbravă.

— Du-te la cuhnie şi spune că am poruncit să ți se dea hrană de trebuință şi un cal bun cu care să te întorci, şi mai spune stăpînului tău că ne vom revedea în curînd.

— Dea domnul să fie după vorbele măriei-tale! răspunse Trifan. Bogdan nu mai auzi vorbele uriaşului. Nerăbdător se repezi pe scări pentru a duce vestea bună voievodului Mielecki. Privind lung după el, Trifan murmură în barbă: „Apăi, aista să-ți fie praznicul, măria-ta! Hrana mea şi calul leşesc!" Infundîndu-şi cuşma se făcu nevăzut în cămările slujitorilor.

*

În Moldova, mai bine spus în cămara de taină a lui Ion vodă, lumînările prinseră a sfîrîi. Cei doi bărbați nici nu băgară de seamă că în odaie abia se mai zărea. Ochii negri, sfredelitori ai domnului ardeau ca pojarul, începuse să umble dintr-un colț în celălalt pentru a-şi potoli mînia. Pufnea din cînd în cînd ca buhaiul.

— Cîinele! strigă vodă cu voce metalică şi aspră. Acuma cată să se strecoare în țară aducînd moarte şi jale. Da, măcar de s-ar prinde în leasa întinsă de noi!? Tu cum socoteşti? Sluga ta i-a dus scrisoare ticluită, oare...

— Se va prinde, doamne! E lupan şi tinerii învață îmbătrînind.

— Dumbravă!

— Poruncă, măria-ta!

— Să fie dat morții acel ticălos de Durac, dar lucrul ista să nu-l mai afle boierii.

— Voi face după voia măriei-tale! se închină Dumbravă. Vodă îl privi scurt. Simți că ceva îl nemulțumeşte pe marele vornic.

— Îmi pari a fi nemulțumit, prietene, zise vodă privindu-l cu mirare.

— Măria-ta, eu socot că mai bun decît un duşman mort, ar fi un credincios viu. O sabie mai mult ne face oricînd trebuință.

Vodă se burzului puțin. Nu-i plăcea să i se împotrivească cineva, fie chiar la sfat. Se stăpîni şi prinse a rîde.

— Dumbravă, îți iert de data asta îndrăzneala şi fă după voia ta. Dar cată să nu mi te tot sumețeşti. S-ar putea să mă mînii!

Dumbravă rămase neclintit. În ochi i se citea o mare părere de rău. Nu-i plăcea să facă vărsare de sînge, ci, dacă se putea, încerca să-l îndrepte pe cel nemernic aducîndu-l pe calea cea bună.

— Iartă-mă, prietene, spuse vodă. Îți cunosc credința, dar iertarea nu o poate da decît cel de sus, iar eu, din păcate, nu sînt decît un biet muritor. Totuşi de te încumeți să faci din acest Durac om de credință, mă voi apuca şi eu să pun turma mioarelor sub paza lupilor. Rîseră amîndoi. Deodată vodă deveni serios. Muşchii feței îi jucau. Se auzea scrîşnetul dinților.

— Făcutu-şi-a socoteală bună Bogdan cu boierii! Nenorocitul, nu i-a cunoscut încă? Nu mi l-au vîndut şi mie, tîrîndu-se la picioare? Zbierea? Doarme liniştit aşteptînd porunca mea către oşteni de a-i da ascultare, ca apoi să mă poată lăsa în mîinile lui Mielecki! Ai fost isteț, Dumbravă, trimețindu-i carte ca din partea lui Bogdan.

Clănțăul n-a mirosit cursa. Lucru de mirare pentru că boierii sînt ca şobolanii. Cînd simt mînă de om peste slănină, nu se mai apropie. Şi-acum spune-mi, prietene, şi pentru acest ticălos de Zbierea vrei să te rogi de iertare?

În ochii lui vodă se citea o mare tristețe.

— Doamne, răspunse Dumbravă, cînd mărul e putred pe trei sferturi nu-l mai tai ca să-l mănînci, ci ca să-l arunci ca pe un gunoi ce este!

— Aşa îmi mai vii la socoteală. Rămase o clipă pe gînduri.

Cu trosnet de lemn ars, un buştean se rostogoli afară din vatră. Vodă îl împinse cu piciorul înapoi. Se întoarse înspre Dumbravă.

— De îl voi prinde pe Zbierea acum şi îl voi pune sub sabie, vor afla boierii şi îi vor da de ştire lui Bogdan, astfel că mistrețul de Mielecki nu va mai veni în bătaia suliței mele! Tu cum socoteşti?

— Ai gîndit bine, măria-ta, răspunse Dumbravă. Lasă-l să creadă pînă la sfîrşit că se va putea bucura de răsplata făgăduită.

— Ascultă, Dumbravă!

— Ascult, doamne!

— Vei conduce oştenii pe care trebuia să-i comande Zbierea.

— Aşa voi face.

— Leşii vor veni încrezători, siguri fiind că-i aşteaptă cîinele de vornic. Cînd se vor porni şi vor ajunge aproape, abia atunci voi porunci să mi-l ia pe Zbierea în piept şi să mi-l aducă degrabă pentru a-l mustra după cuviință. Acum te du, Dumbravă, şi gîndeşte-te la tot ce avem de făcut! Îl bătu prieteneşte pe umăr privindu-l adînc în ochi. Rămaseră o clipă aşa. Vodă cătînd a-i scormoni credința pînă în fundul sufletului, iar Dumbravă nemişcîndu-şi ochii pentru a-l încredința pe voievod de dragostea şi nemărginitul respect pe care i-l purta.

Ajuns acasă, pe Durac nu-l mai putu scoate de sub voia sorții. Cercînd să fugă, slujitorii l-au ucis spre marea părere de rău a marelui vornic. Fiecare după păcatele lui!

*

Mielecki îl rugă pe Bogdan să rămînă în Podolia, lăsîndu-l pe el să năvălească în Moldova. Nu-i convenea ca Bogdan să piară în luptă tocmai acum cînd cheltuise o groază de bani strîngînd oşteni numai pentru a-l vedea pe tronul țării şi a şi-l face ginere. C-apoi îşi va scoate el banii nu îndoit, ci întreit. Mergea la pasul calului, făcînd fel de fel de planuri şi socoteli. Ştia că va fi întîmpinat de Zbierea care va da semnalul şi îndată oştenii lui Ion vodă îşi vor pune cuşmele în suliți trecînd de partea lui. Mai ştia că năvala lui era o surpriză, Ion vodă nefiind pregătit de război. Şi multe altele.

Trecuse hotarul şi ajungînd în dreptul codrului ce i se zicea „al Cosminului" se opri fără a şti de ce! Bielski şi Horbotă pe care Bogdan îi trimisese odată cu Mielecki pentru a-i pregăti întoarcerea, se opriră şi ei. Chivărele aurite ca şi scările şeilor ferecate în argint sclipeau în soare. Oştenii, oameni de strînsură, gata să verse sînge şi să distrugă pentru o sumă mizerabilă, veneau în urmă uitîndu-se plictisiți în jurul lor. Codrul îi aştepta mut şi întunecat. Copacii întindeau brațe uriaşe, înfiorătoare prin nemişcarea lor, făcîndu-l pe Mielecki să se cutremure. Îşi aminti de spusele celor bătrîni care pomeneau despre acest codru blestemat în care se îngropase cîndva floarea panilor polonezi. Mielecki înainta încet, cuprins de o teamă neînțeleasă.

— Parcă intrăm într-un mormînt! şopti Mielecki lui Bielski care călărea în stînga.

— Mă tem de liniştea moldovenească, rosti tot în şoaptă Bielski. Cînd nu se mai aude nimic, de undeva, din cer, din copaci sau din fundul pămîntului ne fulgeră mii de ochi!

— Nu e nimeni în copaci, pane, spuse Mielecki uitîndu-se în sus şi neînţelegînd.

— Spun bătrînii că aşa a fost şi atunci, răspunse Bielski cuprins de o nelinişte ciudată.

— Cînd atunci? întrebă Mielecki deşi ştia bine despre care „atunci" vorbea Bielski. Simţi o răceală neplăcută strecurîndu-i-se pe şira spinării. Calul lui Horbotă începu să joace pe loc, ciulind urechile şi sforăind. Horbotă înfipse pintenii în burta lui, silindu-l să meargă înainte. Îl mîngîie uşor pe coamă privind în jurul lui. Nu se auzea decît fîşîitul frunzelor strivite de copitele cailor. „De mă vor prinde viu, cu cazne grele mă vor căzni", se trezi Horbotă vorbind.

— La dracu! spuse Mielecki făcîndu-şi curaj. Ne temem de parcă am fi nişte muieri!

De undeva, din depărtare, se auzi un sunet de bucium. După un răstimp, se auzi un altul. Pedestraşii se împiedicau în cioturile aspre ale copacilor ce fuseseră tăiaţi. Se ridicau înjurînd. Unii mîncau din mers, alţii fluierau uşor, cîte unii îşi povesteau întîmplări din viaţă vesele sau triste, negîndindu-se o clipă că undeva îi poate aştepta moartea...

— Da pe noi cine ne plăteşte? întrebă unul lung şi deşirat pe tovarăşul de lîngă el.

— Maria-sa, voievodul Mielecki, răspunse celălalt, un om scurt şi gros ca o buturugă.

— Aha! făcu dumirit lunganul. Şi pe cine trebuie să scoatem din domnie? se mai interesă el. Celălalt ridică din umeri şi nu răspunse.

— Măcar de ne-ar da oraşul la pradă şi încă ar fi bine! zise scurtul, după o tăcere de cîteva momente.

— Eu am luptat sub cazaci împotriva leşilor, se grozăvi cel lung şi deşirat. Plăteau bine şi îţi mai dădeau şi robi pe deasupra!

Tovarăşul său începu să rîdă. Lunganul se încruntă. Nu-i plăcu rîsul aceluia.

— De ce rîzi? Nu-ți vine a crede?

— Rîd că d-abea ai tu ce îmbuca, d-apoi să mai dai şi robilor!

— Eşti prost ca o oală stricată, spuse deşiratul mînios. Crezi oare că îi duceam la moşiile mele pe care nu le aveam? Dacă vedeam că nu-i pot vinde, îi ucideam. Ehei, adăugă el cu părere de rău, s-au schimbat timpurile. Stăpînii pentru care ne batem plătesc puțin, prada bună o iau ei, iar ție îți dau mai nimic. Noroc că mai pot lucra şi de unul singur. Dar m-am săturat. Dacă scap cu zile, mă întorc la ai mei...

— Care ai tăi? întrebă scurtul.

— La Veneția. Am adunat ceva aur şi mă voi apuca de negustorie, răspunse lunganul tăind cu sabia o scoarță de copac. Tăcură amîndoi. Nici ceilalți nu mai vorbeau. Înaintau în tăcere, fiecare cu gîndurile lui. Mielecki nu mai dorea decît să pună mîna pe tunurile din cetatea Hotinului şi să se împreune cu oastea moldovenească pe care o va comanda Zbierea. Horbotă îşi făcea unele socoteli, iar Bielski se gîndea cu un dor nețărmurit la Hedwiga, fata voievodului Mielecki, pe care o iubea în taină, mai ales după ce cetise în privirile ei o vie curiozitate pentru făptura sa.

Străbătură aproape tot codrul Cosminului fără a întîmpina din partea nimănui nici o rezistență. Mielecki începu să fluiere vesel un cîntec polonez, Bielski nu se lăsă mai prejos şi începu să cînte cu vocea aceea frumoasă şi clară de tenor. Oştenii se întreceau în a face glume punîndu-şi piedică şi rîzînd. Încordarea scăzu. În locul ei îşi făcu apariția voia bună şi veselia...

*

Era în postul paştelui. Clopotele băteau rar şi lung, chemînd oamenii la rugăciune. La curtea domnească Ion

vodă nu-şi găsea locul. Se plimba în marea sală a tronului de-a lungul şi de-a latul ei ca fiara închisă între gratii. Se opri în faţa ferestrei cu mîinile la spate şi cu picioarele desfăcute de parcă îşi căuta echilibrul, între sprîncene i se ivi cuta groaznică pe care nici cei mai apropiaţi lui nu aveau curajul a o privi. De sus începu să ningă cu fulgi mari şi leneşi ce se topeau de-ndată ce atingeau pămîntul. Nu era frig şi zăpada căzută în toiul paştelui aducea mai degrabă cu un linţoliu alb întins peste păcate şi omor. Prin mintea lui Ion vodă treceau crîmpeie din viaţa sa zbuciumată. Iată-l la leşi cerîndu-le ajutor pentru a se înscăuna. Iată şi surîsul prefăcut şi promiţător al lui Sigismund, regele mort de curînd, pe al cărui scaun încerca să se urce acum Henric de Valois din dinastia franceză... Scrisoarea lui Calga han către craiul polon, prin care cerea ajutor pentru Ion... Fuga la austrieci... Întoarcerea la Constantinopol... Neguţătoria cu pietre scumpe, apoi deportarea în patria şerpilor şi a trandafirilor, insula Rodos... Ninsoarea prinse a slăbi. Ion, care ţinuse perdelele grele desfăcute, le dădu drumul, împreunîndu-şi din nou mîinile la spate. Auzi vocea slujitorului. Nu se întoarse. Rămase mai departe pironit în faţa ferestrei. Simţi cum îl răscoleşte o scîrbă adîncă. Venise cu gîndul de a ridica ţara şi neamul şi se împiedicase de trădători şi mîrşavi – tagma boierească. Îi venea să scuipe peste lume.

— Măria-ta, anunţă slujitorul, boierul Zbierea, marele vornic.

Vodă nu răspunse. Nu făcu nici un semn. Se părea că nici n-a auzit. Trecuseră cîteva minute de cînd Zbierea intrase aproape neauzit, tîrşîindu-şi cizmele uşoare de saftian. Se opri privind uriaşul spate al lui vodă şi gîndind ce bine i s-ar potrivi jungherul. Făcu cîţiva paşi înainte. Nu era îngrijorat. Bănuia de ce îl chemase vodă. Se auzea că leşii ar fi trecut hotarul aducînd cu ei pe Bogdan. Dealtfel

lucrul acesta îl ştia Zbierea deoarece se înțeleseră mai înainte prin scrisori. Îşi supse buzele pufnind uşor pe nări. „Pentru ce nu se întoarce vodă? Şi de ce îl ține în picioare ca pe o slugă nevrednică, fără măcar a-i arunca o căutătură?” Îndrăzni să grăiască în vreme ce începuse să se joace nervos cu mătăniile:

— Griji, măria-ta...?

Vodă rămase mai departe nemişcat. Într-un tîrziu, fără a întoarce nici măcar capul, întrebă obosit şi trist:

— Venit-ai, vornice?

— Venit, măria-ta! răspunse Zbierea.

— Ştii pentru ce te-am adus în fața domniei-mele? întrebă vodă.

— Doamne, nenumărate sînt grijile şi gîndurile celui ales de Dumnezeu pentru a păzi țara! răspunse Zbierea surîzînd fățarnic.

— Drept grăieşti, vornice! Iată că sînt prins între două gînduri care nu-mi dau pace, spuse vodă. Poate că mi le-ai putea desluşi cu înțelepciunea şi greutatea anilor domniei-tale!

— Mă voi sili, măria-ta! răspunse Zbierea.

Vodă se întoarse atît de repede, încît Zbierea se dădu cîțiva paşi înapoi. Mîinile începură să-i tremure.

— Te-ai speriat, vornice? îl întrebă vodă zîmbind, dar zîmbetul lui Ion nu se prea potrivea cu ochii aceia întunecați, străbătuți de firişoare de sînge. Lui Zbierea nu-i scăpă privirea şi nici muşchii fălcilor ce se vedeau umflîndu-se în scrîşnetul dinților.

— Primit-ai vreo veste proastă, măria-ta? întrebă Zbierea.

— Vestea proastă e ca şarpele veninos, vornice. De îndată ce i-ai strivit capul se pierde ca aburul.

— Aşa e, măria-ta, răspunse Zbierea neînțelegînd pentru prima oară vorbele domnului.

— Pare-mi-se că eşti îngrijorat, vornice, pentru felul meu de a mă purta cu domnia-ta!

— Doamne, orice grijă a măriei-tale face să sîngereze sufletul meu!

— Mare om eşti, vornice, dacă ai nevoie de dragostea celui de care n-ai nevoie! spuse vodă.

Zbierea îşi linse buzele uscate. „Ce voia vodă de la el? Şi pentru ce îi plimba pe sub nas tîlcul unor cuvinte ale căror sensuri nu le putea înțelege? Să fi aflat ceva? Cum? De la cine? Nu se poate!”

— Măria-ta, îngăduie slugii tale să nu înțeleagă rostul acestor cuvinte pe care le-a rostit înțelepciunea ta! Fie că mintea nu mă mai ajută, fie că anii mi-au îngreunat judecata…

Ion vodă făcu cîțiva paşi înainte, Văzînd că Zbierea se trage înapoi îl opri.

— Rămîi pe loc, vornice, căci teamă mi-e ca nu cumva anii, după cum spui şi domnia-ta, să nu-ți fi astupat şi urechile.

— Cît despre asta, doamne, nu fi îngrijorat. Aud foarte bine!

— Auzi? Vodă îl privi țintă. Auzi tot, vornice?

— Aud tot ce mi-e îngăduit să aud, măria-ta!

— Şi poate că şi înțelegi tot ce auzi! Asta foarte m-ar bucura!

— Înțeleg atît cît poate înțelege mintea omului, răspunse Zbierea.

— Atunci, descîlceşte-mi aceste cuvinte ale căror rosturi nu le pot pricepe sau le pricep anapoda. Se opri uitîndu-se la Zbierea dintr-o parte. Simțea că pe dinăuntrul său, nemernicul se zbătea cătînd să afle rostul vorbelor şi se bucura în sinea lui.

— Auzit-ai, vornice, de veşnicie? îl întrebă vodă pe Zbierea.

— Am auzit, doamne, răspunse Zbierea.

— Şi de clipă?

— Şi de clipă, măria-ta.

— Iacă, aici nu mi se potrivesc mie socotelile! Mi-e voia să aflu cînd se face clipa veşnicie şi veşnicia clipă?! Pentru asta te-am chemat!

Îşi încrucişa braţele pe piept, aşteptînd. Zbierea, care numai prost nu era, simţi unde bate vodă. „M-o fi vîndut careva…" Gîndul îi fu întrerupt de glasul domnului.

— Ei, vornice, găsit-ai răspuns întrebării mele?

— Eu socotesc, doamne, că omul cît trăieşte… Vodă îl întrerupse.

— Pe un braţ e plînsul, pe alt braţ e rîsul, la frunte nădejdea, la picioare îndoiala, iată pe ce stă omul răstignit atîta vreme cît trăieşte! Înţeles-ai, vornice?

— Înţeles, măria-ta!

— Dar eu nu-ţi cer ştire despre om, ci despre clipă şi veşnicie, spuse Ion.

„Ajută-mă, maică preacurată, să scap de nebunul ista!" gîndi Zbierea frămîntîndu-şi mîinile în căutarea unui răspuns.

— Măria-ta, eu gîndesc că omul e clipa şi domnul Dumnezeu e veşnicia! răspunse Zbierea repede.

— Nu căta a te înălţa pînă la Dumnezeu, vornice, spuse vodă.

— Atunci, doamne, cred că clipa se face veşnicie cînd ai băut paharul deşertăciunilor pînă la fund, după care bunul Dumnezeu te cheamă la El…

— Sau dracu! mormăi vodă.

Zbierea îşi făcu cruce cu limba în gură.

— Iar veşnicia se face clipă atunci cînd cel vinovat îşi primeşte pedeapsa! completă Zbierea.

— Văzut-ai, vornice, că ai început a-mi descîlci gîndurile? spuse vodă înveselindu-se deodată şi începînd să rîdă.

Rîse şi Zbierea, dar rîsul i se schimbă în clănțănit cînd văzu ochii lui vodă ațintiți asupra lui. Parcă îi sfîşiau măruntaiele şi creierii. Gemu uşor ca de o durere fizică.

— Te doare ceva, vornice? îl întrebă vodă auzindu-i geamătul.

Zbierea nu răspunse. Îşi supse buzele privind la domn cu ochii tulburi, aşa cum priveşte pasărea ochii şarpelui, fără a se mai putea mişca.

— Spune-mi, începu vodă, ştiu că ai fost de credință lui Bogdan…

— Nu-i adevărat, măria-ta! sări Zbierea ca ars. Cel ce spune una ca asta vrea să mă piardă… Nici o clipă n-am fost credincios acestui țînc. „Dumbravă! gîndi Zbierea. Ticălosul, m-a vîndut!”

Vodă îl privi cu dispreț. Zbierea se zbătea ca o gînganie furioasă pe care o prinzi în palmă şi apoi strîngînd pumnul încerci să o striveşti. „Cu cîtă uşurătate îşi vînd oamenii ăştia sufletul, gîndi vodă despre boieri. Mîine de-aş pierde tronul, nimicul din fața mea s-ar bate cu pumnii în piept în fața noului voievod, jurînd că niciodată nu mi-a fost credincios mie. Un rău şi un mişel!”

— Ce trist e, vornice, cînd nu însemni nimic! spuse vodă legănîndu-se pe picioarele lui mari, aplecîndu-se cînd pe vîrfuri, cînd pe călcîie. Măcar datuți-a preț bun pe capul meu? întrebă vodă. Aştepta răspunsul care nu mai venea. Continuă cu o mare tristețe. Oare numai douăzeci de pungi de galbeni prețuiesc eu?

Zbierea se făcu alb. Îşi dădu seama că e pierdut. Mişcă buzele spre a spune ceva, dar nu reuşi.

— Încai să mă fi vîndut domnia-ta pe cincizeci de pungi. Poate că atunci mi-ai fi dovedit că deşi nu mă iubeşti, mă prețuieşti! Uitat-ai că sub treizeci de pungi, galbeni sau arginți, vînzarea nu e vînzare, ci batjocura domnului şi a stăpînului tău?

— Măria-ta... Nu-i adevărat! Zbierea căzu în genunchi. Sînt scorneli puse pe seama mea de boierii care nu mă iubesc...

— Ehei, vornice, vornice! Ceea ce cerci a sfărîma cu creierul, eu cerc a făuri cu inima. Eu doresc fericirea țării mele, tu dorești fericirea ta. De aceea m-ai vîndut pe douăzeci de pungi! Spuse apoi pe un glas potolit, aproape prietenesc: Ți-am prins scrisorile către lepădătura aceea de Bogdan... Deodată zbieră de zornăiră geamurile: Iudă! Zbierea se prăbuşi mototol la picioarele lui vodă. Plîngea tăcut. Căpățîna cheală şi palidă, cu barba rară, se zbătea cătînd pe sub ochi la cizmele uriaşe ce păreau a-l strivi. Vodă bătu din palme. Cîțiva slujitori voinici răsăriră ca din pămînt. Zbierea dădu un urlet de groază. Se tîrî la picioarele lui Ion încercînd să i le îmbrățişeze. Acesta se trase cu scîrbă înapoi.

— Nu-mi spurca încălțările cu balele-ți veninoase!

— Măria-ta! Îndurare! Încai lasă-mă să trec prin sfintele paşti şi să mă grijesc...

— Mai întîi țara, şi-apoi paştele, jupîn vornice, spuse vodă neînduplecat.

— Da, măria-ta! Aşa este. Cum spui măria-ta! Dar nu mă da morții... Îi ştiu pe toți aceia care sînt gata să te vîndă... Privea la domn cu ochii înnebuniți de spaimă, clănțănind ca un apucat.

— Dacă i-ai fi ştiut numai domnia-ta, poate că aş fi căzut la un tîrg lăsîndu-ți viața, dar îi ştiu şi eu, aşa că... Luați-l! se adresă el slujitorilor care se şi năpustiră, în vreme ce Zbierea urla zbătîndu-se cu disperare. Se prinse cu mîinile de una din coloanele sălii încît slujitorii fură nevoiți a-l izbi peste degete pentru a-l smulge de acolo. Continuă să urle, după care, de teamă, îşi făcu nevoile pe el. Ajuns aproape de uşă, Ion vodă i se mai adresă pentru ultima oară:

— Du-te, vornice, şi acolo, în adîncul pămîntului, vei avea vreme să cugeti cînd se face clipa veşnicie!

Peste vreo oră, în timp ce era ținut de trei oşteni tineri şi voinici, Dinu-gealatul îi zbură capul. Oştenii îi deteră drumul ferindu-se în lături spre a nu fi stropiți cu sînge. Corpul încercă să se ridice, se rostogoli, se mai zvîrcoli, apoi se linişti. Capul rămase în țărînă, cu ochii mari deschişi, în vreme ce clopotele băteau lung şi rar... lung şi rar!

IV. DE NE VOM DA ÎN MÎINILE LUI, PRE MULȚI NE VA TĂIA!

În vreme ce Zbierea pierea în felul acesta, Dumbravă gonea cu călărimea spre a ieşi în calea năvălitorilor. Aceştia veneau în pasul legănat al cailor, de parcă s-ar fi întors de la vînătoare de mistreți. Cît priveai cu ochii nu se vedea decît cîmp. Muştele se prindeau cu sutele de urechile cailor, silindu-i să scuture capul spre a le alunga pentru o clipă, fiindcă imediat reveneau şi mai multe. Calul lui Bielski sforăi stropindu-şi stăpînul, apoi începu să-şi roadă zăbala de argint.

— Tocmai lăsasem lăuta pentru a o îmbrățişa, povestea Bielski, cînd auzirăm paşi. Se întorcea bărbatul ei. Am vrut să trag sabia, dar diavolița îmi dete brînci într-o ladă mare cît o odaie…

Mielecki şi Horbotă izbucniră în rîs. Rîsul li se curmă, în față apărură călărești străini ce se apropiau într-un galop amețitor. Mielecki făcu un semn şi toată oştirea se opri pe loc. Nu desluşeau prea bine cine erau ceilalți. Mielecki se ridică în scări scrutînd zarea şi se întoarse către ai săi liniştindu-i.

— Sînt călărești moldoveni, veniți să se închine nouă, aduşi de marele vornic Zbierea, credinciosul lui Bogdan vodă, la picioarele noastre.

Leahul spusese toate acestea cu mare mîndrie. Îşi puse mîna înmănuşată în şold aşteptînd. Oştenii dădură chiote de bucurie, înălțînd cuşmele în vîrful sulițelor şi agitîndu-le. Pămîntul duduia sub tropotul cailor ce veneau ca furtuna. Acum începură a-i deosebi. Moldovenii alergau

aplecați pe coama cailor iuți şi mici. Deodată se auzi urletul cumplit al luptătorilor moldoveni „Ucide! Ucide!” Mielecki privea uimit nevenindu-i să creadă. Călărețul din fruntea călărimii moldovene nu era Zbierea…

— E Dumbravă! strigă înspăimîntat Horbotă. Cîinele de Zbierea ne-a vîndut!

Mielecki şi Bielski traseră săbiile lungi de cavaleri. Horbotă scoase din teacă paloşul încovoiat. Auziră strigătul de luptă a lui Dumbravă încurajîndu-şi oştenii:

— Pe ei, feții mei! Pentru Moldova şi domnul ei!

Un urlet neîntrerupt ieşea din piepturile moldovenilor. Se încăierară. Bielski străpunse pieptul unui oştean care se rostogoli de pe cal cu un țipăt ascuțit de durere. O săgeată veni vîjîind, frîngîndu-se în pieptarul de zale al lui Mielecki care lupta acuma cu disperare. Horbotă mînuia paloşul cu iscusință, dar căta cu coada ochiului pe unde ar putea fugi. Ca moldovean, cunoştea tactica luptătorilor moldoveni. Dumbravă despică țeasta lunganului care se lăudase cu aurul pe care l-a strîns şi de la vii şi de la morți. Scurtul se plecă repede asupra lui căutîndu-l în sîn. Îi trase punga cu ochii strălucind de bucurie. Tocmai se pregătea să se depărteze cînd paloşul unui călăreț îi zbură capul. Trunchiul se răsuci zbătîndu-se. Punga scăpată din mînă se desfăcu şi aurul se risipi zornăind. Horbotă mai răsturnă doi călărești moldoveni. Rămase o clipă fără adversar. Căută unul, dar se trezi față în față cu Dumbravă. Paloşele se izbiră scoțînd scîntei. Horbotă simți o frică de moarte. Îl ştia pe Dumbravă şi mai ştia şi felul acestuia de a se lupta. Ridică brusc sabia şi înălțîndu-se în scări încercă să lovească armăsarul marelui vornic peste gît, dar acesta prinse lovitura lui Horbotă în tăişul săbiei sale.

— Nu ştii să loveşti, îi strigă Dumbravă rîzînd şi se repezi cu calul. Arma vîjîi prin aer căzînd cu putere peste brațul lui Horbotă. Braț şi sabie căzură în țărînă. Un urlet

amarnic ieşi din pieptul lui Horbotă. Se prăbuşi de pe cal. Un călăreț îl țintui de pământ cu sulița.

Trifan, credinciosul marelui vornic, răsucea ghioaga înspăimîntătoare sfărîmînd capete şi piepturi. Se învîrtea printre duşmani ca uliul printre porumbei, ținîndu-se pe urmele lui Dumbravă, aici acoperindu-l cu pieptul său lat, aici trăsnind pe cel ce ridica sabia asupra stăpînului său.

Bielski întoarse calul pregătindu-se de fugă. Mielecki lupta cu înverşunare. Leşii începură să se retragă apărîndu-se cu sulițele. Deodată, călărimea moldoveana se desfăcu în două. O parte năvăli năprasnic în coasta descoperită a leşilor. Cealaltă parte rămase să taie în față. Retragerea se transformă într-o fugă nebună, dezordonată. Vrăjmaşii se împiedicau de trupurile celor căzuți, cerşeau iertare tîrîndu-se pe pământ, se rugau aruncînd armele, nemaivoind să asculte cuvintele de îmbărbătare ale lui Mielecki. Spaima se întinse atotputernică şi peste oştenii care ar mai fi putut lupta. Urletele răniților şi gemetele muribunzilor se amestecau cu chiotele învingătorilor şi cu tropotele cailor. Cei rămaşi întregi îşi căutau scăparea în acelaşi codru care nu prea demult fusese mormîntul bunicilor celor de acum. Bielski gonea plecat pe gîtul calului. Dar cum i se părea că cineva îl ține pe loc, îl bătea disperat cu latul săbiei peste crupă. Sări peste un şanț adînc, plin cu apă verzuie, stătută. Obosit peste poate, calul lui Bielski se împiedică şi căzu, zvîrlind pe călăreț cît colo. Acesta se ridică imediat încercînd să încalece, dar bietul animal îşi frînsese piciorul. Scrîşnind şi înjurînd, Bielski se năpusti înspre codru. Se trînti la pământ, se ridică, iar se trînti, după care o luă la fugă. Auzi în urma lui un tropot de cal. Se întoarse cu sabia întinsă. Trifan îl ajunse. Descăleca de pe cal apropiindu-se încet de leah. Acesta se cutremură. Trifan venea înspre el ca o avalanşă de stînci. Bielski văzu ochii în care ceti îngrozit că nu mai are scăpare. Învîrti sabia morişcă încercînd să se retragă.

Trifan rînji întinzînd ghioaga. Sabia leahului se frînse în două. Uriaşul aruncă ghioaga şi se avîntă apucîndu-l ca pe un sac, pe care, după ce îl învîrti de cîteva ori pe deasupra capului, îl dădu d-asvîrlita. Bielski încercă să spună ceva şi să se ridice, dar cuvintele bolboceau în sînge. Într-o fracțiune de secundă îşi revăzu întreaga viață. Luxul, femeile, petrecerile de la curte, ochii verzi şi vicleni cu gene lungi ai prințesei Hedwiga... Şi iată că acum un țărănoi mojic, care altădată nici n-ar fi cutezat să-l murdărească cu privirea, îl prinde în brațe frîngîndu-i trupul împlinit ca de fecioară. Trifan se lăsă în genunchi lîngă cel căzut, bucurîndu-se mult de spaima pe care i-o cetea în ochi.

În minte îi reveni scena vînătorii. ÎI revăzu pe Bielski rîzînd cu hohote în timp ce îi îmbrîncea muierea, pe Arghira, în brațele lui Cristea. Ochii i se aprinseră de mînie. Trase jungherul plecîndu-se asupra lui Bielski care sufla greu. Apropie tăiuşul de gît. Mîna lui Bielski se aşează pe a lui Trifan, incertă. În ochii duşmanului nu mai era nici spaimă, nici trăire, ci numai o căință care pîlpîia ca un opaiț gata a se stinge. Pe uriaş îl cuprinse mila. Se ridică şi, scuipîndu-l pe leah în obraz, încălecă pe cal depărtîndu-se grăbit. Pentru prima oară, Bielski sărută pămîntul acestor oameni mărinimoşi, fireşte, nu din dragoste, ci de fericire că a scăpat. Îşi făcu repede o cruce catolică încercînd să se ridice. O durere ascuțită îl țintui pe loc. Se clătină şi după cîțiva paşi se prăbuşi. Cînd se trezi, în jurul lui nu mai era nimeni. Soarele începuse să scapete. Ajunse în codru tîrîndu-se şi gemînd. Îşi pierdu din nou cunoştința. După o vreme simți pe cineva care îl scotocea la brîu. Întredeschise ochii. Un oştean leah încerca să-i smulgă punga de mătase. O furie nebună îl cuprinse. Deschise ochii mari în aşa fel, că cel ce încerca să-l jefuiască se trase îndărăt.

— Cum îndrăzneşti? Nu-ți dai seama cine sînt? Netrebnicule!

Oşteanul începu să rîdă privindu-l pe Bielski cu unicul ochi. Celălalt era scurs şi uscat.

— Du-te dracului, pane, răspunse oşteanul lovindu-l peste gură. Apoi, uitîndu-se în jurul lui, îi înfipse cuțitul în gît, stînd călare pe el. Bielski horcăi, se zbătu. Rămase nemişcat sub cuțit. Oşteanul îi trase inelele din degete, îi luă jungherul bătut în pietre scumpe, îi smulse crucea de aur cu perle pe care Bielski o purta la gît, ştergînd-o de sînge cu mîneca, întoarse cadavrul cu piciorul cercetîndu-l cu privirea, şi se depărta încet, dispărînd în codru.

În Polonia nu se mai întoarse decît Mielecki urmat de vreo sută de oşteni. Restul rămăsese să înălbească pămîntul moldovenesc, după ce vulturii îşi vor fi luat tainul lor de hrană.

Noaptea se lăsă peste cîmpie, acoperind cu giulgiul ei pe cei adormiți pe vecie. Sus licăreau stelele. Undeva lătrau cîinii, semn de aşezare omenească. Era timpul cînd femeia omului punea ceaunul cu apă pe pirostrii aruncînd în el un pumn de sare. Cînd apa începea să bolborosească, lăsa să curgă ca un şuvoi făina de mei, învîrtind-o cu melesteul. Mirosea a ceapă verde şi a usturoi. O boare înfoia penele orătăniilor, iar cîte o mîță se năpustea pe ulucă urmărită de dulăul flocos. Era primăvară şi viața ardea ca o lumină mare, cerească.

*

După ce răspunse la salutul boierilor, vodă se aşează în jilț, întinzîndu-şi picioarele. Făcu semn şi îndată doi oşteni aduseră în fața divanului pe împricinat. Era un călugăr cam de vreo patruzeci şi opt de ani, voinic şi rumen la față. Barba neagră şi creață îi ajungea pînă la piept. Se înclină înaintea domnului, apoi se întoarse înspre boieri. Vodă îl cercetă cu privirea. Se lăsă mai adînc în scaun. Boierii şuşoteau între ei uitîndu-se cu milă la călugărul ce sta smerit, cu ochii plecați în podea. Oştenii se dădură cîțiva paşi înapoi, rămînînd nemişcați. Vodă îşi îndreptă privirea

către cei ce vorbeau în şoaptă şi şoaptele amuţiră. Se întoarse către călugăr.

— Auzit-am părinte că tare mult îţi place să spovedeşti oamenii! E drept? Sau scorneli?

— Măria-ta, taina spovedaniei intră în legile şi canoanele bisericeşti, răspunse călugărul.

— Aşa e, părinte! Dar această taină a spovedaniei cere să fie făcută în chilia sfinţiei-tale sau în sfînta biserică?

— Măria-ta, domnul Dumnezeu este pretutindeni!

— Şi asta-i drept, părinte, răspunse vodă în vreme ce ochii i se înnegurau. Dar atunci pentru ce nu-i spovedeai pe toţi în chilia sfinţiei-tale sau pe toţi în biserică?

— Nu m-am gîndit că această treabă va supăra pe domnul meu pămîntesc.

— Ba mult m-a supărat aflînd că fecioarele şi muierile vin în chilia ta spre a fi spovedite, în vreme ce bărbaţii vin în biserică.

— Măria-ta, muierile şi fecioarele au mai multe de spus şi se tem a nu fi auzite de careva. Pe viitor mă voi strădui să fac pe voia domnului meu, răspunse călugărul.

— Teamă mi-e părinte că viitorul de care vorbeşti nu va mai veni! Ochii lui vodă se înroşiră. Spurcat-ai femei şi fecioare după care, îmborţoşîndu-le, ţi-ai rîs de ele trimeţîndu-le acasă la părinţi şi la soţi şi crezînd că fiind robii mînăstirii nu vor avea cui să se plîngă şi nici îndrăzneală nu vor avea. Aiasta nu scrie în legea sfinţilor, popo!

— Măria-ta, bîigui călugărul făcîndu-se alb la faţă, răutatea oamenilor întrece pe aceea a diavolului. Mă ştiu curat în faţa celui de sus!

— Apăi dacă te simţi curat în faţa lui Dumnezeu să chemăm muierile şi fetele cu pruncii lor aici! Se pregăti să facă semn oştenilor.

— Măria-ta, interveni comisul Ilie, se poate ca părintele Partenie să fi greşit îndemnat de diavol...

— Dacă te laşi îndemnat de diavol îi slujeşti lui, nu lui Dumnezeu, îl întrerupse vodă pe comis. Acesta se aşează şi tăcu. Spune-mi adevărul, părinte, pînă ce nu ți-l voi smulge eu, că atunci va fi vai şi amar, strigă vodă.

— Măria-ta, greşit-am în fața domnului şi a oamenilor, recunoscu Partenie cu gîndul că spunînd adevărul va scăpa de cazne.

— Auzit-ați, boieri dumneavoastră? Ce pedeapsă i se cuvine acestui păcătos? întrebă vodă.

— Măria-ta, se ridică stolnicul Luca. Eu cred că greşeala săvîrşită nu este atît de mare încît să merite pedeapsă aspră. Părintele Partenie nu a batjocorit nici jupînese, nici jupînițe. Dar pentru păcatul trupesc săvîrşit cred că pedeapsa ce i se cuvine ar fi aceea de a spune de o mie de ori rugăciunea de iertare, să bată o sută de mătănii în fiecare seară şi să postească cinzeci de duminici. Iar de va mai face, blestemat să fie în vecii vecilor.

Partenie zîmbi în sinea lui. Ştia că boierii țin cu el, aşa că nu se temea.

Al doilea boier care se ridică fu Donici, spătarul.

— Măria-ta, într-adevăr, necreştinească a fost fapta părintelui Partenie, dar aşa cum domnul a iertat, datori sîntem şi noi să iertăm!

— Chiar dacă ar fi fost vorba de jupînița domniei-tale? întrebă vodă. Donici tăcu făcîndu-se galben la față. Dar domnia-ta, stolnice Bilăe, n-ai nimic a spune?

— Măria-ta, răspunse Bilăe ridicîndu-se, nu ştiu dacă divanul are voie să judece pricini care aparțin tagmei bisericeşti.

— Cînd faptele nelegiuite ale unui călugăr lovesc în cei de-o ființă cu el, atunci judecă divanul, răspunse vodă. Partenie începu să se teamă. Dar domnia-ta, hatmane Slăvilă, ce-ai de zis?

Slăvilă se ridică greoi şi după ce se uită o clipă la călugăr, spuse:

— Doamne, să i se tragă acestui nelegiuit de călugăr cinzeci de toiege la tălpi pentru a-i goni mintea la cap! Ceilalți boieri se uitară plini de mirare la hatman. Dar Slăvilă ştia felul lui Ion vodă şi tocmai pentru a-l scăpa pe nenorocitul de popă, ceruse această pedeapsă, ceva mai aspră.

— Mai are vreun boier dorința să vorbească fie pentru iertarea nelegiuitului, fie pentru pedepsirea lui? întrebă vodă. Boierii tăcură. Apăi, boieri dumneavoastră, n-a mai rămas decît să-mi spun şi eu cuvîntul. Aşa-i?

— Aşa e, măria-ta, răspunseră boierii într-un glas.

— Mi-e voia, spuse Ion vodă, ca acest nemernic, care a călcat legea cerească şi pe a oamenilor, să-şi curețe trupul de păcate prin ardere cu foc!

O clipă nu mai respiră nimeni. Partenie căzu în genunchi bătîndu-se cu pumnii peste piept.

— Măria-ta, strigă el, e drept că am greşit trupeşte, dar sufletul îmi este curat ca lîna mielului din paştele Domnului!

— Apăi eu trupul ți-l pedepsesc, popo, nu sufletul! Acela rămîne în seama lui Dumnezeu. El e judecătorul sufletelor noastre. Divanul lui e în cer şi al meu aici, pe pămînt! Acum du-te şi, în flăcările ce te vor curăța de păcate, aminteşte-ți de zvîrcolirile sufletelor acelor părinți de care ți-ai făcut rîs şi batjocură!

Oştenii îl tîrîră afară pe călugăr care nu mai opuse nici o rezistență. Leşinase. Boierii se ridicară în tăcere părăsind divanul. Ultimul, hatmanul Slăvilă, fu oprit de vodă.

— Rămîi, hatmane! Am a-ți spune o vorbă. Slăvilă se întoarse mirat. Ce-ar putea avea vodă cu el. După cîte ştia nu făptuise nimic rău sau chiar dacă făptuise nu se aflase. Căci hatmanul era din cale-afară de viclean şi ca nimeni mai priceput în intrigi şi sforării.

— Ascult, doamne!

— Vrut-am să ştiu, hatmane, dacă ți-e dragă biserica? întrebă vodă.

— Biserica e în sufletul meu, măria-ta, răspunse hatmanul mirat de o astfel de întrebare.

— Făcut-ai danie pentru ea? mai întrebă vodă.

— Făcut-am, doamne! Am ajutat calicii şi milogii, dat-am bani pentru înălțarea unui locaş sfînt, cumpărat-am odoare şi…

— E puțin, hatmane! Mult prea puțin pentru un boier mare ca domnia-ta!

— Voi mai da, milostive stăpîne! Voi fereca în aur curat icoana făcătoare de minuni, răspunse Slăvilă gîtuit. „Oare ce mi-o cere?" se întrebă el.

— Mi-e voia, hatmane, ca să faci danie bisericii, moşia domniei-tale de la Răzureni.

— Facă-se… voia ta, doamne! îngăimă Slăvilă galben la față simțind că i se moaie picioarele. Era cea mai frumoasă şi rodnică moşie pe care o avea.

— Atunci să facem înscrisurile de danie, hatmane, şi foarte mă bucur de credința pe care o arăți! Îl bătu prieteneşte pe umeri, în vreme ce Slăvilă se silea să zîmbească. Zăcu două săptămîni în pat bolnav ca de lingoare. După plecarea hatmanului, vodă se lăsă pe spate începînd să rîdă cu hohote. Mai sili pe cîțiva boieri să facă înscrisuri de danie altor boieri mai mărunți, astfel că îi încurcă pe toți, făcîndu-i să se urască între ei de moarte. Într-altă zi chemă la el pe înalt prea sfințitul Macarie. Acesta se bucură de chemarea domnului gîndind că îi va mai da vreo moşie de boier care va trece sub mîna bisericii.

— Te-am chemat, înalt prea sfinte, pentru a mă sfătui cu sfinția-ta! începu vodă.

— Voi căuta, măria-ta, ca prin puțina minte pe care o am, să ajut domnului țării să iasă de la greu, dacă e vorba de aşa ceva!

— Nu eu sînt la greu, răspunse vodă. Ştiu că biserica are moşii nenumărate… Se opri uitîndu-se la Macarie.

— Unele sînt lăsate de voievozii răposaţi întru domnul, altele au fost făcute danii de către boierii mari ai ţării la îndemnul măriei-tale, răspunse Macarie. De asta ne rugăm cu credinţă la bunul Dumnezeu pentru sănătatea măriei-tale! sfîrşi Macarie zîmbind cu bunătate.

— Foarte îţi mulţumesc, prea sfinte, pentru rugile pe care le înalţi domnului cerîndu-i sănătate pentru mine. Mă gîndesc însă la oştenii mei care luptă pentru ţară şi pentru biserică…

— Şi pentru ei înălţăm rugi de fiecare dată, răspunse Macarie, jucîndu-se cu crucea de aur pe care o purta pe piept.

— Aşa e bine să se facă, spuse vodă. Dar pămîntul pentru care luptă nu e al lor! Pe Macarie îl trecu un fior. Continua să-l privească pe vodă, zîmbind cu bunătate. Mi-e voia ca moşia „Drumul ursului”, care e sub grija mînăstirii, să o faci danie unuia din boierii mei!

— Care e acela, măria-ta, întrebă prelatul fără să mai zîmbească.

— Marele vornic Dumbravă! răspunse vodă. Macarie îşi muşcă buzele fără să răspundă imediat. Şi cum ştiu să sfinţia-ta îl iubeşti ca pe un bun creştin ce este, m-am gîndit că nu vei zice ba, ci dimpotrivă tare te vei mai bucura!

„Apăi ia-o, măi, trăsnite-ar Dumnezeu să te trăsnească”, îşi spuse în gînd Macarie, zîmbind către domn cu bunătate.

— Şi cu sfinţii călugări ce facem, măria-ta, că sînt sărmani şi de nimica? întrebă Macarie.

— Iaca ce zic eu, prea sfinte! Îi scoţi sfinţia-ta din trîndăveală şi huzur şi îi pui să muncească. La sapă, la furcă, la seceră şi aşa, întinzîndu-şi mădularele, vor prinde şi ei, bieţii, poftă de viaţă, nu numai de rugăciuni.

— Păcat mare săvîrşeşti, măria-ta, spuse Macarie făcîndu-şi cruce.

— Ştiu, sfinţia-ta, dar mai mare păcat e ca oştenii mei să apere pe aceşti trîntori care zac prin cotloanele mînăstirii, răspunse vodă. Macarie îşi dădu seama că nu are ce face, mai ales că vodă îi dăduse de curînd moşia hatmanului Slăvilă, moşie mănoasă pe care n-ar fi vrut să o piardă. Aşa că fu fericit să scape doar cu atît. Întări dania cu hrisov şi părăsi curtea domnească zîmbind cu bunătate către voievod, care, rămas singur, deschise o uşă dosnică lăsînd să intre Dumbravă. Cei doi izbucniră în rîs. Cu moşia mînăstirii, Dumbravă va împroprietări pe ţărani în schimbul unei sume simbolice pe care aceştia aveau să o plătească.

— Cîinii de boieri şi popii iau şi sufletul ţăranului, spuse vodă lui Dumbravă. De unde îşi mai pot plăti aceştia dările către visteria domnească? Şi cum îi mai pot mîna la luptă cînd n-au nici ce pune pe ei! Boierii nu plătesc bir, biserica la fel, în schimb iau şi cenuşa din vatră ţăranului şi tîrgoveţului.

— Măria-ta, spuse Dumbravă, oare n-ar fi bine să batem monedă? Dar nu ca Despot sau Tomşa, de argint, ci de aramă. E ieftină şi oamenii vor putea plăti cu bani, nu pe schimb care întotdeauna e nedrept. Ion vodă se ridică în picioare. Ideea lui Dumbravă era minunată. Îl îmbrăţişă strîngîndu-l la piept.

— Este cea mai grozavă idee pe care ai născocit-o, fătul meu! Visteria nu va mai fi goală, iar cu banii vom putea plăti oşteni şi cumpăra arme.

— Şi boierii? întrebă zîmbind Dumbravă.

— Boierii? Vor juca după cum le voi cînta eu, răspunse vodă.

3

— Nu te vor ierta, măria-ta, spuse vornicul îngîndurat.

— Facă-se voia lui Dumnezeu, Dumbravă! De mi-a fi să sfîrşesc ca un cîine, voi sfîrşi ca un cîine, de nu... Măcar cînd voi închide ochii nu-mi va părea rău. Voi lăsa ţara bogată şi liberă! Cel ce va veni după mine...

— Nu vorbi, măria-ta, de cel ce va veni după tine, îl opri Dumbravă. Eşti puternic şi iubit, măria-ta, şi ţara îţi este alături...

— Ehei, bietul meu prieten, spuse vodă întristîndu-se deodată, soarele cu greu răsare şi uşor apune!

La curtea hatmanului Slăvilă era chef mare. Slugile greu dovedeau cu adusul bucatelor. Doi slujitori purtau pe umeri tava mare de argint pe care se odihnea un grăsun fript în cuptorul de pîine. Înlăuntrul lui, se fripseseră odată cu el şi cîţiva claponi, şi cîteva raţe, şi cîţiva porumbei. Orătăniile fuseseră închise în pîntecele grăsunului împreună cu cîteva ulcele de vin spre a se frăgezi carnea şi a prinde miros plăcut. Peste şoricul gros, Costea-ţiganul plimbase pană de gîscă, muiată în grăsime, pînă ce şoricul prinse a trosni. Pîinile mari, albe şi calde, erau frînte în mîini, lăsînd să iasă aburul îmbietor, iar bardacele cu vin roşu înlesneau înghiţiturile anevoiase. Boierii îşi tăiau hartanele cu jungherele, înşfăcînd lacomi şi cu mare poftă. Dincolo, în cămările jupînesei Dafina, soţia hatmanului, se desfăşura aceeaşi petrecere. La masă stăteau jupînesele boierilor. Minţile prinseseră a se înfierbînta. Boierii tineri, cei fără de jupînese, ieşeau afară şi clătinîndu-se se îndreptau spre sălaşele de ţigani robi, în căutare de femei. Slujitorii rîdeau, sprijinindu-i de subsuori, pentru ca nu cumva cinstitele obraze să se prăvălească în tină ca nişte beţivani nemernici. Lăutarii sfărîmau cobzele, dînd ochii peste cap şi oftînd de inimă albastră.

În bordeiul lui Florea-ţiganul nimeri boierul Gheorghiţă. Se opri în prag clătinîndu-se. O duhoare de corpuri

omeneşti îl izbi în faţă. Opaiţul lumina slab încăperea. Florea sări în picioare. Rada, muierea lui, o ţigancă a naibii de frumoasă şi tînără, se trase speriată înspre perete. Gheorghiţă îl dădu pe Florea la o parte apropiindu-se de Rada. Trase treanţa de pe ea. Ţiganca era aproape goală. Ochii tînărului boier luciră. Rînji ştergîndu-şi barba de vin şi de grăsime. Se întoarse către ţiganul care încremenise lîngă uşă.

— Aveţi copii? întrebă Gheorghiţă cu limba împletecită.

— N-avem, măria-ta, că ne-am luat de curînd, răspunse Florea.

— Apăi o să vă fac eu unul, rîse tînărul prinzînd ţiganca în braţe. Mai întoarse o dată privirea către ţiganul care sta întunecat în vreme ce ochii îi luceau ca jarul. Ieşi! Ori vrei să te uiţi şi tu? Rîse, apoi se întoarse încercînd să răstoarne femeia...

Nimeni n-a mai dat de urma boierului Gheorghiţă. Slujitorii ţineau minte că l-au dus pînă aproape de sălaşele ţiganilor şi s-au întors. Peste cîteva zile, au spart uşa bordeiului lui Florea. O duhoare de hoit îi făcu să se dea cîţiva paşi înapoi. Pe pat, zăcea Gheorghiţă cu un cuţit înfipt între umeri. Florea şi Rada dispăruseră haiducindu-se undeva prin codri.

Dar să ne întoarcem la petrecerea hatmanului Slăvilă. Parte din boieri plecaseră duşi de slujitori. Au rămas cei apropiaţi hatmanului. Postelnicul Danciu, spătarul Cozma, stolnicul Bilăe şi părintele Ghedeon. Slujitorii ieşiră, hatmanul poruncindu-le să nu mai intre în odaie fără a fi chemaţi. După urletele şi cîntecele celor care chefuiseră, se lăsă deodată o tăcere de moarte. Alături de hatmanul Slăvilă, aşezat pe masă, sta un blid cu carne şi o ulcică de vin. Hatmanul ridică ulcica în tăcere, apoi vărsă vinul pe jos de parcă ar fi oficiat ceva.

— Odihnească-l domnul în împărăţia sa pe robul său Zbierea, miel crud căzut sub colţii lupului, spuse Ghedeon

ridicîndu-se şi închinîndu-se dimpreună cu ceilalți boieri. Rămaseră aşa preț de cîteva minute cu capetele plecate. Tot teatrul acesta pe care îl jucau era făcut cu scopul de a-şi motiva fiecare ura împotriva domnului. Şi ca să nu se zică cumva că îl urăsc pentru că i-a trăsnit în interesele lor găsiră cu cale să-l căineze pe Zbierea pe care dealtfel nu-l puteau suferi datorită lăcomiei şi perfidiei lui. Se aşezară. Numai hatmanul Slăvilă rămase în picioare.

— Boieri dumneavoastră şi sfinte părinte, începu el. Iată că am fost nevoiți să înălțăm bardacele cu vin în sănătatea celui care încearcă a ne sfărîma! Nici că se putea face altfel, neştiind dacă între noi nu s-a fost strecurat vreun om de-al lui vodă sau de-al lui Dumbravă. Rămas-am acum între noi, frați uniți şi la bine şi la rău! Îi tremura bărbia de mînie cînd se gîndea la moşia pe care i-o luase domnul. Ce socotiți domniile voastre că e de făcut? continuă el. Boierii tăceau. De ne vom da în mîna lui, pre mulți din noi îi va tăia aşa cum a făcut cu iubitul nostru frate şi mare boier, Zbierea, punîndu-l sub secure în postul mare al sfintelor paşti. Şi nu numai el, ci şi alți boieri de cinste cunoscut-au sabia lui vodă...

— Pe vlădica Partenie, găsindu-i pricină de scîrbovnicie trupească, l-a dat morții arzîndu-l de viu, spuse părintele Ghedeon îngîndurat. Crud e sufletul lui, fiii mei, şi nici iertarea nu face casă bună cu el!

— Pe boierul Darie l-a prins şi aducîndu-l în fața divanului l-a învinovățit de trădare şi de haiducie, după care l-a îngropat de viu, spuse şi spătarul Cozma.

— Şi nici nu crez a fi creştin, adăugă Ghedeon, că de-ar fi creştin nu s-ar fi însurat în postul paştelui cu doamna sa, Maria.

— Ce vrea acest lup flămînd de la noi, frații mei? întrebă Bilăe.

— Ce vrea? sări Slăvilă cu gura. Vrea să scoată pecetea domnească din mîinile marelui logofăt, chip că acesta ar

face fel de fel de strîmbătăți împotriva prostimei pe oare vodă o asmute asupra noastră. A bătut bani de aramă pentru a-şi umple vistieria şi a da nas celor de jos. În ura lui neîmpăcată împotriva noastră nu se dă înapoi în a ne face să ne încăieram unii cu alții, luînd de la unii moşiile şi dîndu-le altora sau făcîndu-le danie mănăstirilor, de la care iar le smulge dîndu-le boierilor săi... Iar el se face a nu băga de seamă zarva dintre noi, ci se trage alături de prostime făcîndu-şi rîs de casele noastre şi de averile noastre pe care le avem din moşi-strămoşi!

— Vai de noi, dacă am ajuns a juca după cum cîntă „Armeanul", spuse Danciu.

— Ia lasă, postelnice, se amestecă şi Bilăe, că şi noi purtăm vină. Întotdeauna am mers ca cele cinci degete de la mînă. Desfăcuți. Niciodată nu ne-am făcut pumn.

— Aşa e! întări şi spătarul Cozma.

— D-apoi Despot vodă Ieraclidul? continuă Bilăe. N-a voit să împace boierii şi biserica cu prostimea? Iată că îi căzu capul sub sabia Tomşei!

— Asemenea lui Petru vodă Rareş, Ion vodă cearcă să asmuță prostimea împotriva noastră, înconjurîndu-se numai cu opinca, iar pe noi nici nu ne caută la sfat, tună Slăvilă. Ba, mai mult! L-a făcut mare vornic pe Dumbravă, un boierinaş despre care n-a auzit nimeni, ridicîndu-l din prostime, iar pe socru-său, Lupea Hurul, l-a tocmit pîrcălab. Oare mult va mai îngădui ighemonicul nostru una ca asta?

— Dumbravă e urechea, ochiul şi mîna lui vodă, spuse Cozma. Cu el loveşte în noi. Şi tot prin el se leagă mai mult de gloată. De va cădea Dumbravă, uşor va fi să cadă şi cel ce-l ține la piept, sfîrşi el neîndrăznind să pronunțe numele lui Ion vodă.

— Aşa e, jupîn spătare, recunoscu Danciu răsucindu-şi bumbii de argint de la haină. Să vedem cîtă vreme această hidră cu mii de capete, care este poporul, va sta lîngă

domn! Că prostimea acum te ridică în slăvi şi acum te vinde sau fuge prin munți şi codri de nu-i mai dai de urmă...

— Boieri dumneavoastră, spuse Cozma, atîta vreme cît va trăi Dumbravă, vodă după gîndul lui va face! Eu zic să-l răpunem şi să scăpăm de el.

Părintele Ghedeon rîse uşor în batjocură, aşezîndu-şi mai bine crucea de aur de pe piept.

— Se vede treaba că spătarul Cozma nu se prea pricepe în treburile politiceşti. Dacă Dumbravă va cădea răpus de mînă boierească, apăi nici mînia lui vodă nu va întîrzia să se abată asupra capetelor noastre!

— Dar cine zice ca Dumbravă să piară de mîna vreunuia dintre noi? se făcu a se mira hatmanul.

— Atuncea cum? întrebă şi Bilăe curios.

— Te faci a nu înțelege, stolnice Bilăe? întrebă Slăvilă uitîndu-se țintă la el.

— Eu tot nu pricep, stărui Bilăe.

Slăvilă îl privi cu milă batjocoritoare. Ghedeon se juca cu crucea, iar ceilalți boieri priveau spre hatman, aşteptînd.

— Cel ce îl va ucide pe Dumbravă va fi măria-sa vodă, spuse Slăvilă rînjind şi privind chipurile încremenite ale celorlalți. Apoi ridică brațele glumind: Binecuvîntată fie ziua cînd s-a urcat în scaun măria-sa Ion vodă! Şi-acum destul, boierilor! Să ne mai veselim oleacă! Veselia bucură sufletul şi întăreşte trupul! Nu vă faceți grijă că a rămas vreo treabă pe care hatmanul Slăvilă să nu o ducă la bun sfîrşit! spuse ducînd la gură bărdaca cea cu vin, din care trase o înghițitură zdravănă.

— Dumnezeu să-ți dea înțelepciunea de cuviință şi să te lumineze! adăugă părintele Ghedeon.

— Cînd Dumnezeu mă va lumina, va pieri atunci întunericul, spuse hatmanul bătînd din palme.

*

Trecuseră doi ani de cînd Ion vodă domnea peste țara Moldovei. Boierii, care cu doi ani în urmă înlocuiseră pe Bogdan, fiul Lăpuşneanului, cu Ion vodă, cereau acuma sultanului Selim înlocuirea acestuia din urmă. Într-o scrisoare adresată padişahului, boierii se plîngeau că domnul s-a lepădat de jurămîntul făcut Porții, ba nici haraciul n-ar mai vrea să-l plătească. Se gîndiră la Petru vodă căruia i se mai spunea şi „Şchiopul", frate cu domnul Țării Româneşti, Alexandru vodă. Se mai găsiră şi cîțiva mişei care în schimbul unor pungi cu aur şoptiră la urechea sultanului cum că Ion vodă ar vrea să se scuture de jugul otoman.

Aceste pîri l-au făcut pe Selim sultan să caute un pretext pentru a-l înlocui pe voievod. Şi pretextul fu repede găsit. Sultanul ceru mărirea haraciului de la treizeci şi cinci de mii de galbeni la optzeci de mii, sumă uriaşă pe acea vreme. Îndată împărăția otomană trimese un ceauş cu scrisoare către Ion vodă, pentru ca acesta să răspundă dacă va împlini haraciul cerut sau nu. Aflînd de sosirea ceauşului, domnul adună degrabă sfatul domnesc.

Sala de sfat a curții era o sală lungă, încît de la uşă pînă la jilțul pe care sta domnul, jilț dăltuit din stejar, pe al cărui spătar era încrustat zimbrul Moldovei, cel ce intra făcea cel puțin cincizeci de paşi. De o parte şi de alta a sălii erau aşezate divane mari pe care stăteau boierii din sfat. Pereții erau împodobiți cu tot felul de arme ale acelor vremuri: săbii, ghioage, suliți, arcuri, junghere, buzdugane cu lănțug şi colți de oțel, halebarde şi altele. În spatele jilțului domnesc străjuiau doi oşteni înarmați. Covoare groase înăbuşeau paşii celor care intrau. Primii boieri care se grăbiră să vină la chemarea domnului fură Mîndru şi Hudăi. Urmară Dumbravă, Golia, Grumezea, Toader, Danciu, Slăvilă, Cozma, Bilăe şi alții ale căror nume n-au rămas pe filele îngălbenite ale istoriei.

Boierii se aşezară vorbind cu glasuri scăzute, aşteptînd ca de după perdeaua roşie ce masca o uşă să intre vodă. Auziseră cu toţii că un ceauş împărătesc sosise la curte. Unii auziră acuma, alţii ştiau de mai mult timp şi se bucurau, dar toţi erau neliniştiţi, nemaigăsindu-şi locul. Danciu se întoarse către Cozma întrebîndu-l în şoaptă:

— Oare numai pentru acest ceauş ne-a chemat vodă? Domnia-ta ce crezi?

— Cine ştie dacă blestematul de Dumbravă nu i-o fi şoptit vreo vorbă la ureche măriei-sale făcîndu-l să ne cheme, răspunse Cozma morocănos.

— Ehei, spătare, neînţelese şi neştiute sînt căile domnului, spuse în şoaptă Danciu. Că şarpelui cînd i se abate iese la drum aşa ca acest Dumbravă care ne tot încurcă şi iese în cărările noastre!

Bilăe care auzise ce vorbiseră cei doi boieri se apropie de ei şi, după ce se uită în stînga şi în dreapta lui, le spuse printre dinţi:

— Ţineţi-vă gura, boierilor, că mult mă tem pentru capetele ce le mai aveţi pe umeri! Oare nu l-aţi zărit pe Dumbravă? Ia, priviţi, ce neagră şi veninoasă îi e căutătura! Apoi se întoarse surîzînd înspre vornic rostind tare: Să trăieşti întru mulţi ani, vornice Dumbravă!

Acesta, stăpînindu-şi un uşor surîs plin de dispreţ, îi răspunse:

— Dreaptă şi din inimă să-ţi fie urarea, stolnice Bilăe!

— Nu crede o iotă din urarea domniei-tale, stolnice, şopti Danciu rînjind.

— Eşti tînăr, Danciule, răspunse Bilăe zîmbind. Încă nu ştii cum umblă apa la moară! Nimic din ce-i pe faţa pămîntului nu-i veşnic, adăugă Bilăe scărpinîndu-şi barba cu un gest nervos. Căzut-au tronuri cu domnii lor cu tot şi s-au făcut ţărînă şi iar s-or face ţărînă că aşa e vrerea cea nescrisă a celui de sus! Că geaba strîngi turma în jurul tău dacă izgoneşti păstorii şi...

Se opri trăgînd cu urechea la cele ce-şi spuneau Hudăi şi Dumbravă.

— Pare-se că boierul Hudăi s-a luat la cuvinte cu vornicul Dumbravă, spuse Cozma devenind dintr-o dată atent.

— Ce să-i faci, jupîn spătare? Dragoste veche, adăugă batjocoritor Bilăe.

— Ian tăceți, să auzim ce spun, şopti Danciu. Hudăi era un boier lung şi deşirat, spînatec, cu gene aproape albe. Sprîncene n-avea deloc.

— Ar putea să ne zică marele vornic Dumbravă care este vrerea domnului nostru prea iubit? întrebă Hudăi pe Dumbravă cu glas mieros.

Acesta îl privi cu scîrbă. Hudăi tăcuse țintind cu ochii aceia alburii podeaua.

— Crede cumva boierul Hudăi că eu sînt gîndul măriei-sale?

— Mă miră vorbile aistea, vornice, răspunse Hudăi cu duhul blîndeții, dar pus pe harță. După cum ştim cu toții, măritul nostru domn te ține lîngă inima sa şi în afară de prostime şi domnia-ta nimeni n-are loc în preajmă-i!

Vorbea egal, fără inflexiuni, fără să ridice vocea măcar cu o notă. Dumbravă îl privi pe sub sprîncene. „Iacă cei pe care îi cheamă vodă pentru a se sfătui!" gîndi vornicul.

— De s-ar încăiera, încă ar fi bine! şopti Grumezea la urechea lui Slăvilă. Nu-l putea suferi nici pe Hudăi, dar nici pe Dumbravă. Socoteli vechi!

Slăvilă nu-i răspunse. Se temea de Grumezea cunoscîndu-i laşitatea.

— Toți avem loc lîngă inima măriei-sale atunci cînd vrem să fim lîngă ea, boier Hudăi, răspunse Dumbravă încruntîndu-se. Oare în lupta cu leşii n-ai avut loc lîngă inima măriei-sale? Ori poate că privirile mele m-au înşelat nezărindu-te în preajma mea nici măcar la o mie de paşi! Sau poate că domnia-ta începeai lupta cînd noi o

sfîrşeam? întrebă Dumbravă cătînd să prindă privirea albicioasă a lui Hudăi. Se făcu linişte adîncă. Hudăi se uita din nou în podea, în vreme ce se juca cu şnurul de piele de la punga cu aur pe care tot o sucea şi o învîrtea, făcînd să zornăie galbenii din ea.

— Aşa mi-e firea, vornice! Eu încep a lupta cînd alții cred că am sfîrşit!

— Rău face Hudăi că se pune contra cu Dumbravă, şopti Bilăe lui Cozma. Cînd trebuie să fii şacal nu-ți pui aripi de vultur, mai adăugă el. Cozma vru să răspundă, dar se opri. Perdeaua roşie zbură în lături şi vodă înainta înspre scaunul domnesc cu paşi repezi şi hotărîți. Boierii se ridicară aşteptînd. Vodă îi privi scurt. Făcu semn boierilor să se aşeze. O clipă îşi plimbă ochii pe fiecare. Unii încercau să reziste privirii, dar imediat o lăsau în jos de parcă s-ar fi uitat în soare. Alții nici măcar nu se încumetau. Întoarse ochii către Dumbravă. Ochii negri ai unuia şi ai celuilalt se întîlniră. Vodă îşi scarpină barba zîmbind. După o clipă zîmbetul îi dispăru de pe față.

— Veşti rele m-au îndemnat să vă chem pentru a spune fiecare cinstit ce gîndeşte, pentru că va trebui să ne luăm o mare şi grea răspundere şi toți ca unul să fim gata a ne apăra pămîntul strămoşesc!

În vreme ce vodă vorbea, Slăvilă se plecă la urechea lui Bilăe şoptindu-i:

— Venit-a vremea!

— ...Aflați, boieri, şi slugile mele credincioase, că haraciul ce pînă acuma era de treizeci şi cinci de mii de galbeni a crescut la optzeci de mii de galbeni! Un murmur de uimire se auzi din rîndurile boierilor. Aşa e voia şi pofta celor ce ni-l cer! Socotiți, dar, dacă e bine să-l plătim ori să strîngem oaste! Vodă se opri aşteptînd. Se uită la Hudăi care sta cu ochii în podea jucîndu-se cu punga. Ceilalți boieri tăceau de parcă n-ar fi auzit. N-are nimeni nimic de zis? întrebă vodă.

— Cu voia măriei-tale, începu Slăvilă.

— Îndrăzneşte, hatmane! îl îndemnă vodă. Doar pentru asta ne-am strîns aici!

— Eu socot, doamne, că decît război şi urgie mai bună-i învoiala, spuse Slăvilă şi se opri aşteptînd.

— Şi cum s-ar putea face după domnia-ta această învoială? întrebă vodă scărpinîndu-şi cu dinţii de sus buza de jos.

— De vom plăti cît ni se cere, vom avea linişte şi noi, şi biata noastră ţărişoară, spuse Slăvilă, deşi ştia bine că această sumă uriaşă nu va putea fi plătită niciodată.

— Şi cine socoteşti, hatmane, să plătească cei optzeci de mii de galbeni? Domnia-ta? Boierii?

— De unde, măria-ta, să dăm noi atîta nămol de aur?

— Pare-mi-se că doar cu cîteva clipe înainte ai spus că de vom plăti, vom avea linişte! Spus-ai aşa au ba?

— Am spus, măria-ta, dar de unde?

— Atunci cine să plătească? întrebă vodă. De nervi îşi scărpina palmele de braţele jilţului domnesc, O clipă Slăvilă tăcu. Se gîndea dacă e bine să răspundă sau nu. Simţea privirea lui vodă aţintită asupra lui. Îşi luă inima în dinţi şi zise ferindu-şi privirea:

— Ţara, măria-ta!

— Mi-aţi spus că ţara sînteţi voi, boierii! Parcă aşa v-am auzit.

— Prostimea, măria-ta! Ea să plătească... Slăvilă spuse ultimele cuvinte aproape şoptit.

— Mă aşteptam la un asemenea răspuns, zise vodă scîrbit.

De lîngă Grumezea, care se ascundea după spatele lui Mîndru, se ridică Toader.

— Grăieşte, pîrcălabe! îl îndemnă vodă.

— Măria-ta, eu de cînd mă ştiu pe acest pămînt, birul împlineşte haraciul şi a fost strîns de la cei mulţi. Se cade să se facă şi acum tot aşa, după vechea rînduială. Că

numai aşa vom scuti de urgie moşiile noastre şi viețile bieților oameni... Mă gîndesc şi la prostime, la suferințele ei, şi la cei ce vor cădea în robie de ne vom împotrivi, sfîrşi Toader, după ce îşi roti ochii asupra celorlalți boieri, de parcă le-ar fi cerut aprobare pentru spusele sale.

— Bine te-ai gîndit, pîrcălabe, răspunse vodă după un timp. Gînditute-ai la moşiile tale cum bine ai zis...

— Şi la norod, măria-ta!

— La norod? Hmmm! Vodă pufni. De te ştiam că ai atît haz, mai degrabă te făceam pehlivan sau măscărici la curte decît pîrcălab! Ochii îi scînteiau de mînie. Toader vru să răspundă, dar simți mîna lui Grumezea trăgîndu-l de poala surtucului.

— Măria-ta, dacă îmi este îngăduit...

— Grăieşte, Dumbravă!

— Măria-ta, dacă hatmanul Slăvilă şi pîrcălabul Toader spun să plătească norodul, apăi eu socot că drept e să întrebăm norodul.

— Arzăte-ar focul de blestemat, bombăni Slăvilă printre dinți.

— Cîinele! mormăi Toader. Numai el îl învenineză pe vodă. De mînie prinse mînerul jungherului.

„Norodul dacă va fi întrebat va da din buze. Şi atunci va veni urgia care le va strica moşiile şi conacele, iar jupînesele vor lua calea haremului". Aşa gîndeau toți boierii.

— Aşa să se facă, vornice, răspunse vodă. Pîrcălabul Toader nu se mai putu stăpîni. Şi deşi Grumezea îl tot trăgea de poala surtucului se ridică. Vîna de la frunte, groasă ca rîma, sta gata să plesnească.

— De cînd i se cuvine turmei a şti clipa şi ceasul cînd va fi belită de păstori? spuse el.

— Turma pe care voieşti s-o beleşti, fără de ştirea ei, îți apără averile şi moşiile, pîrcălabe Toader, tună vodă.

— Asta e drept, măria-ta, o lăsă Toader mai moale. Simțise ceva în glasul domnului care îl făcu să se înfricoşeze. Dar nu trebuie, urmă el, să ne încredem prea mult în prostime după cum socoate marele vornic... Şi drept e să o apere, că doar din ea se trage!

Boierii înghețară. Nimeni nu îndrăznise să spună despre Dumbravă aşa ceva în fața lui vodă.

— Uitat-ai, pîrcălabe, pe domnii dinaintea mea? strigă vodă şi de mînie lovi cu pumnul în brațul jilțului pe care stătea, făcîndu-l să pîrîie. Bogdan s-a încrezut în voi. Şi care i-a fost soarta? S-a năimit la leşi lăsînd Țara şi Scaunul de izbelişte. Dar Iliaş? Dar Tomşa? Făcut-a norodul asemenea blăstămății? Gîfîia de furie, iar ochii îi ieşiseră din cap.

— Măria-ta, începu hatmanul Slăvilă cu glas mieros. Am vrut să ne fii domn şi stăpîn, iar noi, prea plecate şi credincioase slugi să-ți fim! L-am alungat pe Bogdan pentru a nu mai face vărsare de sînge. Şi acuma tot aşa grăim, măria-ta. Mai bine plătim turcului haraciul decît să fie trecute toate prin foc şi sabie! Spune ceauşului împărătesc că vom plăti tot, pînă la ultimul galben şi să...

— De-ajuns, hatmane! spuse vodă. Apoi se adresă cu vocea aceea metalică şi puternică lui Dumbravă: Vornice Dumbravă!

— Poruncă, măria-ta?

— Mîine în zori să găsesc tot norodul adunat.

— Aşa voi face, măria-ta!

— Şi cum a zice el, aşa să se facă! spuse vodă. Apoi, fără măcar a aştepta închinăciunea de cuviință a boierilor, ieşi repede. Boierii se împrăştiară scrîşnind.

A doua zi, în zori, poporul se îmbulzea în fața curții domneşti. Slujitorii lui Dumbravă au strigat pe la toate răspîntiile şi ulițele aducînd la cunoştința norodului porunca lui vodă. Se strînseră tîrgoveți şi țărani, negustori, răzeşi, muieri cu pruncii în brațe, calici şi milogi şi aşa

cum se adună apa din smîrcuri şi băltoace formînd şuvoaie, tot asemenea veniră şi oamenii chemaţi de marele vornic. Unii rîdeau din te miri ce, alţii cîntau, alţii îmbucau fără grijă, muierile îşi făceau de joacă învîrtind pruncii roată, numai bătrînii aşteptau în tăcere, îngrijoraţi, cuvîntul lui vodă. Deodată se auziră trîmbiţele. Gloata începu să se frămînte. Se auzeau tot mai puternic voci din mijlocul ei strigînd şi aclamînd pe domn. Ceva mai deoparte, neamestecîndu-se cu gloata, stăteau boierii. Erau marii proprietari de pămînt care cu dragă inimă ar fi acceptat cererea sultanului şi bineînţeles, izgonirea voievodului. Încontinuu se scurgeau şiruri de oameni spre locul adunării. Muierile săltară ţîncii în sus punîndu-i călare pe grumaji. Pentru a-l vedea pe vodă mai de-aproape unii se urcară pe ulucele gardurilor, iar alţii se căţărară în pomi. Apariţia lui Ion fu întîmpinată cu strigăte de bucurie. Oamenii zvîrleau cuşmele în sus sau agitau mîinile. Un buchet de flori sălbatece legat strîns ajunse la picioarele lui vodă. Domnitorul surîse. Ştia că poporul îl iubeşte şi că e gata să intre şi în foc pentru el. Se cimentase o legătură trainică între Domn şi Ţară. Şi aşa cum sta în faţa gloatei, cu platoşa de argint, purtînd pe cap căciuliţă leşească cu surguciu şi la şold sabie uşoară cu mîner bătut în pietre scumpe, vodă părea icoana celui ce fusese neînfricatul domn al Moldovei, Ştefan cel Mare.

După ce uralele şi strigătele conteniră, Ion vodă începu să vorbească, privind peste capetele mulţimii, cu glas pătrunzător:

— Dragi şi iubiţi ai mei credincioşi! Greul de azi întrece toate grelele de mai înainte. Lăcomia turcilor cere haraciu îndoit. De-l vom da, nu vor zăbovi să ne stoarcă şi mai mult pînă ce ne vor stinge cu totul. De nu-l vom da, ne aşteaptă război, stricarea ţării, foc şi sabie! Cugetaţi şi alegeţi! Supunîndu-ne orbeşte vrăjmaşului nostru, vom pieri ca nişte mişei, sculîndu-ne, chiar de nu vom izbuti,

vom avea mîngîierea de a pieri bărbăteşte noi, femeile noastre, copiii... Cu toţii! Voi ştiţi că haraciul nu-l plătesc eu, ci voi şi ai voştri. Puţin mi-ar păsa de nu m-ar durea inima pentru ţară! Mi-e milă de voi şi pentru voi îmi voi pune capul, dragii mei! Doritor de tron s-a şi aflat. E Petru, de i se mai zice şi „Şchiopul", fratele domnului Ţării Româneşti. Aşadar, de vreţi să trăiţi slobozi, fiţi cu mine, şi cu noi va fi izbînda, ori de nu, piară pînă şi urma noastră!

Un urlet neîntrerupt completă spusele lui Ion vodă.

— Nu voiesc să las Moldova pradă turcului şi nici gîtuită de cel ce pofteşte scaunul ţării, adăugă domnul.

— Vom pieri cu toţii, măria-ta! strigau oamenii şi muierile. Toţi vom pieri!

Poporul îşi hotărîse singur soarta! Boierii tăceau gîndindu-se fiecare la ziua judecăţii. Gloata urla şi striga. Vodă zîmbea cu ochii umezi de lacrimi. Cerul era albastru şi aerul rece. Parcă peste oameni trecuse aşa, ca o boare, făptura lui Ştefan vodă.

— Omul ista ne mînă la moarte, spuse Bilăe într-un tîrziu lui Danciu, pe cînd se întorceau acasă.

— La a cui moarte, postelnice? întrebă acela făcîndu-se că nu a înţeles bine.

Întîlnirea ce a avut loc între ceauşul împărătesc şi Ion vodă a fost foarte scurtă. Turcul se înfăţişă dinaintea domnului şi după ce îşi plecă puţin capul aşteptă răspunsul.

— Du-te şi spune stăpînului tău, zise vodă, că după ce am chibzuit îndelung cu Ţara, nu numai că nu-i voi plăti cei optzeci de mii de galbeni, dar nici pe cei treizeci şi cinci nu-i voi mai plăti!

Turcul îl privi mirat. Nu se aştepta la aşa ceva. Surîse batjocoritor.

— Măria-ta nu se teme de mînia stăpînului meu, umbră a lui Alah pe pămînt?

— Atîta vreme cît Țara e lîngă mine, nu mă tem de nimeni şi de nimic, răspunse domnul.

Ceauşul înclină mîndru din cap şi ieşi pregătindu-se să-şi informeze stăpînul de marea cutezanță a lui Ion vodă. Boierii unelteau grăbindu-se să-şi prăpădească domnul cît mai curînd, pentru a nu apuca turcul să intre în Moldova, pustiindu-le moşiile şi ogoarele. Şi cu smerenie închinîndu-se noului domn Petru Șchiopul, îşi vor păstra mai departe averile aşa cum le făgăduise cel ce va veni în locul lui Ion vodă. În ceea ce priveşte poporul, vor avea boierii ac şi de cojocul lui!

V. DE MĂ VEI PĂLI, PE TINE TE VEI PĂLI, IAR DE MĂ VEI UCIDE, PE TINE TE VEI UCIDE!

Nori negri se abătură asupra Moldovei. Nici nu părăsise bine ceauşul pămîntul ţării cînd pregătirile de luptă începură. La chemarea lui Ion vodă, un detaşament de cazaci, compus din o mie două sute de călăreţi, sub comanda hatmanului Sviercevski, se îndreptă cu grăbire spre Moldova. Fierul cald se bătea pe nicovală făcîndu-se paloş sau suliţă. Se ascuţeau coasele, se ghintuiau ghioagele. Se înlocuia cămaşa de in ce lăsa pieptul dezgolit cu pieptarul din piele de bivol umplut cu cîlţi şi inele de fier. Săgeţile erau făurite din lemn tare avînd vîrfuri de fier uşor de pătruns şi anevoie de ieşit. Femeile făceau pîinea şi afumau caşul pentru desagele bărbaţilor ce vor pleca în bătălie. Boierii îşi înarmau slujitorii dîndu-le cal şi sabie, suliţă şi pieptar de zale. Zgomotul ciocanelor ce băteau peste ilaie se auzea pînă departe. Se potcoveau caii şi se dădeau jungherele pe gresie pînă cînd tăiau firul de păr.

Tot la vremea aceea mii de turci, de munteni şi vreo două mii de secui se îndreptau spre Moldova ducînd cu ei în sunetele meterhanelei pe Petru vodă Şchiopul pentru a-l aşeza în scaunul celui ce se hainise. Sultanul îl şi vedea pe bezmeticul de Ion vodă adus legat la picioarele lui şi după ce îl va fi mustrat bine, degrabă îi va lua capul şi averile.

În timp ce Ion vodă şedea la masă cu căpeteniile cazacilor şi cu unii din boieri, un oştean sfîrşit de oboseală aduse vestea despre mişcarea trupelor vrăjmaşe. Vodă se ridică din mijlocul mesei odată cu ceilalți. Îl trase pe Dumbravă mai deoparte.

— Ia călărime cu tine. Aşterne-te drumului ca năluca, zboară ca vîntul şi cată să pui mîna pe nesimțite pe străjile duşmane. După aceea aşteaptă semn de la mine. Înțelesu-m-ai, Dumbravă, fratele meu?

— Înțeles, măria-ta!

Hatmanul Slăvilă schimbă o privire tainică şi de Înțeles cu Bilăe. Ion vodă vorbea cu Dumbravă ținînd mîna pe umărul acestuia. Slăvilă zîmbi uşor. Înclinîndu-se în fața domnului, Dumbravă îşi adună cetele de cazaci şi de oşteni de țară. Lîngă el, ca întotdeauna, mergea nelipsitul Trifan. Ion vodă se întoarse înspre celelalte căpetenii pregătind planul de luptă. Ziua începuse să se stingă, lăsînd să se ivească un cer roşu-vinețiu.

Era pe la începutul lui april. Petru Şchiopul trecu Dunărea prin răsăritul cîmpiei muntene, înaintînd înspre Moldova. La nord-vestul Hîrşovei, în satul de îi zicea Săpățeni, se întîlni cu frate-său, Alexandru vodă, şi cu oastea acestuia. Cei doi frați se îmbrățişară cu mare bucurie. Petru vodă era un bărbat potrivit la stat, cu plete blonde, cu o căutătură blajină, mai mult făcută. Făgăduise unor boieri de-ai lui Ion vodă ranguri şi averi, aşteptînd ca aceştia să vină să i se închine. După ce se odihni bine şi petrecu împreună cu frate-său îşi ridică oastea continuîndu-şi drumul. Oastea înainta în linie dreaptă fără a întîlni picior de vrăjmaş. Tăbărî pe malul Rîmnei, un afluent al Putnei, în apropierea satului Jiliştea. Acolo îşi aşează tabăra şi corturile şi tot de-acolo îşi trimese ştafetele, poruncind boierilor moldoveni să vină să i se închine ca unui adevărat domn al țării. Danciu şi Cozma

fură gata să se lepede de domnul lor, dar hatmanul Slăvilă îi opri.

— N-a sosit încă clipa, fraţii mei, le spuse acesta. Să nu ne grăbim. Mai întîi să vedem de partea cui e biruinţa şi numai după aceea vom vedea ce avem de făcut! De va fi de partea lui Petru vodă, vom trece cu oamenii noştri la turci, de va învinge Ion vodă, ne vom năpusti asupra vrăjmaşului ca să ieşim de sub bănuiala domnului.

— Ce răspuns să duc măriei-sale, Petru? întrebă ştafeta, un omuleţ cu ochi vicleni, ce putuse răzbate neobservat pînă aproape de tabăra moldovenilor.

— Du-i închinăciune din partea noastră şi spune-i că ne vom grăbi să-i dăm ascultare! spuse Slăvilă oşteanului care se închină făcîndu-se nevăzut.

— Războiul e ca muierea, spuse Danciu. E schimbăcios şi pînă la urmă nu se ştie de partea cui va fi biruinţa. Dar dacă domnia-ta, hatmane, socoteşti că ai făcut bine neducîndu-te imediat la Petru vodă, asta eu nu mai ştiu...

— Fie că bate Petru vodă, fie că nu, turcii nu-l vor lăsa din gheara lor pe Ion vodă. Oricum, pentru noi tot bine va fi, răspunse Slăvilă.

Un zgomot din tufişul alăturat, lîngă care cei trei vorbeau, îi făcu să tresară. Un oştean tînăr apăru dintre tufe. Cei trei îngălbeniră. Bilăe îl strigă cu glas încet. Oşteanul se întoarse şi scoţîndu-şi cuşma se opri în faţa lor salutîndu-i după cuviinţă.

— Care-i rostul tău pe-aici? întrebă Slăvilă.

— Apăi... măria-ta... ca omul, răspunse tînărul oştean plecînd ochii.

— Şi ai auzit ce vorbeam noi, voinice? îl iscodi hatmanul.

— N-am auzit, măria-ta, că bate vîntul şi fură şoapta.

— Du-te, flăcăule, cu Dumnezeu! îl îndemnă Slăvilă. Oşteanul mai salută o dată şi, punîndu-şi cuşma pe cap, se întoarse să plece. Fulgerător, Danciu îi înfipse jungherul în spate astupîndu-i gura cu mîna stîngă.

Oşteanul se prăbuşi cu un geamăt slab. Cei trei îl traseră în tufiş şi, asigurîndu-se că nu au fost văzuți de nimeni, se îndreptară către corturi.

Trecuse de miezul nopții. Tabăra turcească dormea. Căruțele erau dejugate de bivoli care se trîntiseră în nişte mocirle alăturate. Străjile munteneşti păzeau mult mai departe, mai mult moțăind. Făcuseră chef înfricoşat în noaptea aceea, încît nici nu se mai gîndiseră să facă şanțuri de apărare. Luna care se urcase sus de tot pe cer începu să coboare. Un vînt slab bătea dinspre apus, aducînd cu el miros de baltă şi de primăvară. Dumbravă se afla în fruntea călărimii sale. Nu vorbea nimeni. Nici tropotul cailor nu se auzea. Prevăzător, marele vornic pusese să se înfăşoare copitele cailor. Şi aşa cum veneau în noapte, pe sub lună, păreau nişte pete mari de întunerec care se tot lățeau acoperind cîmpia. Armăsarul lui Dumbravă ridică botul adulmecînd cu nările în vînt. Necheză uşor. Dumbravă îi prinse repede nările strîngîndu-i-le. La un semn al vornicului, se opriră descălecînd în tăcere. Cîțiva cazaci rămaseră la cai. Ceilalți oşteni, cu paloşele trase, înaintau încet, aproape tîrîndu-se. Primele străji fură imobilizate fără a se face cel mai mic zgomot. Tot umblînd prin întunerec, Trifan se trezi în fața unei namile care moțăia sprijinit în suliță. Era un oştean valah, înspăimîntător de voinic. La zgomotul paşilor lui Trifan, namila deschise ochii. Iute ca fulgerul, valahul ridică sulița înlăturînd ghioaga lui Trifan care tocmai se pregătea să-l lovească. Se luptară pînă ce se frînseră amîndouă armele. Traseră săbiile repezindu-se unul asupra altuia. Lovite, săbiile fulgerară pînă se frînseră ca două surcele. Rămaseră cu mîinile goale, gîfîind amîndoi de oboseală. Deodată, valahul se înălță înfricoşător.

— Dai tu, ori dau eu? îl întrebă acesta pe Trifan.

— Apăi, păleşte tu mai întîi, măi vecine, răspunse Trifan cu catifelatul său accent moldovenesc. Pumnul munteanului izbi scurt peste cuşma lui Trifan, făcîndu-l pe acesta să vadă numai stele de sînge. Se clătină, dar nu se prăbuşi. Valahul îl privea uluit. Nu-i venea să creadă. Nimeni nu rezista pumnului său.

— Aşa-i că mi-o vinit rîndul mie? întrebă Trifan înaintînd.

— Cată de loveşte bine, că altfel nu mai ai scăpare, se făli valahul. Pumnul lui Trifan se prăvăli peste chipul munteanului. Acesta se clătină prăbuşindu-se cu un geamăt uşor. Lui Trifan îi veni să rîdă. Namila năucită se ridică în capul oaselor.

— Măi, că amarnic pumn mai ai! spuse munteanul cu admirație.

— Iaca, aşa mi-e felul meu să şuguiesc, răspunse Trifan zîmbind.

— Unul din noi doi trebuie să moară, zise munteanul înciudat şi se ridică de jos.

— Măi vecine, şăzi ghinişor şi ascultă. Nu mă tem di tine, dar dacă mă vei păli, pe tine te vei păli şi de mă vei ucide, pe tine te vei ucide! Înțeles-ai?

— Ba, răspunse munteanul.

— Apăi, eu cu tine îs frate, măi vecine!

— Aşa?

— Aşa!

— Păi dacă îmi eşti frate, ce cați peste mine cu gînd să mă omori? întrebă munteanul.

— Dar tu ce cați peste Moldova? Ba încă te înhăitezi şi cu turcul! Faptă creştinească e aiasta?

Celălalt tăcu. Îşi dădea seama că Trifan avea dreptate.

— Apăi... dă! Ştiu şi eu ce să mai zic?!

— Ai stăpîn bun? îl iscodi Trifan.

— Bun ai zis? Uriaşul rînji. Cîinele de e cîine şi tot are mai multă inimă în piept!

— Al meu îi bun ca pita caldă, spuse Trifan.

— Boier bun ca pîinea caldă? Miram-aş! spuse neîncrezător munteanul.

— Îi făcut boier de vodă al meu.

— Aşa, da!

— Şi care ți-e numele, măi vecine?

— Ursu îmi zice!

— Nici că se putea nume mai la locul lui, spuse Trifan. Rîseră amîndoi.

— Da, muiere ai? mai întrebă Trifan.

— Ba, că mi s-a prăpădit de aprindere. Nici copii n-am. Şi eu am fost copil lăpădat de biata maică-mea cînd or fugărit-o turcii. Şi n-am mai dat de ea, sărmana! Cine ştie pe unde îi albesc oasele?

— Sărace, sărace! îl căină Trifan. Şi încă îi mai slujeşti şi pe pagînii aiştea! Tăcură amîndoi. Măi vecine, da n-ai vrea tu să vii cu mine?

— Unde, frate?

— La domnul meu, că ştiu că nu i-ai mînca pita degeaba!

Munteanul nu răspunse. Sta în cumpănă. Trifan întinse mîna prinzînd în ea mîna fierbinte a valahului. Acesta se uită o clipă în ochii mari şi limpezi ca de copil al lui Trifan, de parcă ar fi vrut să se încredințeze de sinceritatea spuselor lui.

— Să mergem, spuse Trifan.

— Să mergem dară, răspunse munteanul.

În vremea asta străjile fură luate ea din oală! Tabăra duşmană dormea liniştită. Caii păşteau în voie. Dumbravă era neliniştit. Straja fusese prinsă şi adusă în fața vornicului. Erau vreo trei sute de oşteni. Dar neliniştea lui Dumbravă se datora faptului că nu-l găsea pe Trifan nicăieri. Se duse cu calul pînă la coada călărimii, se întoarse, întrebă, dar nimeni nu-i putu da vreun răspuns. Se gîndi să-l caute pe locul unde a pus mîna pe străjile

duşmane. Îl iubea pe Trifan ca pe copilul lui pentru credinţa, cinstea şi devotamentul pe care acesta i le arăta. Şi-apoi mai era şi Mihăiţă, feciorul vornicului, care plîngea şi se înfricoşa de cîte ori Trifan pleca în vreo treabă de sabie şi ghioagă. Faţa vornicului se întunecă. Deodată apărură din întuneric două matahale.

— Tu eşti, Trifane? întrebă Dumbravă răsuflînd uşurat.

— Eu, stăpîne! răspunse acesta.

— Şi celălalt cine-i? mai întrebă vornicul.

— Îi frăţînă-miu, Ursu, stăpîne! Oştean în armata Şchiopului. O vinit cu mine să se închine măriei-tale!

— Apropie-te, voinice! îl îmbie vornicul cu glas blînd pe muntean.

Acesta se apropie scoţîndu-şi cuşma.

— Sărutăm dreapta măriei-tale, spuse Ursu şi, apucînd mîna lui Dumbravă, o sărută cu smerenie.

— De bună voie ai venit la noi, voinice? îl mai întrebă vornicul.

— De bună voie, stăpîne, şi credincios ţi-oi fi pînă la moarte!

— Atunci, fătul meu, rămîi aici pînă noi ne vom răfui oleacă cu păgînul.

— Dă-mi cal şi sabie, stăpîne, iar dacă nu ai sabie dă-mi bîtă că noi mai bine trăsnim cu bîta decît cu sabia! se rugă Ursu de Dumbravă.

— Să se facă pe voia ta, Ursule, spuse Dumbravă zîmbind. Dădu semnalul de încălecare după ce scoase înfăşurările de pe copitele cailor. Călăreţii săriră în şa. În dreapta vornicului călărea Trifan, iar în stînga noul slujitor, Ursu. Ajungînd aproape de tabăra nepăzită şi adormită, Dumbravă fluieră scurt. Călărimea, trăgînd săbiile, se năpusti în galop scoţînd strigăte sălbatece şi căzînd ca trăsnetul peste tabăra adormită. Foile de cort fură spintecate, iar cei dinăuntru ucişi. Urlete de groază şi vaiete de moarte umpleau văzduhul. Strigătul de luptă al

moldovenilor se amesteca cu strigătele de spaimă şi cu horcăitul celor ce mureau. „Ion vodă!” strigau muntenii. „Beyul Ion!” strigau turcii. Încercară să scape retrăgîndu-se spre codrul din apropiere, dar acolo îi lovi năprasnic călărimea lui Ion vodă, luîndu-i în sulițe sau spîrcuindu-i cu săbiile. Cei rămaşi în viață se repeziră înspre colina din dreapta pe unde s-ar fi putut furişa şi scăpa. Dar acolo pîndea hatmanul Slăvilă cu călăreții săi. Acesta îşi dădu seama de partea cui va fi biruința, aşa că se adresă lui Danciu şi Cozma încet:

— Sosit-a clipa, frații mei! Pentru noi bătălia e pierdută. S-o cîştigăm pe cea dată cu viclenie!

Ridică paloşul urlînd din tot pieptul: „Pentru măria-sa Ion vodă şi pentru Moldova, înainte, feții mei!” Caii sloboziți din strînsoarea dîrlogilor se năpustiră în galop peste turcimea înnebunită. Un urlet de groază se înălță: „Ion vodă!” Pentru prima oară Slăvilă era încîntat că duşmanul îl asemuia viteazului domn. O clipă, chiar simți o nemărginită mîndrie de a fi oşteanul lui Ion vodă. Îşi reveni însă repede, năpustindu-se asupra acelora care implorau milă. Hatmanul Slăvilă nu prea dispunea de acest nobil sentiment... El voia să-l vadă vodă cît îi este de credincios şi astfel să-i poată alunga bănuielile. Şi într-adevăr, Ion vodă îl zări din fuga calului cum împrăştia împreună cu călărimea sa moartea în duşman. Ridică mirat o sprînceană, zîmbind mulțumit. Pe neaşteptate în fața hatmanului Slăvilă răsări Petru vodă Şchiopul. Slăvilă îl recunoscu şi vru să lase sabia în jos, dar trăgînd cu coada ochiului îl văzu pe Dumbravă în apropiere. Se trase îndărăt, mînînd pe alții să lovească. Petru Şchiopul se apără o vreme cu îndîrjire, dar mulțimea oştenilor moldoveni îl copleşise. Îşi simțea brațul amorțit. Întoarse calul pentru a face față unui călăreț moldovean, cînd un altul se repezi cu sulița întinsă. Şi dacă unul din boierii

Goleşti nu l-ar fi lovit pe acela cu sabia, Petru vodă ar fi căzut cu siguranță ucis.

— Fugi, măria-ta! îi strigă Golescu luptîndu-se cu doi călăreți moldoveni care se năpustiră asupra boierului muntean. Petru vodă nu mai aşteptă o altă invitație. Porni în galop, în vreme ce Golescu căzu ca un viteaz apărînd capul lui Petru. Frate-său, Alexandru, n-a avut o soartă mai bună! Scăpă cu fuga apărat de cîțiva credincioşi închizîndu-se în cetatea Brăilei, în vreme ce Petru vodă îşi scăpă zilele în cetatea de Floci.

Lupta se termină prin biruința lui Ion vodă. Cîmpul era plin de leşuri şi de răniți care strigau şi se văitau. În mîinile domnului moldovean căzu pradă bogată dimpreună cu mulți prinşi. În drum, vodă se întîlni cu Dumbravă. Domnul întinse brațul apucîndu-l pe acesta pe după grumaz.

— Măi Dumbravă, măi!

Altceva nu putea zice de părere de bine ce avea. Apoi se adresă către oşteni şi boieri:

— Dragii mei, frați şi credincioşi boieri ai mei... Vîntul mînă celelalte cuvinte ale domnului. Zimbrul Moldovei cu ochi de jăratec mugea prin codri. Ereții, puncte negre jucăuşe pe albastrul nemărginit, dădeau roata. Oştenii rîdeau şi se veseleau. Ion vodă îşi scărpina cu vîrful degetului arătător barba creață pufnind mulțumit. Caii sforăiau rozînd zăbalele, cu nările roşii în vînt. În curînd aveau să se aprindă stelele, lumînări de veghe pentru cei adormiți pe vecie.

Şi a fost această încleştare de oameni în ziua de 24 aprilie sub semnul taurului. Se încăierară muntenii cu moldovenii sub ochii păgînului, vrăjmaş şi unuia şi altuia, adus de domn dornic să se urce pe scaunul unei țări ce nu-l dorea şi nu-l iubea. Frate izbea cu sabia pe frate, scrîşnind de ură, în vreme ce adevăratul vrăjmaş rînjea pe sub mustață!

*

— Bre Ursule, cum îi zice la voi, în Valahia, la curechi? îl zgîndărea Mihăiță pe Ursu.

— Curechi? Drace! Da asta ce-o mai fi? se întrebă Ursu mirat, lucru care îl făcea pe Mihăiță, feciorul vornicului, să se tăvălească de rîs. Sau, tot diavolul de Mihăiță, se făcea că pleacă ascunzîndu-se după vreo şiră de paie, după ce mai întîi se înțelesese cu Trifan din priviri. Apoi, prinzînd vreo răgace sau cărăbuş, se apropia tiptil de Ursu şi, fără ca acesta să bage de seamă, îi strecura gîngania în sîn făcîndu-l pe valah să dea un răget de începeau cîinii vecinilor să latre. Atunci Ursu se prefăcea că se supără, repezindu-se la Mihăiță care se refugia în brațele lui Trifan.

— Dă-i pace băietului, spunea Trifan cu vocea sa domoală.

— Da cum, doamne iartă-mă, să-l las cînd m-a făcut să mă treacă toate răcorile, răspundea Ursu. Dă-mi să-l belesc ca pe un miel şi să-i pun pielea pe gard!

Mihăiță rîdea şi îşi ascundea capul în sînul lui Trifan. Cei doi uriaşi se prefăceau că se încaieră. Ursu pentru a-l apuca pe Mihăiță, iar Trifan spre a-l apăra.

— Iaca poznă, că-l scăpai din brațe pe băiet! se prefăcea Trifan, lăsîndu-l în brațele lui Ursu. Acesta scotea cuțitul din teacă, iar Mihăiță se cutremura de rîs zbătîndu-se în brațele lui Ursu.

— Da, chiar vrei să-l tai, bre Ursule? întreba Trifan făcînd cu ochiul.

— D-apoi cum? răspundea Ursu. Mai îți rîzi de mine?

— N-oi mai rîde cîte zilişoare voi ave, striga Mihăiță pînă se vedea scăpat din mîinile lui Ursu. Acesta băga cuțitul înapoi în teacă şi îi da drumul băietului care o lua la fugă.

— Avuşi noroc, că altfel chiar că te tăiam! îi spunea Ursu.

Mihăiță sărea de gîtul lui Trifan şi de-acolo striga şi scotea limba:

— Ursu perpelecul a mîncat berbecul...

Pe aceşti doi slujitori îi iubea Mihăiță ca lumina ochilor. Feciorul vornicului era un drăcuşor de vreo 13 ani, foarte vioi, ager la minte, cu privire iscoditoare de veveriță şi trupşor de jupîneşică. Trifan îl învățase să călărească, iar Ursu să arunce cu sulița. Cei doi uriaşi stăteau pe lîngă el ca doi dulăi bătrîni pe lîngă miel. Vornicul avea atîtea de făcut, încît nu arareori venea acasă după miezul nopții cînd copilul dormea. Dumbravă se apropia de patul băiatului şi după ce îl privea un timp mîngîindu-l uşor pe pletele cele blonde, îl săruta pe creştet şi ieşea oftînd. Se gîndea la jupîneasa lui, mama lui Mihăiță, care murise la naşterea băiatului şi pe care vornicul nu o va uita niciodată. Acolo, în dreapta bisericii, sub piatra masivă de mormînt, se odihnea jupîneasa Voica, soție legiuită şi credincioasă a marelui vornic Dumbravă. Pentru că nu o putuse uita şi pentru că nu voia ca Mihăiță să aibă mumă vitregă. Dumbravă rămase singur, fără a se mai însura. Slujitorii îl vedeau adesea ieşind din biserică cu ochii duşi departe, lîngă aceea pe care nu avea să o mai revadă nicicînd. Iar băiatul semăna maică-si bucățică ruptă! La năzbîtii îi semăna vornicului. Era iute şi se aprindea repede, de nu-i mai intra nimeni în voie în afara celor doi slujitori. Ba, atunci cînd l-a trîntit Negrilă, armăsarul vornicului, Trifan şi Ursu nu s-au mişcat de la căpătîiul copilului două zile şi două nopți. Şi altădată, cînd a făcut o poznă şi mai mare, de a vrut vornicul să-i încălzească puțin spinarea cu biciul, Trifan l-a luat în brațe şi, acoperindu-l pe băiat, a primit mai toate loviturile pe care le dădea vornicul mînios.

— Apăi de, stăpîne! Acu dacă l-ai făcut, omoară-l! spunea Trifan primind bicele şi strîngînd copilul la piept.

Pentru asta Dumbravă l-a pedepsit pe Trifan, dar cu un ochi plîngea şi cu altul rîdea. Trei zile l-a ţinut închis pe Trifan numai cu pîine şi apă, dar împielițatul de Mihăiță făcea ce făcea şi îi ducea lui Trifan toate bunătățile. Şi atît a plîns pe lîngă taică-său şi atîta s-a văitat, încît vornicul afanisit de gura băiatului i-a dat drumul uriaşului.

D-apoi vînătorile? Plecau Ursu cu Trifan după vînat şi hop şi Mihăiță după ei. Codrul îi primea pe cei trei cu adînci plecăciuni de frunze şi vînt. Ursu începea a zice din frunză, iar Trifan din fluier. Mihăiță asculta ca vrăjit. Băiatului i se umezeau ochii şi întorcea capul pentru ca cei doi să nu vadă şi să-l creadă prea copil. Simțea el că îi lipseşte ceva, dar nu-şi dădea încă bine seama. Îi lipsea mîngîierea jupînesei Voica, vocea ei blîndă, pe care Mihăiță nu o auzise niciodată şi de care din cînd în cînd îi vorbea tată-său.

Într-o zi, vornicul căruia i se urîse cu singurătatea, vru să-şi încerce ficiorul.

— Fiule, îi spuse acesta lui Mihăiță, tu n-ai vrea să ai o mamă?

Mihăiță, care cioplea nişte ţepuşe, ridică privirea mirat de întrebarea lui tată-său, după oare se posomorî brusc.

— Ba!

— Şi de ce nu vrei, Mihăiță? stărui vornicul.

— Iaca aşa! răspunse băiatul şi o rupse la fugă. Dumbravă zîmbi. Nici lui nu îi era aminte să se însoare. Cu un gînd da, cu zece ba!

Băiatul se duse glonț lîngă Trifan şi Ursu care îşi vedeau de treburile lor. Se aşează pe o grămadă de fîn şi se puse pe plîns. Cei doi săriră ca arşi. Ce-avea copilul?

— Care rău te-a supărat, stăpîne? întrebă Trifan.

— Spune-ni-l nouă şi dacă nu ți-o plăcea... stăruia şi Ursu.

— Tătuca vrea să-şi aducă jupînească în locul mămucăi! Şi dă-i bocală!

Cei doi se uitară unul la altul. Grea treabă! Aici n-aveau cum să se amestece. Încercară să-l liniştească dîndu-se peste cap, încăierîndu-se, spunînd fel de fel de drăcovenii doar, doar or face să se lumineze chipul copilului. Şi pînă la urmă Mihăiță a rîs de poznele lor, că aşa sînt copiii. Odată le luceşte cîte o rază de soare în diamantul lacrimii...

Şi iaca aşa a rămas vornicul neînsurat! Cînd se uita în oglindă şi mai dădea de cîte un fir alb, ofta sărmanul şi tăcea.

Într-una din zile ieşi din casă gîndindu-se să se mai ducă pe la mormîntul jupînesei. Nu mai trecuse de cîteva zile. În drum îi întîlni pe Trifan şi pe Ursu.

Scoteau apă pentru adăpat caii şi vitele. Văzîndu-l pe vornic, cei doi se opriră, descoperindu-se.

— Merge treaba, feții mei? întrebă Dumbravă uitîndu-se cu drag la ei.

— Dacă-i pace în țară, merg toate, stăpîne! răspunse Ursu.

— Că nimic nu-i mai rău decît vrăjmaş în țară şi muiere vitregă în casă, completă Trifan pe Ursu.

Dumbravă zîmbi. Ştia el unde bate Trifan, dar se făcea că nu bagă de seamă.

— Asta cam aşa e, Trifane! răspunse vornicul.

— Că muierea vitregă e ca oțetul pe care îl toarnă duşmanul pe miere ca să o strice!

Gura lui Trifan mergea ca o morişcă.

— Ho, măi! Că nu mă-nsor! strigă vornicul la Trifan începînd să rîdă. Aşa era Dumbravă. Voinic şi tare ca o criță şi cu suflet de copil. Poporul îl iubea, slugile se uitau la el ca la icoană, vodă îl avea lîngă inima lui mai mult decît pe un frate, numai boierii de care am pomenit, scrîşneau din dinți, uitîndu-se la el pe sub sprîncene.

Viața se scurgea liniştită şi îndestulătoare pentru tot omul. Vrăjmaşul nu mai îndrăznise să calce pămîntul țării,

Încă nu i se ştersese din minte înfrîngerea de la Jiliştea! Dar zilele omului nu-s făcute numai cu miere, că vorba ceea: „De-ar şti omul ce-ar păți, dinainte s-ar feri!”

Cum sta hatmanul Slăvilă la una din moşiile lui adîncit în cetirea unor scrisori ce-i veneau pe ascuns de la Stambul, numai ce se trezeşte cu Ivaşcu, omul lui de credință, dînd buzna peste el. Hatmanul ridică privirea mirat. Nu-i plăcea să fie tulburat de nimeni mai ales cînd voia să fie singur. De aceea se retrăsese la moşie; pentru a putea urzi şi ticlui scrisori cu gîndul de a-l răsturna mai întîi pe Dumbravă şi apoi pe vodă. Năvala asta a lui Ivaşcu, om roşcovan şi spînatec, nu-i plăcu. Era gata să-l dea afară, dar se stăpîni.

— Ce-i bre, Ivaşcule? De cînd dai buzna peste mine fără ca eu să te fi chemat?

— Iertare, stăpîne! Aşteaptă afară un om care zice că e năpastă mare! spuse Ivaşcu.

— Ce năpastă e, bre? Ce tot dondăneşti acolo? Adu-l să-l văz!

Ivaşcu se întoarse după cîteva clipe cu omul. Slăvilă se uită la chipul palid şi speriat şi la straiele ponosite de pe el.

— Cine eşti tu şi ce voieşti? îl întrebă hatmanul cu dispreț.

— Îs răzeş, măria ta, şi aduc veşti răle, spuse omul. Au năvălit tătarii peste noi! Oamenii sînt luați în robie, satele ard...

— Şi ce voieşti să-ți fac eu?

— Ajută-ne, stăpîne, că ne prăpădesc de tot! se rugă răzeşul.

— Ajutați-vă singuri, răspunse Slăvilă uitîndu-se cu mînie la răzeş. Adică să-mi pierd eu oameni şi cai pentru nişte ticăloşi ca voi! Stricatu-mi-au tătarii moşia mea?

— Nu, măria-ta!

— Atunci cum de îndrăzneşti a-mi tulbura tihna? întrebă Slăvilă cu sîngele în cap de mînie. Apoi se întoarse către Ivaşcu.

— Iar pe tine, de vei mai avea cutezanța să-mi aduci pe toți neghiobii peste mine, te voi pune la scară şi voi porunci să-ți tragă o sută de toiege la tălpi, ca altă dată să iei aminte! Şi-acum, ieşiți afară pînă nu mă mînii!

Cei doi se pregăteau să se retragă cînd se auziră deodată țipete sălbatece, tropote de cai şi urlete. Slăvilă se ridică ascultînd atent. Pe uşă năvăli un slujitor galben la față, gîtuit de spaimă.

— Tătarii, măria-ta!

— Ce mai aşteptați? urlă Slăvilă. Pe cai! Ieşiți cu toții în calea vrăjmaşului!

Ivaşcu ieşi în goană spre a da porunci. Nu trecu decît foarte puțin timp şi pe poarta conacului ieşiră vreo două sute de oşteni repeziți pe cai mici şi iuți ca vîntul. În depărtare se vedea pălălaia de foc şi se auzeau bocete şi strigăte. Oamenii lui Slăvilă îi loviră pe tătari în coastă, tocmai cînd aceştia, asemenea păianjenului sătul de sînge, se înturnau înspre locurile lor din stepă, tîrînd după ei muieri şi copii. Moldovenii băteau cu paloşele în crupele cailor care alergau nălucă. Cetele se încleştară. Tătarii surprinşi încercară să scape cu fuga, dar lațul prindea, ghioaga pălea şi paloşul tăia. Țăranii se repeziră şi ei cu coasele şi cu furcile împungînd sau cosind picioarele cailor. În fruntea hoardei călărea un tătar tînăr în vestminte scumpe.

— Aține-te, Costeo!

— Nu te da, Petre!

— Loveşte, Pavele!

— Dați de tot, flăcăi! După ei fraților... Fug mişeii! Tătarii încolțiți se apărau cu disperare. Dar lațul viu al oştenilor lui Slăvilă se strîngea din ce în ce. Cu chiot sălbatec încercară să iasă din încercuire. Moldovenii însă se țineau

tari înăbuşindu-i. Udrea, un lungan voinic şi smolit la faţă, aruncă arcanul care se încolăci în jurul gîtului tătarului celui tînăr. Un alt tătar încercă să-şi scape stăpînul, dar se prăbuşi cu ţeasta sfărîmată de ghioaga lui Costea. Tătarul cu arcanul după gît bătea cu dîrlogii şi cu pumnii în gîtul calului. Udrea trase arcanul aruncat cu meşteşug.

Duşmanul simţi cum îi ies ochii din cap. Lovi aerul cu mîinile căutînd un sprijin, după care se rostogoli de pe cal în ţărînă. Peste el se prăbuşi o namilă pălindu-l peste gură cu pumnul. Trase pe ascuns pumnalul cu mîner scump, încercînd să-l înjunghie pe cel ce îl atacase. Dar mîna lui Udrea prinse încheietura subţire a tătarului strîngînd-o pînă ce acesta dădu drumul cuţitului gemînd de durere.

— Ce te mai încurci cu el, Udreo? îi strigă Costea apropiindu-se. Înjunghie-l, ia-i calul şi sabia şi lasă-l pradă cîinilor şi corbilor!

Udrea îi făcu semn să descalece fluierînd admirativ. Costea descăleca aplecîndu-se asupra tătarului care zăcea aproape fără cunoştinţă.

— E de neam, Udreo!

— Aşa-i? întrebă Udrea vesel. Dacă îl duc în faţa stăpînului poate că mă miluieşte şi pe mine cu cîţiva zloţi polonezi şi cîteva rubiele turceşti. Acum, ajută-mă să-l leg!

— Dai de băut dacă se milostiveşte stăpînul de tine? întrebă Costea.

— Dau! Să fiu al naibii dacă nu dau o vadră de vin, răspunse Udrea.

Îl legară pe tătar. Îl scotociră prin chimirul lat, bătut cu ţinte, unde găsiră o pungă cu tot soiul de bani. Costea îi luă calul şi paloşul, iar Udrea îi înşfăcă inelele şi jungherul. Îl aburcară în şa, aşa ameţit cum era, legîndu-l bine să nu cadă. În depărtare strigătele se stinseseră, iar cei cîţiva tătari care reuşiseră să scape se aruncară în apa Prutului cu cai cu tot, urmăriţi de moldovenii care, rămaşi pe mal, înstruneau arcul, luînd la ochi cîte o căpăţînă cu

căciulă flocoasă ivită dintre apele învolburate. Şi aici mai lăsară tătarii cîțiva dintre ai lor pentru hrana peştilor.

Adus în fața hatmanului, tătarul cel tînăr fu îmbrîncit de către Udrea la picioarele lui Slăvilă. Se ridică îndată, rămînînd drept şi plin de semeție. Udrea îl păli cu latul paloşului peste spate.

— În genunchi, cîine! îi strigă acesta. Uitat-ai că te afli în fața stăpînului meu? Trase cu coada ochiului la Slăvilă să vadă dacă e mulțumit sau nu. Hatmanul îl cerceta pe tătar de sus pînă jos rozîndu-şi mustața. Surtucul prinsului, deşi rupt şi năclăit de sînge, era din stofă scumpă cu bumbi de aur.

— Avut-a ceva asupra lui? întrebă hatmanul fără a se uita la slujitor.

— Jungherul ista, stăpîne, spuse Udrea cu părere de rău.

— Şi mai ce? insistă Slăvilă.

— Şi paloşul, măria-ta, pe care l-a luat Costea.

— Da ceva giuvaeruri, diamanticale, avut-a? Slăvilă se uita în ochii slujitorului. Acesta tăcu. A avut au ba? mai întrebă el.

— Doar ineluşul ista, răspunse Udrea întinzîndu-i hatmanului inelul.

— Minți, slugă fățarnică ce eşti! Slăvilă se apropie de Udrea.

Tătarul privea la cei doi cu ochii aceia înguşti şi obosiți. Udrea scoase inelele şi punga. Hatmanul le luă uitîndu-se crunt la slujitor.

— Bagă de seamă! îl amenință stăpînul. Apoi se întoarse apropiindu-se de tătar. Cu ce drept şi cu a cui voie mi-ai călcat moşia, cîine? îl întrebă hatmanul.

Tătarul îl privea fără ură şi fără duşmănie. Continua să tacă.

Slăvilă pufni pe nări nemulțumit. „Îl va biciui pînă cînd va muri. Ei şi? Cu ce se va alege el din asta? Cu

mulțumirea că l-a ucis? Poate că e feciorul vreunei căpetenii şi o răscumpărare bună nu-i de lepădat."

— Cine eşti tu? îl întrebă Slăvilă după o clipă de tăcere.

Tînărul tătar îşi îndreptă trupul răspunzînd într-o moldovenească aproximativă.

— Sînt Ahmed, fiul temutului Calga han! Slăvilă tresări. O bucurie incredibilă îl cuprinse.

— Oare nu mă minți? Eşti într-adevăr fiul hanului? întrebă Slăvilă nevenindu-i să creadă. Aşadar, neghiobul de Udrea pusese mîna chiar pe fiul hanului.

— Nu sînt învățat să mint, răspunse Ahmed cu mîndrie. Îl bucura faptul că acest boier a tresărit la auzul numelui său şi al părintelui. Nu mai avea altceva de făcut decît să se tîrguiască şi să se înțeleagă la preț, după care Calga han va plăti tot, iar el va fi liber pentru a se întoarce cu oştenii lui din nou pe pămîntul Moldovei, pentru a spăla ruşinea de a se fi lăsat prins de duşman şi pentru a-i plăti acestui neruşinat de boier ocara răscumpărării. Zîmbi uşor.

„Ce pradă prețioasă!" gîndi Slăvilă aruncînd slujitorului uimit punga cu galbeni a tătarului, pe care Udrea o prinse din zbor, după care îngenunche, sărutînd mîna stăpînului pe care nu-l văzuse niciodată atît de darnic.

— Ridică-te, Udreo! porunci hatmanul slujitorului, mîngîindu-şi barba gînditor. Bagă de seamă! Nu sufli nici un cuvînt. La nimeni! Ai înțeles?

— Am înțeles, stăpîne!

— Nici chiar muierii tale! Nici măcar lui Dumnezeu din ceruri! Nimeni nu trebuie să ştie cine-i prinsul de vrei să-ți mai rămînă limba în gură! Să nu-ți pară lucru de şagă! Iar de va scăpa, pe toți vă prăpădesc!

— Nu te teme, stăpîne, răspunse Udrea.

— Dezleagă-l, porunci Slăvilă.

Udrea se apropie de prins, tăindu-i frînghia ce-i ținea mîinile legate. Tătarul şi le dezmorți frecîndu-le.

La un semn al lui Slăvilă Udrea se retrase. Rămas cu prinsul, Slăvilă se aşează. „Tătarul ăsta i-ar putea aduce multe şi nenumărate foloase”, se gîndi.

— Îmi pare bine că ne-am întîlnit, spuse hatmanul jumătate serios, jumătate în batjocură. Tătarul tăcea. Iată că eşti la mîna mea şi de voiesc pot face cu tine tot ce poftesc! Căuta mai întîi să-l înfricoşeze pentru a putea smulge de la acela cît mai multe făgăduinți. Ştii în fața cui te afli? adăugă hatmanul. Tînărul tătar surîse.

— În fața unui boier lacom de aur.

Slăvilă tresări admirînd în acelaşi timp curajul tătarului. Nimic mai uşor decît să rostească o poruncă şi prinsul ăsta, atît de semeț, va atîrna în lațul spînzurătorii. Dar şi el, şi tătarul ştiau bine că nu se va întîmpla nimic care ar putea vătăma sănătatea tînărului fiu al lui Calga han. Aşa că Slăvilă se stăpîni, înfruntînd calm, ba chiar încercînd să zîmbească în fața răspunsului obraznic. Închise ochii pe jumătate, gîndindu-se cît va putea cere.

— Să nu încerci să scapi din mîna mea, că nu vei reuşi şi va fi păcat de tinerețile tale, îi spuse Slăvilă, continuînd să-l privească cu ochii întredeschişi.

— Tocmeşte prețul, boierule, spuse tînărul tătar netemîndu-se deloc de amenințarea lui Slăvilă. Părintele meu va plăti atît cît i se va cere!

— Banii nu-mi fac trebuință, Ahmed, răspunse moale Slăvilă, cătînd cu privirea în altă parte.

— Giuvaeruri, cai sirepi şi piei de sobol, continuă tînărul ridicînd oferta.

— E puțin, Ahmed han, răspunse hatmanul mîngîindu-şi barba.

— Atunci teme-te de părintele meu care va veni cu oaste cîtă frunză şi iarbă pustiind Moldova, se aprinse tînărul.

Slăvilă surîse.

— Eşti viteaz şi inimos Ahmed han! Dar tinerețea n-a făcut niciodată casă bună cu înțelepciunea! Şi să mai ştii,

că eu nu mă tem de ceasul acela, cînd hoardele măritului tău părinte vor călca Moldova! Se ridică brusc în picioare cuprins de mînie. Nebune, oare nu-ți dai seama că eşti în mîinile mele şi te pot ucide cînd vreau? Cum de îndrăzneşti să mă amenințI?

— Cere ce vrei şi părintele meu se va pleca cererii tale, răspunse tînărul, fără să-i pese de mînia hatmanului. De vei voi, continuă tătarul, ți se va plăti în mărgăritare îndoitul greutății corpului meu!

— Nu-mi trebuiesc mărgăritarele tale, răspunse Slăvilă.

— Cere aur şi pietre prețioase şi ti se vor da.

— E puțin pentru dragostea lui Calga han pentru fecioru-său şi prea puțin pentru lăcomia mea precum bine ai spus mai înainte, răspunse Slăvilă.

— Chibzuieşte bine, boierule!

— Să zicem că am chibzuit! răspunse hatmanul. Parcă ziceai că părintele tău va pustii țara în caz că vei pieri sau...

— O sută de mii de tătari vor năvăli peste voi trecînd totul prin foc şi sabie, întări tînărul tătar.

— Ai plisc bun, fecior de vultur, răspunse surîzînd Slăvilă, dar eu am paloş cu tăişul ascuțit.

— Nu mă tem de moarte, spuse Ahmed cu acel curaj specific celor de vîrsta lui.

În timp ce tătarul vorbea, în mintea lui Slăvilă miji deodată un gînd. Cîntări bine avantajele. Bineînțeles că va putea cere o răscumpărare uriaşă. Dar aur are şi el. Şi giuvaeruri, şi moşii întinse! El va trebui să primească de la Calga han ceea ce nu avea. Gîndurile începură a i se limpezi. De bucurie îşi rodea mustața, privind la tînăr cu oarecare simpatie. Ba chiar îl bătu prieteneşte pe umăr spre mirarea tătarului.

— Noi doi vom face treabă bună, Ahmed, spuse Slăvilă. Tătarul surîse înclinînd uşor capul. Bineînțeles, dacă vei

voi! Pentru că aşa cum tu vrei să fii liber, tot aşa vreau şi eu!

— Nu înțeleg tîlcul vorbelor tale, răspunse tătarul.

— Nu e nevoie să înțelegi, ci să faci ce îți voi porunci eu!

— De bună seamă că e ceva care te ispiteşte mai mult decît aurul şi bogăția, spuse tătarul.

— De bună seamă, răspunse Slăvilă bătînd din palme. Ivaşcu se ivi imediat.

— Ce porunceşti, stăpîne? întrebă el. – Poruncesc să-l iei. spuse hatmanul arătînd spre tînăr, şi să-l închizi păzindu-l cu mare străşnicie!

— Aşa voi face, stăpîne.

— Şi ia aminte, Ivaşcule! De îți va scăpa sau îşi va ridica zilele, viața ta nu va face nici cît o căpățînă de cîine mort.

— Nu te teme, stăpîne, răspunse Ivaşcu. Voi pune slujitori să-l păzească ziua şi noaptea.

Beciul, mai bine spus o pivniță mare, cu ziduri groase din cărămidă, fusese ridicat de hatman pentru a împlini nevoile curții. Mai tîrziu, Slăvilă zidi un alt beci mult mai mare şi mai adînc, pentru a putea primi în pîntecele lui butoaiele cu vin şi țuică. Primul beci a rămas ca închisoare pentru robii care încercau să fugă, pentru slugile obraznice sau pentru țigăncile care nu catadicseau să împlinească pofta boierului. Pentru asta erau mai întîi bătute cu biciul în fața întregii curți, ca toți să ia aminte, apoi erau aruncate în acest beci cu ziduri groase şi cu ferestre ce aveau gratii groase cît brațul, pentru a tăia pofta de fugă a celui închis, fie bărbat, fie femeie. Tot în acest beci au fost ucişi oameni nevinovați, din ordinul hatmanului, fără ca măcar ucigaşii să ştie ce vină aveau victimele lor. Nimeni n-a reuşit să fugă din această temniță cumplită în afara unei fete de la iatacul jupînesei Dafina pe care pusese ochii Slăvilă. Şi, cum fata n-a vrut să-i facă pe voie, a fost aruncată în temniță pînă cînd i-ar fi venit mintea la cap, cerîndu-şi iertare şi dîndu-se pe brazdă. Pe

fată o iubea un oarecare Simion, slujitor la curtea hatmanului. Venindu-i rîndul să facă de pază, Simion deschise poarta temniței şi în miez de noapte cei doi tineri fugiră. Rău s-a mai mîniat hatmanul şi cu pedepse grele i-a pedepsit pe cei ce nu au deschis bine ochii. Cît priveşte pe cei doi fugari, i-au prins slujitorii boierului după trei zile, undeva prin codru. Simion a încercat să se apere pe el şi pe fată, dar a căzut străpuns de săbiile slujitorilor. Adusă la curte, fata şi-a pierdut mințile pe cînd era biciuită, murind în temniță, unde a fost aruncată din nou.

În acest beci a fost închis Ahmed. Ba, spre mai multă siguranță, l-au băgat în încăperea cea mai îndepărtată de poartă, încăpere ce nu avea decît un fel de pat de scînduri, dacă cele patru picioare de lemn şi cele trei scînduri se puteau numi pat, peste care erau aruncate cîteva brațe de paie mucegăite. În perete erau fixate inele de fier cu lanțuri groase, în care erau prinse brațele celor ce nu dovedeau ascultare şi supunere. I se făcu hatîrul de a i se lăsa un fel de masă care mai stătea în trei picioare, piciorul al patrulea fiind suplinit de un perete. Ivaşcu intră primul cu făclia aprinsă, pe care o ridică în sus pentru a vedea mai bine. În urma lui venea tînărul tătar, ținut de brațe de către doi slujitori voinici. Ajunşi în dreptul încăperii hărăzite prinsului, Ivaşcu se dădu la o parte făcînd loc, apoi, înălțînd făclia, îşi privi prizonierul rînjind mulțumit, îşi reaminti de porunca boierului ca tătarul să fie bine hrănit, ca nu cumva să slăbească, sau, doamne fereşte, să moară.

Ahmed rămase singur pe întunerec. Auzi zgomotul făcut de lacătul ce se închidea, zornăitul lanțului şi paşii care se depărtau. Mai aşteptă cîteva minute după care trase masa sprijinind-o de peretele cu fereastră. Se urcă pe ea prinzîndu-se de gratii. Erau atît de puternice, încît Ahmed surîse cu amărăciune. Trase aerul curat cu putere în piept. Aerul din temniță era jilav şi mucegăit. Privi cerul de

un albastru închis, pe care tremurau stelele. De-aici nu va putea fugi decît cumpărînd pe unul din temnicerii săi. Dar cu ce să-l cumpere? Tot ce avea ca giuvaeruri îi fusese luat. Deodată, îşi aduse aminte că în căptuşeala căciulii buhoase ascunsese un diamant de preţ, de care aproape că uitase. Scoase căciula şi o pipăi începînd să nădăjduiască. Diamantul îl luase de la un pan mare şi gras cît un butoi într-o încăierare cu leşii. Îşi aducea perfect de bine aminte că de îndată ce îl doborîse pe leah, îi luase armele şi giuvaerurile, iar diamantul îl ascunsese în căciulă. Să-i fi căzut pe cînd se încăierase cu moldovenii? Mîna întîlni piatra. Se mîngîie cu gîndul că, chiar de-ar fi arătat diamantul şi ar fi încercat să cumpere pe vreun temnicer, acela i-ar fi luat piatra şi nu l-ar fi lăsat să fugă. Îşi puse căciula. Şi cum sta aşa urcat pe masă, privind cerul cu gura deschisă spre a prinde cît mai mult aer, părea o măreaţă pasăre de pradă. Mişcă din umeri întocmai ca vulturul cînd îşi scutură aripele pentru a şi le curaţi. Se dădu jos de pe masă cu un oftat înăbuşit. Se opri o clipă indecis între pat şi fereastră, hotărîndu-se, în sfîrşit, să se întindă pe scîndurile acoperite cu paie mucegăite. Rămase cu privirile fixate într-un punct în bolta temniţei. Acolo, departe, în stepă, hoarda liberă îşi încură armăsarii înstrunind arcurile din fuga năprasnică a cailor. Iar noaptea, pe cînd apare luna nouă, fetele tătare cîntă din guzlă. Suspină închizînd ochii. Cu ei închişi era mult mai aproape de casă, ba chiar în cortul său căptuşit cu blăni şi pardosit cu covoare grele. Auzi pe lîngă pat dupăitul şi chiţăitul acelor animale scîrboase, şobolanii. Aţipi frînt de oboseală. Gemu prin somn. Îl durea umărul lovit de Udrea şi grumazul ce-i fusese prins de arcan. „Pe timpul ăsta, în Crîm apare luna ca un hanger tătăresc”, mai apucă el să-şi reamintească şi iar adormi. Visă că hoarda mînată de Gherai, una din căpetenii, a sfărîmat temniţa, iar el, ridicîndu-se încet de pe pat, pornise pe un

drum lung, pardosit cu pulbere de aur. La capătul drumului îl aştepta floarea Crîmului, frumoasa Ghiulnuc. Apoi, drumul se întuneca, iar pulberea de aur se schimba încet într-un noroi negru şi vîscos, din care Ahmed abia îşi mai putea scoate picioarele. De o parte şi de alta a drumului erau nişte pomi desfrunziți care îşi izbeau crăcile, scoțînd nişte sunete ca de oase. În jur alergau aburi lăptoşi ca nişte năluci, cu chipuri care de care mai îngrozitoare. Păreau nişte măşti hidoase care țopăiau tăindu-i calea tînărului tătar, învăluindu-l, murdărindu-l cu bale verzi, silindu-l să-şi acopere capul cu mîinile. Simți în jurul gîtului arcanul. Se împletici şi căzu în noroi. Deschise ochii cu teamă. Deasupra lui stătea un necunoscut al cărui cap avea o mulțime de picioare-ventuze ca o caracatiță. Ventuzele se apropiau lacome de gîtul şi fața lui. Se trase înapoi cu spaimă, țipînd. Se trezi lac de apă, ridicîndu-se în capul oaselor. La zgomotul făcut de el, şobolanii fugiră chițăind. Luna începuse să apună. De-afară se auzea şuieratul vîntului şi cîte un hămăit de cîine. Ahmed se răsuci pe pîntece şi înfigîndu-şi dinții în braț, începu să plîngă.

VI. DE UNDE SE VEDE CĂ DUPĂ VREME BUNĂ VINE ŞI FURTUNĂ

Moşia marelui vornic Dumbravă se afla la o goană de cal de aceea a hatmanului Slăvilă. Într-o dimineaţă intră în curte un ţăran cu cămăşoiul de pe el numai petice. Pe cap avea o cuşmă veche şi spartă. Slugile hatmanului îi prinseseră tăuraşul pe pământul boieresc şi îl luaseră, iar copilul care îl păzea fusese alungat cu lovituri de harapnic. Marele vornic lipsea dimpreună cu Trifan şi cu Ursu. Ţăranul se văita în faţa slugilor lui Dumbravă de nelegiuirea pe care o comisese Ivaşcu, omul lui Slăvilă. De unde era ascuns, Mihăiţă auzi tot. Nu era prima oară cînd oameni necăjiţi veneau la curtea vornicului plîngîndu-se de nedreptăţile şi abuzurile hatmanului. Şi nu de puţine ori Dumbravă îşi pusese obrazul în faţa lui Ion vodă pentru aceşti nefericiţi, îndemnîndu-l pe domn să facă dreptate. Mai de silă, mai de poruncă domnească, hatmanul se supunea, restituind oamenilor ceea ce le lua cu japca. Aşa că ţăranul cu tăuraşul, auzind de la alţii că vornicul ajută pe cei sărmani, dăduse fuga la curtea lui.

În timp ce ţăranul se jeluia slugilor care îl ascultau cu milă, Mihăiţă ieşi de unde era pitit. Slugile se dădură la o parte.

— Ce-ai păţit, omule?

— Iaca, stăpîne, ce şi cum!

Şi după ce îi spuse toată povestea, se porni pe plîns.

— Liniştește-te. Omule, că doar n-a murit dreptatea în țară, spuse Mihăiță. Pe dată porunci să i se pună şaua pe Vifor.

— Stăpîne, nu-ți pune mintea cu ticălosul cela de Ivaşcu, încercară slugile să-l oprească. Mihăiță nu le răspunse. Intră în casă de unde luă arcul, cucura cu săgeți, jungherul pe care i-l dăduse vornicul şi, punîndu-şi cuşma cam la o parte de i se vedeau pletele bălaie ca soarele, mai înhăță şi o mînă de nuci care să-i țină de urît la drum, după care sări în şa, ieşind pe poartă în galop. Slugile nu îndrăzniră să-l oprească, uitîndu-se lung după el cum se ducea, pînă ce îl pierdură din vedere.

Mihăiță gonea ca vîntul pe drumul pe care îl străbătea aproape zilnic împreună cu Trifan şi Ursu. Ajuns înaintea codrului se opri locului rămînînd nemişcat. În fața tăcerii acestuia, Mihăiță avu o strîngere de inimă. Copacii îl priveau cu mii de ochi, ademenindu-l cu brațele în împărăția lor. Răcoarea plăcută îl făcu să-şi scoată cuşma scuturîndu-şi pletele. Ici, colo, cîte o veveriță cu coada înfoiată şi cu ochi neasemuiți de iuți, țîşnea prin fața călărețului, cățărîndu-se cu o repeziciune de nedescris pe scoarța copacilor, pentru ca odată ajunsă sus să sară din cracă în cracă. Mihăiță îi urmărea mişcările făcînd haz de poznele micii vietăți. Pe chipul ca de fecioară nu apăruseră încă semnele bărbăției. Parcă se zărea un puf uşor ca al piersicei, pe buza de sus. Plecase mînios din cale afară şi ajuns aici, toată mînia îi dispăruse făcînd loc liniştii binefăcătoare. Prinse un melc ce sta lipit pe scoarța unui copac şi care, de îndată ce simți că e apucat, se ascunse în căsuța sa. Mihăiță îl azvîrli în iarbă mergînd mai departe. Rupse o frunză şi punînd-o între buze începu să cînte. Furase repede meşteşugul de la Ursu. Ştia să cînte şi din fluier, căci Trifan nu se lăsase mai prejos, dar lui Mihăiță mai mult îi plăcea sunetul ascuțit al frunzei. Închise ochii, lăsîndu-se în voia calului. De undeva se auzea o clocotire

ca de apă ce fierbe, zdrumicîndu-se printre stînci. Părea un urlet neîntrerupt de zmeu furios ce zbura într-un avînt sălbatec peste întreg codrul. În zare se desluşea şirul albastru-cenuşiu al munților, iar în adîncul codrului, stejarii se înălțau drepți, unindu-şi frunzişul cu bolta cerească. Şi calul mergea uşor, purtînd un călăreț care începuse să se legene în brațele visului, cu ochii aproape închişi, urmărind leneşi trupul fermecat, de nălucă, al somnului. I s-a părut sau poate chiar a auzit mugetul puternic al zimbrului Moldovei. Trifan îi povestise odată, în mijlocul acestei beții de culori şi sunete, că nimeni nu poate răpune zimbrul, deoarece e solomonit, şi că are un ochi fermecat ce stă de-a pururi deschis, iar pe cutezătorul care ar îndrăzni să se apropie de el îl țintuieşte cu acel ochi, împietrindu-l pe loc. Îi mai spusese Trifan că nici codrul n-ar fi aşa de capul lui, ci ar fi locaşul unor zîne care, de îndată ce întîlnesc omul, îi fură chipul, dar nu au simț, nici nu zîmbesc, iar glasurile lor vin din alte lumi. Stînd ei aşa, Trifan dăduse chiot puternic. Chiotul se întorsese înapoi, dar parcă nu mai era tot acela. Era ciudat, ca şoapta, ca furtuna şi iar ca şoapta. Şi foarte s-a minunat Mihăiță de treaba asta! Toate aceste poveşti i le spusese Trifan pe cînd băiatul avea zece ani. Zîmbi aşa cum zîmbesc copiii în somn la poarta viselor frumoase. Calul îl purta în voia lui, ieşind într-un fel de luminiş. Într-adevăr, soarele izbutise să cucerească un mic teritoriu din întunecata împărăție a codrului şi acuma îl lumina cu o ploaie de raze.

Deodată. Mihăiță se trezi față în față cu o fată cam de vîrsta lui. Nu ştia de unde a apărut. La vederea lui, fata dădu un mic țipăt de spaimă rămînînd nemişcată.

Era atît de frumoasă, că Mihăiță nu mai era în stare să-şi ia ochii de la ea. Îi ieşise atît de neaşteptat în cale, încît şi calul se sperie. Lui Mihăiță îi trecură o clipă prin minte poveştile lui Trifan. Zînele fură chipul omului.

— Cine eşti tu? o întrebă Mihăiță.

Fata îl privi năucă. Nicicînd nu-i fusese dat să vadă asemenea frumusețe ce începea să se împlinească înspre bărbăție. Nu răspunse. Se priviră o clipă, lungă cît veşnicia, după care făcu un salt, dispărînd printre copaci ca o ciută urmărită de vînător. Fără să-şi dea seama, Mihăiță îşi pipăi chipul. O neînțeleasă tulburare îl copleşi. Un parfum crud şi sfios de flori strivite îi pătrunse în nări. Simțea că de undeva, ochii fetei, adînci şi negri, îl priveau, îl cuprinse o amețeală plăcută. Ar fi putut să o urmărească, să afle cine şi a cui este, dar ceva îl mîna înainte, făcîndu-l să înfigă pintenii în burta calului şi să respire uşurat cînd se văzu ieşit din codru. Întoarse capul. Pădurea îl privea mută şi tristă. Porni la galop pe drumeagul dinainte. Trecu o colină, coborî într-o vale, pe care pare-se că nu o mai văzuse niciodată, apoi urcă printre nişte tufani răzleți de codru. „Ce caut eu aici?" se întrebă el. Nu-şi amintea nici pentru ce plecase de-acasă, nici unde voia să se ducă. Prin fața ochilor îi juca chipul fetei, rugîndu-l să se întoarcă. Se scutură ca de un fior. „Aici n-a fost lucru curat", îşi spuse Mihăiță dînd pinteni calului.

Îşi reaminti pentru ce plecase de-acasă. Era vorba să ia înapoi tăuraşul țăranului. Se gîndi să se strecoare în turmele hatmanului şi acolo, fără nici o vorbă, să arunce frînghia pe după gîtul vitei şi să o aducă înapoi, mai ales că țăranul i-o descrisese în amănunțime. Dar nu se cădea ca fiul vornicului Dumbravă să se poarte ca un hoț de rînd! Se va duce şi va cere să stea de vorbă cu hatmanul. Şi dacă boierul Slăvilă nu va vrea să elibereze vita țăranului? Sau îl va lua în rîs? Sau îl va pune pe goană asmuțind slujitorii? Îi veni să se întoarcă acasă. Dar prea plecase mîndru şi voinicos! Vor rîde slugile de el. „Fie ce-o fi!" îşi spuse Mihăiță şi dînd drumul dîrlogilor se avîntă înainte. Vifor nechează puternic, apoi se aşternu la drum.

După o vreme, în fața ochilor lui apăru conacul hatmanului Slăvilă, cu porți mari şi puternice de stejar cum se făceau pe acele timpuri, pentru apărare împotriva vreunui năvălitor sau tîlhar. Băiețandrul se opri o clipă stingherit. Făcîndu-şi curaj, bătu cu minerul jungherului în poartă. Vreo şase dulăi de curte se repeziră lătrînd furioşi. O voce răguşită de bărbat izgoni cîinii.

— Cine-i? se auzi.

— Om bun! răspunse Mihăiță.

Slujitorul se uită pe ferestruica porții şi, văzîndu-l singur pe călăreț, îi dădu drumul în curte.

— Unde e stăpînu-tău? întrebă Mihăiță pe slujitorul care la vederea tînărului îşi scoase cuşma. Porni înainte spre a-i arăta drumul. Dintr-o parte se ivi Ivaşcu. Se apropie şi proțăpindu-se obraznic în fața calului, se adresă lui Mihăiță:

— Cine eşti şi ce voieşti? Băiatul nu se intimidă deloc.

— Du-te şi spune-i stăpînului tău că feciorul marelui vornic Dumbravă are a-i vorbi! Ivaşcu rînji, uitîndu-se de jos la fecior. Cu tine vorbesc, îl repezi Mihăiță pe Ivaşcu văzînd că acesta nu se mişcă.

— Mă tem că stăpînul meu e tare mînios şi bine ai face măria-ta dacă te-ai întoarce acasă, îi răspunse Ivaşcu batjocoritor.

— De cînd o slugă nemernică, aşa ca tine, mă sfătuieşte pe mine ce să fac?

Ivaşcu tocmai voia să răspundă printr-o altă obrăznicie, cînd în pragul casei se ivi hatmanul.

— Ce-i acolo? Cine cutează să facă atîta zarvă?

— Eu, mărite hatmane! Feciorul marelui vornic Dumbravă, răspunse Mihăiță fără a se pierde cu firea. Această slugă obraznică îmi stă împotrivă nelăsîndu-mă să apar în fața domniei-tale!

— Ce voieşti de la mine, băiete? îl întrebă Slăvilă pe Mihăiță, posomorîndu-se la auzul numelui marelui său duşman.

— Voiesc, mărite hatmane, să laşi tăuraşul luat de la Onofrei, țăranul, de către slujitorii domniei-tale.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti! răspunse Slăvilă. Luat-ai vreun tăuraş de la acel țăran de care pomeneşte feciorul marelui vornic, Ivaşcule?

— Nu, măria-ta! răspunse acesta.

— Auzit-ai, băiete? Cată ca altă dată să nu mai vii în fața mea cu astfel de minciuni pentru că tare mă tem ca nu cumva să mă mînii şi să-ți lungesc urechile!

Sub năvala ocării în fața slugii care rînjea, obrazul lui Mihăiță se împurpura de ruşine.

— Apăi, să auzim de bine, mărite hatmane! îi răspunse Mihăiță batjocoritor. Întorcînd calul, se năpusti înspre poartă. Pentru a-i arăta hatmanului că nu mai este un copil, înfipse pintenii în burta lui Vifor, sărind peste ea.

— Pui de viperă! şuieră hatmanul uitîndu-se îngrijorat după tînărul care zburase peste poartă, cu cal cu tot, ca săgeata. Ivaşcule!

— Poruncă, măria-ta!

— Cată de ascunde tăuraşul cela, pentru a nu ne trezi iar cu vreo poruncă domnească care să mă facă de ruşine!

— Voi face întocmai, măria-ta! răspunse Ivaşcu. Chiar acum mă voi duce să-l scot din turmă şi să-l închid aici.

— Aşa să faci! spuse hatmanul întunecat depărtîndu-se. Cînd Ivaşcu ajunse acolo unde păşteau turmele de vite ale hatmanului, află de la bouar cum că feciorul marelui vornic luase tăuraşul plecînd cu el. După ce îl croi de cîteva ori cu harapnicul pe bouar, făgăduindu-i o pedeapsă zdravănă, Ivaşcu o porni în galop după Mihăiță. „De va fi nevoie, îl voi lovi făcîndu-mă a nu şti cine este!” îşi spuse Ivaşcu galopînd cu disperare. Îl ajunse din urmă tocmai cînd băiatul intrase pe moşia marelui vornic, cu

tăuraşul după el. Oamenii vornicului veniră în fugă. Ivaşcu îşi muşcă buzele, scrîşnind de ciudă cînd îl văzu pe Mihăiță că se întoarce înspre el scoțînd limba în rîsetele țăranilor. Ivaşcu jură că nu se va lăsa pînă nu-i va plăti țîncului ocara făcută.

După cîteva zile Mihăiță se decise să se întoarcă iar la curtea hatmanului, de data asta nu pentru a sta de vorbă cu Slăvilă, ci pentru a înfige o săgeată într-unui din stîlpii cerdacului, pentru ca acesta să ia aminte. Tulburător şi copilăresc gest în acelaşi timp.

Porni, aşadar, călare pe Vifor. Ajungînd sub zidul ce împrejmuia curtea hatmanului, Mihăiță descăleca şi urcîndu-se pe zid îşi dădu drumul. Era timpul cînd boierii şi slugile se odihneau. Făcu cîțiva paşi înspre locul unde era închis Ahmed-tătarul şi se opri încremenit. Doi ochi mari, îl priveau. Erau ai fetei din pădure. Mihăiță îi făcu semn să tacă. În ochii ei se citea o spaimă nebună, teama de a nu i se întîmpla ceva lui.

— Cum te cheamă pe tine? o întrebă copilandrul.

— Aruna. Sînt una din slugile jupînesei Dafina, răspunse fata plecîndu-şi ochii.

— Aruna! şopti Mihăiță. Se plecă asupra buzelor fetei sărutîndu-le cu sfințenia copilăriei. Şi gura Arunei era rece de emoție şi fragedă ca fructele pădurii.

— Să nu mă vinzi, Aruna, şopti el. Aruna nu-i răspunse, doar ochii îl asigurau de tăcerea şi dragostea ei.

— De te vor prinde, te vor arunca în temniță sau te vor căzni! Iar eu voi muri, spuse fata şi fața i se înroşi de ruşine. Mihăiță rîse uşor. Nu se temea. Aruna se întoarse dispărînd printre copacii ce împodobeau curtea. Mihăiță îşi pregăti arcul, dar din nebăgare de seamă, săgeata nefixată bine pe struna arcului zbură fără viteză mare nimerind prin fereastra temniței chiar pe patul lui Ahmed. Tătarul sări în picioare. Ridică săgeata căutînd-o de răvaş. Poate

că oamenii tatălui său îi găsiseră urma, sau... Răsuci săgeata pe toate părțile scoțîndu-i vîrful de fier. Nu descoperi nimic. Trase masa lîngă zid şi cocoțîndu-se pe ea se uită afară. La apariția neaşteptată a tătarului, Mihăiță se trase înapoi speriat.

— Nu te teme, copile, îi spuse Ahmed în moldoveneasca lui aproximativă.

— Cine eşti tu? îl întrebă băiatul.

— Sînt Ahmed, han al tătarilor ce au în stăpînire pămîntul Crîmului.

Îl privi o clipă neîncrezător, apoi izbucni în rîs. Tătarul se încruntă.

— Nu-ți vine a crede? îl întrebă acesta.

— Cum o să fii, tu, han al tătarilor se îndoi Mihăiță.

— Şi de ce n-aş putea fi?

— Fiindcă hanul tătarilor n-are ce căuta în beciul hatmanului Slăvilă.

Ahmed începu să rîdă. Şi lui i se păru caraghios ca un fiu de han să stea prins ca un şobolan în temnița unui boier moldovean.

— Oamenii hatmanului m-au prins în luptă.

— Eu nu m-aş fi lăsat prins, răspunse Mihăiță.

— Mi-au aruncat arcanul după gît şi m-au tras de pe cal. Pe urmă au tăbărît cîțiva oşteni şi m-au legat.

— Şi părintele tău de ce nu vine să te scape? mai întrebă Mihăiță.

— Pentru că nu ştie nimic de soarta mea.

— Dacă mie mi s-ar fi întîmplat aşa ceva, tatăl meu ar fi răscolit întreg pămîntul... După care mi-ar fi tras o bătaie straşnică!

Ahmed rîse cu poftă arătîndu-şi dinții frumoşi şi puternici.

— Cum te cheamă? îl întrebă el pe băiat.

— Mihăiță, răspunse acesta.

— Şi ce cauți pe-aici? îl iscodi tătarul.

— Am venit să fur un tăuraş, se făli băiatul.

— Ai venit să furi un tăuraş? Ahmed rămase cu gura căscată.

— Da. Oamenii hatmanului au prins tăuraşul unui om sărman, iar eu am făgăduit că îl voi fura şi îl voi duce înapoi la stăpînul său!

— Şi dacă te prind oamenii hatmanului? îl întrebă Ahmed rîzînd de-a binelea.

— Ehei! Să fii domnia-ta sănătos! răspunse Mihăiță. L-am furat de cîteva zile. Şi-apoi sînt cu Vifor…

— Cine-i Vifor?

— Calul meu. Fuge ca vîntul. Scoase din sîn cîteva nuci. Vrei? Ahmed întinse mîna printre gratii. Mîinile celor doi se atinseră. Se priviră cu acea caldă simpatie cu care se privesc tinerii. Deodată auziră paşi. Tresăriră. Aruna apăru într-un suflet. Era roşie la față şi speriată.

— Fugi! îi spuse ea. Vin!

— Mă voi reîntoarce, le spuse Mihăiță. După o clipă se auzi galopul unui cal ce se depărta. Ajuns acasă, Mihăiță duse calul la grajd ferindu-se a fi zărit. Cînd îl văzură, Trifan şi Ursu respirară uşurați.

— Unde ai fost, stăpîne? îl întrebară ei. Că ne-ai băgat în toate răcorile!

— Unde e tata? se informă prudent Mihăiță.

— Stăpînul e în casă şi e tare mînios, spuse Trifan îngrijorat de soarta micului stăpîn.

— Se plimbă de colo pînă colo şi tare mă tem pentru spinarea măriei-tale, adăugă Ursu.

Mihăiță nu răspunse. Se întoarse pe călcîie şi intră în casă unde marele vornic îl aştepta scărpinîndu-şi barba. Nici n-apucă, bietul, să-l salute pe părintele său, după buna cuviință, că acesta îl luă repede.

— Auzit-am că ai început să faci dreptate singur! Aşa-i? Au ba?

— Aşa m-a învățat părintele meu, răspunse Mihăiță.

— Cum de ai cutezat să te duci la curtea hatmanului Slăvilă şi să-i furi tăuraşul? Ha?

— Eu nu l-am furat. El l-a furat cu slugile lui. Eu l-am luat înapoi dîndu-i-l celui care îi era stăpîn.

— Asta nu era treaba ta! Dacă eu am fost nevoit să lipsesc cîteva zile, tu ai început să-ți scoți coarnele?

Mihăiță venise cu gîndul de a-i spune tatălui său toată povestea cu Ahmed-tătarul, dar văzîndu-l pe Dumbravă atît de mînios, tăcu.

Prin fața cerdacului se făceau că au treabă Trifan şi Ursu. Pregătiseră un plan. La caz că vor auzi țipetele lui Mihăiță, Trifan va da fuga peste marele vornic mințindu-l că îi moare armăsarul, ca să-l scoată din casă.

În vremea asta, Ursu îl va lua pe Mihăiță şi îl va ascunde pînă va trece paraponul stăpînului.

Dumbravă nu-l bătu. Îl puse să-i spună toată povestea cu tăuraşul lui Onofrei, după care îl mustră straşnic, izgonindu-l din cameră şi făgăduindu-i că de nu se va astîmpăra îi va trage douăzeci de harapnice pe spinare. După ce Mihăiță ieşi spăşit, cu ochii în pămînt şi închise uşa după el, Dumbravă se puse pe un rîs cu lacrimi. Afară aşteptau Trifan şi Ursu, făcîndu-se amîndoi că n-au auzit nimic din sfada părintelui cu fiul. Pentru că îl văzură pe Mihăiță cam abătut, se jurară amîndoi că de cînd sînt ei pe lume n-au văzut un viteaz mai mare ca el. Băietănaşul nu mai putea de părere de bine, umflîndu-şi pieptul şi tot pufnind pe nări, dar secretul cu tătarul şi cu fata nu-l spuse nici lui Trifan, nici lui Ursu. Credea că de se va afla, bine nu va fi de pielea lui. „Mă voi duce singur şi fără ajutorul nimănui”, îşi spuse Mihăiță şi îl voi scăpa pe tătar din mîinile afurisitului de hatman.

Noaptea o visă pe Aruna cum se apropie de el avînd aceeaşi privire în care se cetea spaima că ar putea să pună mîna pe el oamenii lui Slăvilă. Întinse gura înspre gura fetei, dar Aruna se făcu deodată nălucă şi pieri. În locul ei

apăru capul hîd al lui Slăvilă. Rînjea, iar Mihăiță încerca să fugă, dar picioarele parcă îi erau din vată. Se întoarse şi îl zări pe Ivaşcu. Ahmed era legat şi plin de sînge. După puțină vreme fu adusă şi Aruna. Zbirii o legară începînd să o biciuiască. Țipătul fetei din vis se uni cu țipătul lui Mihăiță din somn. Se trezi şi ridicîndu-se în capul oaselor, începu să plîngă încet, copleşit de o mare tristețe. Se ruşina singur de slăbiciunea lui şi ştergîndu-şi ochii pregăti un plan de acțiune. Se va bizui doar pe puterile lui şi pe iuțeala lui Vifor. În caz de nereuşită îşi va face seama sub privirea Arunei sau va lupta pînă cînd va cădea străpuns de vreuna din săbiile oamenilor hatmanului. Viu nu se va da în mîinile lor. Vru să întărească spusele lui cu un jurămînt de credință, dar somnul îl prinse, trăgîndu-l în adîncurile lui cele fără de sfîrşit...

Sus pe cer, Calea laptelui strălucea ca un drum făcut din pulbere de aur şi scîntei ce clipeau ca ochii zmeilor exilați într-o împărăție necunoscută lor.

*

Ion vodă stătea cu fața spre una din ferestrele din sala tronului privind în curte. Doi copii de casă se luară de mijloc încercînd să se dovedească. Aşa cum se învîrteau şi se suceau păreau doi cățelandri care îşi căutau de joacă. Vodă zîmbi absent. Prin minte îi treceau fel de fel de gînduri. Bătălia de la Jiliştea se sfîrşise cu bine. Uzurpatorul fusese alungat, iar oştirea păgînilor împrăştiată şi nimicită. Această victorie a lui nu va fi rămas fără ecou la Stambul. Ştia că va trebui să se pregătească de luptă. Îi cunoştea pe turci bine. Chiar foarte bine. Nu va trece multă vreme şi îşi vor mîna oştile înspre Moldova. Şi va fi singur în fața puhoiului vrăjmaş. Pe cine s-ar fi putut bizui? Regele polon era şovăielnic, şi-apoi încheiase tratat de prietenie cu Poarta. La gîndul acestui tratat, vodă zîmbi cu amărăciune. Tratatul nu era de la egal la egal, ci de la stăpîn la vasal. Voievodul

transilvan? Era fățarnic şi viclean, ascunzîndu-şi adevărata față! Valahii? Erau ținuți sub domnia lui Alexandru, fratele Şchiopului. Peste tot duşmani sau posibilitatea de a deveni duşmani! Singurii care ar fi răspuns la prima lui chemare, ar fi fost cazacii. Dar ce putea o mînă de oameni cu toată vitejia lor față de oceanul ce aştepta doar un singur semn pentru a se năpusti asupra țării! Cum stătea aşa, drept şi neclintit, părea însăşi Moldova, dreaptă şi neclintită, în fața puhoiului! „Şi măcar de m-aş putea încrede în boieri!" îşi continuă gîndurile. Poporul îl iubea. Da! Ştia asta şi se bucura. Dar poporul era sărman şi gîfîia sub talpa boierimii. Rîse uşor, gîndindu-se la cuvintele împăratului roman Caligula: „Ah, de ce nu are poporul roman un singur gît?" Ion vodă se gîndea însă la boieri. Îi ştia hrăpăreți, cruzi, lacomi şi vicleni. În afară de cîțiva ca Dumbravă, Lupea Huru, Florea şi încă vreo doi sau trei...

Unul din copiii de casă care se zbenguiau prin curte, văzînd că nu-l dovedeşte pe celălalt cu puterea, întrebuința vicleşugul. Puse piedică. Celălalt căzu pe spate. „Iaca aşa fac şi boierii, gîndi vodă cu amărăciune. Dacă văd că nu răzbesc prin luptă dreaptă, cinstită, pun piedică."

Era atît de îngîndurat, încît nici nu auzi paşii celui rînduit pe lîngă vodă.

— Măria-ta...

Vodă întoarse capul. Privirea îi era înnourată şi tristă.

— Tu erai. Mitrule?

— Eu, măria-ta.

— Ce voieşti?

— Doamne, marele hatman Slăvilă doreşte să ți se închine!

— Împlineşte-i voia, spuse vodă. Slujitorul se închină şi ieşi.

Hatmanul Slăvilă! Şi-l amintea din bătălia de la Jiliştea. Imagini din luptă se perindau prin faţa ochilor voievodului. Îl văzu pe Slăvilă năvălind asupra fugarilor îngroziţi, spîrcuindu-i cu sabia sau izbindu-i cu buzduganul. Urla cît îl ţinea gura: „Pentru măria-sa Ion vodă! După mine flăcăi!" Oastea duşmană se bulucea cînd înspre pădure, cînd înspre apă, cătînd scăpare. „Pare-se că acest hatman nu-i lipsit de omenie şi de credinţă, gîndi domnul. Adînci şi întunecate sînt sufletele oamenilor şi aproape cu neputinţă este de a le cerca lumina!"

Paşii hatmanului zornăiţi de pinteni îl întrerupseră pe Ion din gînduri. Îi zîmbi cu prietenie, întinzîndu-i mîna pe care hatmanul se grăbi să o sărute cu evlavie prefăcută.

— Ce voieşti a-mi spune, prietene?

Slăvilă se ridică căutînd să citească în ochii domnului dispoziţia sufletească în care se afla. Dar nu întîlni decît un întunerec adînc în care se temu să înainteze.

— Măria-ta, începu Slăvilă, tătarii mi-au călcat moşia şi multă stricăciune şi silă mi-au făcut!

— Ştiu! răspunse domnul.

— Atunci ne-am ridicat şi, cu oştenii ce-i ţin în plată şi cu slujitorii mei de credinţă, i-am lovit, înăbuşindu-i, şi multe suflete de creştini am scăpat de la pieire.

— Ai făcut ispravă bună, hatmane! „Oare numai pentru asta a voit hatmanul să mă vadă?" se întrebă vodă în vreme ce îl privea pe Slăvilă cu o mare linişte.

— Pe toţi pe care i-am prins i-am tăiat şi mult prăpăd şi moarte am făcut în mijlocul lor, continuă hatmanul. Domnul îl privea mai departe fără a spune vreun cuvînt. La început am crezut că e doar o hoardă răzleaţă de tătari veniţi după jaf şi pradă... Slăvilă se opri.

— Şi? întrebă vodă înăbuşindu-şi căscatul.

— Iată însă că oamenii mei mi-au adus dinainte pe căpetenia acelor tîlhari... Se opri din nou uitîndu-se la Ion.

— Cine era acea căpetenie? se interesă domnul fără nici un fel de curiozitate.

— Măria-ta, căpetenia lor era Ahmed han, fiul lui Calga han!

— Cum spui? Voieşti a mă face să cred că fiul bunului meu prieten, Calga han, a năvălit în țară cu socoteală? De data asta deveni foarte atent. Dacă şi hanul tătarilor îi arată duşmănie, atunci... situația se complică. „Doar el mi-a dat carte de sprijin în fața craiului leşesc şi mult bine mi-a priit..."

— Măria-ta, zîmbi Slăvilă, oare pot opri părinții năvalnica îndrăzneală a neînțelepciunii tinereşti?

— Sigur eşti, hatmane, că acea căpetenie e fiul hanului, ori îți e a şugui? întrebă vodă, nevenindu-i să creadă.

— Doamne, şaga îşi are rostul ei şi adevărul îşi are rostul lui! Îngăduie, doamne, să-l aduc în fața măriei-tale pe tătar ca, văzîndu-l măria-ta, să creadă spusele mele?

Vodă încuviință în tăcere. Hatmanul făcu semn unei slugi ce sta lîngă uşă. După cîteva clipe Ahmed fu adus în fața lui Ion vodă. Acesta se apropie de tătar privindu-l curios. „Da. Avea aceeaşi înfățişare semeață ca şi tată-său, aceiaşi ochi în care nu se putea ceti nici binele, nici răul." Slăvilă se trase într-o parte.

— Ce-ai căutat în Moldova? îl întrebă vodă pe Ahmed. Prinsul tăcu. Venit-ai după pradă? stărui domnul. Tătarul păstra tăcere. Vorbeşte, cîine! urlă vodă la el, făcînd să zornăie geamurile. Vorbeşte de ți-e dragă viața sau de nu voieşti să te jupoi de viu, iar pielea umplută cu paie să i-o trimet lui tată-tău, în dar!

— N-am venit după pradă, măria-ta! se decise Ahmed să vorbească.

— Atunci chematu-te-a cineva? Că după cît îmi amintesc, nu ştiu ca eu s-o fi făcut! spuse vodă mînios.

— În țara măriei-tale pot fi şi alții care să ne cheme în ajutor, răspunse tătarul.

— Ce voieşti a spune cu vorbele astea?

— Voiesc a spune că măria-ta ai şi duşmani nu numai prieteni!

— Spune, cine sînt, de vrei să mai apuci ziua de mîine!

— Marele vornic Dumbravă! spuse Ahmed. Se făcu o linişte de moarte.

— Nu cuteza să spurci cu limba-ți veninoasă numele celui mai viteaz dintre noi! sări Slăvilă prefăcîndu-se mînios.

— Dumbravă ai spus?

Uluiala lui vodă fu atît de mare, încît se clătină. Tătarul încuviință tacit.

— Nu-l crede, măria-ta, se făcu a-i lua apărarea hatmanul. Minte acoperind pe alții şi aruncînd vina asupra marelui vornic. Ion vodă îl privi pe tătar dintr-o parte. Vîna de pe frunte se zbătea ca o rîmă groasă. Între sprîncene se ivi cuta aceea îngrozitoare.

— Minți, cîine de tătar! urlă domnul. Dumbravă este însăşi conştiința mea! Asta ar fi însemnat să te fi chemat eu împotriva domniei mele!

— Măria-ta, capul meu e aici! răspunse Ahmed liniştit.

— Să ştii, îi mai strigă vodă, că de mă vei fi înşelat, nici Alah al tău şi nici Dumnezeu nu te vor putea scăpa din mîinile mele. Şi la atîtea cazne voi pune trupul tău, încît nici cîinii şi nici ciorile nu vor putea să mănînce din tine, pentru că te voi face mii şi mii de bucățele! Se opri să respire. Vocea îi gîjîia de mînie. Iar de vei fi spus adevărul, atunci te voi trimete viu şi nevătămat tatălui tău. Se întoarse către Oană ce sta ceva mai la o parte. Ochii stăteau să-i iasă din cap.

— Căpitane Oană!

— Poruncă, măria-ta!

— Poruncesc ca de îndată să iei oameni cu tine şi repede-i la casa lui Dumbravă pe care mi-l vei aduce

dinaintea mea! Iar de se va împotrivi, îl veți lua între piepturi şi legîndu-l, să mi-l aduci. Porneşte neîntîrziat!

— Am înțeles, măria-ta, răspunse căpitanul ieşind în grabă pentru a da porunci. Slăvilă, ascuns sub blana mielului, se apropie de vodă.

— Măria-ta, îngăduie slugii tale să-ți amintească vechiul obicei al pământului, spuse Slăvilă.

— Care e acela? întrebă vodă răstit.

— Nu te mînia, măria-ta, dar prinsul e al meu. Şi rog pe domnul meu să mi-l dea în mînă! Vodă nu răspunse. Cunoştea vechiul obicei al luptătorilor moldoveni şi nu cuteza să-l strice pentru a nu-şi mai face alți duşmani. Şi aş mai cuteza să spun o vorbă domnului şi stăpînului meu, continuă Slăvilă. Ca vechi oştean de credință al măriei-tale şi care am luptat alături de marele vornic la Jilişte, greu îmi vine a crede…

— Destul, hatmane! îl întrerupse vodă.

Slăvilă tăcu. Din curte se auzi galopul cailor, purtînd pe călăreții ce aveau să aducă la îndeplinire porunca măriei-sale.

— Măria-ta, nu te mînia,… începu iar Slăvilă. Dreptu-i că marele vornic nu de puține ori a dat dovadă de credință şi de dragoste față de măria-ta, dar văzînd că domnul său îl încarcă, dăruindu-i fel de fel de onoruri şi cinstiri, poate că şi-o fi pierdut capul! De aceea, eu cred că nu e bine a-i judeca fapta mişelească la mînie, ci pe îndelete şi cu vorba bună a căuta măria-ta să afle şi pe ceilalți care or mai fi şi care l-or fi ajutat şi încurajat în fapta sa cea nebunească! Se opri. Figura lui exprima multă tristețe.

Ahmed se uită la el cu dispreț. „Nicicînd nu mi-a fost dat să văd un ticălos mai mare ca pehlivanul ăsta de boier! gîndi tătarul. Dar la urma urmei, treaba lor! Eu mi-am ținut făgăduiala față de boierul Slăvilă de a spune aceasta minciună ticăloasă. Rămîne acum ca şi el să-şi țină făgăduiala şi să-mi dea libertatea!”

— L-am ridicat dintre cei mulți şi umili, pentru credința şi vitejia sa, şi multă dragoste i-am arătat, şi i-am făcut loc lîngă inima mea, spuse vodă într-un tîrziu.

— Mărite doamne, se făcea a-l consola Slăvilă, e bună şi pielea groasă a norodului, dar mai tare e inima boierilor care te cinstesc şi te apără. Căci prostimea, la mare ananghie, dă dosul cătîndu-şi de sărăcia ei fără să-i pese de domnie şi de țară! Iar pe marele vornic Dumbravă, iertat să-mi fie, l-a ridicat mila măriei-tale la înălțimi la oare nici n-ar fi visat vreodată!

— Aceeaşi milă care l-a ridicat, îl va strivi! răspunse vodă. I-am dat moşii cu sate şi robi şi multe averi i-am dat, făcîndu-mă să-l cred cu credință şi iubire față de domnie...

— Doamne, grăiesc şi eu ca un nemernic ce mă aflu în fața măriei-tale, dar dacă ți-ai întors fața de la boieri...

— Boierii? îl întrerupse vodă. Ce-au făcut boierii pentru mine şi pentru țară?

— Aşa-i, şi drept grăieşti măria-ta, dar pădure fără uscături nu se află pe fața pămîntului! Cei curați la inimă te slujesc cu credință, pe cînd cei ce au doar gîndul la înavuțire, spre paguba țării şi scîrba domnului lor, nu pun pieptul înaintea furtunii...

— Ajungă-ți, hatmane, veninul cu care mi-ai otrăvit inima! spuse Ion cu amărăciune.

— Dacă am greşit, rog pe măria-ta să-mi ierte vorbele cele proaste sau să mă pedepsească, dar eu am socotit că mi-am făcut doar o datorie de credință față de domnul meu ca oricare mare boier al țării! zise Slăvilă trăgîndu-se cu umilință din fața voievodului ai cărui ochi jucau în lacrimi.

Tătarul sta nemişcat gîndind că o minciună spusă împotriva creştinilor nu poate fi decît plăcută lui Alah! Vodă privea tăcut înainte, tăcere ce-i răscolea măruntaiele ca un cuțit. Slăvilă chiuia de bucurie în sinea lui. Ticluise lucrurile aşa de bine, încît îi venea să joace.

Căpitanul Oană bătu cu latul paloşului în poarta curții marelui vornic. Nu se auzi decît lătratul întărîtat al cîinilor. Încolo, nici o mişcare. După un timp, figura unui țigan speriat se ivi în cadrul ferestruicii din poartă.

— Deschideți! porunci Oană. Sîntem oamenii domniei! Țiganul deschise poarta pe care năvăliră oştenii lui Ion vodă. Unde ți-e stăpînul? se răsti Oană la țigan.

— Nu ştiu, măria-ta, răspunse acesta tremurînd.

— Răscoliți toată casa! porunci Oană oştenilor care se şi repeziră împrăştiindu-se prin curte şi prin casă.

Slujitorii lui Dumbravă, mai multe femei decît bărbați, stăteau muți de spaimă. De la ei află Oană că marele vornic plecase cu mult timp înaintea venirii lui, urmat de cîțiva călăreți printre care, Trifan şi Ursu. Încă de dimineață, vornicul primise în cămara de taină pe un oarecare ce se dădu drept om de la curte, dar care nu era decît un slujitor de-al lui Slăvilă, şi care aducea reaua veste cum că vodă aflase că marele vornic s-a aflat viclean față de el şi pentru asta va trimete oşteni care să-l aducă legat înainte-i. De ce făcuse hatmanul tot acest joc? Pentru că se temea totuşi ca nu cumva Dumbravă, adus în fața domnului, să dovedească netemeinicia spuselor lui Ahmed şi astfel tot planul să se prăbuşească şi, mai avan, să-şi piardă şi viața. Sfătuindu-l pe Dumbravă să fugă, şi acesta ascultînd, bănuiala lui vodă s-ar fi întărit şi mai mult. Căci de prins tot îl vor prinde, că doar n-au intrat zilele în sac! Uimit, ştiindu-se nevinovat, dar cunoscînd pe vodă cît de iute e la mînie şi cît de repede face vărsare de sînge, Dumbravă făcu greşeala de a fugi, în loc de a căuta să se dezvinovățească în fața domnului său pe care îl iubea ca lumina ochilor. Avea să stea ascuns pînă va reuşi să strîngă dovezile nevinovăției, ca apoi să se înfățişeze la curte.

După plecarea celui ce-i aduse vestea, Dumbravă nu mai aşteptă nici un minut. Luîndu-şi lucrurile de trebuinţă şi oamenii de credinţă, se aruncă în şa, dispărînd în locuri necunoscute. Pe Mihăiţă, spre disperarea lui, nu-l putuse lua cu el, deoarece acesta plecase de-acasă dis-de-dimineaţă fără să spună nimănui nimic. O clipă se gîndi dacă n-ar fi fost bine să spună slujitorilor care rămaseră la curte unde se va ascunde, pentru ca aceştia să-i înştiinţeze feciorul. Dar alungă imediat acest gînd. Poate că oamenii, în faţa caznelor sau în faţa unei pungi de bani, l-ar fi vîndut. Lăsă totul în grija şi mila celui de sus.

Oştenii lui Oană răscoliră şi casa, şi beciurile. Pe cîteva slugi ce păreau a şti ceva, Oană le puse la cazne, întinzîndu-i cu frînghiile sau punîndu-le jar pe piept. Totul fu în zadar. Nimeni nu ştia încotro a luat-o marele vornic. Blestemînd şi ocărînd, porunci oştenilor săi să se adune şi, sărind în şa, se îndreptă spre curtea domnească. Tremura carnea pe el de furie şi de frică. „Dacă vodă mă va găsi vinovat, degrabă mă va ucide fără nici o judecată”, se gîndea Oană. Urcă scările în grabă cu straiele pline de colbul şi de sîngele acelora pe care îi supusese chinurilor.

— Unde e? întrebă vodă crunt. Adu-l de grumaji să-mi potolesc arşiţa!

— Măria-ta,…se bîlbîi Oană.

— Adusu-l-ai, au ba? răcni domnul.

— Măria-ta, marele vornic Dumbravă a prins de veste şi a fugit, răspunse îngrozit Oană.

— A prins de veste? De la cine a prins de veste?

— Iartă-mă, doamne, că nu-s vinovat, spuse Oană căzînd în genunchi.

— Auzit-ai, hatmane? Iată semnul vinovăţiei lui! Dacă s-ar fi aflat cu sufletul fără de prihană, ar fi venit dinaintea mea spre a se desluşi. Pe acest mişel ţi-ai găsit domnia-ta să-l aperi?

— Iartă, doamne, nesocotința mea! răspunse hatmanul ferindu-şi ochii de privirea lui Ion vodă. Greşit-am în fața măriei-tale!

— Iscodit-ai prin casă?

— Iscodit, doamne! Şi prin beciuri şi prin cuhnii. N-a rămas ungher nerăscolit de oşteni.

— Nici încotro a luat-o n-ai putut afla? întrebă vodă ai cărui ochi nu mai erau de om, ci de fiară.

— Nici, măria-ta. Tot ce-am putut afla e că la curtea marelui vornic a venit un oarecare dat pe față cu funingine. După ce a stătut acel oarecare de taină cu boierul, s-a dus în treaba lui, iar marele vornic s-a aruncat în şa şi dus a fost!

— Mişelul! scrîşni domnul.

Slăvilă surîse în el. Ştia că omul dat pe față cu funingine nu era altul decît Grozea, omul lui de credință.

— Cine îl va ascunde, continuă vodă, dîndu-i adăpost şi hrană, cu moarte cumplită se va pedepsi! Iar moşiile şi averile îi vor fi luate prin hrisovul pe care îl voi da. Îi venea să se prindă de cap şi să se dea de pereți gîndindu-se cu cîtă încredere şi dragoste l-a primit pe procletul de Dumbravă lîngă el.

— Măria-ta, începu Slăvilă, oare n-ar fi mai bine de s-ar pune preț pe capul lui? În acest fel mai degrabă va cădea în mîinile tale!

Ion vodă se întoarse către hatman. Îşi muşcă buzele de scîrbă şi oroare.

— Domnul țării nu pune preț pe capul duşmanilor săi! Cine îmi spune mie dacă cel ce l-a vîndut n-a făcut-o mai mult pentru bani decît din dragoste pentru mine? Teamă mi-e, hatmane, că aşa obişnuiți cum sînt boierii a cumpăra şi vinde tot, pînă la urmă să nu se vîndă şi pe ei! Că odată vînduți, nu-i va mai putea cumpăra decît focul Gheenei.

— N-am luat seama la cuvintele pe care le-am rostit, măria-ta!

— Ba ai luat seama, hatmane! Şi încă bună seamă ai luat! Căci punga cu aur sclipeşte ca ochii diavolului, iar voi cu astfel de ochi sînteți învățați a privi lumea. Ridicînd pumnul înspre cer ca pe un pietroi, blestemă din toată ființa lui: „Fugar să fii în țara ta, Dumbravă, şi linişte să nu afli nici în gaură de şarpe şi linişte să nu aflu pînă nu mă voi uita în ochii tăi de Iudă!”

Se opri întorcîndu-se către Oană:

— Oană!

— Poruncă, măria-ta!

— Ia cu tine cete de oşteni şi veghează asupra locurilor pe unde acel şarpe de Dumbravă va încerca să se strecoare fie în Polonia, fie în Ardeal.

— Am înțeles, măria-ta!

— Cată de-l prinde, Oană, ca să-mi răcoresc inima! Mai mult se ruga decît poruncea…

— Voi face întocmai, măria-ta, răspunse Oană şi, închinîndu-se pînă la pămînt, ieşi din sală zornăind din pintenii lungi.

Ion vodă înainta către Ahmed care sta nemişcat ca o statuie. Pe fața domnului şiroia sudoarea. Era acea amarnică sudoare care nu se iveşte din muncă, ci din suferință. Se opri în fața tătarului uitîndu-se lung la el.

— Tu… praf de nimic ce eşti… Culege acuma roadele furtunii!

Ahmed vru să răspundă, dar domnul, întorcîndu-i spatele, ieşi din sală fără a se mai uita la nimeni.

„Acum va trebui să izbesc în el şi din afară”, gîndi Slăvilă mulțumit de desfăşurarea lucrurilor. Se afla în jilțul său uitîndu-se la scrisoarea pe care avea să o trimeată lui Calga han. Aruna intră fără zgomot aducînd pe o tavă oala de lut plină ochi cu vin roşu. Slăvilă aproape

că nici nu o văzu. Cînd să iasă, hatmanul o strigă. Aruna se întoarse.

— Cum te cheamă pe tine? o întrebă el.

— Aruna, stăpîne, răspunse fata.

— Aruna? Nu te-am văzut pe-aici, spuse hatmanul privind-o cu interes.

— Slujesc la iatacul jupînesei Dafina.

— Aşa? Slăvilă zîmbi frecîndu-şi barba. „Puiul ista de fată nu-i de lepădat", îşi zise. Îndată ce va termina treaba cu scrisoarea, o va chema pe Biri, ţiganca, şi îi va porunci s-o pregătească pe Aruna şi să i-o trimeată la iatac.

— Du-te! îi spuse el fetei privind-o lung. Aruna ieşi tulburată. Privirea hatmanului o făcu să se neliniştească. O prinse un dor năprasnic de Mihăiţă, feciorul cu ochi jucăuşi. Pe drum se încrucişă cu Grozea. Acesta trecu pe lîngă ea privind-o în chip ciudat. Fata se cutremură. Grozea era o nămetenie de om din cale-afară de urît şi de rău. Aflase multe Aruna despre el. Şi mai aflase că fetele care serviseră de plăcere hatmanului fuseseră date pe mîna lui Grozea, după care nu s-a mai ştiut nimic despre ele.

Hatmanul privi o clipă spre uşa pe care ieşise Aruna, apoi se apucă să recitească scrisoarea către Calga han. Cu mare şi prefăcută durere Slăvilă îi aducea la cunoştinţă că Ahmed, fecioru-său, fusese prins de Ion vodă şi dat pe mîna gealatului. Îi spuse mai multe lucruri pe care nu le vom mai înşira aici, ci se vor afla la timpul lor. Închise scrisoarea punînd pecetea inelului său pe ceara caldă. Îl va însărcina pe Grozea cu ducerea acestei scrisori acolo unde trebuie. În Grozea avea încredere. Era un om voinic, întunecat la fire şi tăcut. Învăţase meşteşugul vicleniei de la stăpîn, reuşind uneori să-l întreacă.

— Ce porunceşte stăpînul meu? întrebă Grozea oprindu-se lîngă uşă. Avea uitătură cruntă de ucigaş,

brută menită a junghia şi a despica țeste. Slăvilă îl privi cu plăcere, făcîndu-i semn să se apropie.

Haina din piele de căprioară, strînsă pe trup, îi venea pînă peste genunchi. De curea îi atîrna paloşul prins cu lanț de aramă. De sus, de la tîmplă pînă la bărbie avea o cicatrice îngrozitoare, semnul unei lovituri de sabie pe care o primise într-una din luptele cu vrăjmaşii. Toată ființa lui respira duhoarea vinului pe care îl turna în el ca într-o butie.

Slăvilă îi întinse scrisoarea, cercetîndu-l.

— Scrisoarea asta va trebui să ajungă în mîna lui Calga han, spuse hatmanul.

— Va ajunge, stăpîne, răspunse liniştit Grozea.

— Bagă bine de seamă la ce îți spun, îi atrase atenția. Dacă te vor ataca şi lovi, prima ta grijă să fie ruperea acestei scrisori. Înțelesu-m-ai?

— Nu te teme, stăpîne, că cine s-atinge de mine e semn că i s-a făcut de moarte!

— Bine ar fi, de-ar fi aşa, dacă picăturile de apă n-ar roade stînca. Încrede-te mai mult în viclenie decît în putere, că puterea te lasă ca femeia necredincioasă, dar viclenia, ba! Aşa să ştii!

— Voi face aşa cum m-ai învățat, stăpîne, răspunse Grozea.

— Iar de vei duce treaba ia bun sfîrşit, foarte te vei bucura de mila şi dărnicia mea! Lăsîndu-se mai adînc în jilț, hatmanul continuă: îmi pare că moşia Viilor tare mult îți mai place…

— Aşa e, măria-ta! întări Grozea. Slăvilă îşi mîngîie barba surîzînd.

— A ta va fi cu tot ce cuprinde ea. Pădurile cu vînatul, apele cu peştii, dealurile cu viile, başca satele şi sălaşele de țigani robi!

Ochii lui Grozea străluciră de bucurie. Slăvilă se ridică şi deschizînd un scrin scoase din el hrisovul de întărire a spuselor sale.

— Iată hrisovul de danie. E gata! Mîntuie ce ai de mîntuit şi te vei bucura în voie de răsplata mea...

Grozea căzu în genunchi şi apucînd mîna hatmanului o sărută de cîteva ori.

— Stăpîne, de-aş şti că trebuie să trec prin iad şi tot aş trece fără să mă tem! îl asigură Grozea pe stăpînu-său.

— Vei pleca în noaptea asta. Ai înțeles?

— Am înțeles, stăpîne.

— Ia cal bun şi merinde după trebuință, deschide bine ochii la cel ce ți-e soț la drum şi zece lacăte să fie pe gura ta. Acu, du-te, şi Dumnezeu să te apere!

Grozea ieşi după ce sărută încă o dată mîna hatmanului. Slăvilă se uită lung după slujitor, desfăcu hrisovul de danie şi în vreme ce îl recitea, începu să rîdă încet. Rupse hrisovul în bucățele mici, uitîndu-se gînditor la icoana sfîntului Gheorghe ce era agățată în cuiul din perete. „Toți sînt proşti, gîndi el. Nimeni nu vrea să ştie că cea mai mare momeală şi capcană e aurul! Pînă şi nerodul de vodă crede că lumea se stăpîneşte cu vorbe de credință şi facere de bine! Apăi... fiecare cu pustia lui de cap! mormăi Slăvilă cu glas tare. De-acum, vedea-vom, măria-ta, care din doi va călări pe grumazul celuilalt!" Deodată îşi aduse aminte că mai avea o treabă. Bătu din palme şi ceru să i se înfățişeze Ivaşcu. Se ivi imediat.

— Porunceşte, stăpîne. zise Ivaşcu.

— Te vei duce şi vei pofti la mine pe boierii Cozma, Bilăe şi Danciu.

— Aşa voi face, stăpîne. Alte porunci mai are de dat stăpînul meu? Ivaşcu se silea a-i face pe voie hatmanului pentru a-şi acoperi furturile şi înşelăciunile pe care le făcea pe moşia stăpînului său.

— Aş... mai voi ceva de la tine, spuse hatmanul cu glas tărăgănat.

— Ascult şi mă supun, stăpîne!

— Cată să faci ce-i face şi izbăveşte-mă de Ahmed tătarul! Şi fiindcă văzu figura mirată a slujitorului, adăugă: Ucide-l!

— Cînd, stăpîne?

— Îți voi da de ştire.

— Voi face pe voia măriei-tale, spuse Ivaşcu după o clipă de şovăială.

Rămas singur. Slăvilă făcu o cruce mare. Luă bărdaca adusă de Aruna şi bău cu nesaț neținînd seama că vinul îi curgea pe barbă şi pe vestminte. Bău pînă i se făcu de cîntat şi îi veni dorul de muiere. Ieşi clătinîndu-se. Slugile ce-i ieşeau în cale se închinau dîndu-se la o parte cu teamă din calea lui. Altele, mai îndrăznețe, cătau a-i aminti hatmanului prin zîmbetele din obraz că nu demult le cunoscuse trupul de femeie împlinită sau de fată. Dar Slăvilă nu se uita la ele. Se îndrepta cu paşi nesiguri înspre cămările jupînesei lui, de care i se făcuse deodată un dor năprasnic. Căci Dafina era femeie tînără şi trupeşă şi mult lîncezea pe după gratiile odăii sale, cu fierbințeală după ceafă şi cu bătăi de inimă, cărora nu le ştia rostul. Doar la baie se mai liniştea sub mîinile harnice şi dibace ale lui Ghinea, țiganul orb, care îi punea carnea şi sîngele în mişcare, făcînd-o să geamă de durere şi nu numai...

*

Grozea, după un drum lung şi obositor, ajunse pe înnoptate aproape de unul din hanurile care se găseau prin Moldova acelor timpuri. Se gîndi să facă un scurt popas de cîteva ore, să deşarte cîteva ulcele de vin bun şi să se întindă pe un pat mai ca lumea. Dacă s-o întîmpla să se găsească şi două brațe de hangiță drăcoasă, norocul lui! Nu sfîrşi bine aceste gînduri cînd, la o cotitură a drumului, se ivi fața hanului. În spatele lui, pădurea întunecată şi

tăcută amenința cerul cu mii şi mii de brațe. „Ce loc bun de tîlhărit!” îşi spuse Grozea dînd pinteni calului.

Hanul era una din acele case, ceva mai arătoase, pe care le țineau negustorii greci sau evrei. Poarta beciului era făcută din zăbrele de lemn încrucişate în pătrățele. Acolo, sub bolți adînci, sta tăria vinului. Ceardacul destul de mare, lucrat cu stîlpi şi bolți, îngăduia hangiului să scoată afară cîteva mese lungi la vremea înghesuielii muşteriilor. La catul de sus, cîteva odăi murdare, cu podină veche şi pereți crăpați, adăposteau drumeții obosiți sau stîlciți în bătaie de tîlharii ieşiți în calea lor. Şi, nu de puține ori, cei ce jefuiau erau chiar hangiii ajutați de vreun neam. Dați cu funingine pe obraz şi cu voci fioroase, luau călătorilor, care se încumetau să meargă pe drum la vreme de noapte, pungile şi hainele lăsîndu-le viața, nu întotdeauna, şi reveneau la han pe alt drum, devenind negustori cinstiți şi îngrijorați, căinînd pe cei jefuiți şi blestemînd pe tîlhari. Hanul la care trăsese Grozea era ținut de un grec, Alexa, împreună cu fratele lui, Zotu. Veniseră amîndoi, pe atunci flăcăiandri, de prin părțile Epirului, cu mulți bani la teşcherea, proveniți, vorbeau oamenii, de pe urma unei crime făptuită tot la întunecime de codru. Alexa era scundac şi voinic, chior şi plin de păr pe corp ca ursul. Celălalt, Zotu, era ceva mai subțirel şi mai înăltuț. Avea ochi negri, codați ca de muiere, şi cînta frumos din gură. Stricase multe fete şi femei, dar rost nu-şi făcuse şi nici gospodărie nu avea asemenea lui frate-său.

În ziua aceea afacerile le merseseră rău. Nu picase nici un drumeț. Cei mai mulți muşterii erau țăranii care nu prea aveau bani de lăsat pe tejgheaua cîrciumii şi, cîteodată, negustorii care duceau marfă la Lemberg sau prin stepă. Tocmai terminaseră de băut bardacele cu vin, pregătindu-se să închidă şi să se culce, cînd auziră tropot de cal în curtea hanului. Tresăriră. Alexa îşi fixă unicul

ochi asupra lui frate-său care cînta, jucîndu-se cu un cuțit.

— Heiii! Nu-i nimeni pe-aici? se auzi vocea groasă şi spartă de beţivan a lui Grozea.

Zotu ieşi de la locul lui în curte. Se ploconi de vreo două ori în fața drumeţului ajutîndu-l să descalece. Şi Zotu şi Alexa erau aproape beți, dar nu chiar atît ca să nu observe straiele cele bune şi armele scumpe ale noului venit. Grozea se uită la cei doi greci cu milă. Cu un singur pumn i-ar fi putut strivi pe amîndoi. Se proțăpi în fața lor poruncindu-le aşa cum era obişnuit să poruncească slugilor hatmanului.

— Ce stai? Adu vin! se adresă el lui Alexa. Iar tu, îi spuse lui Zotu, vezi de cal!

— Îndată, măria-ta, răspunse grecul ploconindu-se şi dispărînd în beci prin podeaua cu trapă din spatele tejghelei. După cîteva minute Alexa se întoarse aducînd cu sine o bărdacă plină ochi cu vin alb şi curat ca lacrima. Grozea bău cu nesaț mai mult de jumătate. Vinul era rece de parcă fusese ținut la început de izvor. Îşi şterse mustățile cu dosul mîinii sughițînd mulțumit.

— Înnoptați aici, măria voastră? întrebă Alexa uitîndu-se cu luare-aminte la inelele de pe degetele butucănoase ale lui Grozea.

— Nu-i treaba ta, mîrîi acesta. Dacă vreau înnoptez, dacă nu, plec!

— Cum vă e voia, măria voastră! răspunse Alexa cu un ton umil. Grozea îşi desfăcu desaga de unde scoase o pîine mare cît roata carului, apoi mai scotoci el ce mai scotoci, trăgînd afară o pulpă de berbec. Prinse să înfulece de zor. Zotu intră în han strecurîndu-se binişor lîngă frate-său.

— Am îndeplinit porunca măriei voastre, rosti Zotu uitîndu-se la Grozea care continuă să mănînce. Nu-i răspunse. Ridică bărdaca de pe masă aruncînd-o golită în brațele lui Alexa şi poruncindu-i să o umple. Rîgîi

lăsîndu-se pe spate. Cei doi fraţi schimbară o privire care nu-i scăpă lui Grozea.

— Muieri aveţi pe-aici? întrebă Grozea.

— De unde, măria voastră? se vaită Zotu în vreme ce frate-său se duse să mai scoată vin. Care-i aceea care să stea aici la capăt de codru? Că nici eu, nici frate-meu nu ne-am însurat! Stăm şi îmbătrînim şi ca mîine, poimîine om da vamă lui Dumnezeu şi iacă n-avem şi noi mînă de femeie care să ne închidă ochii.

Grozea, adînc impresionat de spusele lui Zotu, căscă de-i trosniră fălcile. Alexa aduse vinul pe care Grozea se grăbi să-l bea. Ridicîndu-se cu greu de la masă, se îndreptă spre seară. Treptele scîrţîiră jalnic sub greutatea corpului. Ajuns la capătul unei săliţe, Grozea luă opaiţul din mîinile lui Alexa care îl urma. Podelele de lemn pîrîiau. Intră în prima odaie, al cărei tavan scorojit parcă sta gata-gata să cadă. Odaia păstra un aer închis, lînced, mirosind a lut şi plante putrezite, Se apropie de fereastră. Din întunerec se desprindeau contururi mari, încă nesigure, de arbori. „Ce loc de tîlhărit!" mîrîi Grozea.

— Aţi spus ceva, măria voastră? întrebă Alexa din pragul camerei.

Grozea se întoarse fără să răspundă. Îl zări pe Alexa cum sta în prag cu un zîmbet prefăcut pe buze, ca un motan care adulmecă bucata de carne crudă, dar nu îndrăzneşte să se apropie. Îl privi ţintă. Unicul ochi al grecului se plecă în podea. Celălalt, uscat şi închis, părea că pîndeşte ca tîlharul după zidul pleoapei.

— Ce mai vrei? îl repezi Grozea.

— Nimic, măria voastră. Dacă mai doriţi...

Grozea îi trînti uşa în nas. Trase jungherul de la brîu, scoţîndu-l din teacă şi ascunzîndu-l sub pernă. Paloşul îl puse pe scaun. Se trînti în pat fără să se mai dezbrace. Alexa mai rămase un timp lîngă uşă ascultînd. După

cîteva clipe se depărta încet, foarte încet, călcînd uşor pentru a nu face zgomot.

Afară începuse să bată vîntul. Cei doi fraţi vorbeau în şoaptă. Parcă s-ar fi temut de ceva. La lumina slabă a opaiţului, feţele lor asudate luceau ca metalul. De sus, se auzea sforăitul puternic al drumeţului.

Trecuse de miezul nopţii. Grozea deschise ochii. Simţea că cineva se apropie de el. Cineva pe care nu-l vedea, dar a cărui prezenţă o simţea. Bîjbîi după jungher prefăcîndu-se că doarme. Luna începu a ieşi dintre nori. Cel din pat auzi apăsatul clanţei, apăsat ce dura parcă de o veşnicie. Uşa se deschise binişor. Grozea apucă jungherul ţinîndu-l strîns. Cei doi înaintau încet, desculţi, ţinîndu-şi răsuflarea. Primul era Alexa. Ţinea toporul în cumpănă apucîndu-l mai de sus. Pe urmele lui călca tiptil Zotu, înarmat doar cu un cuţit lung de măcelărie. Ajuns aproape de pat, grecul ridică toporul, dar nu apucă să dea. Jungherul lui Grozea îi sparse pîntecele ca la berbec. Cu un vaier de durere, Alexa se prăbuşi dînd drumul toporului şi încercînd să-şi astupe rana îngrozitoare. Zotu se repezi mînios, dar laba puternică a lui Grozea îi prinse încheietura silindu-l să lapede cuţitul. Începu o luptă care nu mai avea nimic omenesc în ea. Se răsuceau, încercînd să se prindă de grumaji, alunecau şi se împiedicau de trupul lui Alexa, gîfîiau, sfîşiindu-şi faţa cu ghearele, pînă ce Grozea înfipse mîna în beregata grecului. Îl izbi cu capul de perete. O dată, de două ori. Osul pîrîi ca o nucă plesnită. Trupul se lăsă moale în mîinile vătafului. Acesta ieşi pe scăriţă respirînd greu. Apucă opaiţul din locul lui şi se reîntoarse în odaie. Noaptea crimei era vîscoasă şi lipicioasă ca sîngele. Alexa zăcea cu faţa în sus, iar frate-său, ceva mai încolo, mototol, cu capul făcut zob. Grozea îi privi rînjind. Începu să scotocească prin han. Găsi într-un scrin ascuns vederii cîteva pungi cu galbeni şi o trăistuţă cu giuvaericale, pradă luată de cei doi greci de

la drumeții uciși și jefuiți. Coborî în beci, căută prin tejghea, dar nu mai găsi nimic. Se mai întoarse o dată în camera de sus a cărei uşă rămăsese deschisă la perete, şi aruncă opaițul aprins în mijlocul odăii. Podeaua începu să ardă. Flăcările luminau chipul schimonosit al lui Alexa şi umbra nedesluşită a lui Zotu. Şi aşa cum stăteau cei doi, cuprinşi de înțepenirea morții, păreau două obiecte fără însemnătate, de care flăcările se apropiau domol pentru a-i mesteca pe îndelete.

Grozea coborî treptele în grabă, ieşind din han. Puse şaua pe cal şi, pe cînd se îngîna ziua cu noaptea, se depărtă în galop. Întoarse capul. Hanul era cuprins de flăcări. La lumina lor, codrul părea că înaintează încet. O clipă se cutremură. I se părea că cineva, împotriva căruia nu poate lupta, îl priveşte lung, chinuitor de lung. Toată ființa îi era răvăşită ca după un mare efort. Se plecă pe gîtul calului şi înfigîndu-şi pintenii în burta lui goni ca vîntul. În urmă-i, hanul se mistuia răsucindu-şi brațele de lemn într-o chemare mută şi disperată. Un fum albicios, împrăştiat de vînt, se mai zărea, fiind înghițit de pădure. Lumina zilei avea răceală de izvor şi seninătate de piatră scumpă. În depărtare sclipeau apele Prutului.

*

Undeva, în munți, o mînă grijulie stingea jarul ca un ochi de balaur, jar ce încălzise întreaga noapte mîinile celor ce păzeau viața şi liniştea stăpînului lor, marele vornic Dumbravă. Aici, în mijlocul munților, îşi găsise Dumbravă loc de fereală şi de pîndă împreună cu oamenii lui, al căror număr creştea pe zi ce trecea. Răsplata făgăduită de hatmanul Slăvilă, fără ştirea lui vodă, celui ce i-l va aduce pe vornic, viu sau mort, nu prea găsise ecou în mijlocul sărăcimii. Oamenii îl iubeau pe Dumbravă şi faptul că vodă îi căuta pierzania, îi îndepărta de domn, spre marea bucurie a lui Slăvilă care aşa, mai dăduse o lovitură – îndepărtarea prostimii de voievod. Veneau

oamenii de la mari depărtări, fiecare cu ce putea, ca odată ajunşi în tabăra marelui vornic, să-i jure credinţă pînă la moarte. Trifan şi Ursu nu-l părăseau nici o clipă.

De pe chipul lui Dumbravă dispăruse zîmbetul cald şi bun. Faţa îi era acuma dăltuită în piatră. Era întunecat şi aspru. Nu de puţine ori îşi muştruluia oamenii din te miri ce! Dorul de Mihăiţă şi de casa lui îl rodea aşa cum roade cariul în lemn. Văzîndu-l cum se ofileşte pe zi ce trece, cei doi slujitori, Trifan şi Ursu, se hotărîră să plece în căutarea lui Mihăiţă, fie ce-o fi! Dar, în dimineaţa cînd se stingea focul în tabăra marelui vornic, trei ţărani voinici urcau pe cărări ascunse îndreptîndu-se înspre locul unde bănuiau că îl vor găsi pe Dumbravă. Plecaseră cu credinţa că îl vor nimeri şi cu cîteva informaţii vagi de la un moş beţiv şi cam într-o ureche. Urcaseră coasta pieptiş, pregătindu-se să treacă printr-un mic defileu, cînd o săgeată le vîjîi pe lîngă urechi. Se opriră punînd mîna pe baltage. Într-o clipă fură înconjuraţi.

— Cine sînteţi? Unde mergeţi? Şi dincotro veniţi? îi întrebă mai marele cetei ce-i înconjurase.

— Sîntem ţărani fugiţi de pe moşia hatmanului Slăvilă şi venim a ne închina marelui vornic Dumbravă, răspunse unul din cei trei ce părea a fi mai dezgheţat.

— Dacă e aşa, vă vor duce oamenii mei în faţa stăpînului nostru pentru a vă închina lui. Numai că baltagele şi jungherele trebuie să le scoateţi şi să le daţi pînă se va şti ce hram purtaţi!

— Om face-o şi pe asta dacă aşa e porunca, răspunse cel ce vorbise mai înainte. Scoase din şerpar cuţitul şi de sub mintean baltagul, întinzîndu-le. Ceilalţi doi îi urmară exemplul. Porniră cu toţi înspre creastă. Cale de vreo oră au tot mers urcînd şi apucîndu-se de tufele pitice ivite în cale sau de colţuri de stînci pentru a nu se rostogoli în hăul deschis sub picioarele lor. Deodată, unul din paznici sună într-un fel de bucium. Imediat se auzi glasul altui

bucium. Mai făcură cîțiva paşi şi se opriră. În fața lor stăteau vreo douăzeci de oşteni înarmați cu sulițe. Unul din cei ce îi conduceau pe țărani se apropie de mai marele oştenilor, spunîndu-i despre ce este vorba. Într-o jumătate de oră, cei trei țărani se găsiră în fața marelui vornic. Acesta îi primi în cortul său urîndu-le bun venit. Cei trei se trîntiră cu fața la pămînt sărutîndu-i fiecare mîna.

— Care vă e numele, oameni buni? îi întrebă Dumbravă.

— Eu mă numesc Velicu, măria-ta, spuse cel mai înalt şi mai vînjos dintre ei.

— Eu mă numesc Bădui, stăpîne, şi am venit la picioarele tale spre a-ți sluji cu credință, spuse al doilea, un om smolit la față şi cu ochi ce priveau numai în pămînt.

— Pojală îmi spun oamenii, măria-ta, spuse al treilea, un om cu barbă rară.

— Ursule!

— Poruncă, stăpîne?

— Du-i pe oamenii ăştia să primească hrană şi băutură, că or fi flămînzi şi însetați de atîta drum!

— Să trăieşti, măria-ta, şi Dumnezeu să-ți dea sănătate şi să te apere de rele, mulțumi Velicu, cel înalt şi spătos.

Ieşiră toți trei după Ursu. Trifan îi urmări cu privirea. Era neîncrezător şi bănuielnic. Dumbravă îi prinse uitătura!...

— Ce-ți umblă prin minte, Trifane? întrebă marele vornic.

— Nimic, stăpîne! Numai că...

— Numai că... ce?

— Ştiu şi eu?!... Cum de-au găsit ei aşa de iute drumul şi locul unde-am tăbărît noi? Aici nu-mi vine mie la socoteală! Că le-ar fi spus un moş... Ce fel de moş era acela ce ştia locurile noastre?

— Prea te temi de toate, Trifane, îi răspunse marele vornic începînd să rîdă.

— Mă tem, stăpîne, că oamenii s-au făcut răi şi ticăloşi şi doritori de bani fără de muncă. Că de învățat aceste mişelii, avea cine să-i învețe, răspunse Trifan cu gîndul la boieri.

— Nu zvîrli cu piatra cît nu vezi! spuse Dumbravă.

— Apăi, după ce-am văzut, se cheamă că e prea tîrziu, stăpîne!

Trecuseră cîteva zile. Oaspeții lui Dumbravă îşi vedeau de treaba lor, căutînd să pună umărul la tot ce era mai greu. În cea de-a treia noapte, după ce puseră străjile, aprinseră focul şi se culcară, Velicu, fie din cauza gîndurilor, fie de dorul celor de-acasă, nu putea dormi. Ieşi din locul în oare îşi făcuse culcuşul, umblînd încet pe lîngă soții lui care dormeau. Era o noapte cu o lună ca de var. Velicu se apropie încet de cortul marelui vornic. Trase cu urechea. Liniştea era atotstăpînitoare. Mai făcu un pas şi se trezi față în față cu marele vornic.

— De ce nu dormi, Velicule? îl mustră cu blîndețe Dumbravă.

— Iacă, măria-ta, nu pot lipi geană de geană din cauza gîndurilor. Mă mistue dorul după cei de-acasă şi grija...

— Cînd ai venit aici, nu te-ai gîndit la toate astea?

— Ştiu şi eu ce să spun, măria-ta?! Tot începutul e greu! Cu timpul o să meargă strună! Bată-l Dumnezeu de dor că te fierbe fără foc, rîse uşor Velicu.

Dumbravă nu răspunse. Se mulțumi să privească stelele, cu gîndurile duse la Mihăiță despre care nu mai aflase nimic.

— Măria-ta, îndrăzni Velicu apropiindu-se, îngăduie să pun pe spatele măriei-tale bunda asta. Noaptea e frig aici şi vîntul e rău şi muşcă. Fără a mai aştepta răspuns din partea lui Dumbravă, îi puse pe spate bunda lui flocoasă. Marele vornic vru să-i mulțumească, dar simți o lovitură puternică în mijlocul capului. Totul se întunecă în mintea

lui. Velicu îl prinse în brațe. De după doi tufani se iviră şi Bădui cu Pojală. Tocmai atunci, una din străji, un oştean tînăr, trecu pe lîngă ei. Încercă să strige. Mîna noduroasă a lui Bădui şi jungherul lui Pojală opriră inima aceluia pe loc. Îl legară zdravăn pe Dumbravă şi, săltîndu-l ca pe un sac, porniră cu el la spinare.

Trifan visă urît. Se făcea că din adîncul unei ape grele şi mocirloase ieşise o iazmă care, apucîndu-l în brațe, îl trăgea în mijlocul apei negre. Trifan se zbătu în somn cu disperare, gemu şi se trezi lac de sudoare. Luna cu lumina ei de gheață se înălțase sus de tot. Trifan se ridică în capul oaselor gîfîind. I se păru că vede cîteva umbre ce încercau să se strecoare printre copaci. Sări în picioare luînd-o la fugă înspre cortul marelui vornic. Cortul era gol. Îl trezi zgîlțîindu-l pe Ursu şi amîndoi se năpustiră pe urmele celor ce încercau să fugă cu prada. Îi ajunseră. La un semn al lui Trifan Ursu o luă la dreapta în vreme ce Trifan atacă de-a dreptul. Bădui trase cuțitul, dar pumnul lui Trifan îl doborî. Dacă nu se ferea, bîta lui Pojală i-ar fi crăpat capul. Trifan urlă de durere şi de furie. Îl lovise peste umăr. Într-o minută îl prinse de grumaz şi, învîrtindu-l ca pe o cîrpă, îl trăsni cu spatele de un copac. Pojală răcni ca din gură de şarpe rămînînd grămadă lîngă rădăcina pomului. Nu mai putu face nici o mişcare. Leşină. Velicu trase cuțitul şi îngenunche lîngă Dumbravă punîndu-i acestuia cuțitul la gît.

— Dacă te apropii, îi tai gîtul, spuse Velicu lui Trifan care se opri neştiind ce să facă. Îşi dădu seama că ucigaşul nu s-ar fi dat înapoi să-şi pună în practică amenințarea. Uşor, ca pisica, Ursu se strecură neobservat în spatele lui Velicu.

— Gîndeşti că d-aia am bătut eu atîta drum? Ca să ți-l las aicea? Velicu rînji. Era sigur că Trifan nu va avea curajul să facă un pas înainte. Aş fi putut să-l omor pe loc,

dar prețul e mai bun dacă îl duc viu, urmă Velicu urmărind orice mişcare a lui Trifan.

— Măi, tu nu eşti decît un cîine păduchios! îi strigă Trifan nefericit că nu putea face nimic. Celălalt rîse. În clipa aceea, Ursu căzu peste Velicu aşa cum cad copacii uriaşi peste tăietor, strivindu-l. Înjurînd de mama focului, Velicu încercă să scape de sub atacator. Cuțitul îi căzu din mînă, în vreme ce pumnul lui Ursu îi strivea fața. Sări şi Trifan repezindu-se la Dumbravă, dezlegîndu-l. Acesta se ridică încă amețit. Îl legară pe Velicu, țeapăn de tot, trăgîndu-l după ei. Pojală muri după cîteva ore de chinuri groaznice, iar Bădui fu legat împreună cu Velicu. În primele ore ale dimineții fură judecați în fața oamenilor. Velicu şi Bădui au fost spînzurați sus, pe creasta muntelui, rămînînd să atîrne în ştreang pînă cînd va cădea carnea de pe ei. Imediat, Dumbravă şi oamenii lui îşi schimbară ascunzătoarea. Era limpede că locul fusese descoperit. Oamenii se strecurară mai departe pe cărări necunoscute, poposind la ceasul cînd cerul se face vinețiu. Luna începu să strălucească aşa, ca o maramă aşezată pe cosițele negre ale nopții. Văzduhul părea încremenit. De nicăieri nu se auzea vreun zgomot, doar nişte oameni încolțiți de singurătatea lor înaintau spre undeva, încercînd să se elibereze de spaime.

*

Deşi îi promisese libertatea dacă-i va spune lui vodă tot ce-l învățase, Slăvilă îşi uită făgăduiala față de Ahmed-tătarul, ba mai mult, se pregătea să-l ucidă ca toată vina să cadă asupra lui Ion vodă şi astfel Calga han să se poată repezi asupra Moldovei ca viforul şi, răpunîndu-l pe domn, boierii să poată fi din nou stăpîni pe țară şi pe cel ce va fi trimes de Poartă. Totul fusese ticluit în cele mai mici amănunte de către vicleanul hatman. Slăvilă aştepta doar momentul cînd să-l atragă pe Ion vodă în plasa pe care o țesuse cu migală atîta vreme, ca apoi,

dîndu-l în mîna tătarilor, să poată ajunge acolo unde niciodată nu s-ar fi gîndit să ajungă. Şi dacă cei trei oameni ai lui, Velicu, Bădui şi Pojală, îl vor aduce pe Dumbravă la picioarele sale, atunci, da! Putea spune că s-a născut cu noroc pe acest pămînt. Dar cei trei nu aveau să se mai întoarcă niciodată.

În beciul în care zăcea închis Ahmed, apa ploilor intrată pe fereastră se prelingea pe zid. Ahmed nu se atinse de mîncare. Bău puțină apă din cana de tablă cu gust de cocleală şi se întinse pe pat. Căuta să ghicească intențiile hatmanului. „Pentru ce l-a pus să mintă în fața lui vodă? Pentru a-l doborî pe acel Dumbravă? Poate! Şi pentru ce i-a făgăduit libertatea ca acuma să-l țină mai departe închis? Ce mai vrea de la el? Pentru ce nu vrea să primească răscumpărare de la Calga han? Dar dacă acum, după ce şi-a făcut interesele, înlăturîndu-şi duşmanul, va pune oamenii să-l omoa…” Se opri din gînduri auzind la fereastră un zgomot uşor. Cine putea fi? Cei puşi să-l păzească desigur că dormeau beți pe undeva prin apropiere! Erau atît de siguri că tătarul nu avea nici pe unde fugi, nici cum fugi, încît îşi permiteau să se şi îmbete şi să doarmă. Un frig nervos puse stăpînire pe Ahmed făcîndu-l să-i clănțăne dinții în gură. Se ridică de pe pat şi punînd masa lîngă zid se urcă pe ea. Afară, cerul era bătut în ținte de aur. Îl cuprinse un dor nebun după cerul albastru, întunecat, al nopților din Crîm. Privi foarte atent. O umbră se mişcase sub fereastra lui. Reuşi să desluşească uluit chipul lui Mihăiță. Se temu pentru băiat care putea fi prins dintr-o clipă în alta.

— Mihăiță!

— Ssst! Am venit să te scap, Ahmed.

— Să mă scapi? Pentru ce vrei tu să mă scapi?

— Pentru a pune în fața minciunii adevărul şi în fața adevărului pe cei vinovați, răspunse băiatul. Tot ce-ai spus

tu lui vodă nu poate fi adevărat. Nimeni nu-l iubeşte pe măria-sa mai mult ca părintele meu!

— Părintele tău e...

— Marele vornic Dumbravă, completă Mihăiță. Am aflat toate astea de la fratele unui oştean care serveşte la curtea domnească. La început nu mi-a venit a crede, dar cînd o slugă a tatălui meu mi-a spus că ar fi fugit de mînia domnului, nu m-am mai întors acasă. Stau ascuns pe la oamenii care l-au iubit întotdeauna pe tata. Ahmed, nu poate fi adevărat! Nu-i aşa că niciodată tatăl meu nu te-a chemat împotriva domnului său?

— Hatmanul Slăvilă mi-a făgăduit libertatea în schimbul acestei fărădelegi, spuse tătarul într-un tîrziu.

— Tare mă tem ca hatmanul Slăvilă să nu te ucidă, spuse Mihăiță îngîndurat.

— Să mă ucidă? Pentru ce?

— Uitat-ai, Ahmed, că morții nu vorbesc?

— Unde se află părintele tău acuma? întrebă Ahmed cuprins de o mare tristeţe.

— E fugit. Nici eu nu ştiu nimic de el şi nici el nu ştie nimic de mine! Mă ascund fără a fi făptuit ceva rău! Dorul de părintele meu îmi sîngerează inima.

Ahmed plecă privirea. Îşi dădu seama că n-a fost decît o unealtă în mîinile lui Slăvilă cu care acela lovise într-un om nevinovat şi în acest băiat care începuse să-i fie drag. Dacă cineva ar fi procedat tot atît de necinstit faţă de Calga han, tatăl său, n-ar fi şovăit nici o clipă să-l pedepsească pe ticălos. O ruşine puternică îl cuprinse la gîndul că acest copil de moldovean vine să-l scape, cu riscul vieții, pe el, care făcuse atîta rău... Întinse mîna printre gratii. Mihăiță i-o strînse fără pic de ură sau fățărnicie.

— Iartă-mă! şopti tătarul.

— Încerc să te înțeleg, Ahmed! Ai vrut să-ți scapi zilele...

— Mînînd pe altul la moarte.

— Ahmed, vrei să-mi ajuți să-mi scap părintele?

— Din toată inima, răspunse Ahmed.

— Atunci să ne grăbim. Ți-am adus o sabie şi un jungher. Îi întinse armele printre zăbrele.

— Voi căuta să sfarm încuietoarea cu cuțitul, spuse Ahmed luînd armele.

— Vifor ne aşteaptă dincolo de zid. Grăbeşte-te! Ahmed coborî de pe masă îndreptîndu-se către uşă. Încuietoarea era solidă, dar lemnul fiind putred, aceasta începu să se mişte de la prima încercare a tătarului. Ahmed băgă jungherul între limba încuietorii şi lemnul uşii. Lama cuțitului se îndoi, dar nu se frînse. Mai forță o dată şi limba de fier ieşi în afară. Îi venea să chiuie de bucurie. Se îndreptă spre uşa cea mare a beciului, căreia Mihăiță încercă să-i scoată unul din belciugele ce țineau lacătul cu un drug de fier. Muncă anevoioasă, mai ales pentru un băiat ca Mihăiță, nedeprins cu asemenea meşteşuguri.

Odaia Arunei nu era departe de beciul blestemat. Fata, care dormea ca un iepure, se trezi la zgomotul uşor ce se auzea de la beci. Ceva o mîna într-acolo. Se îmbrăcă în grabă şi ieşi. Aproape de locul de unde venea zgomotul se opri să asculte. Ştia că în beci hatmanul ținea închis pe un oarecare, dar nu ştia cine era prinsul. Mai făcu cîțiva paşi şi la lumina lunii, destul de slabă, dar bună pentru ochii tineri ai fetei, Aruna îl zări pe Mihăiță. Îşi duse mîna la gură ca să nu strige. Fata se uita în toate părțile pentru a-l putea anunța în cazul unei primejdii. Simțea în sufletul ei că tînărul nu făptuia nimic rău, ci dimpotrivă. Nu încercă să se apropie de el pentru a nu-l speria.

Mihăiță reuşi să scoată belciugul care ținea lacătul. Smuci cu putere şi lacătul atîrna acum doar într-o singură parte. Ahmed deschise poarta beciului. Se opri o clipă în prag respirînd adînc, după care se îndreptă spre zid. În acel moment, unul din paznici fu trezit de sete. Se ridică îndreptîndu-se spre fîntînă. Auzi zgomot de paşi. Alergă

înspre beci tocmai cînd Ahmed se afla călare pe zid gata să-l sară. Paznicul se zăpăci atît de tare, încît uită să mai dea alarma şi ridicînd sulița o zvîrli cu toată puterea înspre Mihăiță aflat cu spatele la el. Aruna, care văzuse gestul paznicului, se repezi, şi sulița menită lui Mihăiță se înfipse în pieptul fetei. Se prăbuşi. În aceeaşi clipă jungherul lui Ahmed vîjîi, oprindu-se în pieptul paznicului. Mihăiță nu înțelegea ce s-a întîmplat. Totul fusese ca un fulger. La vederea Arunei cu pieptul sfîşiat de suliță, păli.

— Aruna! gemu el.

— Fugi! şopti Aruna privindu-l pentru ultima oară cu ochii plini de o nețărmurită iubire.

Mihăiță văzu cum zboară viața din ochii mari şi negri şi o simți moale în brațele lui. Îşi scoase cuşma. Sărutîndu-i buzele reci pentru ultima oară, o aşeză cu băgare de seamă pe iarbă. Fata îl privea cu un zîmbet fericit şi dincolo de moarte. Îl trezi şuieratul lui Ahmed. Se repezi peste zid cu lacrimile în ochi.

Vifor porni cu fugarii într-o goană disperată. Era un armăsar puternic şi iute ca vîntul. Galopul calului fu amplificat de liniştea ce domnea în jur. Unul din paznici se trezi ascultînd atent. Acest galop care se pierdea în miez de noapte nu i se păru lucru curat. Se repezi la temniță, cuprins de bănuială. cît p-aci să se împiedice de trupul paznicului ucis de Ahmed. Se dădu alarma. Oamenii alergau dintr-o parte în alta înnebuniți, neştiind ce se întîmplă.

După ce îşi trase ceva pe el, hatmanul ieşi în curte. Văzu cum aleargă oamenii, îi auzi strigînd şi nu înțelegea nimic. Era şi buimac de somn şi de băutură. La lumina unor torțe zări trupul Arunei şi al paznicului.

— Ce înseamnă toate astea? Ce s-a întîmplat? urlă Slăvilă. Ivaşcu se apropie tremurînd. Fața îi era palidă ca de mort. Mişca buzele fără a putea spune un cuvînt.

N-auzi Ivaşcule? Cu tine vorbesc! Ce s-a întîmplat? repetă Slăvilă cu fața congestionată de furie.

— Stăpîne... diavolul acela închis... a... fugit! răspunse Ivaşcu simțind cum i se usucă gura.

— A fugit? Lui Slăvilă nu-i venea a crede. Cum a fugit? Dar paznicii? Ce făceau paznicii mei pe care îi hrănesc pentru a-mi fi credincioşi?

Ivaşcu nu răspunse. Ştia că în vorbele hatmanului se strecurau şi nişte aluzii la adresa lui.

— Cîți oameni îl păzeau? mai întrebă hatmanul. Cine erau aceia?

— Noi, măria-ta! răspunse unul din paznici stînd mai departe lîngă trupul soțului lor, ucis.

Două dungi albe, rău prevestitoare, apărură în stînga şi în dreapta nărilor hatmanului.

— Apăi, dacă prinsul a fugit de sub ochii voştri, voi nu veți mai fugi niciodată, spuse el. Să li se tragă cîte trei sute de toiege la tălpi, pentru ca tot restul zilelor lor să meargă d-a buşilea! Uitîndu-se la Aruna şi la paznicul ucis, rosti fără nici un fel de emoție: îngropați-i! Se întoarse către Ivaşcu, privindu-l cu o linişte teribilă. Ia seama, Ivaşcule! De nu mi-l aduci înapoi, vă ucid pe toți! Să nu-ți pară lucru de şagă! Acum repeziți oamenii şi mi te întoarce cu fugarul cetluit bine, că odată încăput pe mîinile mele, îl voi face eu să-i treacă nesăbuința asta, mustrîndu-l după faptă! Se întoarse şi intrînd în casă trînti uşa.

Ivaşcu rămase să împartă poruncile. Desfăcu oamenii în cete, luă caii cei mai iuți şi oamenii cei mai vrednici de harță şi urmărire, ieşind cu ei pe poartă în goana mare.

Vifor alerga ca vijelia. Cei doi încetiniră pentru a nu-l osteni prea tare. Ahmed întoarse capul spre Mihăiță. Vru să-i spună ceva, dar văzîndu-i ochii înroşiți de plîns, tăcu. Deodată auziră tropote de cai în urma lor. Ivaşcu ghicise bine drumul fugarului înspre codru. Ahmed lovi calul cu latul săbiei. Acesta se săltă în două picioare şi sforăind,

zvîcni înainte, nălucă! Auziră amîndoi urletele slujitorilor care îşi îndemnau caii, apropiindu-se din ce în ce mai mult. În depărtare se zărea codrul. Cu cît se apropiau de el, cu atît creşteau speranţele celor doi. Cînd, la marginea pădurii, apărură călăreţi. Era o ceată de a lui Ivaşcu trimisă pe scurtătura drumului spre a tăia calea fugarilor. Ahmed smuci dîrlogii înspre stînga. Cei doi tineri erau ferm hotărîţi să-şi vîndă pielea cît mai scump. Ivaşcu apucă arcanul repezindu-se bezmetic înainte. Mihăiţă se întoarse ţintind cu arcul pe primul călăreţ care se apropia. Omul se rostogoli de pe cal. Ceilalţi cai săriră peste omul căzut gonind mai departe. Zorile se iveau crunte, înfăţişînd rana roşie a soarelui. De undeva, ţipătul unei păsări venea ca o ameninţare de moarte...

În jurul mesei mari stăteau strînşi cei patru boieri: spătarul Cozma, stolnicul Bilăe, postelnicul Danciu şi hatmanul Slăvilă. Prea sfinţia-sa Ghedeon se scuză că nu poate veni din cauza podagrei. Slăvilă se făcu a crede povestea cu podagra înjurîndu-l în gînd. Îl ştia temător şi fricos şi gata de a trece de partea cealaltă. Slăvilă se uită la cei trei boieri cu scîrbă, văzîndu-i cum înfulecă baclavalele năclăite în miere strînsă la copcă de fagure, din aceea parfumată, cum sorbeau vutcile, cum clefăiau şi cum rîdeau cu rîs grosolan. Îl cuprinse ciuda văzîndu-i cum părăduiesc totul ca lăcustele. Sta deoparte cu bărdaca de vin şi cu nuci tăvălite în apă sărată şi uscate la cuptor.

— Mîncaţi şi beţi ca nişte bezmetici, dar acu o să vă treacă pofta, spuse Slăvilă după ce aburul vinului începu a i se ridica la cap. Se sili a rîde ca de o glumă. Cei trei boieri se opriră cu paharele în mîini.

— Ce voieşti a spune, cinstite hatman? întrebă postelnicul Danciu, cel mai găman dintre toţi. Nu ştia dacă Slăvilă glumeşte sau vorbeşte serios.

— Voiesc a spune, tărăgăna Slăvilă cuvintele, că Ahmed, fiul lui Calga han, a fugit de la locul unde îl țineam închis! Cei trei îl priveau năuci, nevenindu-le să creadă. Nu mai mîncați? îi îmbie el rînjind, bucuros foarte că s-au făcut deodată palizi la față. Mîncați şi beți, boierilor, că viața e scurtă, adăugă Slăvilă privindu-le chipurile fleşcăite.

— Ți-e a şugui de bună seamă! spuse Cozma.

— Bine ar fi de-ar fi şagă, răspunse morocănos hatmanul.

— A fugit! repetă Danciu ca un ecou. Dacă Ahmed a fugit, atunci nici capetele noastre nu mai au ce căuta pe umeri!

— Tare te mai temi de moarte, postelnice, spuse Slăvilă zîmbind răutăcios. Eşti mai rău ca o muiere!

— Poate să fie şi după cum spui domnia-ta, hatmane, dar eu socot că poate a fi mai bine dacă ne-am băjeni peste munți sau la leşi!

— Ştiu, postelnice, răspunse Slăvilă în bătaie de joc. Nimic nu-i mai uşor decît a da dosul! Numai că e greu ca unul să fie cu folosul şi altul cu ponosul. Binele şi răul trebuie împărțit frățeşte.

— Ba, eu gîndesc că bine a grăit postelnicul Danciu, se amestecă şi spătarul Cozma în vorbă. Mai bine ne-am băjeni, căci aici lesne îi va fi lui vodă să ne aducă de grumaji în fața sa.

Slăvilă pufni făcînd un gest a lehamite.

— Aşa e, cinstite hatmane, întări şi stolnicul Bilăe. Odată încăpuți în gheara lui, ne va tăia ca pe berbeci de îndată ce tătarul îi va spune adevărul, continuă el care ştia ca şi ceilalți boieri mişelia pusă la cale de Slăvilă. Îl va mai aduce şi pe Dumbravă la loc de cinste, iar noi ne-om pierde şi capetele şi averile. Că, dulăul cela de Dumbravă, să nu gîndeşti domnia-ta că ne va ierta pentru ocara adusă. Încai de ne-ar judeca divanul, poate că ne-am alege numai cu surghiun, dar tare mă tem că ne va scoate în

fața gloatei asmuțind-o asupra noastră, lăsînd-o să ne ucidă cu pietre. Oare nu grăiesc bine, boieri dumneavoastră? întrebă Bilăe.

„Parcă sînt nişte şobolani răpciugoşi, scoşi de coadă de prin noroaie şi găuri", gîndi hatmanul privindu-i cu o mare amărăciune.

— Ce să spun, stolnice Bilăe, răspunse într-un tîrziu hatmanul. Tare se amărăşte sufletul meu văzînd că am pornit la ăst drum cu nişte fricoşi ca domniile voastre!

— Ce stai şi vorbeşti domnia-ta, hatmane! sări postelnicul Danciu. Uşor e să te descăpățîneze lăsîndu-ți jupîneasa şi feciorii la uşile altora? Acum vodă e mînios pe Dumbravă, după cum ai pus domnia-ta lucrurile la cale, dar dacă tătarul va ajunge în fața lui vodă? Aşa-i că-i va întoarce marelui vornic înzecit ce i-a luat? Ba, mai vîrtos, cu răsplată mare îl va îmbuna! Eu, iertate să-mi fie păcatele, nu vreau să-mi stea căpățîna prinsă de urechi în poarta curții domneşti! sfîrşi Danciu.

Hatmanul Slăvilă îl lăsă să se descarce bine de tot, uitîndu-se cu mare jale la căpățîna lui Danciu, cea cu nas lung şi subțire şi urechi mari, clăpăuge şi roşii. Şi-o închipuia fără de trup, atîrnată ca o desagă de cioban în poarta curții şi îi veni să rîdă, dar se abținu. Nu era bine să-i zgîndăre prea mult. De aceea spuse fără a se mişca:

— Se vede treaba că mi-a fost dat mie să plătesc păcatele cele multe înconjurîndu-mă de astfel de oameni! Boierii începură a se nemulțumi. V-am spus că a fugit Ahmed han, continuă Slăvilă, şi nici nu mi-ați lăsat răgaz să termin, că ați şi sărit cu gura de parcă v-ar fi muşcat un şarpe veninos! Ridică bărdaca din care trase o înghițitură zdravănă. După ce îşi şterse mustățile şi barba, continuă: Ba e bine că a fugit Ahmed han! Boierii se uitară la el ca la un nebun, întrebîndu-se fiecare în sinea lui dacă Slăvilă nu s-o fi îmbătat iarăşi după cum îi era obiceiul.

— Bine zici că a făcut Ahmed? întrebă stolnicul Bilăe.

— Nu bine! Foarte bine! Aşa să ştii, stolnice, răspunse Slăvilă.

— Apăi, Dumnezeu să te mai înţeleagă, jupîn hatmane, spuse Bilăe ridicînd din umeri. Cum zici că e bine cînd lucrurile erau ticluite în aşa fel încît Dumbravă în căderea lui să-l tragă şi pe vodă după el. Se opri uitîndu-se înspre uşă.

— Ehei, doamne, doamne! Lăsatu-m-ai de ruşine, să şed lîngă cei sărmani cu duhul! spuse Slăvilă înălţînd privirile înspre tavanul cu grinzi solide de stejar.

— Vorba ceea... capul să ţi-l spargă, dar hatîrul să nu mi-l strice, rîse stolnicul Bilăe veninos.

— Cu domniile voastre nu-mi rămîne altceva de făcut decît a căra apă în Dunăre, spuse Slăvilă rozîndu-şi mustaţa.

— Deh! Să nu zic într-un ceas rău, dar cine scapă de stîlpan, nu scapă de buzdugan! spuse Danciu.

— De-ajuns cu şaga, spuse Slăvilă ridicîndu-se. Să stăm strîmb şi să chibzuim drept! Ahmed a fugit! Dar nici eu n-am stătut cu mîinile în sîn, ci degrabă mi-am repezit oamenii pe urmele lui şi bun e Dumnezeu sfîntul! Mi l-au adus înapoi teafăr-teferuţ...

— L-au prins? întrebă Bilăe răsuflînd uşurat împreună cu ceilalţi.

— D-apoi cum? îşi umflă hatmanul pieptul. Că am pus pe urma lui cei mai buni cai şi cei mai destoinici slujitori care i-au luat urma ca nişte zăvozi. Numai că nu l-au prins singur... Făcu o pauză lungă pentru a gusta nerăbdarea boierilor. L-au prins şi pe cel ce îl slobozise din temniţă...

— Să mă bată Dumnezeu dacă n-o fi fost chiar marele vornic Dumbravă, spuse Bilăe înveselit, bătînd cu pumnul în masă.

— Nu eşti departe, stolnice, răspunse Slăvilă. Dar nu e chiar aşa. Cu Dumbravă voi avea eu nişte socoteli,

descîlcind nişte fire pe care oameni de-ai mei de nădejde caută să le prindă!

— Atunci or fi fost oameni de-ai lui, îşi dădu cu părerea spătarul Cozma.

— Te-ai depărtat, spătare! Ei, boierilor, aşa-i că va mai venit inima la loc? îi întrebă Slăvilă uitîndu-se batjocoritor la ei.

— Păi, de ce nu spui aşa, mărite hatman, şi ne tot fierbi cu încetul? sări şi postelnicul Danciu cu gura.

— Iaca, mi-a fost voia să vă fac să treceţi prin toate răcorile. Aflaţi că mişelul care a cutezat a-l slobozi pe tătar nu-i altul decît… feciorul marelui vornic Dumbravă!

Se lăsă o linişte mare.

— Cum vine vorba asta, jupîn hatmane? întrebă spătarul Cozma nevenindu-i să creadă.

— Aşa cum ai auzit, spătare, îi răspunse Slăvilă.

— D-apoi copilandrul acela nu-i decît un ţînc! se miră Danciu.

— Puiul de viperă nu trebuie să fie prea mare ca să muşte, răspunse Slăvilă.

— Mulţumescu-ţi ţie, doamne, că ne-ai dat în mînă cea mai bună dovadă faţă de vodă, spuse Bilăe făcîndu-şi o cruce mare. Pentru ce ar fi făcut, mişelul, treaba asta dacă nu l-ar fi îndemnat tătîne-său de pe unde o fi ascuns?!

— Ce mai aştepţi, cinstite hatmane? zise spătarul Cozma. Pune-l la cazne şi vom afla îndată unde e marele vornic.

— Mai încet cu graba şi mai repede cu zăbava, spătare, îl potoli Slăvilă pe Cozma. De vreme ce Dumbravă se ascunde de mînia lui vodă, pe mine nu mă mai pune pe gînduri.

— Uitat-ai, mărite hatman, că domnia-ta ai făgăduit preţ bun celui ce ţi-l va aduce pe Dumbravă viu ori mort? întrebă Danciu.

— Aşa e, postelnice! Dar asta e o treabă a mea, spuse Slăvilă privind la Danciu printre gene şi dîndu-i a înțelege prin aceste vorbe că nu e dispus să mai dea şi alte explicații, neacceptînd amestecul unuia şi altuia în treburile lui. Ştiu pe unde vă umblă gîndul, continuă el. Vă gîndiți şi vă frămîntați cum să puneți voi mîna pe Dumbravă ca să vă puteți apropia de vodă! Pe Dumbravă îl înhaț eu, boierilor! Iar voi veți pune mîna pe marele vornic cînd o prinde mîța peşte şi coada de urs îi va creşte!

Boierii tăceau, uitîndu-se fiecare în altă parte, nici infirmînd, nici confirmînd spusele hatmanului. Şi cînd tăceau boierii era semn de neînțelegere şi de harța. Dar în cazul de față nu-i ardea nimănui să se sfădească, ci căutau a merge uniți pînă la capăt. Iar care va fi capătul nu-l ştia decît bunul Dumnezeu!

— Acum mergeți la casele domniilor voastre, continuă Slăvilă, şi nu cercați a face treabă fără mine, le spuse el cu o uşoară amenințare în glas, ci mai bine căutați a vă strînge turmele, armați-le şi păstoriți-le cum trebuie să le păstorească ciobanul gospodar, sfîrşi el.

— Oare de va cădea vodă, norodul nu se va scula? schimbă vorba spătarul Cozma.

— Norodul? Va striga şi va răcni de se va cutremura tîrgul: „Trăiască măria-sa Cutare vodă!" Mult îi pasă norodului cine vine şi cine pleacă, cine rămîne cu capul pe umeri şi cine şi-l lasă pe butuc! Glas să avem pentru a cînta, c-apoi o juca el după vrerea noastră, spuse Slăvilă, înțelegînd unde bate Cozma care la amenințare răspunsese cu amenințare.

Boierii ieşiră unul după altul. În urma lor, hatmanul trînti uşa scrîşnind din dinți. „Dulăi nemernici! Vreți să scoateți pita din cuptor eu mîinile mele! V-ați şi găsit omul! Mai degrabă va cînta muezinul în turla bisericii creştineşti decît să împlinesc eu poftele voastre!"

Pe cînd încălecau ajutați de slujitori, spătarul Cozma se adresă stolnicului Bilăe:

— Nu crezi domnia-ta, stolnice, că ne-ar sta nouă mai bine peste munți decît aici, unde începe a fierbe cazanul demonicesc al lui vodă şi al hatmanului?

Bilăe nu răspunse. Mormăi ceva de neînțeles.

Danciu ciuli urechea. Se făcu că se pleacă pentru a întoarce scara de la şa ca să audă mai bine ce îşi vorbeau cei doi.

— Spus-ai ceva, jupîn spătare? întrebă cu voce mieroasă pe Cozma.

— Spus-am, jupîn postelnice, că vreme frumoasă ca aiasta de mult n-a mai văzut Moldova, răspunse Cozma cu aceeaşi miere în glas.

— Aşa e, aşa e, jupîn spătare, întări Danciu spusele lui Cozma necrezînd o iotă din ele! „Nu ți-e ție de vreme, gîndi Danciu, cum nu mi-e mie poftă de a mă urca în copac şi a sări în cap!" întorcînd obrazul spre Cozma îi surîse plin de nevinovăție. Numai Bilăe tăcea înfundat şi gînditor, trăgîndu-şi grumazul în gulerul surtucului.

— Mă tem că hatmanul, în marea-i bunătate, vede lucrurile altfel decît le vedem noi! căută să-i prindă cu vorba pe cei doi postelnicul Danciu.

Bilăe continua să tacă. Cozma împunse calul spre a-l face să sară, ca să nu fie obligat să-i răspundă lui Danciu care îşi muşca buzele, gîndindu-se că poate s-o fi pripit. Fiecare se gîndea să-l jumulească pe celălalt, numai Slăvilă voia să-i jumulească pe toți trei, plus pe vodă şi pe Dumbravă.

VII. APELE LINIŞTITE SÎNT ADÎNCI

În mijlocul stepei se înălța cortul din mătase portocalie al temutului Calga han. Pe prăjina din vîrful cortului flutura flamura albastră a hanului. Straja păzea cu străşnicie ca nimeni să nu se apropie de cortul lui. Mai departe se aflau corturile, în culori şterse şi murdare, ale tătarilor. Grozea îşi îndemnă calul care începuse să sforăie speriat la vederea focurilor tătăreşti. O duhoare de carne uscată şi de seu rînced împuțea aerul. Prin fața corturilor, puii de tătar se zbenguiau mai mult dezbrăcați decît îmbrăcați. Femeile pregăteau mîncarea, iar bătrînii stăteau dinaintea corturilor fumînd din pipe de lut cu lănțug şi capac. Bărbații tineri se luptau între ei căutînd să se dovedească unul pe altul, unşi pe trup cu seu, pentru a putea aluneca din mîinile adversarului. Căpățînile rase, doar cu un smoc de păr în mijlocul țestei, luceau de sudoare. Toți erau cu capetele descoperite, în afara bătrînilor ale căror căciuli flocoase erau băgate pînă peste urechi. O tătarcă tînără îşi frămînta corpul, frîngîndu-şi mîinile într-un dans sălbatec, învîrtindu-se în jurul focului. Cîțiva bărbați aşezați pe vine băteau tactul din palme. Grozea descăleca apucînd dîrlogii. Se văzu înconjurat de mai mulți sulițaşi. Unul din ei îl întrebă cine este, de unde vine şi ce caută aici.

— Binecuvîntat fie marele han, rosti Grozea ploconindu-se adînc în fața tătarului care îl întrebase. Află, mîndre tătar, că mă numesc Grozea şi sînt sluga

hatmanului Slăvilă. Am venit aici mînat de stăpînul meu pentru a vedea fața măritului han şi a-i da scrisoare din partea celui ce m-a trimes!

Tătarii îl priviră cu neîncredere. Cel care îl întrebase le făcu semn să-l țină pe străin mai departe în vîrful sulițelor pînă va veni el cu răspunsul. O voce aspră porunci ca trimesul hatmanului să se apropie. Se ridicară sulițele din fața lui Grozea făcîndu-i-se loc să treacă. Grozea înainta repede. Lăsase calul în paza tătarilor şi se pregătea să intre în cortul hanului. Se opri o clipă cuprins de spaimă la vederea fețelor galbene şi nemişcate ale paznicilor. Ajuns în cort se opri în fața intrării. Lăsîndu-se să cadă, sărută pămîntul dinaintea lui, dar cu coada ochiului trăgea la cel ce intrase după el. Îi cunoştea pe tătari şi felul lor ciudat de a se purta față de străini.

— Apropie-te, răsună o voce puternică.

Grozea săltă capul din țărînă neîndrăznind să se ridice. Privirea întîlni o față aspră cu barba rară şi țepoasă. De sub căciula flocoasă, strînsă de un rubin mare în frunte, îl pironiră locului doi ochi ca de pisică. La colțurile gurii atîrnau cîteva tuleie de păr. Calga sta nemişcat continuînd să-l privească.

— Vorbeşte! îi porunci hanul.

— Mărite han! Domnul şi stăpînul meu, marele hatman Slăvilă, îți urează sănătate şi îți trimete scrisoare prin mine, sluga lui credincioasă. Văzînd că hanul tace, Grozea se grăbi să-i întindă scrisoarea. Calga rupse încet pecetea hatmanului începînd să citească. Cunoştea limba moldovenească, O învățase în tinerețile lui, pe cînd luptase sub steag moldovean împotriva leşilor. Parcurse rîndurile scrisorii fără să tresară şi fără să se încrunte. Numai acolo unde hatmanul îi aducea la cunoştință că Ion vodă i-a ucis copilul, ochii hanului se îngustară ca două crăpături. Continuă să citească într-o mare şi desăvîrşită linişte.

După ce termină, împături scrisoarea rămînînd o clipă cu privirea în gol. Îşi reveni însă imediat.

— Stăpînul tău se roagă să năvălesc cu vitejii mei oşteni asupra Moldovei...

— Facă-se voia ta, mărite han, răspunse Grozea. „Oare de ce îmi spune mie taina scrisorii", se gîndi el, care, fiind destul de viclean, fu cuprins de bănuieli. „Şi de ce nu-mi spune şi restul scrisorii?" se mai întrebă Grozea. Gîndurile îi fură întrerupte.

— Fiindcă mi-ai adus veşti, fie bune, fie rele, te voi răsplăti după cuviinţă!

Întoarse capul spre un tătar vînjos şi lat în spate ce sta în picioare în dreapta sa.

— Gherai! îl strigă marele han pe tătar.

— Porunceşte, prea mărite! răspunse Gherai, stînd nemişcat cu braţele încrucişate pe piept.

— Poruncesc să îmbraci pe acest om din cap pînă în picioare. Să i se dea şalvari, cămaşă, cizme, brîu, un jungher tătăresc cu mîner scump, o pungă cu galbeni şi hrană.

— Ascult şi mă supun, prea mărite, răspunse tătarul închinîndu-se.

Grozea se trînti sărutînd pămîntul dinaintea hanului.

— Mărite han, eu, nevrednicul şi umilul tău servitor, îndrăznesc să întreb de răspuns pentru stăpînul meu.

— Spune-i stăpînului tău că răspunsul i-l voi aduce eu în vîrful săgeţilor, spuse Calga han uitîndu-se la Grozea cu aceeaşi privire sticloasă.

— Binecuvîntat în vecii vecilor să fii, mărite han, salută Grozea.

După ce mai sărută pămîntul o dată se retrase ieşind din cort cu spatele. Hanul continuă să privească în urma celui ieşit, în vreme ce îşi mîngîia alene tuleiele din barbă.

— Gherai!

— Porunceşte, prea mărite!

— Îndată ce se va depărta bine acest om, ucide-l! Gherai înclină capul. Nu se miră şi nu întrebă nimic.

Ştia că lui Calga han nu-i plac întrebările şi nici cei ce se miră prea mult. Dealtfel era obişnuit cu astfel de procedee.

— Pentru că a adus veşti despre năprasnica moarte a fiului meu mult prea iubit, am să-l răsplătesc pentru liniştea sufletului meu, dar stăpînu-său se teme ca sluga lui să nu trăncănească. Facă-i-se pe voie! spuse hanul găsind cu cale să-şi lămurească credinciosul. Iar darurile pe care i le-am făcut să-mi fie înapoiate. Un stîrv n-are ce face cu ele, şi-apoi vor mai veni trimeşii altor neamuri.

Vorbise stînd drept, cu picioarele încrucişate sub el.

Calga han era obişnuit să doarmă pe pămîntul tare peste care Gherai punea un covor gros, iar peste covor mai întindea o bucată de pîslă bine netezită, pe care hanul se culca adormind pe dată. Visele i le tălmăcea înțeleptul Tugatai, lăsîndu-şi stăpînul să se gîndească la cele şaptezeci de neveste sau la oştenii lui, care de mult nu mai fuseseră în pradă. În noaptea aceea însă, Calga han nu putu închide ochii. Se gîndea la Ahmed, cel mai iubit fecior al său, la Ion vodă care a cutezat să-i trădeze prietenia, la cumplita răzbunare pe care şi începuse a o pregăti în minte. Planul hatmanului era bun! Slăvilă va pofti pe voievod să cerceteze întăritu-rile făcute împotriva celor ce vor căuta să năvălească peste țară. Acolo, aproape de Prut, ascunşi în codru des, oştenii tătari îi vor aştepta. „De ce îşi vinde hatmanul, stăpînul? se gîndi Calga. Oare numai răsplată voieşte sau visează la domnia Moldovei!” Simțea o scîrbă profundă față de hatman şi o ură feroce împotriva lui Ion vodă. „Veți plăti moartea copilului meu cu viețile a mii de copii de-ai voştri, rosti hanul în şoaptă. Prin foc şi sabie îi voi trece! Iar pe muieri le voi lua roabe, dăruindu-le oştenilor mei! Iar tu... tu, Ion vodă, cel pentru care am cerşit mila craiului leşesc, blestemat să fii

dimpreună cu tot neamul tău, în vecii vecilor, iar odihnă să nu găseşti decît după ce-ți voi umple pielea cu paie murdare cu bălegarul cailor mei!" Se răsuci pe burtă cuprins de o mare durere. Prin crăpăturile ochilor se iviră lacrimile. Bătu mînios cu palma în pămînt gemînd ca fiara lovită de suliță. Oşteanul de strajă se repezi înăuntru speriat.

— Ieşi! urlă Calga han la el. Oşteanul se făcu nevăzut.

Grozea primi straiele, punga cu galbeni, jungherul şi merindele. Bău cumîs şi mîncă lacom cîrnați tătăreşti, făcuți din carne de oaie şi de catîr îngrăşat, bătuți cu mirodenii şi uscați la vînt.

După ce se sătură bine, se ploconi în fața tătarilor şi încălecă, îndepărtîndu-se mai întîi la pasul calului, după care înfigînd pintenii în burta acestuia o porni la galop. Se temea ca nu cumva hanul să se răzgîndească. Străbătu stepa cu mintea înfierbîntată de fel de fel de gînduri. „Măria-sa vodă, desigur că nu ştie ce urzeşte stăpînul meu! Şi de-ar şti, oare nu mă voi căpătui mai bine? Poate că vodă mă va răsplăti dîndu-mi boierie mare şi averi mult mai procopsite decît cele făgăduite de hatman prin hrisov de danie!"

În depărtare luceau apele Nistrului. Luna îşi făcuse drum de aur peste ape şi peştii se loveau de strălucirea ei fără de zgomot. „Da! Aşa va face! De îndată ce va ajunge la Iaşi, se va repezi la curtea domnească." Se şi vedea îmbrățişat de vodă şi căftănit cu caftan mare boieresc, iar pe stăpînu-său, Slăvilă, legat în lanțuri la picioarele domnului. Îi păru rău de hatman. Crescuse la curtea aceluia, mîncase pîinea lui, îl furase din toate cele şi iată, acuma se pregătea să-l vîndă! „Aşa-i mersul vieții!" se îmbărbăta el lăsînd gîndul mişelesc să-l alunge pe cel curat. „Dacă m-aş gîndi la altul, ce-ar mai rămîne pentru mine?" se întrebă Grozea. Mergînd el aşa cu gîndurile cele

negre, băgă de seamă că stepa se terminase. O boare caldă îl învălui. Îi venea să cînte. Ba chiar începu să mormăie ceva. Întunerecul îl învăluia din toate părțile. Luna intrase în nori. Copitele calului bocăneau peste drumul uscat ca piatra. Urcă o colină întorcînd capul aşa, din obişnuință. Nu se temea. Era puternic şi învățat să se bată. Înainte de a ajunge la vadul pe care îl trecuse la venire, dădu peste nişte tufişuri. Lăsă calul la pas mîngîindu-l pe coamă. Chiar nu mai avea de ce să se teamă. Tătarii rămăseseră în stepa lor neluîndu-se nici unul după el. Cînd se aşezase la masă, tătarii îl îndemnaseră să mănînce şi să bea, zîmbindu-i aşa cum ştiau ei să zîmbească. Îl zărise tot atunci pe Gherai dînd o poruncă scurtă, cîțiva tătari aruncîndu-se în şa şi dispărînd, dar nu se îngrijorase. Dacă era să-l atace, îl atacau de-atunci şi nu-i mai dădeau daruri! Ciuli urechea. I se păru că aude nişte şoapte. „Vîntul!", îşi zise Grozea. Totuşi, spre mai multă siguranță, trase paloşul din teacă. Se uită cu mare atenție în toate părțile. „Mă tem ca o muiere! îşi spuse şi rîse încet. Am început să am teama celui bogat care şi la umbra lui..." Apucă să audă şuieratul săgeții. Întinse mîna automat spre a se apăra, dar săgeata îl nimeri în gît, înfigîndu-se adînc. Încercă să o smulgă, icnind de durere. Simți sîngele cald şiroindu-i pe sub straie, pe umăr în jos. Bătu cu pintenii burta calului. Acesta se năpusti înainte. Încercă să privească înapoi. Nu putu întoarce capul. „Săgeată otrăvită", gîndi Grozea. Ochii i se împăienjeniră. Calul parcă se abătu din cale. Ridică ochii spre cer. Văzu două luni în loc de una, iar apele se făceau că năvălesc peste el. Încercă să strîngă dîrlogii, dar mîinile nu-i mai dădură ascultare. Se rostogoli de pe cal care nechezînd se opri locului. Patru umbre se apropiară de cel căzut. Îl întoarseră cu fața în sus şi, în vreme ce luau totul de pe el, Grozea privea cerul plin de stele, pentru prima oară, fără să se ferească şi fără să se teamă.

Îi luară calul şi straiele. Trăgîndu-l de picioare îl aruncară gol în apele reci ce bolboroseau întruna. Leşul pleoscăi dîndu-se la fund chiar pe drumul de aur al lunii. Patru umbre prăvălite pe cai iuți se întoarseră aproape în zori la iurtă cu porunca împlinită.

*

La crîşma lui Oboacă mesele gemeau de lume. Prostimea se veselea. Crîşmarul şi fetele sale abia mai puteau face față băutorilor. Vinul rubiniu şi rece, scos din bolți de pivniță adîncă, potolea arşița, dar aprindea mințile.

La o masă, unul din slujitorii hatmanului Slăvilă turna vinul în el ca într-o butie, vorbind fără şir ca omul beat. Ceilalți rîdeau făcînd haz de lăudăroşeniile slujitorului.

— Da, oameni buni! Cînd am aruncat arcanul l-am şi prins de gît... Şi cît era de puiandru... tot se bătea!

Lîngă el se aşează şi un monah din aceia cerşitori ce umpleau drumurile pe vremurile acelea. Monahul învelit în rantie şi desculț, trăgea cu urechea la tot ce spunea bețivanul.

O clipă acesta se uită cu ochii înjumătățiți de beție la călugăr, după care continuă fără a-i mai da atenție.

— Da, fraților! L-am tras de pe cal... Se zbătea puiandrul... ca peştele în vîrşă!... Pe celălalt l-a cetluit Oprea...

— Care celălalt? întrebă călugărul făcîndu-se a nu fi auzit bine.

Slujitorul se întoarse către el clătinînd din cap uşor, sleit de băutură.

— Tu... ce vrei... popo? îl întrebă aruncîndu-i vinul din bărdacă în obraz în rîsetele celorlalți. Călugărul nici nu se clinti, nici nu-şi şterse chipul. Picăturile de vin i se prelingeau pe față ca nişte pîrîiaşe de sînge.

— Ai spus, măria-ta, de „celălalt”. Eu n-am auzit bine care era celălalt. Slujitorul rînji. Îi plăcu grozav că-i spusese „măria-ta”.

— Celălalt… zbieră beţivul ridicîndu-se cu greu şi bătînd cu pumnul în masă… Celălalt… era puiul de tătar! Ce bice le-am mai tras! Măăăă! răcni slujitorul, dacă n-aruncam eu arcanul… Făcu un gest cu mîna de plictiseală. Oamenii îl îndemnau să bea. Beţivul ridică ulcica începînd să cînte. Mai mult grohăia decît cînta. După un timp căzu cu capul pe masă adormind. Începu să sforăie.

— E ruşine, fraţi creştini, să vă faceţi rîs de un oştean credincios boierului său, dîndu-i să bea pînă la îndobitocire, spuse călugărul cu un aer de mîhnire.

— Nu l-am pus noi să bea ca un porc, părinte! zise un bărbat voinic şi rumen la faţă.

— Dă-l încolo de limbut! N-ai auzit, sfinţia-ta, cum mînţea, ticălosul? spuse un altul.

— Fiilor! Numai la beţie spune omul adevărul. Pentru că numai atunci porţile sufletului se deschid şi minciuna nu mai are unde să se ascundă.

— Crede, sfinţia-ta, în pălăvrăgelile acestui nelegiuit? îl întrebă altul pe călugăr.

— Mari şi neînţelese sînt căile domnului! rosti călugărul.

— Apăi, rămîi dară cu beţivanul ista, sfinţia-ta, şi ascultă-i minciunile mai departe, că noi ne-am săturat, spuse unul sculîndu-se. Ceilalţi îl urmară. La masă nu mai rămaseră decît călugărul şi slujitorul care sforăia de mama focului.

Începuse să se însereze. Oamenii se ridicau de pe la mese îndreptîndu-se spre casele lor. Cîţiva beţivi cîntau şi urlau de se cutremurau pereţii cîrciumii. Călugărul se ridică şi, apucîndu-l pe slujitor pe după mijloc, reuşi să-l ridice. Acesta mormăi ceva continuînd să doarmă. Monahul, un bărbat înalt şi voinic, se strecură cu beţivul aproape neobservat. Ieşiră din uliţă, luînd-o pe un

drumeag mai dosnic. Slujitorul se lăsa greu ca orice beţiv, tîrîndu-şi picioarele, şi înjura dînd din mîini. Călugărul îl dojenea cu blîndeţe uitîndu-se din cînd în cînd înapoi. Nu se zărea nici ţipenie de om. Intunerecul creştea văzînd cu ochii. Ajuns în faţa unei cocioabe, călugărul bătu cu pumnul drept în poarta aplecată, în vreme ce cu stînga îl ţinea pe beţiv să nu cadă. O bătrînă deschise, lăsîndu-l să intre cu povara pe care acuma nu o mai dojenea blajin. Ba chiar îi trase cîţiva ghionti înfundaţi de-l făcu pe acela să icnească.

— A venit? o întrebă pe babă călugărul care nu era altul decît Trifan.

— A venit. E în camera ailaltă.

Trifan îl apucă ca pe un sac şi împinse uşa cu piciorul. Dincolo îl aştepta Ursu.

— Aşa e că n-ai făcut nimic? Da ăsta cine mai e?

— Un slujitor de-al lui Slăvilă hatmanul. Un beţiv ticălos şi lăudăros. Ursu îl ajută pe Trifan să-l aşeze pe pat. De la ista poate că vom avea ştiinţă despre cuconul Mihăiţă al nostru! Stăpînul trage nădejde că tot vom afla cîte ceva. Pe cînd cei doi vorbeau între ei, slujitorul se trezi, încercînd să se ridice în capul oaselor.

— Unde sînt? bolborosi nedumerit, nerecunoscîndu-l pe călugăr.

— În casa domnului, fiule! îi răspunse Trifan. Ursu îşi înăbuşi rîsul.

— Ce casă a domnului, popo? Cine eşti? Şi cum de m-ai adus pe mine în împuţiciunea asta de colibă?

— Pe grumaz, măria-ta, îi spuse Trifan în bătaie de joc. Aşa cum se duc grăsunii mai mici cînd ţi se face a-i junghia şi a-i băga la cuptor.

— Îţi arde de şagă? Ori ţi s-a făcut de harapnic? spuse slujitorul ducînd mîna la locul unde avea jungherul.

— Uşurel, măria-ta! Apucîndu-i încheietura i-o strînse atît de tare, încît slujitorul dădu un răcnet de durere. Cît

despre Ursu, el se mulțumi a privi nevrînd să-şi pună mintea cu un prăpădit de beţiv.

— Ştii tu cine sînt eu. ticălosule? se indignă „oaspetele" frecîndu-şi mîna.

— Cum să nu ştiu? Un nemernic şi un ticălos ca şi stăpînu-tău! Un beţivan de care mi-e scîrbă să mă apropii! Asta eşti! Slujitorul rămase uluit de îndrăzneala călugărului. Şi acuma să-mi spui, fără multă vorbă, unde îl ţineţi închis pe fiul marelui vornic Dumbravă, dacă mai vrei să vezi ziua de mîine! Trifan nu era sigur dacă beţivanul s-a lăudat cu prinderea lui Mihăiță sau cu a altuia. Dar îl luă la sigur. Poate că... Cine ştie!

— Nu-i treaba ta! Slujitorul începuse a se trezi din beţie. Încercă să se ridice. Pumnul lui Trifan îl aruncă din nou pe pat.

— Ce mai atîta vorbă cu un ticălos ca ăsta! interveni Ursu făcînd cu ochiul lui Trifan. Taie-l şi l-om îngropa ca pe ceilalți. Slujitorul începu să tremure. La lumina slabă a opaițului văzu feţele celor doi, hotărîte.

— Nu mă ucideți, fraților, răcni îngrozit.

— Atunci spune odată şi nu ne mai ţine din treabă, îl zori Trifan.

— Iaca, spun. Dar juraţi-mi că îmi lăsaţi viaţa!

— Mă, da ce soi de om ăi fi tu de te tîrguieşti cu noi? se prefăcu Ursu mînios.

— Gîndeşti că ne arde de şagă? Trase cuțitul.

— Spun! Spun tot fraților! Dîrdîia ca apucat de friguri. Îl lăsară din mîini. Profitînd de un moment de neatenție, se repezi cu un salt nebun la uşă. Ursu însă fu mai iute decît el, prăvălindu-se asupra lui. Îl întoarse trăsnindu-i un pumn în capul stomacului. Slujitorul rămase nemişcat. Trifan îl legă zdravăn, iar Ursu ieşi din odaie scoţînd caii de sub şopron. Îl aburcară în şa după care încălecară şi ei.

— L-om duce în faţa marelui vornic şi acolo să hotărască stăpînul! spuse Ursu.

— Aşa vom face, frate Ursule. Dînd pinteni cailor porniră în galop, dispărînd în noapte.

*

Hatmanul Slăvilă îşi freca mîinile mulţumit. Îl chemase vodă interesîndu-se de întăriturile făcute înspre poarta tătarilor. Oamenii adînciseră albia rîului pentru ca trecerea călare să fie oprită, făcuseră gropi, capcane care ascundeau sub minciuna verde a frunzelor adevărul negru al adîncului, tăiaseră copaci astupînd drumurile pe unde s-ar fi putut infiltra vrăjmaşul, ba se mai gîndeau să facă aşezare de oşteni cu cai iuţi, care, de îndată ce observau ceva, să aprindă focurile şi aşa, din aşezare în aşezare, să se dea de veste fie prin glas de clopot, fie prin limbă de fum.

Hatmanul îi vorbea şi îi tot spunea lui vodă de aceste întăriturii poftindu-l degrabă să le vadă şi să spună de este mulţumit au ba. Sau poate că măria-sa dorea să se mai facă acolo cîte ceva, cine ştie? Vodă era mulţumit, îl dusese pînă aproape de uşă ţinîndu-l după umăr ca pe un prieten bun ce-l socotea.

Întors la curtea sa, hatmanul se închise în odaie, unde de bucurie se puse pe băut. Avusese grijă să-i dea de ştire postelnicului Danciu, stolnicului Bilăe şi spătarului Cozma ca, imediat ce vor vedea semn de la el, să treacă de partea tătarilor împreună cu oamenii lor, lăsîndu-l pe vodă descoperit. Tot planul trădării fusese pregătit în cele mai mici amănunte. Mintea hatmanului, deşi aburită de vin, lucra fără de încetare. Bătu din palme poruncind să i se înfăţişeze Ivaşcu. Pînă la venirea acestuia, făcu o mică socoteală, măsurînd timpul de cînd plecase Grozea şi cînd ar fi ajuns la Calga han.

Socoteala îi ieşi perfectă. De mulţumire mai înghiţi o gură zdravănă de vin.

Abea sfîrşi de băut, cînd i se înfăţişă Ivaşcu. Era un bărbat înalt, tînăr şi nu neplăcut la vedere. Avea pielea

albă şi ochi scînteietori, însă în zîmbetul lui ca şi în uitătură se întrezărea ceva rău şi viclean. Dealtfel, toţi slujitorii hatmanului aveau cîte puţin din urîciunea sufletească a stăpînului.

— Ce porunci are a-mi da stăpînul meu? întrebă Ivaşcu.

Slăvilă se plimba cu mîinile la spate. Se întoarse auzind glasul.

— Sîmbătă, în zori, să-mi fie adunaţi în curte cu merinde, cai şi arme oştenii ce-i am în plată şi o parte din slujitori. Restul de slugi vor rămîne pentru paza curţii şi a casei mele. Ce te holbezi aşa la mine de parcă ţi-aş fi cerut să te duci în lună? îl repezi hatmanul pe Ivaşcu care îşi privea stăpînul foarte mirat. Ne pregătim de luptă, explică el mai departe. Măria-sa vrea să vadă întăriturile dinspre partea tătarilor menite să le oprească năvala... Avu un surîs uşor pe care Ivaşcu nu-l observă.

— Stăpîne, dar...

— Taci şi nu te grăbi, Ivaşcule! îi reteză vorba hatmanul. Graba nu e bună niciodată. Ştiu la ce te gîndeşti. La cei doi... tătarul şi feciorul lui Dumbravă. Va veni şi rîndul lor. La două zile după plecarea mea, îi vei ucide pe amîndoi! Cată apoi de-i îngroapă în taină, dînd de veste că au fugit din nou, ba chiar să te faci a porni pe urmele lor. Aaa! Să nu uit! La treaba îngropăciunii vei lua doi ţigani robi. Ai înţeles? Nu slujitori. Pe aceşti ţigani îi vei pune să-i ucidă şi tot pe ei îi vei pune să-i îngroape. Odată sfîrşită treaba, cată să scapi şi de ţigani, găsindu-le o vină oarecare. Neîntîrziat scapă de ei! Să nu-i mai laşi să se întoarcă la sălaşele lor. Înţelesu-m-ai?

— Am înţeles, stăpîne! Dar oare n-ar fi mai bine să-i ucid acuma? Am scăpa de grijă şi...

— Cată să faci după cum ţi-am poruncit eu! îi reteză hatmanul vorba.

— Prea bine, stăpîne! răspunse Ivaşcu închinîndu-se în faţa hatmanului.

— Du-te!

Slujitorul ieşi. Slăvilă privi lung în urma lui. Rînji. „Vrea să fiu şi eu aici cînd îi va trimete pe cei doi ticăloşi pe lumea cealaltă! Hhh! Lasă să fie numai el. Că de se va afla ceva, apăi el i-a ucis, fără ştirea mea. Şi măcar de s-ar jura pe toate icoanele Moldovei, nu va fi crezut, pe cînd de mine, ca boier mare ce mă aflu, nimeni nu va cuteza să se îndoiască. Iar pentru crima pe care o va făptui, bineînţeles fără de ştirea mea, cumplit mă voi mînia şi îl voi pedepsi după faptă, chiar de-ar trebui să-l ridic în furci... Aiasta... numai dacă lucrurile nu vor ieşi după vrerea mea, ferească Dumnezeu sfîntul!" Îşi făcu o cruce mare, aplecîndu-se de mijloc, smerit. Se înălţă şi, punîndu-şi mîinile în şolduri, se adresă cuiva nevăzut: „Mîncat-ai tu capul lui Zbierea şi încă al multor boieri, dar veni-va clipa cînd ţi-l voi mînca şi eu pe-al tău, mormăi Slăvilă gîndindu-se la Ion vodă. Şi va veni în locul tău Petrea vodă Şchiopul şi multă bucurie va avea sufletul meu, iar de va face ce-ai vrut tu să faci cu boierii, atunci va lua şi el drumul cel lung şi fără de întoarcere! Lac să fie, că broaşte s-or găsi!"

Prin geamurile colorate soarele se gătea să apună. Se lăsa încet, ca un bătrîn bolnav şi istovit în jilţ, peste cîmpiile şi livezile pămîntului, de parcă le-ar fi dat foc. Se mai vedea aşa, ca o pălălaie uriaşă şi roşie. „Ce frumoasă erai tu, Aruna!" se trezi hatmanul vorbind singur. Se cutremură la gîndul că dorise o moartă. De spaimă îngenunche. Începu să se roage în tăcere pentru gîndul cel demonicesc, uitîndu-se la scrinul lucios de stejar. Îşi văzu capul pus parcă pe o tavă roşie de sînge, ca al lui Ion Botezătorul. Aruna juca în faţa Irodiadei purtînd tava înspăimîntătoare. Sări în picioare, cutremurîndu-se. Cu un gest repezit trase perdeaua mare de catifea. În odaie se făcu întunerec ca într-un mormînt. „Doamne, doamne! se rugă el, îndură-te de nemernica ta slugă care de multe ori

a greşit”. Din depărtare se auzeau clopotele bătînd rar în seara aceea de vineri.

A doua zi, în zori, Ivaşcu strînse oamenii după cum primise porunca. Slăvilă apăru în pridvorul casei. Zeci de capete se descoperiră. Erau şi lefegii, şi gloată, şi slujitori de-ai lui, înarmaţi fiecare după puteri. Călărimea purta paloş şi suliţă, pedestrimea, arc cu săgeţi, ghioagă, jungher, scut îmbrăcat în piele de bivol sau pieptar cu za. Slăvilă purta coif tătăresc, cu apărătoare la nas, ţuguiat, şi grumăjer de fier. Pieptul îi era apărat de o cămaşă de zale ce îi venea pînă la brîu. Avea cizme lungi pînă peste genunchi, cu pinteni înălţaţi. La oblînc avea paloş lat şi încovoiat, iar la brîu purta jungher cu lamă subţire şi tăioasă ca briciul. Făcu semn să-i fie adus Saitan, armăsarul arab. Slăvilă încălecă dînd ultimele porunci lui Ivaşcu. Saitan n-avea astîmpăr. Juca pe loc rozîndu-şi zăbala cu nervozitate. După cîteva clipe, hatmanul ridică braţul dînd porunca de plecare. Din cerdac jupîneasa Dafina flutura o năframă albă. Slăvilă îi surîse. Apoi, dînd pinteni armăsarului, ieşi pe poarta mare în galop, urmat de oşteni şi slujitori. În urma sa porţile se închiseră zăvorîndu-se.

Ziua trecu liniştită. Slugile rămase trebăluiau prin curte. Ivaşcu făcea socoteli de oameni şi vite, ridicînd din cînd în cînd capul şi gîndind la ochii cei negri ai jupînesei Dafina. Iar aceasta, cu fetele şi femeile, rostuia prin cămările ei ce era de rostuit. Noaptea sosi şi slugile, după ce stinseră focurile, plecară să se culce. Dafina ajutată de slujnice trase peste trupul voinic şi frumos cămaşa de noapte cu tot felul de horbote şi horboţele. După ce fetele îi sărutară mîna urîndu-i noapte bună şi plecînd fiecare la cămara sa, se întinse pe pat cu mîinile sub cap. Părul negru şi lucios i se desfăcu învăluindu-i pieptul.

Ivaşcu ieşi în curte. Privi cerul înstelat. Se uită la fereastra stăpînii sale. Flăcăruia de la candelă ardea acolo după cum le fusese înțelegerea. Se mai uită o dată în jurul lui. Nu se vedea nimeni şi nu se auzea nici o mişcare. Păşi încet, cu băgare de seamă. Apăsă clanța şi uşa se deschise uşor. Peste cîteva minute cei doi aveau să uite şi de soț şi de stăpîn.

*

În temnița adîncă. Ahmed şi Mihăiță stăteau treji, privind prin fereastră o bucată de cer cît o măsură de postav.

— Pare-se că au plecat cu toții.

— Nu te teme! Paznicii sînt aici, răspunse tătarul. Mihăiță gemu uşor. Te doare ceva Mihăiță?

— Ticălosul cela de slujitor mi-a strîns gîtul în arcan mai să mă omoare!

— De nu ne tăiau calea, nu mai puneau ei mîna pe noi. Ah! Şi nici măcar nu mă pot mişca. Mi-au strîns mîinile în curele, de simt că îmi plesneşte pielea, se văită tătarul.

— Ahmed!

— Ce e, Mihăiță?

— Slăvilă ne va ucide!

— Ne va ucide? Pentru ce?

— Pentru că noi îi încurcăm nişte socoteli.

— Nu va cuteza! Măritul meu părinte va năvăli cu oaste şi îl va sili să-mi dea drumul. Mihăiță rîse uşor. Ahmed era credul ca un copil.

— Tu nu-l cunoşti pe acest nemernic de hatman! Tatăl meu îl ştia bine, de aceea Slăvilă a căutat să scape de el cu ajutorul tău. Se temea de părintele meu... şi... Deodată se opri devenind atent. Auzise paşi uşori în dreptul ferestrei. Auzi, Ahmed? îl întrebă Mihăiță pe tătar.

— Aud!

Căutară să se ridice. Efortul făcut îl sili pe Mihăiță să geamă de durere. În dreptul ferestrei văzu o umbră uriaşă ce se sforța să privească înăuntru.

— Stăpîne! şopti umbra din fereastră.

— Cine eşti? întrebă Mihăiță.

— Eu, Trifan!

— Trifane, scapă-ne! îi spuse Mihăiță şi de bucurie începu să plîngă.

— Cine-i omul acesta? întrebă Ahmed.

— E Trifan, omul cel mai de credință al tatălui meu, îl lămuri Mihăiță pe tătar.

— Te poți apropia de fereastră? întrebă Trifan.

— Ba, că sînt legat țeapăn. Şi Ahmed e legat, explică Mihăiță.

— Voi arunca jungherul meu, şopti Trifan. Cată să-l apuci, stăpîne, şi după ce-ți vei tăia legăturile, vom vedea ce este de făcut.

— Ia seama la paznici, Trifane, îi atrase atenția băiatul.

— Nu te teme, stăpîne! Paznicii dorm somn bun şi liniştit. Scoase cuțitul aruncîndu-l înăuntru.

Mihăiță îl auzi căzînd undeva în apropierea lui. Se rostogoli trîntindu-se jos de pe pat. După puțin timp întîlni bîjbîind minerul rece al cuțitului. Îl apucă aşteptînd ca Ahmed să se apropie. Îl durea umărul din căzătură, dar se feri să se vaite. Amîndoi aveau mîinile şi picioarele legate. Tătarul se întoarse cu spatele la Mihăiță. Se suci şi el tot cu spatele astfel că tăiuşul jungherului atinse cureaua ce ținea strîns legate mîinile lui Ahmed. Frecînd legătura simți o slăbire a curelei, apoi auzi o plesnitură uşoară. Ahmed îşi ridică mîinile în sfîrşit libere. Apucă repede cuțitul din mîinile lui Mihăiță tăindu-şi legătura de la picioare. Îl eliberă şi pe băiat. Traseră masa lîngă fereastră urcîndu-se pe ea. Trifan zîmbea cu toată gura.

— Să nu-ți fie teamă, stăpîne, că îndată te vom scoate din mîinile ticăloşilor ăstora, spuse Trifan cu voie bună.

Fratele Ursu e lîngă zid. Aşteaptă cu caii la mînă! Încercă să scoată drevele de la fereastră. Zadarnic. Măi, că zdravene le-au mai făcut, bombăni el fără să simtă o umbră ce se furişa în spatele lui. Mihăiță dădu un țipăt de spaimă. Trifan se întoarse ca o zvîrlugă, dar măciuca celuilalt îl păli în creştetul capului. Simți cum îl podideşte sîngele pe nas, pe gură şi se prăbuşi pierzîndu-şi cunoştința.

— Veniți că l-am pus bine şi pe ăsta! auzi Mihăiță vocea unuia dintre slujitori. Lîngă fereastră s-au oprit paşii celorlalți.

— Măi, ce matahală! s-a minunat unul din cei de față.

— Parcă namila cealaltă, pe care am pălit-o cu ghioaga în cap, nu-i tot atît de mare! spuse cel ce îl doborîse pe Ursu. Se furişa pe lîngă zid şi nu m-a văzut. Dacă greşeam pălitura, acum eram mort!

„Ursu!" se gîndi Mihăiță muşcîndu-şi pumnii de ciudă şi de amărăciune. Ahmed stătea nemişcat strîngînd fălcile cu furie.

— Du-te de-l trezeşte pe cuconu Ivaşcu. Spune-i că am vînat doi mistreți mari cît nişte bivoli!

De afară se auziră rîsete.

— Ahmed, trebuie să facem ceva, înțelegi? Tătarul tăcea întunecat. Îi vor omorî! strigă Mihăiță scuturîndu-l pe tătar.

— Orice încercare este zadarnică, Mihăiță, îi răspunse Ahmed.

Deodată, cei doi întemnițați auziră vocea lui Ivaşcu.

— Ce faceți atîta gălăgie în miez de noapte, blestemaților, de nu se mai poate odihni omul de gura voastră?! Şi namila asta doborîtă cine-i? întrebă el.

— Cine să fie, cucoane? Iaca unul pe care l-am prins dînd tîrcoale temniței. Dar mai avem unul, cucoane! Tot atît de mătăhălos şi fioros ca şi acesta... Porunceşte ce să facem cu ei!

— Iaca ce să facem! Dacă tot au venit să-i scape pe cei din temniță, atunci să mi-i închideți pînă mîine dimineață împreună cu ceilalți. Iar mîine, în zori, vă voi arăta la toți cum joacă ursul pe cărbuni cu belciugul în nas! Haideți! îi zori Ivaşcu. Duceți-i jos, şi păziți-i ca pe ochii din cap! Se învîrti pe călcîie, grăbit a se întoarce în patul cald al jupînesei Dafina.

Fură legați de către paznici şi zvîrliți pe trepte la vale, pînă se izbiră de uşa încăperii în care zăceau Mihăiță şi Ahmed. Cînd nu se mai auzi nici un zgomot, aceştia săriră de pe locurile lor, căznindu-se să deschidă uşa ce îi despărțea de Trifan şi de Ursu. Cu multă greutate şi cu mult efort reuşiră s-o facă cu ajutorul unei bucăți de fier pe care au găsit-o întîmplător. Mihăiță îl dezlegă pe Trifan, iar Ahmed pe Ursu. Luînd ulcica în care mai era puțină apă, Mihăiță o duse la buzele lui Trifan. Capul acestuia căzu greoi pe spate.

— A murit! spuse Mihăiță îngrozit.

— Trăieşte! zise tătarul punînd degetul pe vîna gîtului. Slavă lui Alah! mulțumi Ahmed. Rupîndu-şi cămaşa, o udă cu puțină apă, aşezînd-o pe capul lui Trifan. Ursu gemea încet. Pînă la urmă, Ahmed şi Mihăiță putură să-i tîrască şi să-i aşeze pe pat. Îşi reveniră. Primul care a deschis ochii a fost Ursu.

— Unde sînt? întrebă el şi încercă să se ridice. O durere ascuțită îl făcu să strige.

— Stai binişor, Ursule, îl îndemnă Mihăiță. Eşti închis cu Trifan şi cu noi. Ursu recunoscu vocea băiatului.

— Stăpîne! rosti Ursu cu bucurie. Dacă l-aş fi simțit eu pe flenduriță aceea de om care m-a lovit în cap, nu-i mai rămînea oscior lîngă oscior!

Tătarul rîse uşor. Trifan se trezi şi el.

— Iată că am ajuns unul lîngă altul. Gîndeai tu să stăm noi împreună cu cuconul Mihăiță? Izbucniră în rîs.

— E bun şi rîsul, frate Ursule, dar cum facem să scăpăm din mormîntul ista? întrebă Trifan. Se lăsă o tăcere tristă, fiecare gîndindu-se la o posibilitate de ieşire.

— Dar dacă vom face noi gălăgie mare ridicînd casa hatmanului în sus? întrebă Ursul.

— Ş-apăi! spuse Trifan cu indiferență.

— Vor veni să vadă ce şi cum, îşi urmă Ursu ideea. Odată uşa deschisă, l-om trăzni pe primul care va intra, vom da buzna pe scări, îi vom răsturna şi...

— Şi vor sări cu toții pe noi, completă Ahmed pesimist. Iar dacă azi ați scăpat doar cu cîte o ghioagă în creştetul capului, mîine tare mă tem că vor face din pieile noastre ciur bun pentru cernut meiul.

— Atunci, cum îi de făcut? se interesă Trifan care cu cîteva minute înainte era gata să îmbrățişeze ideea lui Ursu. Ahmed îşi scarpină barba gînditor. Ochii înguşti cît o crăpătură sclipiră.

— Iată cum cred eu că ar fi bine de făcut, spuse Ahmed. Mîine în zori, cînd vor veni să ne scoată de-aici pentru a ne pedepsi pentru cutezanța ce am avut-o de a încerca să fugim, veți pune mîna pe acel Ivaşcu, mai marele lor. Îi vom sili pe paznici să deschidă porțile şi să se ferească din calea noastră, iar noi vom încăleca pe cai şi vom fugi!

— Măi, măi, măi! Se minunară cei doi uriaşi. Aiasta numai o minte de tătar o poate scorni, exclamă Trifan uitîndu-se cu admirație la el. Ahmed surîse. Mihăiță îşi îmbrățişa prietenul care dovedise atîta isteține.

— Adicătelea îl luăm prins pe tartorul lor? mai întrebă Ursu.

— E singurul lucru pe care îl avem de făcut, spuse Ahmed.

— Şi dacă ticălosul cela de Ivaşcu nu va vrea să dea porunci oamenilor săi să ne lase cale liberă? întrebă Trifan.

— Sau dacă moare de mîna mea? adăugă Ursu.

— Dacă Alah, slăvit fie-i numele, care a făcut lumea, s-ar fi gîndit că într-o zi lumea va dispărea, s-ar fi lăsat păgubaş!

— Să cercăm şi aşa după cum spune Ahmed han, mormăi Trifan. Ursu aprobă.

Se întinse fiecare pe unde putu spre a se mai odihni pînă la ivirea zorilor. Numai Mihăiță rămase treaz uitîndu-se la cer. Plîngea înăbuşit pentru a nu tulbura odihna celor trei care începură să sforăie. Plîngea gîndindu-se la Aruna, la viața ei chinuită şi la moartea pe care o acceptase senină în locul lui, în numele dragostei ce i-o purtase.

Dis-de-dimineață auziră zgomote de paşi. Ivaşcu sporovăduia cu paznicii şi rîdea. Cheia scrîşni în lacătul ruginit.

— Să te ații, Ursule! îi atrase atenția Trifan, în şoaptă.

— Nu te teme.

Erau legați fedeleş. Dar dacă cineva s-ar fi uitat mai atent, ar fi văzut că nodurile frînghiilor nu strîngeau nimic, iar mîinile duse la spate erau libere. Ahmed şi Mihăiță stăteau în camera lor pentru a nu le da paznicilor ceva de bănuit. Uşa dintre Trifan şi Ursu era închisă doar de formă. Ivaşcu intră urmat de doi paznici. Ceilalți veneau încet în urma lor rîzînd şi vorbind. Se uită la cele două namile cu o curiozitate şi admirație vădite. „Să am încă vreo trei slujitori ca ăştia, nu m-aş mai teme de nimic."

— Unde e şarpele cela de Dumbravă? întrebă Ivaşcu pe Trifan. Acesta nu răspunse. Dacă spui, jur pe viul Dumnezeu că îți voi da drumul şi ție şi celuilalt, făgădui Ivaşcu uitîndu-se la Ursu.

— D-apoi, unde să fie?! Eu chitesc că prin Moldova o fi, că doar nu şi-o fi părăsit țara de dragul spurcăciunilor! zise Trifan uitîndu-se în altă parte. Ivaşcu îşi muşcă buzele abținîndu-se.

— Ia seama, sărace! îl amenință. Ai să te bălăbăneşti în furcă!

— Ş-apăi! răspunse Trifan netulburat.

— Mă, neam de cîine, spui au ba?

— Ba!

Ivaşcu îl scuipă, îl plesni peste față. Trifan privi nemişcat, aducînd binişor pumnul de la spate. Un urlet de durere ieşi din gîtlejul lui Ivaşcu care se prăbuşi la pămînt ca trăsnit. O clipă, pumnul uriaşului păru o cuşmă enormă ce acoperea o țeastă. Atunci sări şi Ursu. Capetele slujitorilor care îl însoțeau pe Ivaşcu pîrîiră, izbite fiind unul de altul ca două nuci din recolta veche. Cei ce erau pe scări încercară să se repeadă, dar brațul lui Trifan sta după gîtul lui Ivaşcu ca un laț gros. Ahmed şi Mihăiță năvăliră din temnița lor luînd armele celor trei. Slugile de-afară, aplecînd sulițele, se pregăteau să se năpustească. Se opriră îngroziți în prag. Ahmed-tătarul ținea lama cuțitului sprijinită de beregata lui Ivaşcu.

— Un singur pas de mai faceți, voi tăia gîtul stăpînului vostru!

Ivaşcu se trezi eu o durere cumplită ce îi cotrobăia prin creier. Simți pe după gît laba uriaşului ținîndu-l strîns lîngă pieptul enorm.

— Porunceşte oamenilor tăi să aducă patru cai înşeuați aici şi să ne lase cale liberă de ți-i voia să mai trăieşti! îi spuse Ahmed, atingîndu-i cu lama cuțitului beregata. Ivaşcu scrîşni de ură neputincioasă.

— Ce stați? Trăgeți-vă înapoi, urlă la slujitori. Aceştia se dădură cîțiva paşi îndărăt.

— Porunceşte să aducă şi caii! îl zori Ahmed.

— Asta mi-o vei plăti, cîine de tătar, mîrîi Ivaşcu înnebunit. Vă puneți în joc capetele.

— Nu te mai îngriji de noi, spurcăciune, îi strigă Ursu, gîndeşte-te la zilele tale! Prizonierii urcară scările temniței

cu băgare de seamă, înaintînd cu Ivaşcu în frunte, ținut de după gît de Trifan.

— Mai porunceşte oamenilor tăi să nu cate a ne înconjura!

Ivaşcu se zbătea neputincios în mîinile lui Trifan. Îşi dădea seama că era în stare de orice. Se supuse la toate cererile. Oamenii lui se retrăgeau făcîndu-le loc.

— Caii! porunci scurt Ahmed.

— Vor veni îndată, gîfîi Ivaşcu.

Mihăiță se apropie de Ursu. Vîntul începu a se juca prin pletele băiatului. Ursu îi surise cu bunătate şi, ridicînd palma bătucită de muncă, mîngîie părul blond.

În vremea asta, atrasă de zgomot şi înştiințată de slugi, Dafina ieşise în cerdac. Ochii ei aruncau fulgere de mînie. La vederea priveliştii dădu un răcnet isteric.

— Oare din toți care mîncați pita soțului şi domnului meu, nu e nimeni în stare a pune mîna pe nemernicii ăştia, liberîndu-mi credinciosul?

— De vom năvăli peste ei, îl vor tăia, stăpînă, spuse un slujitor. Dacă însă ne porunceşti...

— Nu! zbieră jupîneasa Dafina. Veți plăti cu viața pentru îndrăzneala ce-ați avut-o!

— Atîta pagubă! răspunse Trifan.

— Om plăti, că aşa sîntem noi făcuți, să tot plătim, se oțărî Ursu.

— Tu, mojicule, cine eşti de cutezi a-mi vorbi astfel?

— Ursu mă cheamă, cuconiță! Lumea zice că m-a făcut mama cu un urs! mai grăi el în bătaie de joc. Dafina simțea furnicăturile mîniei plimbîndu-i-se prin sînge.

— Lăsați voi! amenință ea. De se va întoarce domnul meu, ştiu că nu vă va fi bine!

— Are grijă Dumnezeu să-l oprească pe-acolo pe unde s-o fi dus, nu conteni Trifan. Ahmed surîse. Mihăiță îşi dezveli dinții într-un zîmbet copilăresc.

— Ascultați, oameni buni! schimbă Dafina tactica. Dați-i drumul slujitorului meu şi vă voi da bani şi tot ce veți cere!

— Mulțămim pentru bunătate, jupîneasă, răspunse Trifan în rîsetele înăbuşite ale oamenilor curții, dar tare ne e drag cuconaşul ista şi nu ni-i voia a-l lăsa de izbelişte! Dafina îşi muşcă buzele de necaz. Un slujitor înainta ducînd de căpestre patru cai. Mihăiță oftă uşurat.

— Să ne fie cu iertare, stăpînă, dar pînă nu se pune liniştea în curțile marelui hatman, ne vedem nevoiți a-l lua cu noi pe slujitorul măriei-tale. Îndată ce ne vom depărta bine de aceste locuri, îl veți găsi pe drum mîncînd poame.

Dafina tremura de ciudă şi mînie. Niciodată nu fusese înfruntată de un țărănoi pe acest ton de batjocură. Tocmai se pregătea să răspundă cînd auzi strigăte de luptă în spatele celor patru. O clipă Trifan se întoarse şi fără voia lui liberă gîtul lui Ivaşcu. Acesta, iute ca fulgerul, se strecură din brațele uriaşului, izbutind să fugă la ai lui. Un urlet de triumf ieşi din pieptul jupînesei şi al celorlalți. Captivii, înarmați cu armele paznicilor doborîți, se aşezară spate în spate.

Îşi dădeau seama că sînt pierduți. Creştinii îşi făcură cruce, Ahmed se lovi cu pumnul în piept, după care, scuipîndu-şi în palme, apucară armele. Slujitorii înaintau prudenți, cu sulițele întinse.

— Ce mai spune Alah al tău, în astfel de situații? întrebă Ursu amărît.

— Spune că omul e dator a lupta şi a nădăjdui pînă în ultima clipă.

— Dacă Alah zice aşa, ne-om potrivi lui şi om trage nădejde. Slujitorii se apropiau aşa cum se apropie vînătorii de fiara ce încă nu e doborîtă. Deodată Trifan zvîrli paloşul la pămînt.

— Stăpîne, îți punem viața în primejdie, se adresă el lui Mihăiță.

— Şi ce-mi foloseşte mie o astfel de viaţă? Să ţin de urît temniţei lui Slăvilă?

— Trifan are dreptate, stăpîne, spuse şi Ursu. Noi ne-om da prinşi şi ne-om duce acolo unde-i locul celui sărman şi nefericit. Să dea Dumnezeu ca măria-ta să ai parte de o altă soartă şi din cînd în cînd să-ţi aduci aminte şi de noi. Ursu aruncă sulița la pămînt. Mihăiță se uită la Ahmed. Tătarul înţelesese tîlcul cuvintelor pornite din inima celor doi oameni simpli, dar atît de generoşi. Aruncă jungherul încrucişînd braţele.

— Ce mai staţi, măi? strigă Trifan la slujitori, care nu prea îndrăzneau să se apropie.

— Pe ei, copii! porunci Ivaşcu. Stăteau nemişcaţi.

— Legaţi-i! porunci şi Dafina. Fură înălţate două furci – pentru Trifan şi Ursu. Pe tătar şi pe băiat închideţi-i la loc în temniţă pînă la întoarcerea stăpînului vostru, adăugă ea neştiind înţelegerea dintre hatman şi Ivaşcu în privinţa lui Ahmed. Mihăiță şi Ahmed luară din nou calea temniţei, iar Trifan şi Ursu fură aduşi înaintea Dafinei care triumfa, mulţumită că va putea da o lecţie nemernicilor care cutezaseră a o înfrunta. Era tot atît de crudă şi de hrăpăreaţă ca şi hatmanul, soţul ei. La porunca Dafinei, au fost legaţi fiecare de cîte un stîlp pentru a fi mai întîi biciuiţi şi apoi înălţaţi în furci. Două slugi le smulseră cămăşile de pe ei. Ivaşcu ceru harapnicul. Îi va biciui el pentru a-şi spăla ocara ce o suferise în faţa jupînesei Dafina. Harapnicul şuieră, înlănţuind pentru o clipă spinarea goală a lui Trifan. O dungă roşie se ivi pe spatele acestuia, apoi altele şi altele. Trifan îşi muşcă buzele pînă la sînge pentru a nu striga de durere. Căută să se gîndească la altceva ca în felul acesta să nu se lase răzbit de suferinţă. Îşi aminti de Arghira lui, de casă, de Mihăiță, de jocurile pe care i le făcea băiatului. Zîmbi printre lacrimi. Ochii mari şi blajini se pironiră asupra beciului în

care era închis feciorul celui ce odinioară îi scăpase zilele din ghearele Lăpuşneanului...

— Celălalt! auzi vocea aspră a lui Ivaşcu. Obosise. Dădu harapnicul altui slujitor. Ursu răbdă fără să crîcnească cele cincizeci de bice. La ultimele însă nu se mai putu abține.

— M-auzi, frate Trifane! urlă el din tot pieptul său uriaş.

— Te-aud, frate Ursule! răspunse Trifan năuc de durere.

— Hai, mîntuiți odată treaba cu ei, zori Ivaşcu pe slujitori. Urcați-i în furci!

Trifan şi Ursu fură dezlegați şi aşezați fiecare în fața unei furci. După ce s-au uitat la cele două instrumente de tortură, ridicară ochii spre cer. Era albastru şi gol. Doar un erete se mai învîrtea sus, în rotocoale mari.

Călăul improvizat le legă mîinile la spate aşezîndu-i în genunchi pentru ca treaba să meargă mai uşor. Ivaşcu se plecă asupra lui Trifan, rînjind.

— Dacă îmi spui unde-i stăpînu-tău, îți dăruiesc viața. Trifan întoarse fața palidă de suferință scuipîndu-l pe Ivaşcu în obraz.

Galopul unor cai îi făcu pe toți să ciulească urechile. Ivaşcu se întoarse spre poartă. Chipul îi era plin de mulțumire.

— E stăpînul, măria-ta, îi spuse el Dafinei.

— Dacă-i aşa, să-l primim după cum se cuvine! Ridicați pe aceşti doi nemernici în furci.

Poarta grea bubui sub loviturile de ghioagă şi paloş.

— Deschideți porțile de nu vreți să vi le sfărîmăm! se auzi de-afară o voce aspră şi puternică.

Cei din curte rămaseră o clipă fără de grai. Nu ştiau ce să facă. Loviturile se întețiră.

— Deschideți au ba? răcni vocea aceea îngrozitoare.

Poarta mai rezistă puțin, apoi sări din țîțîni. O mulțime de călăreți năvăli în curte. În fruntea lor se afla un bărbat cu o privire aprigă şi iscoditoare pe sub sprîncenele

stufoase. Unii din slujitorii hatmanului încercară să scape, dar oştenii străini îi opriră cu sulițele.

— Cine eşti tu de cutezi a năvăli în curtea marelui hatman Slăvilă, soțul meu? îl înfruntă Dafina. Acesta, după ce descălică, îşi scoase cuşma făcînd o plecăciune.

— Rogu-te, frumoasă jupîneasă, intră în odăile domniei-tale! Cît priveşte cine sînt, atunci află că sînt marele vornic Dumbravă!

— Trădătorul Măriei-sale, strigă Dafina dîndu-se un pas înapoi.

Dumbravă zîmbi. „Dacă ar fi fost bărbat astă muieruşcă, pentru vorbele-i nesăbuite, îi aruncam capul în țărînă", gîndi el.

— Venit-am să schimb o vorbă cu marele hatman, aşa cum e obiceiul între vecinii de hotar.

Dafina încercă să spună ceva. Nu putu scoate o vorbă. Ochii marelui vornic o ardeau. La un semn al lui Dumbravă, Trifan şi Ursu fură dezlegați. Jupîneasa se întoarse încet părăsind cerdacul.

— Nu mă lăsa, stăpînă, strigă Ivaşcu din mîinile celor ce îl țineau.

Dafina se făcu că n-aude. O spaimă puternică şi totuşi plăcută o străbătu. Se întoarse căutînd să-l mai zărească o dată pe Dumbravă.

— Mărite vornice, rogu-te, cruță-mi slujitorul care nu e vinovat cu nimic. Îşi pironi ochii mîngîioşi de muiere fățarnică asupra marelui vornic aşteptînd.

— De-l voi găsi că n-are vină îl voi ierta şi îl voi trimete ca, dimpreună cu celelalte slugi, să păzească iatacul domniei-tale de oştenii mei, ce s-ar putea să uite buna rînduială a boieriei!

Jupîneasa Dafina strînse buzele de ciudă intrînd în casă.

— Unde mi-e feciorul? întrebă Dumbravă pe Ivaşcu apucîndu-l de piept.

— Măria-ta, se bîlbîi mai mult mort decît viu, marele hatman mi-a dat poruncă să-l țin închis împreună cu Ahmed han. Eu n-am făcut altceva decît să împlinesc poruncile stăpînului meu.

— Şi cine ți-a dat ție poruncă, neam de cîine ce eşti, să-mi ridici slujitorii în furci? Ivaşcu tăcu ținînd capul în pămînt. Vorbeşte!

— Măria-ta... Mi-a poruncit jupîneasa Dafina! răspunse Ivaşcu tremurînd.

— Minte spurcăciunea, stăpîne, interveni Ursu. El cu mîna lui ne-a biciuit.

— Aduceți-mi feciorul! porunci Dumbrava mohorît la chip.

În cîteva minute Mihăiță urmat de Ahmed apăru în fața părintelui său. Acesta pufni mînios jucîndu-şi harapnicul.

— Plăcutu-ți-a, Mihăiță, pozna pe care ai făcut-o, de ai încăput tu, feciorul meu, în mîinile ticălosului de hatman?

— Încercat-am, tată, să te scot din bănuiala măriei-sale, răspunse băiatul cu curaj.

Trifan şi Ursu zîmbiră. Dumbravă îşi întoarse fața de la el. Nu-şi putea stăpîni lacrimile. Nu-şi mai văzuse feciorul din ziua aceea de pomină, cînd trebuise să fugă ca un vinovat. Mihăiță se apropie de părintele său şi, după ce îi sărută mîna, i se aruncă în brațe.

— Ai încărunțit, tată!

— Nu, fiule. N-am încărunțit, dar pe unde am trecut eu, a nins. Se întoarse apoi către Ahmed cercetîndu-l.

Tătarul stătea ca de obicei cu mîinile încrucişate, privind în ochii marelui vornic.

— Neadevărul rostit de tine, prietene, mult amar aduse casei mele şi mie. Îi vorbi cu o adîncă mîhnire, de parcă ar fi vorbit copilului său.

— Mărite vornice, răspunse Ahmed, de poți ierta, iartă-mă, de nu, dă-mi jungherul de la brîu, ca prin moartea mea să spăl marea nedreptate pe care am făcut-o!

Lui Dumbravă îi plăcură cuvintele tînărului. Se apropie de tătar şi, punîndu-i dreapta pe umăr, îi spuse cu voce părintească:

— Nu prin moarte se spală nedreptatea, fătul meu, ci prin spusa adevărului în faţa celui pe care l-am iubit de totdeauna şi pe care îl iubesc şi acum, din tot sufletul meu!

— Alah să-ţi răsplătească bunătatea, mărite vornice. Aşa voi face!

În timp ce Dumbravă vorbea cu Ahmed han, Ivaşcu, profitînd de un moment de neatenţie, încercă să se facă nevăzut. Reuşi să se strecoare înspre grajduri ca, de-acolo, să se arunce pe un cal şi găsindu-şi stăpînul să-i poate aduce la cunoştinţă urgia ce se abătuse. Crîngu, unul din arcaşii lui Dumbravă, îl zări. Puse săgeata în arc şi luîndu-l la ochi pe Ivaşcu, care se credea mîntuit, trase. Săgeata zbîrnîi înfigîndu-se în spatele fugarului. Acesta bătu aerul cu braţele, prăbuşindu-se pe un purcoi de bălegar ce aştepta să fie scos din curte.

La un semn al lui Dumbravă, oştenii încălecară, aflînd de la una din slugile hatmanului pe unde umbla acesta. Porniră la pas părăsind curtea ce părea pustie cu porţile larg deschise. Doar colţul unei perdeluţe de la o fereastră se mişcă uşor. Ochii Dafinei urmăreau silueta călăreţului din fruntea oştenilor, pînă cînd acesta nu se mai zări. Întoarse ochii spre grajd. La vederea leşului fostului ei iubit nu avu nici o tresărire. Porunci să-l îngroape. În ea urlau vijeliile după cel ce plecase şi ştiuse a porunci şi a pedepsi.

*

Marele hatman se legăna călare de-a stînga lui Ion vodă. În dreapta călăreau Danciu, Bilăe şi Cozma. În urma lui vodă şi a boierilor săi se afla Stoica, mai marele călărimii. Cu totul erau vreo şase sute de oşteni. Vodă a tăcut aproape tot drumul. Ceilalţi, văzînd că măria-sa nu spune

nici un cuvînt, nu îndrăzniră să vorbească nici ei. Nu se auzeau decît copitele cailor şi clipocitul Prutului. Soarele ardea şi vodă îşi scoase cuşma punînd-o la oblîncul şeii. Pe chip îi şiroia sudoarea. Calul i se poticni.

— Semn rău, hatmane! rîse domnul.

— Măria-ta, răspunse hatmanul bucuros că vodă şi-a descreţit fruntea, semn rău nu-i cînd se poticneşte calul, ci cînd se poticnesc oamenii!

— Am şuguit, hatmane! răspunse vodă plimbîndu-şi privirea peste cîmpii. Oare ce aşezare e aceea, hatmane? întrebă zărind în depărtare căsuţele unui sat. Ştii domnia-ta?

— Acela îi Roşcani, mărita-ta!

— Roşcani! repetă vodă ca un ecou. Mai întoarse o dată capul înspre satul ce începea să nu se mai zărească. Ceilalţi boieri tăceau încordaţi. În faţă, destul de departe, se vedea un codru adînc şi întunecat.

— Să tăbărîm aici, măria-ta, propuse Slăvilă. Bilăe îi aruncă o privire furişă pe sub sprîncene.

— Doamne, doamne! îşi şopti Cozma, cel mai fricos, ştergîndu-şi faţa de năduşeală.

Danciu îşi duse mîna la ochi de parcă n-ar mai fi vrut să zărească nimic.

— Fie, hatmane! Vom tăbărî aici, spuse vodă. Avea sufletul greu fără a şti de ce. Ridică braţul în sus. Stoica repetă gestul lui. Călărimea se opri locului.

— Stoica, porunceşte să descalece oamenii, îi zise domnul acestuia.

Oştenii săriră din şa, întinzîndu-şi trupurile. Caii începură să pască.

— Să lăsăm oamenii să se odihnească aici, măria-ta! îl ispiti Slăvilă pe Ion.

— După cîte văz eu, s-au ridicat întărituri zdravene, spuse vodă privind şanţurile şi adăposturile cu interes.

— Am socotit că de-aici poate veni izbitura neprietenilor! Acum să mergem, cu voia măriei-tale, spre a vedea îndeaproape dacă întăriturile au fost făcute pentru bucuria sau spre ruşinea noastră. Rîse şi rîsul lui semăna cu rîsul nebunului lîngă moarte. Codrul urmărea cu mii de ochi mişcările voievodului.

— Să pornim, hatmane!

— Facă-se voia măriei-tale.

Spătarul Cozma îşi făcu cruce cu limba în gură. Bilăe schimbă o privire cu Danciu tocmai în clipa cînd căpitanul Stoica se aşează cu calul în faţa domnului.

— Măria-ta...

— Care ți-i voia, căpitane Stoica? întrebă Ion vodă văzînd că i se pune de-a curmezişul.

— Măria-ta, iertată-mi fie îndrăzneala, dar noi, oştenii, voim a te însoți!

— Voiți a mă însoți? întrebă vodă uitîndu-se mirat la Stoica. Se porni pe rîs. Cu mîinile în şolduri, cu capul dat pe spate, domnul rîdea. Cei patru boieri rîdeau şi ei pentru a face plăcere domnului lor. Rîdeau pe dinafară că pe dinăuntrul lor erau foarte îngrijorați. Şi acest nemernic de căpitan care n-are de lucru decît să se aşeze în calea lui vodă...

— Oşteni ai Moldovei şi feții mei! le strigă vodă întorcîndu-se spre ei. Făcutu-v-am ocară în vreo bătălie? Sau dat-am dosul lăsîndu-vă de izbelişte în faţa vrăjmaşului? Aşteptă o clipă răspuns întrebărilor lui. Oştenii tăceau. De cine vă temeți? Şi de cine vreți să mă păziți? continuă el.

— Măria-ta, începu Stoica, pe-aici locurile nu sînt curate! Slăvilă îşi muşcă buzele, stăpînindu-şi mînia. Paza bună trece primejdia rea! mai adăugă Stoica.

— Chiar atît de mult se teme căpitanul Stoica? întrebă Slăvilă jucîndu-şi armăsarul.

— Mă tem de orice lucru în care nu cred, răspunse Stoica.

— Ce vrei să spui prin cuvintele astea, căpitane? întrebă Slăvilă.

— Nimic mai mult decît se poate zice.

Se priveau amîndoi cu o duşmănie cumplită. Stoica din instinct, iar Slăvilă de furie că îşi vedea planul năruit.

— Lăsați sfada, boieri dumneavoastră, îi linişti vodă pe amîndoi. Stoica!

— Poruncă, măria-ta!

— Să se facă după voia oştenilor şi a ta!

— Să trăieşti întru mulți ani, măria-ta, răspunse Stoica mulțumit şi bucuros.

— Dar să ştii, căpitane, că duşmanul nu loveşte fără a face zgomot, îi mai spuse vodă rîzînd.

— Măria-ta, văzut-ai mîță care să apuce şoarecele cu zgomot?

— Măria-ta, îngăduie să merg eu în cercetare, spuse Slăvilă. Primind încuviințarea, marele hatman luă vreo trei oşteni şi porni în galop înspre codru, cam de pe unde începeau întăriturile.

— Bună-i credința gloatei, măria-ta, zise Danciu privind pe urmele lui Slăvilă.

Domnul nu-i răspunse.

Cei patru călăreți se afundară în codru. Hatmanul lăsă dîrlogii în voia lor. Începu să şuiere un cîntec, cercetînd cu atenție printre copaci. Mai dădură o roată prin codru, se mai suciră, se mai învîrtiră... nimic! Păsările cîntau de ziceai ce-i asta, soarele se strecura printre ramuri încălzind şopîrlele ce stăteau lungite printre frunze.

— Văzut-ați, oşteni? Codrul e curat!

— Curat, mărite hatman, răspunse unul de-l chema Moghilă.

— Atunci să ieşim de-aici şi, luîndu-l pe domnul nostru, să-l aducem la întăriturile făcute.

Pe cînd Slăvilă. urmat de doi oşteni, ieşea din codru, Moghilă se opri descălecînd. Văzuse strălucind pe jos, printre frunze, un medalion frumos de aur. Fără să-şi dea seama ridică ochii. Zări cîțiva tătari tupilați printre frunze. Vru să strige, dar o toporişca îi crăpă țeasta. Bică, celălalt oştean, parcă auzi un geamăt. Se repezi înapoi, urmat de Luca. Slăvilă îi zori, dar se întoarse după ei. Schimbă tactica pe loc. Ajuns în apropierea lui Moghilă, Bică se prăbuşi sub săgeată. Pe Luca îl ajunse moartea pe cînd se pleca asupra lui Bică. O suliță scurtă îl răsturnă lîngă ceilalți. Slăvilă şuieră scurt. Într-o clipă fu înconjurat de tătari. Gherai îi ieşi în întîmpinare, interesîndu-se de numărul oştenilor moldoveni. Cînd auzi că e vorba doar de vreo şase sute, începu să rîdă.

— Ce mai aşteptăm, hatmane? spuse Gherai. Să dăm năvală şi după ce-l vom prinde, l-om duce legat în fața marelui han.

— Mă tem să nu dea dosul, răspunse Slăvilă. Căci văzînd cîtă oaste ai, el cu ai lui, neputînd face față, vor fugi şi astfel îl vom scăpa.

— M-am îngrijit eu şi de asta, mărite hatmane, îl linişti Gherai. În stînga lui are apa care nu-l va lăsa să fugă decît de va vrea să se înece cu oşteni cu tot! În dreapta pîndesc o mie de tătari dintre cei mai viteji, pe caii cei mai iuți. Din față îl voi izbi eu, pînă cînd călăreții mei, de-aici, îi vor întîlni pe cei din dreapta, dîndu-şi mîinile.

— Bun plan ai făcut, Gherai. Eu mă voi preface că sînt prins de oştenii tăi, şi voi țipa, şi mă voi văicări atrăgîndu-i într-aici...

— Aşa să facem!

Şuieră scurt. Hoarda se adună. În frunte, legat cu mîinile la spate, înainta hatmanul Slăvilă urlînd şi căinîndu-se. La marginea codrului apărură călărețiii stepelor nesfîrşite.

— Tătarii! răcni vodă. L-au prins pe Slăvilă! Stoica!

— Poruncă, măria-ta?

— Ia-ți două sute de oameni şi cată să cazi în flancul tătarilor fără a te descoperi. Stoica îşi luă vitejii trăgîndu-se înapoi pentru a-i putea încercui pe duşmani.

— Cozma! strigă Ion vodă.

— Aici sînt, măria-ta, răspunse acesta tremurînd şi făcîndu-şi cruce.

— Ia vreo cincizeci de călăreți şi aține-te pe lîngă malul apei.

Cozma porni în galop. Tătarii se apropiau în pasul calului.

— Danciu!

— Poruncă, doamne!

— Ia o sută de călăreți şi repede-te înaintea lor, apoi fă-te că fugi. Îți vei desface oamenii în două cete lăsîndu-i pe tătari să se îndrepte spre golul pe care îl vei forma tu. Restul rămîne în seama mea.

Danciu porni numaidecît. Cînd toți se pregăteau de luptă, din mijlocul tătarilor se desprinse un călăreț, înainta în trapul calului cu o basma albă înălțată în suliță. Ion vodă ridică brațul oprindu-şi oştenii. Ajuns la un pas de voievod, tătarul struni calul şi înclinînd capul spuse plin de semeție:

— Măria-ta! Măritul nostru Calga han, în marea sa bunătate, vrea să scutească pe oştenii măriei-tale de la o moarte crîncenă. Pentru aceasta slăvitul han porunceşte să-ți laşi sabia la picioarele lui, iar oştenii vor fi slobozi a se întoarce fiecare la vatra lui!

— Spune-i stăpînului tău, îi răspunse domnul, că viu nu mă va avea niciodată în mînă, iar sabia mea nu va cădea decît odată cu capul meu.

— Întoarce-ți ochii roată, măria-ta, şi vei vedea singur că doar cu o mînă de oşteni nu vei putea lupta împotriva noastră. Şi deşi măria-ta ai ucis pe feciorul iubitului nostru han...

— Cîine! Cum de cutezi a minți fără ruşinare în fața mea?! Eu am ucis pe fiul hanului?

— Calga han nu voieşte a face vărsare de sînge printre oştenii măriei-tale, îşi continuă tătarul vorba fără a se sinchisi de ce spunea vodă. Dă-te prins spre binele oştenilor tăi!

— Eu prins? răcni vodă, ridicînd paloşul.

— Solului nu i se taie capul! Întorcînd calul dispăru ca o săgeată la ai lui.

Auzind răspunsul lui vodă, Gherai tătarul dădu semnalul de luptă. Peste o mie de sulițe se plecară. Caii se repeziră înainte într-un galop turbat. Chiuiturile ascuțite ale tătarilor, nefiresc de ascuțite, ca țipătul şacalului sau ca urletul muieratic al hienei, umpleau văzduhul. Moldovenii rămaşi cu domnul lor se strînseseră pumn, izbind în hoarda năvălitoare. Un pîlc de călăreți tătari țîşni înainte. Săbiile se înălțară abătîndu-se fulgerător asupra moldovenilor. Un oştean duşman se prăvăli din şa şi calul o luă la goană zvîrlind din picioare. La porunca lui Gherai, alte două pilcuri începură a se întinde ca două brațe atotcuprinzătoare. În vremea asta, Slăvilă se făcu nevăzut în dosul copacilor, aşteptînd.

— Sîntem vînduți, măria-ta, urlă un oştean de lîngă vodă lovind cu paloşul pe tătarul, care se apropiase de Ion, zburîndu-i căpățîna rasă.

Domnul, înălțat în şa, tăia fără să se oprească. Un călăreț tătar se repezi cu sulița întinsă. Vodă primi izbitura în cămaşa de zale. Apucînd cu stînga sulița, reteză cu dreapta capul îndrăznețului. De două ori se loviră cetele şi de două ori tătarii se traseră înapoi, lăsînd cîmpul înnegrit de morți şi pregătindu-se pentru a treia năvală. Spătarul Cozma încercă să se furişeze sub mal, dar o săgeată venită de undeva îl trînti la pămînt. Danciu se lupta încolțit de doi luptători tătari. Ar fi vrut să treacă de partea hatmanului, dar în ultimul moment, nefiind sigur

de partea cui va fi biruința, rămase lîngă domn. Şi în timp ce se bătea, unul din tătari îl ocoli izbindu-l cu măciuca pe la spate. Danciu zvîrli sabia, căscă gura plină de sînge, rostogolindu-se de pe cal cu țeasta zdrobită. Bilăe se apropie cu călăreții lui luptînd lîngă domn. Căuta ca în învălmăşeală să-l pălească pe Ion vodă şi să-l doboare. Tocmai atunci un călăreț tătar ridică sabia. Vodă îl văzu. Ca fulgerul îl lovi cu paloşul în piept, scăpînd viața aceluia ce se pregătea să-i dea moartea. Bilăe se trase îngrozit.

— Fugi, măria-ta! îi strigă un soldat lui vodă. Scapă-ți zilele!

— Cadă capul meu odată cu al vostru! răcni vodă luptînd mai departe.

Hoarda năvălitorilor se împuțina văzînd cu ochii, dar nici oşteni moldoveni nu mai erau decît foarte puțini.

— Aține-te, Velceo!

— Nu te da, Dumane!

— Nu vă lăsați, feții mei, urlă vodă bătîndu-se cu turbare.

— Nu ne dăm, doamne! încrede-te în noi, strigă Stoica bătîndu-se cu vreo trei luptători tătari ca un leu. Domnul sări cu calul peste leşurile celor căzuți. Din mijlocul acestora, sulița unui tătar se repezi înspre gîtul lui Ion. O fracțiune de secundă şi cel ce apăra Moldova cu atîta îndîrjire n-ar mai fi fost. Stoica nu mai avu timp decît să primească el lovitura hărăzită domnului. Tătarul se prăbuşi împreună cu credinciosul Stoica. O clipă, vodă rămase cu sabia ridicată. Sudoarea se amesteca cu lacrima.

— Doamne, strigă Velcea, fugi şi lasă-ne! Vom pune piepturile noastre pentru a te acoperi!

— Încă nu s-a născut acela care să mă vadă fugind! răcni vodă cu turbare.

O mie de călăreți tătari strînşi pumn năvăliră proaspeți în dreapta moldovenilor. Chiuiau năprasnic pe caii lor

mărunți. Moldovenii începură să şovăie şi să se tragă îndărăt, Tătarii năvăliră din toate părțile. Ion vodă sufla greu ca fiara încolțită. Îşi cumpăni paloşul, decis să nu cadă viu în mîinile lor. Cei cîțiva luptători care mai rămăseseră s-au strîns în jurul domnului lor cum se strîng puii lîngă cloşcă atunci cînd apare uliul. Erau istoviți, plini de colb şi de sînge. Vaietele celor căzuți umpleau cîmpia. Deodată, năvala tătarilor se frînse. Ion vodă cu ai lui se opri neînțelegînd. O mulțime de călăreți necunoscuți izbiră puternic coasta descoperită a tătarilor urmărindu-i cu chiote sălbatece. Vodă se repezi înaintea acestora urmat de oştenii care mai scăpaseră. Se trezi față în față cu un călăreț vînjos, cu ochi negri şi sprîncene stufoase.

— Dumbravă! strigă vodă înmărmurit.

— Eu, măria-ta! Am venit să te scap de trădare şi să te fac să cunoşti adevărul.

Bilăe mulțumi domnului Dumnezeu în gînd că nu-l ucisese pe vodă în învălmăşeală. Surîse prietenos marelui vornic care nici nu-l băgă în seamă. Măria-ta, unde se află marele hatman Slăvilă? întrebă Dumbravă pe domn cu ochii scăpărînd de mînie.

— L-au prins tătarii, răspunse acesta.

— Opriți-vă goana, viteji tătari! urlă Dumbravă din tot pieptul înălțîndu-se în şa. Vodă îl privea mirat. Dați-mi-l legat pe marele hatman Slăvilă, iar eu vă voi da pe Ahmed, fiul marelui şi slăvitului Calga han.

Tătarii care la vocea puternică a lui Dumbravă se opriră ascultînd în tăcere cuvintele acestuia, scoaseră un urlet de mulțumire. Pentru a-şi întări spusele, marele vornic îl aduse pe Ahmed han în față arătîndu-l viu şi nevătămat hoardei. Tătarii urlau aruncînd căciulile în sus. Slăvilă văzînd că lucrurile au luat o altă întorsătură căută să scape prin fugă. La un semn al lui Gherai, şapte călăreți tătari se repeziră ca vijelia pe urmele fugarului.

— Prietene, grăieşte adevărul, îi porunci vodă lui Ahmed han.

Alături de tătar stăteau Mihăiță, Trifan şi Ursu. Ahmed îi spuse domnului totul. Aşa cum am văzut şi noi de la început. Vodă se întoarse înspre Dumbravă care îngenunche.

— Măria-ta, să ştii că nu ți-am fost viclean şi nici nu ți-am greşit vreodată, ci totul s-a făcut cu rînduială ca, neprietenii îndepărtîndu-mă, măria-ta să rămîi singur în fața furtunii! Şi n-a fost după voia vrăjmaşilor noştri!

Vodă îl ridică. Îl strînse cu dragoste la pieptul său.

— Pentru ce te-ai ascuns atîta vreme şi ai tăcut suferind cumplite nedreptăți aduse casei tale de mine? îl mustră domnul cu blîndețe. Greşit-am în fața ta Dumbravă şi în fața feciorului tău, mai adăugă vodă mîngîind cu mîna pletele blonde ale lui Mihăiță.

— Greşalele sînt pentru oameni, doamne! răspunse Dumbravă.

— Mult mă mai căiesc că nu m-am încrezut în tine depărtîndu-mă de inima ta! Şi mult greşit-am că nu ți-am cunoscut firea cea curată şi dreaptă, spuse vodă uitîndu-se cu dragoste la Dumbravă.

— Apele liniştite sînt adînci, măria-ta, răspunse marele vornic zîmbind.

— Ți-e cu voie, Dumbravă, să-ți laşi feciorul a sluji printre copiii mei de casă? întrebă domnul ținîndu-l pe Mihăiță pe după umăr.

— Bucuros, măria-ta, şi mulțumim pentru această cinstire!

Apoi vodă se apropie de Ahmed adresîndu-i-se mai în glumă, mai în serios:

— După cîte ştiu eu, măritul tău părinte este un om drept căruia nu-i place a se juca nici cu vorbele, nici cu faptele! Cată a-i semăna, prietene!

Ahmed lăsă capul în jos. O roşeaţă vie îi colora obrazul galben. Ion vodă se întoarse către tătărimea ce sta şi asculta.

— Eu, Ion vodă, domn al Moldovei, grăit-am către măritul Calga han, stăpîn cinstit şi viteaz al tătarilor crîmleni! Ahmed han i se va întoarce părintelui său fără vătămare şi fără de răscumpărare!

Un strigăt de bucurie se înălţă din tabăra tătarilor. Apoi, domnul, apropiindu-se de Ahmed, îi cuprinse umerii înaintînd cîţiva paşi.

— Mergi în pace şi cu sănătate, Ahmed han! Du măritului tău părinte din parte-mi urările mele de bine, iar tu cată a rămîne prietenul Moldovei şi al domnului ei!

Ahmed mulţumi voievodului, după care se întoarse către Mihăiţă. Cei doi tineri se îmbrăţişară.

— Cînd vei voi, îi spuse tătarul lui Mihăiţă, casa mea va fi casa ta, şi pita mea va fi pita ta, şi pămîntul meu va fi pămîntul tău.

Mihăiţă nu răspunse. Îşi simţea ochii grei de lacrimi şi mintea plină de amintiri. Ahmed sări în şa. Se înclină încă o dată salutînd oastea moldovenească şi pe domnul ei. Înainte de a se depărta, făcu semn lui Trifan şi lui Ursu să se apropie. Scoase din căptuşeala căciulii diamantul pe care îl avea ascuns, dîndu-l celor doi drept mulţumire. Fără a mai zăbovi porni în galop, în vreme ce cîţiva călăreţi tătari îl aduceau pe Slăvilă în faţa domnului său. Ahmed îl privi cu scîrbă din fuga calului. Tătarii care îl prinseseră pe hatman îl îmbrînciră la picioarele lui vodă şi avîntîndu-se în şa dispărură ca nişte năluci.

Slăvilă ridică obrazul plin de noroi. Era murdar pe straie cum e porcul pe şoric.

— Iartă-l, doamne, pe nemernicul de mine! strigă el bătîndu-se cu pumnul în piept. Ion stătea drept, în picioare, cu paloşul în mînă. Cozma m-a îndemnat! Spătarul Cozma, spuse Slăvilă, amintindu-şi că spătarul

căzuse printre cei dintîi. De Danciu nu ştia nimic. Numai el, măria-ta, m-a împins să făptuiesc acest păcat de moarte împotriva domnului meu!

— Ridică-ți privirea de vierme şi spune ce vezi în jurul tău? îi porunci vodă. Slăvilă săltă puțin capul, uitîndu-se în jurul lui. Tăcu. Ce vezi? N-auzi? urlă vodă.

— Morți, măria-ta! Morți văd! îngînă Slăvilă cu glas stins.

— Tu i-ai ucis, blestematule!

Hatmanul începu să bocească. Între sprîncenele voievodului se ivi cuta aceea îngrozitoare. Ion îl privi dintr-o parte. Ridică paloşul cu două mîini. Slăvilă încercă să se facă mic de tot, acolo, în țărînă, gîndind că sabia domnului îi va ocoli grumazul. Se zvîrcolea şi țipa împrăştiind glodul cu cizmele aşa, ca un buhai.

— De cînd măria-sa se joacă tăind rîme?

Slăvilă auzi vocea duşmanului său de moarte, Dumbravă. Nu cuteza să ridice privirea. Se strînse ca un arici făcîndu-şi cruce cu limba în gură. „Sfîntă născătoare, făcătoare de minuni, scapă-mă, că ți-oi dărui un lanț mare şi gros de aur la icoana ta din biserica domnească", se ruga el.

— ...căci de nimica e acela ce luptă împotriva nimicului, mai auzi hatmanul vocea lui Dumbravă. Cel ce face o mişelie ca asta este atît de slab şi nevolnic încît mai degrabă te luptă cu un iepure decît cu el, măria-ta! Nu spurca vitejescul paloş pe căpățîna unui astfel de mişel!

Ion vodă lăsă paloşul în jos. Un zîmbet fugar rătăcea pe buzele voievodului. Băgă sabia în teacă. Încălecă. Privirea îi era obosită şi plină de o mare mîhnire. Soarele se lăsase jos de tot, culcîndu-se peste pămînt. Umbrele călăreților creşteau. Aşa cum țupăiau în trapul cailor, păreau nişte creste de munți, zgîlțîite de un mare cutremur.

Lîngă vodă călărea marele vornic. Tăceau toți. Păreau o armată care murise de mult.

— Ai încărunțit, măria-ta, îndrăzni să spună Dumbravă uitîndu-se la domnul său cu o nesfîrşită dragoste.

— Ne părăsim tinerețile, Dumbravă, şi ieşim în calea celei ce se îngrijeşte de oboselile noastre, rosti domnul cu voce domoală. Apoi lăsînd capul în piept, rosti mai mult pentru el: Uneori mi se face dor de moarte ca de bunica!

Dumbravă se prefăcu că n-a auzit ultimele cuvinte ale lui vodă. Şi foarte îi plăcu lui Ion vodă Cumplitul că nici măcar Dumbravă nu auzise această slăbiciune a sa de-o clipă. Înaintau mistuindu-se în înserare. În depărtare se zăreau luminițele Țării ca nişte steluțe ce tremurau cu sfioşenie...

*

Nemaiauzind nici zgomot, nici zăngănit de arme, Slăvilă cuteză să ridice capul. Se uită în toate părțile trezindu-se singur. În ochii holbați, arşi de febra nebuniei, nu se mai citea nimic. Se ridică pornind crăcănat, burduhos şi murdar înspre nici un drum. Ochii priceau undeva unde nu mai era nimic de privit. Se opri în fața unei săbii uriaşe de argint. Apele Prutului sclipeau atrăgător. Nebunul surîse mergînd mai departe, tot mai departe, pînă ce apa se închise deasupra lui ca o poartă a veşniciei. Luna începuse să se înalțe, apele vuiau bolbocind la cotituri. Acolo, departe, stătea Moldova dreaptă şi nemişcată. Pe ea se opriseră ochii lui Slăvilă mai înainte de a fi închişi şi acoperiți de mîl.

Bucureşti 1973

SFÎRŞIT

CUPRINS

I. AŞA GLĂSUIT-AU BOIERII!... 3

II. UNDE DOMNIA SE ÎNTÎLNEŞTE CU VICLENIA..... 26

III. VIN BOIERII LEGĂNÎNDU-SE CĂLARE! 47

IV. DE NE VOM DA ÎN MÎINILE LUI, PRE MULŢI NE VA TĂIA! 90

V. DE MĂ VEI PĂLI, PE TINE TE VEI PĂLI, IAR DE MĂ VEI UCIDE, PE TINE TE VEI UCIDE! 116

VI. DE UNDE SE VEDE CĂ DUPĂ VREME BUNĂ VINE ŞI FURTUNĂ..... 140

VII. APELE LINIŞTITE SÎNT ADÎNCI 187